

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

**RAZISKOVANJE ZNAČILNOSTI
ŽIVLJENJA STARIH LJUDI V LOKALNI
SKUPNOSTI**

**V izbranih diplomskih nalogah študentov FSD od leta 2004
do 2007**

Mentor: As. dr. Jana Mali

Polonca Leskovar

Ljubljana, 2009

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Polonca Leskovar

Naslov naloge: Raziskovanje značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti – v izbranih diplomskih nalogah študentov Fakultete za socialno delo od leta 2004 do 2007

Kraj: Ljubljana

Leto: 2009

Št. strani: 89 Št. slik: 0 Število tabel: 2

Št. virov: Št. prilog: 4

Mentorica: As. dr. Jana Mali

Deskriptorji: stari ljudje, lokalna skupnost, skupnostno socialno delo, medgeneracijsko sodelovanje, prosti čas, socialne mreže, viri pomoči, družina

Povzetek:

Naloga prikazuje značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti. V raziskovanje so vključene diplomske naloge študentov Fakultete za socialno delo od leta 2004 do 2007. Skupaj je 12 nalog, ki se nanašajo na tematiko značilnosti življenja starih ljudi v lokalnem okolju. Zanimale so me socialne mreže, preživljanje prostega časa, vključenost ter aktivnost v društvih, razlike glede življenjskega okolja, viri pomoči, potrebe, medgeneracijska solidarnost ter predlogi avtorjev diplomskih nalog. Ugotovila sem, da imajo stari ljudje razvejano socialno mrežo, pogrešajo sodelovanje z mladimi, spoštovanje, neformalne oblike pomoči, informacije o službah ter storitvah, ki so jim na voljo v lokalni skupnosti. Vloga države na področju starih ljudi v Sloveniji bi morala slediti solidarnosti in medgeneracijskemu povezovanju na mikroravni.

Title: Reseraching the characteristics of life of older people's life in local communities

in selected diploma theses of graduate students at the of Faculty of Social Work from 2004 to 2007

Descriptors: old people, local community, community social work, cooperation between generations, free time, social network, sources of help, family

Abstract:

Diploma presents the characteristics of old people life in a local community. Diploma theses written by students from The Faculty of Social Work between 2004 and 2007 are included. Altogether 12 diploma theses deal with the characteristics of old people's life in local environment. I paid interest in social network, spending of free time, inclusion and activities in associations, differences according to their life environment, source of help, necessity for solidarity between generations and also suggestions from the diploma theses authors. I found out that old people have a ramified social network, they miss cooperation with young people, respect, informal forms of help, information about work and services that are available in a local community. When we are dealing with old people, the state should pay more attention to solidarity and connection between generations on the micro level.

PREDGOVOR

Starost je življenjsko obdobje, ki je zelo različno od mladosti in srednjih let, vendar pa ni v ničemer manj vredno in smiselno od njiju (Ramovš 2003: 50).

V svojem življenju nisem poznala svojih babic in dedkov. Bolezen je bila tista, ki jih je prikrajšala za daljše življenje in prav tako meni vzela izkušnjo, ob kateri bi lahko spoznavala in raziskovala življenje starejših ljudi. Starejši ljudje ter njihovo življenje me je zanimalo, ker se tudi v času študija nisem poglobljala v ta vprašanja. Pomanjkanje informacij o starejših ljudeh me je vodilo pri razmišljanju o oblikovanju moje diplomske naloge.

Na Fakulteti za socialno delo sem zasledila, da dr. Jana Mali, ki predava pri predmetu Socialno delo s starimi ter raziskuje na področju socialnega dela z ljudmi, razpisuje teme za diplomsko nalogo. Ena izmed tem je bila tudi pregled diplomskih nalog na temo stari ljudje v lokalni skupnosti. Po razmisleku ter njenih informacijah o teh nalogah sem se odločila, da bo tema moje diplomske naloge pregled obstoječih diplomskih nalog na temo Raziskovanja značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti.

Naloga v teoretičnem delu opisuje staranje in življenje starih ljudi v skupnosti, poudarek je na socialnem delu v skupnosti, gerontologiji, potrebah, medgeneracijski solidarnosti ter oblikah in omrežjih pomoči starim ljudem v Sloveniji.

V praktičnem delu sem zapisala značilnosti starih ljudi iz diplomskih nalog, ki so me zanimale. Ugotovila sem, da imajo starejši ljudje v skupnosti razvejano socialno mrežo, prosti čas aktivno preživljajo ob različnih dejavnosti, vire pomoči najdejo v družini, ki jim v stiski največkrat pomaga. Starejši ljudje imajo željo po medgeneracijskem sodelovanju z mladimi. Podatkov ne morem posploševati na celotno populacijo, ker podatki, zbrani iz 12 nalog, ne zadoščajo za posploševanje, prav tako vsaka diplomska naloga ni obravnavala značilnosti, ki sem jih želela izvedeti. V prihodnje bi morala država več pozornosti posvečati izraženim potrebam starejših ljudi ter posledično oblikovati storitve in oblike pomoči, prav tako pa bi se morala posvečati medgeneracijskemu povezovanju v življenjskem okolju.

Vse naloge se nanašajo na obravnavano tematiko značilnosti življenja starih ljudi v lokalnem okolju (naj bo to vas ali mesto). Nanašajo se na kakovost življenja starih ljudi. Zajemajo

izražene potrebe starih ljudi ali pa so osredotočene prav na njihovo odkrivanje ter zadovoljevanje. Sama sem se v svoji nalogi ter pri zbiranju diplomskih nalog osredotočila na deskriptivne, torej opisne, in kvalitativne naloge. Naloge sem izbrala po lastnem izboru ter predlogih mentorice. Vse naloge se nanašajo na življenje oziroma značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti, ki sem jih želela raziskovati.

Naloga ne bi nastala brez mentorice, dr. Jane Mali. Zahvaljujem se ji za strokovne nasvete in vodenje skozi celotno nastajanje diplomske naloge.

Hvala mami, Renati, Ani za spodbudo, potrpežljivost in podporo skozi ves čas študija. Suzani hvala za pomoč pri oblikovanju diplomske naloge.

Zadnja, a ne najmanj pomembna zahvala Dejanu za spodbudo ob nastajanju naloge.

KAZALO

PREDGOVOR	4
KAZALO	6
1. TEORETIČNI UVOD	9
1.1. ŽIVLJENJSKA OBDOBJA.....	9
1.2. STAROST IN STARANJE	11
1.2.1 Staranje	11
1.2.2 Vrste starosti	13
1.2.3 Teorije staranja.....	13
1.2.4 Kakovostno staranje.....	15
1.2.5 Spremembe v starosti.....	15
1.3. GERONTOLOGIJA.....	17
1.4. STARI LJUDJE V LOKALNI SKUPNOSTI	19
1.4.1 Pojem skupnosti	19
1.4.2 Socialno delo v skupnosti	21
1.4.3 Socialna omrežja v skupnosti.....	24
1.5. STARI LJUDJE IN DRUŽINA	27
1.5.1 Medgeneracijska solidarnost v družini.....	30
1.6. POTREBE STARIH LJUDI	31
1.7. DOLGOTRAJNA OSKRBA.....	33
1.8. PROSTI ČAS	35
1.9. OBLIKE POMOČI STARIM LJUDEM V SLOVENIJI.....	36
1.9.1 Vloga ter pomen države	36
1.9.2 Javni sektor	37
1.9.3 Zasebni sektor	39
1.9.4 Prostovoljski sektor.....	39
1.9.5 Drugo	39
1.9.6 Zdravstvena in patronažna služba	40

2. PROBLEM	41
3. METODOLOGIJA	44
3.1 VRSTA NALOGE	44
3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	44
3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE.....	45
3.4 ZBIRANJE PODATKOV	46
3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	46
4. REZULTATI	54
4.1 SPLOŠNI PODATKI O RAZISKAVAH.....	54
4.2 SOCIALNE MREŽE	57
4.3 PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA.....	60
4.4 VPLIV STAREJŠIH NA DRUŽBENI POLOŽAJ	62
4.5 MEDGENERACIJSKA SOLIDARNOST	63
4.6 RAZLIKE GLEDE NA VAS/MESTO	64
4.7 POTREBE, KI JIH STARI LJUDJE V LOKALNI SKUPNOSTI IZRAŽAJO.....	66
4.8 VIRI POMOČI V LOKALNI SKUPNOSTI.....	68
4.9 PREDLOGI AVTORJEV DIPLOMSKIH NALOG	70
5. RAZPRAVA	75
6. SKLEPI	79
7. PREDLOGI.....	81
8. LITERATURA IN VIRI.....	83
9. POVZETEK.....	88

10. PRILOGE.....	89
-------------------------	-----------

KAZALO TABEL:

TABELA 1: VRSTA NALOGE:	55
--------------------------------------	-----------

TABELA 2: SKUPNO ŠTEVILO ZAJETIH V RAZISKAVO GLEDE NA SPOL.....	56
--	-----------

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. ŽIVLJENJSKA OBDOBJA

Različna življenjska obdobja prinašajo človeku različne izkušnje, znanja, naloge, vloge ter ne nazadnje zahtevajo različne potrebe ter pomoč sočloveka, družine, širše družbe in države.

Model treh življenjskih obdobj v človekovem vzdolžnem razvoju, kot jih je zapisal Ramovš (2003: 68), zajema:

- mladost: to je razvojno obdobje od spočetja do samostojnosti. V tem obdobju telesno dozori razmnoževanje. Glavna naloga mladostnega obdobja je zdrava rast in temeljno učenje za življenje. Danes se mladostno obdobje čedalje bolj podaljšuje, njegova povprečna meja je v naših civilizacijskih razmerah že prešla petindvajseto leto starosti;
- srednja leta: obdobje, ko ljudje rodijo in vzgojijo potomstvo naslednje generacije in delajo za preživetje sebe, mlade in stare generacije. Obdobje sovpada s službenimi leti vse do redne upokojitve;
- starost: obdobje, ko človek dozori do polne človeške uresničitve. Skrb za materialni razvoj prepušča naslednji generaciji, njemu pa se z upokojitvijo pojavi nova kakovost svobode in življenjskih možnosti za dejavno življenje. To obdobje je bolj sproščeno in izbrano v skladu z osebnimi potrebami, sposobnostmi in okoliščinami. Značilna življenjska naloga tretjega življenjskega obdobja je tudi, da človek svoja zrela življenjska spoznanja in izkušnje predaja neposredno soljudem ali posredno kulturi.

Gotovo je prehod v tretje življenjsko obdobje za večino ljudi eden od najbolj bolečih prehodov v življenju; lahko ga primerjamo s prehodom v mladost, ki ga je znani psiholog Stanley Hall (Hall 1904, v Pečjak 1998) imenoval »obdobje neviht in stresov«. Na prehodu v tretje življenjsko obdobje čakajo človeka travmatični dogodki in siloviti stres, kot so odhod zadnjega otroka iz družine, upokojitev, smrt enega od zakoncev.

»Izrazita kulturno zgodovinska potreba, ki jo je za srednja leta in za starost prineslo današnje informacijsko obdobje, je vseživljenjsko učenje, saj informacije in znanje za obvladovanje vsakdanjih življenjskih nalog zastarevajo tako rekoč sproti, vsekakor pa v nekaj letih.

Vzporedno s tem gre potreba po vseživljenjskem socialnem učenju, da se človek – v srednjih letih in v starosti – nenehno prilagaja novim življenjskim razmeram ter pridobiva nove navade in se uči dobre komunikacije, zlasti med generacijami.« (Ramovš 2003: 69)

Iz lastnih stikov s starimi ljudmi ter ob pogovorih z njimi bi izpostavila, da je ob zgoraj naštetih obdobjih pomembno sodelovanje med različni akterji v različnih obdobjih. Torej sodelovanje med različnimi generacijami, predvsem medgeneracijsko sodelovanje, h kateremu se bom podrobneje posvetila pozneje.

Mnoge psihološke enciklopedije delijo življenje v različne razvojne stopnje, povzeto po Pečjak (2007: 14):

1. detinstvo (infancy, do 2. leta),
2. zgodnje otroštvo (roddlerhood, do 7. leta),
3. pozno otroštvo (late childhood, do 11. leta),
4. najstništvo (pretenhood, do 18. leta),
5. mladost (adolescence, do 25. leta),
6. mlajša odraslost (young adulthood, do 35. leta),
7. pozna odraslost (later adulthood, do 45. leta),
8. mlada srednja leta (young middle age, do 55 let),
9. pozna srednja leta (later middle age, do 65 let),
10. zgodnja starost (early old age, do 75 let),
11. srednja starost (middle old age, do 85 let),
12. pozna starost (late old age, več kot 85 let).

Predvsem se moramo zavedati, da v naši državi, kot tudi povsod drugje po svetu, strmo narašča delež starejšega prebivalstva nad 80 let. Po Strategiji varstva starejših do leta 2010 (Strategija varstva starejših do leta 2010: 50) bo prav tako strmo naraslo število starejših nad 65 let, poraslo pa naj bi kar za 26.815 ljudi. Ti podatki kažejo, da bo naša družba postala starajoča se družba, v kateri bo, kot sem že zapisala, potrebno sodelovanje vseh treh generacij, kot jih navaja Ramovš. Vsi skupaj bomo morali poskrbeti za potrebe starih ljudi ter razvijati mreže pomoči, ki bodo dosegljive predvsem starejšim, ki v domačem ter lokalnem okolju ne bodo imeli podpore ter pomoči družine ter sorodstva.

1.2. STAROST IN STARANJE

1.2.1 Staranje

Večkrat se sprašujemo, kdaj smo dejansko stari. Je to takrat, ko nam posivijo lasje, ko dosežemo neko starost, ki jo enciklopedije opisujejo pod pojmom »star«, ko nas doletijo razne bolezni, vsekakor pa ne pomeni biti star, biti bolan!?

Staranje ni bolezen, so pa nekatera bolezenska stanja po svoje značilna za starost. Odkar so kužne bolezni skorajda premagane, so se vzroki za določene bolezni bistveno spremenili. Vodilno vlogo so prevzele »degenerativne« bolezni. Te bolezni so predvsem posledica nepravilne prehrane, telesne nedejavnosti, čezmernega kajenja in pitja alkohola. Med boleznimi je na prvem mestu arterioskleroza, ki pusti usodne posledice na srcu in ožilju (Birska 1991: 91).

Staranje prebivalstva je ostro zarezujoč, globalen pojav, ki se dotika vseh ljudi: moških, žensk in otrok. Stalno naraščanje starejših starostnih skupin med prebivalstvi posameznih držav neposredno vpliva na medgeneracijska in znotrajgeneracijska razmerja z vidikov pravičnosti in solidarnosti in to oboje – pravičnost in solidarnost – naj bi podpirale vse družbe (Statistični urad Republike Slovenije 2008: 10-11).

Proces staranja je nezadržen biološki proces, ki se konča s smrtjo. Hitrost staranja je pri živih bitjih različna, pogojena pa je z genetiko. Skoraj med vsemi živimi bitji je staranje najpočasnejše pri človeku (Cijan 2003: 29).

Teorije govorijo, da se staramo zaradi progresivnih fizioloških sprememb v organizmu, ki peljejo k temu, čemur pravimo starost oziroma k upadu bioloških funkcij in sposobnosti organizma, da se prilagodi stresu (Pečjak 2007: 13).

Pečjak (op. cit: 13) nadaljuje, da meje staranja določa tudi znanstvena gerontologija. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) se je odločila za 65 let. To mejo upošteva tudi večina gerontologov.

Cijan (2003: 26) zapiše, da se človeku pri staranju začne spreminjati tudi podoba, ki jo ima o sebi. Ko se človek začne doživljati kot star in začne sam opazovati, da izgublja nekatere sposobnosti in znanja, ki jih je dotlej imel, začne sam s procesom umikanja. Različne vloge, ki jih imajo v družbi moški in ženske, opredeljujejo tudi značilnosti samega procesa umikanja. Medtem ko je pri moških njihova vloga, vezana na poklic, najpogosteje osrednja in najpomembnejša, pri ženskah redno prevladujejo družinske vloge, kar jim dovoljuje veliko poznejši umik. Tako se pri moških pogosteje pojavi situacija, ko družba nanje pritiska, da zapustijo svoje aktivne vloge takrat, ko oni na to še niso pripravljeni, pri ženskah pa je pogostejša aktivna želja po umiku, ki pa je okolica še ne sprejme.

V skladu z aktivnostmi so na starost in na staranje najboljše pripravljeni ljudje, ki vztrajno skušajo obdržati določeno stopnjo družbene aktivnosti. Velja, da je optimalna raven aktivnosti, ki bi jo bilo potrebno obdržati tudi v visoki starosti, tista, ki je bila za posameznika značilna tudi v srednjem življenjskem obdobju (ibid.).

Accetto (Accetto 1968: 66) zapiše, da je starost pojem nečesa statičnega, staranje pa dinamičen proces, ki poteka z najrazličnejšimi spremembami v strukturi. Starosti ne smemo istovetiti z boleznijo, kot včasih slišimo, kajti starost je naraven pojav vsakega živega bitja. »Brez dvoma je med osemdesetletniki več telesnih okvar in bolezni kot med moškimi in ženskami, ki so pol stoletja mlajši. Nekatere bolezni so posebno pogoste med starejšimi. Najlažje bi bilo reči, da je starost nekakšna splošna bolezen, vendar to ne drži.« (Kastenbaum 1985: 18)

Kastenbaum (1985: 18-20) nadaljuje, da ni nujno, da s staranjem postajamo sprejemljivejši za vse vrste bolezni. Starejši ljudje so veliko bolj odpornejši proti vrsti boleznim. Res je, da so nekatera kronična obolenja značilnejša za pozna leta, vendar moramo biti pozorni na to, da mnogi starejši ljudje lahko trpijo zaradi več telesnih težah hkrati. Zaradi prehitre ocene, ko imamo stare ljudi za bolne, se včasih star človek sprijazni z boleznijo in se ne potruzi, da bi ozdravel (isto velja za njegovo družino in zdravnika).

Tudi Accetto (1987: 20) je zapisal, da je »... starost kakor bolezen, kar pa seveda ni res. Starost celic, tkiv, organov in človekovega organizma kot celote je le ena izmed postaj v človekovem življenju na poti od rojstva do smrti. Staranje se začne pravzaprav že ob rojstvu ...«

»Starost je življenjsko obdobje, ki je zelo različno od mladosti in srednjih let, vendar pa ni v ničemer manj vredno in smiselno od njiju.« (Ramovš 2003: 50)

Strinjam se z Ramovšem, da je potrebno v vsakem življenjskem obdobju poiskati smisel, ter da je potrebno sodelovanje vseh treh generacij.

1.2.2 Vrste starosti

Najbolj osnovna delitev starosti je na:

- biološko starost: kljub temu, da imajo posamezniki neke populacije isto število let, pa so vendarle eni po svojih bioloških zmogljivostih »mlajši«, drugi »starejši«,
- koledarsko starost: ocenjujemo jo z leti življenja (Accetto 1968: 73).

Sedaj bom opredelila tri vrste starosti po Ramovšu v tretjem življenjskem obdobju, torej v starosti (2003: 69):

1. Kronološka starost: pokaže jo rojstni datum, za kronološko starost so šteli do nedavnega starost do dopolnjenega 65. leta, po letu 2000 pa med staro prebivalstvo štejejo ljudi, ki so stari nad 60 let. Poteka pri vseh ljudeh enako hitro, nanjo nima človek nikakršnega vpliva;
2. Funkcionalna starost: kaže se v tem, koliko je človek sam zmožen samostojno opravljati temeljna življenjska opravila ter koliko je zdrav; zdravniki to starost imenujejo biološka. Nanjo človek lahko vpliva s svojim načinom življenja;
3. Doživljajska starost: kako človek sprejema in doživlja svojo trenutno starost in vse, kar je z njo povezano, zajema celoten človeški odnos do starosti. Je popolnoma odvisna od človeka samega (ali se doživlja kot star ali ne).

1.2.3 Teorije staranja

Povzela bom teorije staranja po Mali (2008: 42-43). Razdeli jih na biološke, psihološke ter sociološke teorije staranja.

1. Biološke: razlagajo procese v organizmu in spremembe, ki so posledica starosti in staranja na molekularni in celični ravni. Obstaja več različnih teorij, vse pa poskušajo najti

odgovor na vprašanje, zakaj se človeško telo stara. Zaradi razpršenosti bioloških teorij staranja je pred kratkim nastala splošna teorija staranja, tako imenovana teorija reliabilnosti, ki sta jo izoblikovala Gavrilov in Gavrilova in ki bi naj na holističen način zajela procese staranja v organizmu. Teorija reliabilnosti predstavlja, da se vsi sistemi z leti poslabšajo, obrabijo, ne glede na to, ali jih sestavljajo elementi, ki se starajo, ali ne, kar povzroča sistemsko obrabljenost in nenadomestljivost vseh obrabljenih delov.

2. Psihološke: je zelo kompleksno področje, ki proučuje človekov kognitivni razvoj, osebnostni razvoj in specifična področja (spomin, učenje, občutenje, percepcija, motorične sposobnosti in drugo v tretjem življenjskem obdobju). Psihološke teorije staranja iščejo odgovore na raznovrstne spremembe, ki jih prinaša staranje, od rojstva do pozne starosti.

3. Sociološke: hiter razvoj socioloških teorij staranja je zahteval nastanek samostojne veje v gerontologiji, tako imenovane socialne gerontologije.

Izraz socialna gerontologija je prvi uporabil Clark Tibbis za področje gerontologije, ki se ukvarja z vplivom družbenih in kulturnih pojavov za procese staranja.

V zvezi s teorijami staranja lahko sklenemo, da je »staranje kompleksni proces, v katerem sodelujejo programska, genska razmerja in notranji ali zunanji metabolični produkti, ki vplivajo na genske zasnove.« (Accetto 1987: 39)

Zanimivi ter uporabni so mi bili pri prebiranju literature dejavniki, ki zavirajo staranje, povzemam po Hojnik Zupanc (1997: 4):

- srečen zakon,
- zadovoljstvo pri delu,
- občutek lastne sreče,
- redno življenje,
- redno delo (počitnice, prijetno preživljanje prostega časa, hobiji),
- sposobnost izražanja čustev,
- finančna varnost.

Zaključujem s tem, da je pomembno tudi, kako živimo sedaj, ker je uspešna ter zadovoljiva mladost podlaga za uspešno ter kakovostno starost.

Pomembno vlogo, kako bomo živeli v starejših letih, ima naša družina in odnosi ter komunikacija v njej.

1.2.4 Kakovostno staranje

Programi za kakovostno staranje so konkretni sklopi dejavnosti v socialnih mrežah, ki pomagajo ljudem v tretjem življenjskem obdobju osebno skrbeti za svoje kakovostno staranje, družinam pri njihovi oskrbi starejših članov, velik del programov poteka v območju civilne družbe, nepogrešljivi pa so tudi državni programi (Ramovš 2003: 279).

Za ustvarjanje pogojev za izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in skupin je odločilno, kdo ima besedo pri oblikovanju potrebnih ukrepov. Definicija kakovosti življenja namreč ni statičen pojem, ki ga lahko ugotavljajo in merijo strokovnjaki, znanstveniki in analitiki brez sodelovanja posameznika in izven njegove resničnosti. Kakovost življenja je aspiracija ali stremljenje, ki jo posamezniki oblikujejo v svojih življenjskih ciljih. Včasih potrebujejo posamezniki pri njenem uresničevanju pomoč in podporo države v obliki socialnovarstvenih storitev, dajatev in ukrepov (Flaker et al. 2008: 28).

1.2.5 Spremembe v starosti

Med ljudmi je močno zakoreninjena misel, da sposobnosti po 20. ali 30. letu življenja nenehno, v pozni starosti pa vedno hitreje upadajo. Stari ljudje naj bi bili pozabljivi, miselno in telesno togi in okorni, hitro utrujeni, težko učljivi, niso ustvarjalni in nič jih ne zanima. O zmanjšanju sposobnosti in storilnosti starih ljudi naj bi govorilo tudi dejstvo, da v poznih letih opešajo sluh, vid in telesne moči. Zdravi, duševno in telesno sveži stari ljudje so potemtakem prej izjema kot pravilo (Požarnik 1981: 27).

Zelo težko razberemo, ali moramo pri starejšem človeku manjšo funkcijsko sposobnost in prilagodljivost pripisati bolezni ali samim procesom staranja, kajti:

1. bolezen in proces staranja se na zunaj enako izražata,
2. nimamo posebnih testov staranja, ki bi bili drugačni od testov za ugotavljanje bolezni,
3. proces staranja se pogosto prepleta z bolezenskimi procesi (Accetto: 1987: 20-21).

Stari ljudje doživljajo na starost razne spremembe. Te spremembe se izražajo tako telesno kot duševno. Pojavijo se različne bolezni, otroci imajo svoj dom, morda izgubijo partnerja ... na starost ostanejo sami, prepuščeni kakšni instituciji. Redki lahko sami skrbijo zase ali potrebujejo le delno pomoč.

Na staranje kot družbeni problem je mogoče gledati z dveh vidikov:

- gre za direkten problem tistega dela populacije, ki po svojih letih že vstopa v kategorijo starejših. Ta vidik bi nas moral zanimati, saj bo vsakdo, če bo le živel dovolj dolgo, postal član te skupine;
- povečanje števila starejših v družbi postaja problem celotne družbe, ker prisotnost starejših oseb (kot tudi njihove specifične težave) spreminja strukturo in delovanje celotne skupnosti. Interesi, želje in potrebe starejših ljudi se razlikujejo od tistih, ki jih imajo mlajše starostne skupine, vendar pa mora imeti tudi starejša skupina prebivalstva pravico in možnosti te svoje potrebe, želje in interese zadovoljiti (Cijan 2003: 26).

»Ovdovelost predstavlja pri starejših ljudeh daljnosežno in težko spremembo, čeprav je neizogibna pri tistih zakonih, ki trajajo že dlje časa. Smrt moža, ta je bolj verjetna že zaradi tega, ker se ti po navadi poročijo z mlajšimi ženskami, močno spremeni socialni sistem v družini.« (Cijan 2003: 28)

Kakovost dosežene prilagoditve na vdovstvo je odvisna tudi od odnosa, ki je obstajal med možem in ženo. Če je bila žena vedno pasivna in odvisna, ostane po moževi smrti popolnoma izgubljena, medtem ko se relativno samostojne žene boljše privajajo na svoj novi status. Čustva osamljenosti, katerim so starejše osebe toliko bolj podvržene, jih pogosto napeljejo k uživanju alkohola, niso pa redki primeri samomorov v tem obdobju (ibid.).

Osamljenost (Wood 1986: 189, v Mali 2002: 318) je ena od najbolj tipičnih človeških lastnosti, ne le zato, ker očitno kaže na odsotnost medčloveških vezi, ampak, ker nas redno opozarja, da je človek socialno bitje. Občutek osamljenosti je v starosti povezan z izgubo bližnjih oseb in redkejšimi socialnimi stiki. Mali (2002: 319) poudarja, da osamljenost ni vselej odvisna od pomanjkanja neposrednih stikov z ljudmi. Saj se lahko oseba počuti osamljenega tudi, ko je v družbi ljudi.

Za konec tega poglavja želim izpostaviti naslednje, kar je Accetto rekel že leta 1968, da je za starega človeka najtežje, kar ga lahko doleti, občutek, da ni več koristen, da ni nikomur potreben. Delo, čeprav nekaj majhnega, daje ostarelemu človeku fizično kondicijo in ugodno vpliva na stabilnost njegove osebnosti (Accetto 1968: 129).

Prav tako danes Ramovš (2003: 135) opozarja na dejavno življenje na stara leta, ki je zavzeto prizadevanje zase in za druge. Dejavno življenje z redno vadbo telesnih in duševnih zmogljivosti lahko uspešno zavira starostno pešanje, staremu človeku pa daje mladostno svežino. Dejavno življenje na stara leta obsega zavestno prizadevanje:

- za ohranjanje svoje telesne, duševne in delovne svežine in
- za medčloveško povezanost z različnimi ljudmi.

1.3. GERONTOLOGIJA

Gerontologija (Ramovš 2003: 31) je sestavljena iz besed *geron* – star, *prileten*, *siv*; v samostalniški rabi pa *starec*, *starček*, in *logos* – govorjenje, *beseda*, *pogovor*, *govorica*. Gerontologija je res to, kar pove njeno lastno ime: znanost ali veda o starosti, staranju in starih ljudeh.

Po Accettu (1987: 5, v Mali 2008: 35) lahko opredelimo gerontologijo kot socialno medicinsko znanost 21. stoletja. V svojem začetnem razvoju je temeljila na medicinskih vidikih staranja, zato zasledimo povezovanje gerontologije z »biomedicinskim modelom« razumevanja staranja. Gerontološka spoznanja so že v začetni fazi te vede v veliki meri vplivala na splošno družbeno razumevanje staranja in odnos do starosti, posledice pa so vidne še danes.

Področje gerontologije sestavljajo štiri temeljna področja (Mali 2008: 41):

- a. kronološko staranje: starost definira na osnovi posameznikove starosti, to pa ni nujno povezano s posameznikovim zdravjem, duševnimi sposobnostmi in socialnim statusom;
- b. biološko staranje: je povezano s spremembami v telesu, ki se kažejo kot zmanjšane sposobnosti v delovanju organizma;
- c. psihološko staranje: poudarjene so spremembe senzoričnih in perceptivnih procesov, mentalnih funkcij, osebnosti in motivacije zaradi procesa staranja;
- d. sociološko staranje: opozarja na spremembe, ki jih posameznik zaradi starosti doživi v družbi, družini in na individualni ravni.

Gerontologijo delimo na tri velike skupine (Accetto 1987: 6-7):

1. socialna gerontologija: je najobsežnejša veda, ki se ukvarja s socialnimi vidiki staranja;
2. medicinska gerontologija: proučuje zdravstvene vidike staranja in starosti in tudi vpliv staranja in starosti na razvoj organizacije zdravstva;
3. eksperimentalna gerontologija: s poskusi na živalih proučuje in ugotavlja dinamiko staranja. Vsebina te veje gerontologije je najstarejša, kajti odkar živi človeški rod, ljudje proučujejo staranje, trajanje življenja in se ukvarjajo z vprašanji smrti.

Za socialno delo je pomembna socialna gerontologija. Beseda socialno je latinskega izvora: socius – tovariš, družabnik, zaveznik, drug; socialis – družben, tovariški. Gre za družbene pojave in dogajanja – v nasprotju z individualnimi, za pojave dogajanja, ki zadevajo družbo, slonijo na njej ali izvirajo iz nje, za nekaj »s čutom za skupnost in soljudi« (Verbinc 1979 v Ramovš 2003: 33).

Socialna gerontologija raziskuje, kako vpliva družbena struktura na populacijo starih ljudi, zlasti na njihovo osebno izkušnjo s staranjem, in narobe, kako stari ljudje in njihove izkušnje s staranjem vplivajo na celotno družbeno strukturo. Ukvarja se z družbenim odzivom na demografske spremembe in vplivom teh odzivov na populacijo starih ljudi (Mali 2008: 44).

Zanimivo je, da je bil prvi znanstvenik, ki je raziskoval procese staranja, belgijski matematik Quetelet. Že v 19. stoletju je razumel starost kot razvojni proces in ne kot proces stagniranja ali nazadovanja. Z inovativnim prispevkom k raziskovanju starosti je prehitel sociološke znanstvenike za skoraj 100 let (ibid.).

Po Accettu (1987: 6) morajo ljudje, ki obravnavajo socialno gerontologijo, upoštevati zakonitosti socialne gerontologije, tako tehnični strokovnjaki, arhitekti, urbanisti, gradbeniki, kakor sociološko usmerjeni delavci, sociologi, socialni delavci, psihologi in zdravstveni delavci od bolniške strežnice dalje, ter seveda tudi drugi družbeni delavci, med katerimi naj posebej omenim politike.

Integralna socialna gerontologija (Ramovš 2003: 39) je:

1. fenomenološko spoznavanje zakonitosti staranja in sožitja generacij v okviru systemske celote vsakdanjega življenja ljudi, da bi te pojave in z njimi povezane naloge ter probleme dobro dojeli,
2. primerna metodika za kakovostno staranje in sožitje generacij s samopomočjo in s strokovno pomočjo; in sicer tako za socialno urejanje akutnih problemov, kakor za preventivo realno grozečih problemov na ravni posameznega človeka, majhnih človeških skupin in širše skupnosti.

1.4. STARI LJUDJE V LOKALNI SKUPNOSTI

1.4.1 Pojem skupnosti

Vsi živimo v določeni skupnosti, naj bo to zakonska skupnost, družinska skupnost ... vsaka skupnost je vezana na neko lokalno okolje, v katerem živimo. Najprej bi rada natančneje definirala pojem skupnosti. Pojem skupnost izhaja iz latinske besede »communis«, kar pomeni tovarištvo in se navezuje na skupnost odnosov in doživljanja. V srednjeveški latinščini je termin označeval dejansko prijateljstvo ali neko tovariško združenje. Pojem skupnost se je v tem odnosu nanašal bolj na kakovost kot na vsebino odnosov. Pri skupnosti gre za usodno, kohezivno, trajno obliko povezovanja, v kateri so vezi osnovane na vzajemnosti, nagradah, skupni usodi, tesnih medsebojnih odnosih ter obvezah, ki izhajajo iz tesne povezanosti in občutka pripadnosti (Žnidarec Demšar 2004: 26).

V družboslovnih razpravah lahko prepoznamo dve obliki razumevanja pojma skupnost:

1. Strukturalna perspektiva:

Pogledi na skupnost izhajajo iz strukturnih značilnosti skupnosti v povezavi s prostorom, njihovo strukturo in njihovo politično identiteto kot identiteto države. Skupnost lahko prepoznamo kot mediatorsko strukturo med posameznikom in državo. Durkheim (Žnidarec Demšar 2004: 25-26) poudarja, da se je država preveč oddaljila od posameznika, da bi lahko opravljala socializacijsko funkcijo (vplivati na zavest posameznika, da se vključi v družbeno življenje), zato potrebuje vmesne mediatorske enote, ki pa lahko predstavljajo različne oblike skupnosti. Zato skupnost definira kot vez med posameznikom in družbo, ki jo reprezentira

država, ta vez pa oblikuje, socializira in transformira posameznike.

2. Socialno psihološka perspektiva:

Izhaja iz ugotovitev Toenniesa (v Žnidarec Demšar 2005: 26), ki je pokazal zanimanje za analiziranje, kako ljudje vplivajo eden na drugega, kakšen je način povezovanja ljudi. Ločuje dva temeljna tipa, ki označujeta dihotomijo skupnost – družba. Koncepta »gemeinschaft« (skupnost) in »gesellschaft« (družba) sta zelo pomembna tako za razumevanje razvoja koncepta »skupnost« kot tudi za razmišljanje o velikosti skupnosti in o odnosih, načinih povezovanja v skupnosti.

Do leta 1950 so mnogi avtorji sprejemali podeželski kraj oziroma vas kot »skupnost«, tako imenovani gemeinschaft, medtem ko so v mestih tako imenovani gesellschaft oziroma družba. Niso videli značilnosti skupnosti, saj so urbanizem sprejemali kot kategorijo, ki uničuje vezljivost in medsebojno vzajemnost. Vendar pri primerjavi vasi (skupnosti) z mestom ni več tako očitnih razlik kot so jih morda poimenovali avtorji v preteklosti.

Na manj ostre meje med skupnostjo in družbo pa opozori tudi Martinez Brawley (1995: 542, v Žnidarec Demšar 2005: 27), ki opaža značilen pojav »skupnost v družbi«. V vele mestih najdemo pojave nove skupnosti v obliki različnih skupnostnih žepov, ki jih predstavljajo različne manjšinske in etnične skupnosti - ekonomski in družbeni procesi zmanjšujejo razlike med tipičnim vaškim in tipičnim mestnim modelom lokalne skupnosti.

Clark (1973) dodaja pomen psiholoških faktorjev, ki ohranjajo zavest o skupnosti. Za obstoj skupnosti ni pomemben prostor, niti funkcije skupnosti, ampak je pomembno, kako močan je občutek solidarnosti za člane skupnosti, kakšen pomen ima skupnost za njihovo življenje in kakšno stopnjo varnosti jim daje.

V svoji raziskavi želim odkriti, kako so stari ljudje povezani s skupnostjo, v kateri živijo, pa naj bo to mesto ali vas, kakšen je njihov občutek pripadnosti skupnosti, se počutijo varne v skupnosti, v kateri živijo, kakšne formalne, neformalne odnose v tej skupnosti razvijajo, ohranjajo.

1.4.2 Socialno delo v skupnosti

Skupnostno socialno delo (Rapoša Tajnšek 1993: 139) podpira obstoječe in promovira nove skupine in organizacije za samopomoč in prostovoljno pomoč drugim ter mobilizira ljudi, znanje in sredstva, potrebna za kolektivne akcije pri reševanju socialnih problemov, ki zahtevajo integrativni pristop in koordinirano delovanje vseh sodelujočih akterjev.

Skupnostno socialno delo se je začelo v okviru gibanja za dobrodelnost (COS), ki se je v ZDA razvilo po gospodarski recesiji v sedemdesetih letih 19. stoletja in je spremljalo hitro industrializacijo in množične migracije kmečkega prebivalstva v mesta, kar je povzročalo številne nove socialne probleme (Milošević Arnold, Postrak 2003: 108).

Skupnostno socialno delo je izrazito preventivna metoda in sodi med temeljne metode socialnega dela. Ta metoda je usmerjena na socialne potrebe in probleme v skupnosti, tako da se ti z njeno pomočjo odkrivajo in spoznavajo, hkrati pa tudi načrtujejo, organizirajo in izvajajo socialne akcije. Cilji metode skupnostnega socialnega dela so:

1. spoznavanje socialnih potreb v določeni skupnosti,
2. izdelava načrta za njihovo zadovoljitev,
3. vključitev vseh razpoložljivih sil skupnosti, da se načrt uresniči (Milošević Arnold 1989: 172-173).

Metodo skupnostnega socialnega dela je možno uporabljati na vseh ravneh organiziranja ljudi od stanovanjske soseske, delovne organizacije, preko občine in regije do cele države (Milošević Arnold, Postrak 2003: 109).

Žnidarec Demšar (2004: 29) zapiše, da je skupnostno orientirana praksa socialnega dela orientirana v različne skupnosti, tako v lokalno kot funkcionalno skupnost, in zahteva formalno ter neformalno mrežo pomoči. Zasnovana je na ideji, da je skrb za ljudi skupna naloga profesionalcev na področju organizirane pomoči in tudi samih članov skupnosti.

Za socialno delo je zelo pomembno, da razume značilnosti skupnosti in tudi pomen skrbi v njej, saj socialno delo v skupnosti vidi pomemben vir ohranjanja in zagotavljanja pomoči in identitete.

Socialni delavci (Mali 2008: 64-65) potrebujejo za delo s starimi ljudmi znanja o procesu

staranja, o socialni politiki do starih ljudi, o različnih praktičnih pristopih in metodah. Potrebujejo tudi različne strokovne spretnosti, kot so sposobnost komuniciranja, sposobnost presojanja, sposobnost sodelovanja v multidisciplinarnih timih in povezovanja različnih generacij. Socialni delavec potrebuje veliko specifičnega znanja, ki se razlikuje od drugih področij socialnega dela. Ocenjuje psihične, emocionalne, kognitivne in socialne zmožnosti starega človeka, preverja možnosti samooskrbe, išče različne vire moči, tako v starem človeku kot v njegovem okolju, in možne ovire v suportivnem okolju. V tem je socialno delo s starimi ljudmi drugačno od socialnega dela z ljudmi, ki sodijo v druge starostne skupine. Stari ljudje postavljajo zahteve po drugačnih vrednotah, znanju in praktični usposobljenosti socialnih delavcev.

Milošević Arnoldova (2006: 15-16) navaja koncepte, ki jih socialni delavci uporabljajo pri delu s starimi ljudmi:

- *partnerstvo*: v partnerskem odnosu uporabnik in socialni delavec skupaj gradita medsebojno zaupanje, pri čemer strokovnjak dosledno upošteva pravice uporabnika in mu pomaga pri njihovem uveljavljanju – na takšen način uporabnik pridobiva na moči in ima večji nadzor nad svojim življenjem;
- *krepitev moči*: pomeni zagotavljanje potrebnih sredstev in novih možnosti, iščemo tiste vire, ki uporabnikom pomagajo dobiti večji vpliv nad svojim življenjem in izboljšati možnosti za socialno funkcioniranje;
- *zagovorništvo*: v socialnem delu pomeni zagovorništvo zavzemanje za pravice posameznikov ali skupnosti bodisi z neposredno intervencijo ali s krepitevijo moči;
- *skupnostna skrb*: je kolektivno zasnovana in ima za cilj povečanje kakovosti življenja v skupnosti, vzpostavljanje raznih vrst fleksibilnih mrež pomoči, ki so na razpolago potencialnim uporabnikom;
- *skupine za samopomoč*: so prostovoljne skupine, katerih člani imajo iste potrebe ali probleme in se srečujejo skozi daljše obdobje, da bi si dajali podporo, izmenjavali izkušnje in informacije o dejavnostih in virih, ki so se pokazale za koristne pri reševanju njihovih problemov. Takšne skupine se praviloma srečujejo brez strokovnjaka. Pri nas so najbolj razširjene skupine starih ljudi za samopomoč;
- *antidiskriminacijska praksa*: usmerjena je proti predsodkom, negativnemu odnosu in neustrezni obravnavi ljudi glede na njihove značilnosti, kot so rasa, spol, religija ali etična pripadnost. Posebna vrsta diskriminacije, ki se kaže pri odnosu do starih ljudi in pri delu z njimi, je tako imenovani ageizem. Pomeni stereotipno obravnavanje in

posploševanje značilnosti starih ljudi na osnovi starosti (Barker 1995: 12, v Milošević Arnold 2006: 15-16).

Po Koskinenu (1997 v Mali 2007: 8-9) pomaga socialni delavec starim ljudem tako, da skupaj z njimi poveča njihove zmožnosti in sposobnosti za soočanje s težavami in reševanje problemov. Pri tem se socialni delavci soočajo z različnimi situacijami: demenco, zelo starimi ljudmi, osamljenostjo, družinami v stiski, medgeneracijskimi odnosi, različno narodnostjo starih ljudi, starimi osebami s posebnimi potrebami, slepimi starimi ljudmi, alkoholizmom pri starih ljudeh, starimi ljudmi, ki živijo sami, stresom v starosti, samomorilnostjo med starimi ljudmi, nasiljem, homoseksualnostjo, posledicami holokavsta. Socialni delavec pomaga staremu človeku in njegovi družini pridobiti pomoč različnih služb, ki obstajajo v danem okolju. Socialni delavec je pri tem v vlogi koordinatorja storitev (case manager). Na osnovi poznavanj potreb starih ljudi socialni delavec prispeva k razvijanju različnih služb in storitev ter k njihovemu medsebojnemu povezovanju.

Temeljni prispevek (Gabi Čačinovič Vogrinčič 2005/2006: 111) socialnega dela je, da vzpostavi z družino delovni odnos, ki omogoči varno in ustvarjalno raziskovanje kompleksnih problemov družine in skupno ustvarjanje rešitve.

Po Koskinenu (1997 v Mali 2008: 65) pomaga socialni delavec starim ljudem tako, da skupaj z njimi poveča njihove zmožnosti in sposobnost za spopadanje s težavami in reševanje problemov. Pri tem socialni delavci naletijo na različne situacije – ranljivost starih ljudi, zelo stare ljudi, osamljenost, družine v stiski, medgeneracijske odnose, različno narodnost starih ljudi, stare ljudi s posebnimi potrebami, slepe stare ljudi, alkoholizem pri starih ljudeh, stare ljudi, ki živijo sami, stres v starosti, samomorilnost med starimi ljudmi, nasilje, različno spolno usmerjenost, posledice holokavsta in drugo problematiko.

Mayo (1998: 162 v Žnidarec Demšar 2004: 28) poudari pojem skupnost, ki ima velik pomen za skupnostno socialno delo. Skupnost lahko tako definiramo z vidika skupnega lokalnega prostora, na primer skupna geografska področja (sosede, stanovalci bloka v urbanih okoljih, vas v podeželskem področju), dodamo lahko še skupnost, razumljeno z vidika skupnih interesov, osnovanih na skupni kulturi in identiteti (etnične manjšine ...), skupni identifikaciji specifičnih potreb, želja, problemov (starši otrok s posebnimi potrebami, uporabniki psihiatrije, klubi za ženske ...).

V raziskavi, ki jo bom opravila, ima ta lokalna perspektiva skupnosti poseben pomen. Stari ljudje v lokalni skupnosti živijo v določenem geografskem območju, si delijo svoj lokalni prostor z drugimi ljudmi, torej razvijajo lokalne skupnosti, kot so sosedske mreže, živijo v skupnosti, ki jo poimenujemo vas ali mesto. Imajo določene potrebe in se pri zadovoljevanju le-teh združujejo v skupnosti, ki jih lahko poimenujemo društva (najpogostejše društvo upokojencev), različni klubi, pevski zbor ipd.

Profesionalno socialno delo se je najprej razvilo v okviru dobrodelnih in drugih dejavnosti civilne družbe in v državnih službah, ki so opravljale socialnovarstveno funkcijo (javne socialne službe). Morales in Sheafor (1986: 119 v Milošević Arnold, Postrak 2003: 113) ugotavljata, da je bistvena značilnost socialnega dela ta, da je razpredeno po številnih in zelo različnih področjih dejavnosti. Ne glede na področje dejavnosti ima socialno delo povsod isti temeljni cilj: uporabo vsega potrebnega znanja, spretnosti in vrednot, da bi s tem doseglo željeno spremembo.

V Enciklopediji socialnega dela (1995, v Milošević Arnold, Postrak 2003: 109) je navedenih osem modelov ravnanja pri uporabi skupnostnega socialnega dela, in sicer:

- sosedsko in skupnostno načrtovanje,
- organizacija funkcionalnih skupnosti,
- skupnostni socialni in ekonomski razvoj,
- socialno načrtovanje,
- razvijanje programov in skupnostno povezovanje,
- politična in socialna akcija,
- koalicija,
- socialna gibanja.

1.4.3 Socialna omrežja v skupnosti

Socialna mreža pomeni povezavo posameznika z drugimi ljudmi v njegovem življenjskem okolju. Pri tem razlikujemo neformalne socialne mreže, ki vključujejo stike z družino, sorodstvom, sosedmi, prijatelji, na katere se lahko človek v primeru potrebe opre, in formalne socialne mreže. Med formalne sodijo vsi formalizirani stiki posameznika z njegovim okoljem (Mali 2008: 75).

Medsebojni vplivi staranja in socialne mreže so za starega človeka pomembni. Način, kako si človek izbira prijatelje in druge osebe, s katerimi se druži in na kakšen način to počne, se odraža v njihovem povratnem vplivu na posameznega človeka. Če želimo razumeti socialne vidike staranja, moramo poznati in razumeti tudi obseg socialnih vezi, njihovih potencialov, kakovosti in učinkov. Na učinek sodelovanja in medsebojnega vplivanja v socialni mreži delujejo različne okoliščine (Dragoš 2000: 304).

Socialno delo je po eni strani usmerjeno na spodbujanje, ohranjanje obstoječih neformalnih, primarnih socialnih mrež kot pomembnih virov pomoči ljudem v njihovem življenjskem okolju, po drugi strani pa socialni delavci razvijajo formalne socialne mreže, s katerimi zagotavljajo potrebne socialne storitve (Milošević Arnold, Postrak 2003: 23).

Hojnik Zupanc (1999: 134-135) povzema po Wengerjevi (1989) pet tipov odnosov neformalnih podpornih mrež:

1. sorodstvena mreža: najpomembnejši pomočniki so v istem gospodinjstvu ali bližini stanujoči družinski člani, pomagajo pa tudi prijatelji in sosedje. Takšne mreže so majhne. Slabost takšne mreže je, da pogosto prihaja do potencialnega omejevanja starostnikove neodvisnosti s pretirano skrbjo oziroma preveliko mero pomoči;
2. integralna povezanost v bivalnem okolju oziroma sosedska mreža: temelji na družinski pomoči, prijateljih in sosedih. Največkrat so sosedje tudi prijatelji;
3. samostojna, samozadostna podporna mreža: prevladuje pri posameznikih, ki živijo sami, nimajo otrok in bližnjih sorodnikov ali so samski. Stiki z družinskimi člani in sosedstvom se navezujejo manj pogosto. Življenje pri njih poteka po navadi v stanovanju;
4. podporna mreža v širšem bivalnem okolju: temelji na pomoči prijateljev in prostovoljnih organizacij, v katerih je posameznik sodeloval ali pa še sodeluje. Sorodniki po navadi ne živijo v bližini;
5. podporna mreža pri osebah z zaprto osebnostjo: prevladuje pri posameznikih, ki so večinoma poročeni, brez otrok ali pa ti živijo daleč stran. Sosedski odnosi so na nizki stopnji, prijatelji ne živijo v bližini.

Za stare ljudi so socialni odnosi z možem ali ženo, otroci, sorodniki (torej neformalni odnosi) zelo pomembni, pa ti še zdaleč niso edini. Večinoma se sploh ne zavedamo, da ima na primer več ljudi, starih 65 let, žive sestre, brate in prijatelje. Starejši ljudje, ki niso bili nikoli

poročeni, imajo po pravilu tesnejše stike z brati in sestrami, kot poročeni, še zlasti, če imajo ti otroke. Poročeni, ki nimajo otrok, po vdovstvu sicer okrepijo svoje stike s sestrami in brati, toda navadno ti stiki niso nikoli tako pristni kot med neporočenimi (Požarnik 1981: 64).

Po Žnidarec Demšar (2004: 28) se v skupnosti prepletata dve vrsti mrež:

- mreža neformalnih odnosov med ljudmi, ki jih povezujejo sorodstvene vezi, prijateljstvo, prostorska bližina, poklicno delo, skupni interesi, dajanje in sprejemanje storitev ali kombinacija vsega omenjenega;
- mreža formalnih organizacij oziroma sistemov, ki omogočajo zadovoljevanje socialnih potreb ljudi na lokalnem nivoju: državni, zasebni in prostovoljski izvajalci.

Ramovš (2003: 189) na slikovit način zapiše, da so medčloveška razmerja in odnosi za človeka v resnici kot mreža, v katero je ujet vse življenje, če hoče ali ne. Medčloveška razmerja in odnosi so socialna mreža, ki človeku:

- pomaga, da uspeva, zadovoljuje svoje potrebe, ustvarja in napreduje,
- postavlja v življenju pravila igre za družbeno sožitje,
- preseje njegovo vedenje in ravnanje v družbeno sprejemljive in nesprejemljive vloge,
- nudi varstvo pred pomanjkanjem in nevarnostmi, čeprav mu s svojimi omejitvami povzroča tudi nevšečnosti,
- v trenutku njegove težave pomaga, da ne propade.

Oblike ali funkcije socialne opore (Hlebec, Kogovšek 2006: 16-17) lahko uvrstimo v štiri večje skupine:

- instrumentalna (tudi materialna) opora se nanaša na pomoč v materialnem smislu (posojanje denarja, orodja, pomoč pri hišnih opravilih ipd.);
- informacijska opora se nanaša na informacije, ki jih anketiranec po navadi potrebuje ob kakšni večji življenjski spremembi (na primer ob selitvi, iskanju nove službe);
- emocionalna opora je pomoč ob večjih ali manjših življenjskih krizah (smrti bližnjega, ločitvi, težavah v družini ali na delovnem mestu ipd.);
- druženje, ki predstavlja socialno oporo v obliki neformalnega občasnega druženja (izleti, obiskovanje, kino ipd.).

Danes je socialna mreža informacijsko povezana zlasti na tri načine:

1. z osebnim stikom med posamezniki, podskupinami in skupinami v mreži,

2. s klasičnim medsebojnim informiranjem, na primer preko glasila, dopisov, telefona in podobnih sredstev,
3. po sodobni elektronski informacijski poti, na primer z elektronsko pošto in medmrežjem (Ramovš 2003: 191).

Tudi spremembe v starosti vplivajo na to (Požarnik 1981: 45), da se spreminjajo in ožijo stiki z ljudmi. Vzroki za to so različni: smrt prijateljev in sorodnikov, upokojitev, bolezni, slabo finančno stanje, prevelika oddaljenost, poroke in odselitve otrok in drugo.

Stiki so stkani v mreže, ki so lahko bolj goste, omejene na določeno ozemlje, skupnost ipd., lahko pa se širijo in imajo stike razsejane po različnih ozemljih in segmentih družbenega delovanja. Tako razlikujemo med zaprto spletenimi omrežji in redko spletenimi mrežami, ki segajo daleč. V zaprto prepletenih mrežah imamo bližnje stike. To so tisti, ki so nam geografsko blizu, ki jih vidimo pogosto (sosedje, sodelavci, bližnji sorodniki). V razprtih mrežah imamo oddaljene, radialne stike. To so ljudje, ki so daleč in jih morda ne vidimo pogosto, segajo tudi v druge družbene prostore izven tistega, v katerem živimo, na primer stiki s starimi znanci, bivšimi sošolci, prijatelji, ki so se odselili, poslovnimi sodelavci iz drugih držav, daljnimi sorodniki itd. (Flaker et al. 2008: 260).

1.5. STARI LJUDJE IN DRUŽINA

V današnjem času, ko je starih ljudi vedno več, je izrednega pomena, da se družinsko okolje, v katerem star človek živi, prilagodi, da se star človek ne počuti odrinjenega, zapuščenega. Zato je potrebno veliko truda. Kot pravi Čačinovič Vogrinčič (študijsko gradivo 2005: 108), se mora vsaka družina soočiti s starostjo in staranjem, poleg tega naj vsaka družina to opravi na svoj enkratni način.

»Na starega človeka v družini se moramo obrniti, da nam pove o svojem življenju, o ljudeh, ki jih je poznal, o svetu, v katerem je živel. Tako v družino prinese pomembno dimenzijo, ko skupno sedanjost poveže s preteklostjo, da bi jo lahko vzeli s seboj v prihodnost. Mislim, da je pomembna družinska naloga, da povabimo starega človeka, naj ostane na ta poseben in enkratni način udeležen v družini« (ibid.: 109). Gabi Čačinovič Vogrinčič tako izpostavi pogovarjanje v družini kot most med preteklostjo in prihodnostjo, most, ki nas povezuje. Tudi zame je to izjemnega pomena, mislim, da star človek potrebuje pogovor, da lahko podeli

svojo izkušnjo drugemu, ter se tako izpopolnjuje in dobiva občutek lastne vrednosti.

Pečjak (2007: 88-90) piše o tem, da se v družini pojavljata dva stresna dogodka:

- odhodi otrok: otrok zapusti družino malo pred petdesetim letom staršev; odvisno od kulture, je pa splošno znano, da se otroci v današnjem času pozneje odseljujejo od staršev; v ruralnem okolju ostanejo otroci dolgo ali celo vse življenje v veliki družini svojih staršev ter dedov. Odhod prvega otroka je stres za starše. Najhuje doživljajo starši odhod zadnjega otroka, ker se s tem njihova starševska vloga prekine. Osvežitev jima prinesejo vnuki, v katerih vidijo starši svoje potomce, do njih so bolj prizanesljivejši kot do svojih otrok. Pri polno zaposlenih starših je pomoč starih staršev zelo dobrodošla in pomembna. Iz tega izhaja tudi tradicionalen pogled na vlogo starih staršev, kot je lik babice, ki pripoveduje vnučkom pravljice in lik dedka, ki jim izrezuje piščalko ali kaj podobnega;
- bolezen in smrt zakonca: po navadi prej zbolijo možje, ki imajo v povprečju krajše življenje od žene. Bolni zakonec je hudo breme drugemu zakoncu, ki pa to po navadi skriva. Odnos med obolelimi starši in otroci je toliko bolj obremenjujoč, ker ima otrok svoje življenje, ki ga zaradi njiju zanemarja. Izguba zakonskega partnerja naj bi bila po mnenju mentalnih higienikov sploh najhujši stres v življenju, še zlasti v starih letih.

Tudi odnos starih staršev do vnučkov je danes zelo različen. Nekateri stari starši zelo uživajo v bližini svojih vnučkov, ker jim, kot sem že omenila, nadomeščajo lastne otroke, do katerih nimajo več občutka starševske odgovornosti. »Strokovnjaki enotno menijo, da vzgoje otrok ne kaže prepuščati starim staršem. Čeprav se sliši nekoliko okrutno, je vendarle res, da so stari starši opravili svojo vzgojno vlogo, ko so vzgojili svoje otroke.« (Požarnik 1981: 63)

Družina se mora na starost staršev in starih staršev pripravljati tudi materialno. Pri tem ne mislimo samo na denar in imetje, ki naj bi starajoče se družinske člane varovalo pred pomanjkanjem, ampak tudi na delo in razvedrilo, učenje in ustvarjalnost, vloge in položaj starajočih se družinskih članov. V tem smislu lahko z veseljem ugotavljamo, da ima sodobni družbeni razvoj za družino tudi dobre možnosti:

- izobraževanje in celo formalno šolanje se čedalje bolj seli na dom;
- proizvodnja se znova seli na dom in družinska podjetja so čedalje bolj pogosta in stvarna možnost za kakovostno življenje v zdravem ravnotežju med družino in službo;
- družina informacijske dobe postaja čedalje bolj odprta socialna skupnost: vanjo

prihajajo številni ljudje od zunaj, družinski člani pa veliko odhajajo ven;

- v sodobnem družinskem okrilju je stičišče treh najpomembnejših vrst znanja in vedenja: najglobljih čustvenih in doživljajskih dogajanj posameznikovih članov, najbolj intenzivne skupinske socialne izkušnje o sožitju ljudi ter obilja stvarnega znanja in informacij, ki jih vanjo prinašajo družinski člani, drugi ljudje ter družbena in elektronska občila.

Vse te možnosti so zelo ugodne za enakovredno in polno vključevanje starejših družinskih članov v učno, delovno, družabniško in drugo dogajanje (Ramovš 2003: 269-270).

Družina je ena od najstarejših oblik skupnega življenja ljudi. Temelji na sorodstvenih vezeh in je najpomembnejša nosilka biosocialne reprodukcije. Pomeni tudi temeljno enoto družbene organizacije in si brez nje ne moremo predstavljati delovanja družbenega sistema. Zato družino imenujemo kot univerzalno družbeno institucijo in kot nepogrešljiv del človeške družbe (Milošević Arnold, Postrak 2003: 31).

Pod »tradicionalno« družino običajno razumemo razširjeno družinsko skupnost, ki vključuje več generacij, svaštvo, tudi bratrance in sestrčne. Ti navadno živijo pod isto streho ali pa v neposredni bližini, včasih tudi na skupni zemlji. Medsebojna pomoč je tako vgrajena v strukturo razširjene družine, da od nekdaj pomeni najpomembnejši vir zaščite svojih članov, tako da v tem presega vse organizirane sisteme socialne varnosti (Macarow 1995: 359 v Milošević Arnold, Postrak 2003: 31). Kakor je po eni strani tradicionalna družina pomenila varnost družinskih članov, je hkrati tudi omejevala svobodo posameznika in pomenila močno socialno kontrolo.

Z industrializacijo je razširjena družina razpadla, nadomestila jo je tako imenovana nuklearna družina, sestavljena le iz dveh generacij – staršev in otrok. Takšna družina pogosto ni več kos številnim socialnim problemom, s katerimi se soočajo njeni člani kot posamezniki ali družina kot skupina. Med temi problemi bi izpostavila anomijo, odtujitev, znotrajdružinska nesoglasja in medgeneracijske probleme, ki se pojavljajo zaradi spremenjenih načinov družinskega življenja (Milošević Arnold, Postrak 2003: 31-32).

1.5.1 Medgeneracijska solidarnost v družini

Ramovš (2003: 268) dodaja, da mora sodobna družina sistematično vpeljati v svoj vsakdanjik kulturo stalne pozornosti do učenja dobre medčloveške komunikacije, medsebojnega sodelovanja in solidarnosti, podobno kakor druge vidike zdravega in kakovostnega življenja.

»Tisti posamezniki, ki imajo dobre družinske odnose, imajo po navadi boljše urejeno pomoč (na domu ali v instituciji), kot tisti, ki družine nimajo ali pa imajo slabe družinske odnose.« (Hojnik Zupanc 1999: 106)

V Sloveniji je doslej prevladovala družinska solidarnost. Starši so pomagali otrokom, otroci staršem, stari starši obojim in nasprotno. Pričakovati je, kar se pravzaprav že dogaja, da bo takšne solidarnosti vse manj. Tega se je treba zavedati in začeti graditi nov koncept solidarnosti (Sožitje generacij 1999: 19).

Beseda solidarnost je tujka (lat. solidus – trden), ki je široko uveljavljena v svetu, pomeni pa vzajemnost, vzajemno pomoč, soglasnost, družbenost, čut za odgovornost in korist (Verbinc 1979 v Ramovš 2003: 385). Ramovš nadaljuje, da je solidarnost, podobno kot samopomoč, temeljni naravni socialni vzgib. Konkretno se kaže pri vsakem človeku in v vsaki situaciji v drugačni obliki, še bolj pa so med seboj po videzu različne organizacijske oblike solidarnosti v različnih kulturah in družbah.

Medgeneracijsko prostovoljstvo so sodobni programi za vzpostavljanje novega ravnotežja med odgovornostjo posameznika, njegove družine, države in civilne družbe na področju skrbi za kakovostno staranje in solidarno sožitje med generacijami. Pri nas se zadnja leta dobro razvija pomoč na domu, v svetovnem merilu pa prednjačimo s prostovoljskimi programi sodobnega skupinskega in individualnega medgeneracijskega družabništva, ki nadomešča del izpada osebnega odnosa s svojci (<http://www.mddsz.gov.si>).

1.6. POTREBE STARIH LJUDI

Vsi ljudje imamo različne potrebe. Naše potrebe se spreminjajo od rojstva naprej. Kot dojenčki imamo druge potrebe, kot v odraslosti in pozneje v starosti. Torej, potrebe so nenehno drugačne.

»Potrebe so temeljni mehanizem živih bitij, da se ohranjajo in napredujejo. Vsaka potreba je informacija, kaj živo bitje trenutno potrebuje za svoj obstoj in napredek, obenem pa daje motivacijsko energijo za doseg ali uresničenje tega cilja.« (Ramovš 2003: 87)

Ena ključnih ugotovitev glede potreb v doktorski disertaciji Vere Grebenc pravi, da potreb ne moremo razumeti brez vednosti o vsakdanjem življenju ljudi (Grebenc 2005: 216). V nadaljevanju piše, da vprašanja potreb ne smemo izpostaviti izključno kot vprašanje primanjkljaja, čeprav v vsakdanji rabi in na načine, kot se koncept potreb uporablja v diskurzih blaginje, potrebe pogosto prevzamejo mesto označevalca nekega primanjkljaja (ibid.).

Illich (1997, v Grebenc 2005: 16) opozori, da so se potrebe pojavile v modernem diskurzu razvoja. Razvoj, napredek pomeni obljubo. Obljuba pa vpliva na status želje. Na mesto upanja, da bomo dosegli dobro, stopi pričakovanje, da bodo potrebe definirane in tudi zadovoljene. V preteklosti je posameznik sprejemal nujnost kot umetnost trpljenja v enkratnem proslavljanju življenja. Razlikovali so se načini posredovanja med željami in trpljenjem, ki so kulturno narekovani: izide želja in trpljenje, ki jih je doživljal posameznik, so morda narekovale zvezde, morda so bili rezultat čiste sreče, blagoslova ali uroka prednikov, osebna karma, delo zlih duhov al božje previdnosti.

Koncept napredka pa želje pretvori v trditve, nujnosti pa kot vsakdanje dane situacije zatonejo v luči razvoja (ibid.).

Flaker (1995: 498, v Grebenc 2005: 16) umesti uvajanje koncepta potrebe kot poskus izravnavanja napetosti med gotovostmi življenjskih nuj in nepredvidljivostmi upanja in želja, vse skupaj pa postavi kot konstrukt moderne družbe. Zapiše: »Pojem potreb je proizvod moderne družbe, ki je proizvedla človeka, odvisnega od blagovno proizvedenih dobrin ... V prejšnjih obdobjih so človeško eksistenco omejevale meje konkretne življenjske situacije in so jo razumeli kot življenjsko nujo, s katero se mora človek kar najpametneje soočati in sme

upati na boljše (ali se bati slabšega).« (ibid.)

Če se je človek prej soočal z nujnostmi lastne eksistence in s svojimi lastnimi željami, dobijo danes te situacije objektivni značaj potreb. S konceptom potreb so se te nujnosti prevedle v produkte in storitve. Danes je skoraj nemogoče zanikati obstoj potreb. Ugotovitev, da je nekdo bolan (življenjska nujnost), takoj izzove sklep, da potrebuje zdravnika (storitev) in zdravila (produkt) (Grebenc 2005: 17).

Ramovš (2003: 93-111) opiše naslednje potrebe:

- Potreba po materialni preskrbljenosti: v današnji razviti družbi je glavni vir materialne preskrbljenosti starostno in invalidsko pokojninsko zavarovanje na temelju zaposlitve. Materialna preskrbljenost posameznega starega človeka je odvisna tudi od tega, koliko prihrankov ima. Tistim, ki nimajo pokojnine ter imetja, praviloma preskrbi sodobna socialna država z osnovno socialno varnostjo državno pokojnino ter druge storitve;
- Zaključim lahko, da je temeljni vir za materialno varnost lastno delo;
- Potreba po ohranjanju telesne, duševne in delovne svežine: za starost in zlasti za kakovostno starost je bistvenega pomena, da se star človek v nobenem obdobju svoje starosti telesno, duševno in delovno ne zanemari in prepusti životarjenju;
- Potreba po osebem medčloveškem odnosu: danes so ljudje povezani po lastni pobudi in prijateljskem načelu (medgeneracijske skupine, osebno prostovoljno družabništvo). Za temeljni osebni odnos je dovolj eden, ki ga star človek čuti kot svojega, mu zaupa ter verjame v trajnost takšnega odnosa. Torej, če star človek nima zadovoljene temeljne potrebe po medčloveškem odnosu, se čuti osamljenega, pa naj bo okrog njega nešteto ljudi;
- Potreba po predajanju življenjskih izkušenj in spoznanj mladi in srednji generaciji: človekove življenjske izkušnje so njegovo največje bogastvo, so temelj, ki daje vrednost vsemu drugemu premoženju. Če v starosti človek ne more zadovoljiti temeljne potrebe po predajanju svojih življenjskih izkušenj in spoznanj prvi in drugi generaciji, doživlja svoje dotedanje življenje kot nesmiselno;
- Potreba po doživljanju smisla v starosti: ob prehodu v srednja leta človek doživlja, da se marsikatera njegova življenjska zamisel ni uresničila, zlasti glede lastne osebnosti. Mnogi so razočarani nad lastnimi otroki. Čim bolj se človek stara, tem bolj živo je vprašanje, kolikšno vrednost in pomen je imelo vse prizadevanje v njegovem življenju;
- Pomemben predpogoj za osebno iskanje smisla v starosti je, da človek sprejme starost

s prepričanjem, da je prav tako smiselno obdobje življenja kakor mladost in srednja leta (sprejme jo z omejitvami ter težavami);

- Potreba po negi v starostni onemoglosti: najprej moramo sprejeti človeško onemoglost, sprejeti jo mora onemogli star človek ter njegovi svojci ter negovalci, ki mu nudijo svojo pomoč. Večina ljudi danes meni, da je negovanje lastnega svojca doma ali v službenem odnosu v domu za stare ljudi ali v bolnišnici smiselno ter vredno človeško delo;
- Potreba po nesmrtnosti: ljudje so edina bitja, ki se zavedamo samega sebe ter s tem svoje minljivosti ter smrti. Zdravi načini, kako ljudje zadovoljujejo potrebo po nesmrtnosti, so zlasti naslednji: skrb, da bi se človeka po smrti spominjali (spomeniki na pokopališčih ter urejenost le-teh); prizadevanje, da bi ostala za človekom njegova dela (hiša, poklicno udejstvovanje, delo za otroke); vera v življenje po smrti (verovanje, krščanstvo ...).

1.7. DOLGOTRAJNA OSKRBA

V Sloveniji nimamo enotno urejenega sistema dolgotrajne oskrbe starejših, kronično bolnih, invalidnih in oslabelelih oseb, ki pri opravljanju temeljnih življenjskih aktivnosti in drugih dnevnih opravil potrebujejo delno ali popolno pomoč druge osebe, ampak se različne storitve in prejemki zagotavljajo v okviru obstoječih sistemov socialne zaščite (zdravstvo, socialno varstvo, pokojninsko in invalidsko zavarovanje).

- Trenutne potrebe po dolgotrajni oskrbi v Sloveniji (<http://www.mddsz.gov.si>) presegajo razpoložljive kapacitete, ki jih zagotavljata javni mreži na področju zdravstvenega in socialnega varstva. S spremembami v zakonodaji in praksi naj bi Sloveniji:
- omogočili dostopnost storitev dolgotrajne oskrbe vsemu prebivalstvu, ki jo potrebuje;
- zagotovili boljšo in enakomernejšo dostopnost teh storitev po območjih Republike Slovenije, pri čemer naj bi imela prednost oskrba na domu;
- dosegli večjo transparentnost sredstev in njihovo pravičnejšo porazdelitev, da se vlagajo v dolgotrajno oskrbo in s tem zagotovijo dolgoročno finančno vzdržnost sistema;
- povezali izvajalce dolgotrajne oskrbe v funkcionalno celovit, racionalen in učinkovit sistem;

- uvedli solidarnostno financiranje področja dolgotrajne oskrbe na načelih socialnih zavarovanj;
- dosegli izenačenost pravic med vsemi upravičenci do takšne pomoči, ne glede na kraj bivanja ali na vrsto pomoči (institucionalna ali na domu);
- povečali odgovornost in skrb družine ter jo spodbudili za oskrbo svojcev, potrebnih pomoči druge osebe;
- z uvedbo posebnega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo, ki globalno zaradi uvedbe novega sistema ne bo povečalo sedanje obremenitve plač, povečali socialno varnost in kakovost življenja ljudi, ki zaradi bolezni, poškodbe, starostne onemoglosti ali invalidnosti potrebujejo pomoč drugih pri opravljanju dnevnih življenjskih dejavnosti.

Mali (2008: 27) zapiše, da za prepoznavanje pojava družbene blaginje in doseganje kakovostne ravni življenja posameznikov obstoj potreb sam po sebi ni ključen. Obstoj potreb je zlasti posledica načina organiziranosti družbe in delovanja skupnosti. Več kot je v njih ovir, ki preprečujejo prebivalcem organizirati svoje življenje in izboljševati kakovost svojega življenja, večji bo obseg intervencij, ki jih bo morala skupnost izvesti za odpravljanje posledic. Zato je prvo vprašanje, katere ovire preprečujejo ljudem organiziranje kakovostnega življenja v skupnosti. To vprašanje zadeva sistem socialnega varstva le v manjši meri, veliko bolj pa celoten družbeni ustroj od lokalne skupnosti do državne ravni.

Pojavila se je nova potreba (Flaker et al. 2008: 19-22) po dolgotrajni oskrbi, ki je prej nismo zaznali. Ta se kaže po eni strani kot potreba po novem stebru socialne varnosti, po drugi strani pa po drugačnem organiziranju odgovorov na potrebe ljudi. Socialna država 20. stoletja je ustvarila mehanizme socialne varnosti (zavarovanja) za primer nezaposlenosti, bolezni, invalidnosti oziroma hendikepa, ne pa za primer odvisnosti od pomoči drugih. Pomoč v takšnih primerih je bila stvar posameznika in solidarnosti neposrednega okolja (zlasti sorodnikov); formalne pomoči, po navadi institucionalnega varstva, je bil posameznik deležen praviloma le v primeru, da je ta mreža odpovedala.

Dolgotrajna oskrba je fenomen, ki prinaša veliko novosti na ravni zagotavljanja socialne varnosti, zlasti drugačna paradigma, ki presega stare obrazce organiziranja oskrbe, načinov pristopa k človeški stiski, statusa uporabnikov in bistva procesov pomoči.

Družinsko oskrbo (Voljč 2008: 31) mora podpirati sistem dolgotrajne oskrbe, ki ga v

Sloveniji šele ustvarjamo. Da bi bili v tem uspešni, potrebujemo enovit nacionalni koncept, ki naj ne vključuje le sodelovanja z lokalnim zdravstvom in krajevno skupnostjo, ampak tudi z bolnišnicami in rehabilitacijskimi ustanovami. Pozabiti ne smemo tudi na duševno in duhovno podporo vseh, ki so neposredno vključeni v oskrbo.

1.8. PROSTI ČAS

Ljudje razlikujejo dve vrsti dejavnosti v prostem času. Povsem k prostemu času sodijo po njihovem na primer obisk kina, gledališča, koncertov in drugih kulturnih dogodkov, gledanje televizije, branje, poslušanje glasbe, obiski, potep po trgovinah, sprehodi, igre in potovanja. Le delno (ali nič) pa nimajo opraviti s prostim časom dejavnosti, kot so izobraževanje, sodelovanje v društvih in organizacijah, hobiji, delo na vrtu, hišna opravila, skrb in delo za otroke, vnuke in podobno (Požarnik 1981: 126).

Leta 1980 so bili na angleškem vzorcu odraslih pridobljeni naslednji rezultati (Smith 1987, v Sadar 1991: 95-96):

- za večino populacije, kjer ni razlik med spoloma, so značilne aktivnosti, ki se dogajajo doma, to je gledanje televizije, poslušanje radia in obiski prijateljev, sorodnikov na njihovem domu,
- ženske se ukvarjajo z manjšim številom pristočasnih aktivnosti kot moški (če kot pristočasne aktivnosti ne upoštevamo pletenja in šivanja),
- ugotovljena je nizka fizična aktivnost z izjemo hoje, plesa in plavanja, zlasti pri ženskah,
- ženske pripisujejo v svojem prostem času večji pomen kulturnim in socialnim nagnjenjem; na primer filmu, gledališču, prostovoljnemu delu in večerni šoli,
- obiskovanje gostiln in aktivni športi imata dosti večji pomen za moške kot za ženske.

Potrebe, ki jih imajo ljudje v prostem času, so najbolj raznovrstne. Pogosto so družabne narave ali pa gre za hobije, šport, zabavo. Prosti čas omogoči posebno vrsto družbene participacije, ki je v načelu prostovoljno vezana (Flaker et al. 2008: 216).

Prosti čas ima pomembno vlogo v življenju posameznika. Zgodovinske analize celo pokažejo, da postaja njegova vloga skozi čas vse pomembnejša. Mnogi teoretiki zagovarjajo tezo, da

način preživljanja prostega časa pomembno oblikuje kakovost življenja posameznika v družbi in posledično s tem tudi celotno družbeno blaginjo. Ob pomanjkanju prostega časa pri posamezniku pa nekateri govorijo celo o neenakosti, prikrajšanju, revščini oziroma z eno besedo tako imenovani socialni izključenosti (Bittman v Zurc 2008: 37).

Prosti čas lahko definiramo negativno, se pravi, kot čas oziroma dejavnosti, ki niso povezane s svetom dela, ki niso produktivne v ozkem pomenu besede, niso namenjene izdelku, ki bi ga bodisi prodali bodisi uporabili. Sem sodi tudi delo v senci, ki obsega gospodinjsko delo, opravke in vse druge instrumentalne dejavnosti. Pozitivno bi prosti čas definirali kot dejavnosti, ki jih sami izberemo in imajo pomen za nas same po sebi. Prosti čas po eni strani definirajo dejavnosti, po drugi strani pa časovni in socialni okvir dejavnosti (Flaker et al. 2008: 216).

Za veliko prostočasnih dejavnosti je potrebna družba. Ta uporabnikom primanjkuje, čeprav imajo ohranjene mreže, se včasih izogibajo sodelovanju v dejavnostih prostega časa zaradi svoje stigme, asimetričnih odnosov; znanci in prijatelji pa tudi, in sicer zaradi podobnih nelagodij (ibid.).

1.9. OBLIKE POMOČI STARIM LJUDEM V SLOVENIJI

1.9.1 Vloga ter pomen države

Mrežo socialnega varstva sestavljajo (www.fsd.si, študijsko gradivo, Mali Jana)

1. javni sektor (centri za socialno delo, domovi starejših občanov, centri za pomoč na domu, nosilci drugih javnih storitev v bivalnem okolju - stanovanjske oblike),
2. zasebni sektor (domovi za starejše, socialni servis),
3. nevladne in prostovoljske organizacije (društva upokojencev, skupine starih ljudi za samopomoč),
4. drugo (stanovanjske skupine ter skupnosti, rejništva, skupna gospodinjstva),
5. zdravstvena in patronažna služba.

Države in stroke so pred izzivom, da naglo razvijejo in razširijo nove modele pomoči družini s starim človekom, nove človeku prijazne programe oskrbe starih ljudi in druge podpirne socialne mreže za kakovostno staranje in sožitje generacij v krajevni skupnosti. Pri oskrbi in negi starih ljudi je treba najti ravnotežje med družino, novimi socialnimi programi za stare ljudi ter nastanitvijo v ustanovi. V okviru EU se naglo uveljavljajo takšni programi za oskrbo starih ljudi, ki so vezni člen med družino in institucionalnim varstvom; zlasti dnevno varstvo, oskrbovana stanovanja, socialna oskrba in nega na domu, začasno varstvo za oddih svojcev (http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/strategija_varstva_starejsih_splet_041006.pdf).

Naloga države (Mali 2008: 17) je med drugim poskrbeti za stabilno financiranje in spodbudno davčno politiko in zavarovati politične pravice in civilne svoboščine državljanov. Poudarja kakovost življenja državljanov na področjih zaposlitve, dohodka, stanovanja in zdravja. Eden temeljnih ciljev programa (nacionalni program socialnega varstva do leta 2005 in do leta 2013) je socialno vključevanje državljanov in preprečevanje pasivnosti prejemnikov pomoči. Pri tem pa še vedno računa, da so v družbi posamezniki/skupine, ki se ne morejo vključiti v družbo, in jih identificira: mladi, stari in ljudje s posebnimi potrebami.

Povzemam oblike pomoči po Mali: Katalog služb na področju skrbi za stare ljudi v Sloveniji (www.fsd.si, študijsko gradivo).

1.9.2 Javni sektor

Centri za socialno delo

Dejavnosti in storitve: socialnovarstvene storitve (socialna preventiva, prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini za dom, pomoč družini na domu, organiziranje skupnostnih akcij za socialno ogrožene skupine prebivalstva); storitve na osnovi javnih pooblastil. Pomoč družini na domu, ki jo izvajajo CSD-ji, je storitev socialne oskrbe. Do nje so upravičeni starejši od 65 let ... Oblike pomoči na domu so: gospodinjska pomoč, pomoč pri vzdrževanju osebne higiene; pomoč pri ohranjanju socialnih stikov.

Domovi starejših občanov

Institucionalno varstvo je oblika obravnave v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, ki upravičencem nadomešča, dopolnjuje ali zagotavlja funkcijo doma ali lastne družine. Obsega osnovno oskrbo in socialno oskrbo v skladu s predpisi s področja socialnega

varstva ter zdravstveno varstvo po predpisih s področja zdravstvenega varstva.

Odhod v ustanovo (Mali 2008: 35) je po navadi pobuda drugih, zlasti ljudi iz neposrednega okolja v povezavi s strokovnjaki. Institucionalizacija ima dvojni učinek, saj s premestitvijo neposredno in dejansko razbremeni situacijo, zavaruje življenjske gotovosti (zlasti tistih, ki ostanejo v situaciji) in prepreči najedanje smisla v situaciji. Z označevanjem, etiketiranjem na simbolični in virtualni ravni legitimizira in upraviči premestitev, pojasni pa tudi negotovost in smiselnost situacije: »Človek je bil bolan« (ibid.: 45).

Pri nas imamo dve vrsti socialnih zavodov, in sicer splošne socialne zavode (dom upokojencev, dom starejših občanov) in posebne socialne zavode za odrasle duševno prizadete in duševno bolne ljudi.

Dnevno varstvo, dnevni center

Dnevni center je oblika varstva, v katero se vključijo starejše osebe, ki zaradi posebnih potreb potrebujejo pomoč in delno oskrbo. Dnevno varstvo je alternativna oblika institucionalnega varstva, namenjena posameznikom, ki še ne potrebujejo zahtevne zdravstvene nege in stacionarne oskrbe. Ta dejavnost pomembno dopolnjuje in razbremenuje družinsko oskrbo ter podaljšuje bivanje ljudi v lastnih domovih.

Center za pomoč na domu, pomoč na domu

Oskrba na domu predstavlja organizirano in neorganizirano zdravstveno in socialno skrb za pomoči potrebne ljudi in se pretežno ali v celoti vrši na domu izven zdravstvenih in socialnih ustanov. Oskrbo na zdravstvenem in socialnem področju izvajajo institucije, organizacije in neorganizirani posamezniki ali skupine. Oskrbo nudimo tistim, ki jo potrebujejo (Premik 1997: 7).

Zlasti za socialne delavce je pomembno, da v okolju zaznajo potrebo po oskrbi na domu, pozabiti ne smejo tudi na najbolj ruralna okolja, ki jih mnogi prezrejo. Obisk vsakega posameznika je pomemben zaradi njegove osnovne strokovne funkcije. Vendar je najpomembnejši moment obiskov vsekakor socialni moment, ko starostnik čuti, da se z nekom, ki mu je voljan prisluhiti, pogovarja, da je torej »socialno še živ«, potem se mu po čudežu vračajo moči iz nekih nevidnih studentov življenja (Premik 1997: 17).

Čeprav neločljivo povezana z zdravstveno oskrbo, predstavlja socialna oskrba pomembno celoto, ker dodaja celostnemu pristopu zdravnika splošne medicine dodatno težo. Šele (ali edino) ob ustrezni socialni oskrbi postane oskrba na domu sploh možna. Socialno oskrbo

sestavljajo štiri oblike:

- patronažno varstvo (patronažna sestra),
- socialna skrb (socialna delavka),
- pomoč in splošna nega (sorodniki, najeti oskrbovalci, prostovoljni oskrbovalci),
- »družabna« podpora (društva, verske organizacije, posamezniki, sorodniki) (Premik 1997: 13).

Oskrbovana stanovanja

Storitev institucionalnega varstva je lahko zagotovljena tudi v oskrbovanem stanovanju. Ta storitev je praviloma namenjena starejšim ljudem, ki se sami ne morejo več v celoti oskrbovati ali negovati, kljub temu pa lahko še vedno živijo razmeroma samostojno življenje z večjo ali manjšo pomočjo strokovnega osebja.

Pomoč na daljavo

Storitev varovanja na daljavo je telekomunikacijska socialnovarstvena storitev, ki jo pogosto zasledimo kot storitev socialnega servisa.

1.9.3 Zasebni sektor

- domovi za stare
- socialni servis

1.9.4 Prostovoljski sektor

- prostovoljne, humanitarne organizacije (Rdeči križ, Karitas)
- društvo upokojencev
- skupine starih ljudi za samopomoč
- univerza za tretje življenjsko obdobje

1.9.5 Drugo

- stanovanjske skupine
- stanovanjske skupnosti
- rejništva
- skupna gospodinjstva

1.9.6 Zdravstvena in patronažna služba

Posebna oblika zdravstvenega varstva je patronažno varstvo.

2. PROBLEM

V svojem življenju nisem poznala svojih babic in dedkov. Bolezen je bila tista, ki jih je prikrajšala za daljše življenje in prav tako meni vzela izkušnjo, ob kateri bi lahko spoznavala in raziskovala življenje starega človeka bolj od blizu. Takšna izkušnja me je vodila pri razmišljanju o oblikovanju moje diplomske naloge.

Na Fakulteti za socialno delo sem zasledila, da dr. Jana Mali, ki predava pri predmetu Socialno delo s starimi ter raziskuje na področju socialnega dela z ljudmi z demenco, razpisuje teme za diplomsko nalogo. Po razmisleku ter njenih informacijah o teh nalogah sem se odločila, da bo tema moje diplomske naloge pregled in analiza obstoječih diplomskih nalog na temo Raziskovanja značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti.

Eden glavnih dosežkov druge polovice 20. stoletja, ki izhaja iz izboljševanja zdravstvenih pogojev in socialnih razmer, je podaljševanje življenjske dobe prebivalstva. Ta proces pa zlasti v razvitih državah sovpada z izrazitim upadanjem števila rojstev. Zaradi tega se zvišuje povprečna starost in dolgoročno upada skupno število prebivalcev.

Staranje prebivalstva je dolgotrajen proces. V 20. stoletju se je naraščanje deleža starejših oseb nadaljevalo in nadaljevanje takšnega trenda pričakujejo prebivalstveni strokovnjaki tudi za celotno 21. stoletje. Leta 1950 je bilo med prebivalstvom v svetu 8 % oseb, ki so sodile v starostno skupino starejših, leta 2000 jih je bilo 10 %, do leta 2050 pa jih bo po projekcijah predvidoma že 21, 8 % (Statistični urad republike Slovenije 2008: 11).

Tovrstne značilnosti veljajo tudi za Slovenijo, ki sodi v krog dežel s starejšim prebivalstvom. Ob popisu prebivalstva leta 1991 je znašal delež starejših od 65 let v celotnem prebivalstvu 11,2 %, ob popisu leta 2002 se je povečal že na 14,7 %, ob koncu leta 2005 je bilo pri nas že več kot 15,5 % starejših od 65 let, kar drugače povedano pomeni, da je v tej starostni dobi že več kot 310.000 prebivalcev Slovenije (<http://www.mddsz.gov.si>).

Glede na zgoraj naštetе dejavnike ter na dejstvo, da v otroštvu nisem imela tesnega stika s starimi ljudmi, sem se odločila, da se tej temi posvetim v diplomski nalogi. V nalogi želim na podlagi že izdelanih diplomskih nalog v letih od 2004 do 2007 predstaviti različne značilnosti

življenja, s katerimi se srečujejo stari ljudje v skupnosti in so jih v diplomskih delih zbrali študenti Fakultete za socialno delo. Osredotočila se bom na to, kako živijo stari ljudje v skupnosti, kaj pogrešajo, s čim so zadovoljni, kakšne storitve pogrešajo, kakšne socialne stike ter s kom jih navezujejo, kakšne oblike neformalne ali formalne pomoči uporabljajo oziroma izkoriščajo.

Raziskovala bom značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti, in sicer:

1. Kako stari ljudje živijo v lokalni skupnosti: živijo sami, s partnerjem, otroci, vnuki.

2. Kakšne so njihove socialne mreže: s kom imajo stike (z družino, torej otroci, sosedi, prijatelji ter drugimi) ter kako pogosti so ti, imajo stike z drugimi ljudmi oziroma kje čutijo pomanjkanje stikov, kdo starim ljudem pomaga v stiski, so to tisti ljudje, s katerimi imajo najpogostejše stike ali drugi ljudje (sorodniki, sosede, institucije); kje se stari ljudje družijo, doma, v raznih društvih; kako vzdržujejo stike, kateri so dogodki, ki jih povezujejo; ter navsezadnje, kako so zadovoljni/nezadovoljni s stiki, ki jih imajo.

3. Preživljanje prostega časa: kako preživljajo prosti čas aktivno (športne aktivnosti, sodelovanje z društvi, v pevskem zboru, društvu upokojencev ali katerem drugem društvu, preživljanje prostega časa z vnuki, branje knjig, revij), neaktivno (ne sodelujejo v društvih, pevskem zboru, se ne udeležujejo športnih aktivnosti – zaradi zdravstvenega stanja; ne berejo knjig, gledajo televizijo, ne preživljajo svojega prostega časa z vnuki); ali so zadovoljni z aktivnostmi, ki jih opravljajo v prostem času, če niso, katere so ovire za neaktivnost v prostem času oziroma, če si star človek vzame čas za aktivnosti, ter kaj si še želijo početi v prostem času.

4. Vloga starega človeka v skupnosti, kjer živi: raziskovala bom vključenost starih ljudi v društva, katera ta društva sploh so, ter aktivnost v njih, če so stari ljudje v skupnosti, v kateri živijo, aktivno vključeni v njeno aktivnosti, so sploh informirani o dogajanju v njihovi okolici, kaj pogrešajo ter kakšne so dobre ali slabe strani društev, v katera so vključeni.

5. Medgeneracijska solidarnost: ali se kaže med mladimi ter starejšimi v skupnosti ter na kakšen način, so starejši ljudje zadovoljni z odnosom, ki ga imajo z mladimi, kaj si želijo, da bi mladi ponesli v zrelejša leta, se naučili od starih ljudi.

6. Razlika glede na vas/mesto: ali je vidna razlika v načinu življenja na vasi ali v mestu ter kaj se je spremenilo od takrat, ko so bili anketirani stari ljudje mladi, pa do sedaj. V katerem okolju se stari ljudje počutijo boljše, v mestu ali na vasi, kakšno imajo mnenje glede različnih okolij, kakšne ovire prepoznajo v okolju bivanja (vas, mesto).

7. Potrebe starih ljudi v lokalni skupnosti: katere potrebe izražajo stari ljudje v lokalni skupnosti ter pri katerih področjih (fizična pomoč, druženje, pogovor) njihove potrebe niso zadovoljene, ali izražajo potrebe po pomoči ter kakšno pomoč pričakujejo, kje jo dobijo, če pri zadovoljevanju svojih potreb naletijo na težave, ter kakšne te težave so.

8. Neformalni/formalni viri pomoči v lokalni skupnosti: najpogostejši viri v lokalni skupnosti. Ali so stari ljudje zadovoljni z viri pomoči, ki jim jih nudi lokalna skupnost, torej s formalnimi viri, ter poznavanje in seznanjenje s temi oblikami pomoči, ali so v okolju, v katerem živijo, ti viri sploh na voljo. Vključenost ter aktivnost v društvih, koliko virov pomoči tam dobijo, koristijo.

9. Kot zadnjo točko sem dodala predloge avtorjev diplomskih nalog. Z njimi želim na enem mestu zajeti predloge glede različnih akterjev v družbi: države, lokalne skupnosti ter nevladnega sektorja. Prikazati, kako so si med seboj podobni ali različne glede na obravnavano tematiko diplomske naloge.

Namen naloge je, da na širok način prikaže značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti, kot so: izražene potrebe, socialne mreže starih ljudi, neformalni ali formalni viri, vloga starega človeka v skupnosti, prikazati razlike glede na okolje bivanja, preživljanje prostega časa. Takšen pregled značilnosti življenja starih ljudi bo pomagal prihodnjim raziskovalcem ter tudi vsem ostalim, ki jih zanima življenje starih ljudi, da bodo skozi takšen pregled nalog hitro ugotovili, kaj je že raziskano, ter na katerih področjih bi bilo potrebno vlagati nova znanja.

3. METODOLOGIJA

3.1 VRSTA NALOGE

Naloge je deskriptivna ali opisna ter kvalitativna. Kvalitativno raziskovanje je skupni pojem za zelo različne teoretične, metodološke in metodične pristope k družbeni resničnosti. Kvalitativno raziskovanje lahko pojmujeemo na različnih ravneh, po eni strani kot samostojno dopolnilo, po drugi strani pa kot nasprotje, razmejitev in poseben poudarek v odnosu do eksperimentalnega (Kardorff 1994: 3 v Mesec 1998: 22).

Kvalitativna raziskava (Mesec 1998: 26) označuje v ožjem pomenu raziskavo, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili.

3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Izdelala sem kriterije, po katerih sem diplomske naloge pregledala in analizirala, in sicer:

- vrsta naloge: kvalitativna, kvantitativna, deskriptivna;
- splošni podatki o raziskavah: kakšno število starih ljudi zajema diplomska naloga, koliko moških, žensk, kako ti ljudje živijo (sami ali s partnerjem, družino); kje živijo (v bloku ali hiši), v mestnem ali ruralnem okolju;
- socialne mreže: s katerimi ljudmi najpogosteje sestavljajo socialne mreže starejših ljudi, s kom imajo najpogostejše stike, kakšne ovire imajo pri vzpostavljanju oziroma ohranjanju stikov;
- preživljanje prostega časa: kako stari ljudje preživljajo prosti čas, kaj je aktivno in kaj neaktivno preživljanje prostega časa. Pod aktivno sem zajela: športne aktivnosti, sodelovanje z društvi, v pevskem zboru, društvu upokojencev ali katerem drugem društvu, preživljanje prostega časa z vnuki, branje knjig, revij, gledanje televizije. Pod neaktivno pa sem zajela: ne sodelujejo v društvih, pevskem zboru, se ne udeležujejo športnih aktivnosti – zaradi zdravstvenega stanja; ne berejo knjig, gledajo televizijo,

ne preživljajo svojega prostega časa z vnuki;

- Vpliv starejših na družben položaj: koliko so stari ljudje resnično aktivni v društvih, katerih člani so, ali so stari ljudje predsedniki, predstavniki društev, kakšne imajo možnosti za vplivanje na (ne)aktivno družbeno vlogo;
- Medgeneracijska solidarnost: sodelovanje med starejšo, mlajšo in srednjo generacijo, prisotnost medgeneracijskega sodelovanja v diplomskih nalogah;
- Razlike med ruralnim/mestnim prebivalstvom: kakšne so spremembe, razlike ter ovire glede na okolje bivanja (vas, mesto), v katerem stari ljudje živijo;
- Potrebe starih ljudi: kakšne so potrebe starih ljudi, ali se razlikujejo glede na spol, problemi pri zadovoljevanju potreb, kakšne potrebe izražajo drugi ljudje (sorodniki) pri starih ljudeh;
- Neformalni in formalni viri pomoči: kateri so neformalni viri pomoči, ki jih stari ljudje imajo ter kje jih najdejo, so morda kakšni viri, na katere so stari ljudje pozabili ter ostajajo neizkoriščeni. Kakšne oblike formalne pomoči starim ljudem nudi lokalna skupnost;
- Predlogi: izpis predlogov v diplomskih nalogah.

Spremenljivke sem si pred pregledom nalog izbrala sama, po lastnem zanimanju ter po predlogih mentorice.

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacija zajema stare ljudi, tako moške in ženske, zajete v diplomskih nalogah, ki se nanašajo na lokalno skupnost in so bile izdelane v letih od 2004 do 2007. Obravnavane so diplomske naloge rednih in izrednih študentov Fakultete za socialno delo.

V diplomsko nalogo sem zajela diplomske naloge, ki se nanašajo na raziskovanje značilnosti

starih ljudi v lokalni skupnosti. Tako sem iz seznama vseh diplomskih nalog, ki so bile izdelane v letih od 2004 do 2007, izbrala tiste, ki se nanašajo na obravnavano tematiko. Vseh takšnih nalog je bilo 12. Seznam vseh diplomskih nalog prilagam v prilogi Št. D.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Podatke iz posameznih diplomskih sem zbirala v času od marca do maja 2008. Podatke sem zbirala tako, da sem iz vsake posamezne diplomske naloge izpisala podatke, ki so me zanimali (izpis teh podatkov v knjižnici ter iskanje virov v sistemu COBISS).

Težave pri zbiranju podatkov so se nanašale predvsem na to, da je bilo iskanje le-teh dolgotrajno. Mislim predvsem na to, da sem dolgo pregledovala določeno diplomsko nalogo, da sem prišla do podatka, ki me je zanimal.

Prednost pri takšnem zbiranju podatkov je bila, da sem pregledala veliko diplomskih ter tako dobila pogled v samo obliko ter vsebino določene naloge. Prednost je bila tudi to, da sem izbrala takšne parametre, ki sem jih lahko našla v skoraj vsaki diplomski nalogi, ki sem jih zajela v vzorec. Takšno zbiranje podatkov je bilo zanimivo in hkrati, kot sem omenila, izredno poučno.

Poudarjam, da sem iz diplomskih nalog izpisala podatke, ki so bili na voljo. Vseh podatkov, kot sem jih opisala zgoraj, ni bilo mogoče v vsaki nalogi izpisati, ker jih naloga preprosto ni obravnavala. Tako ostajajo določeni parametri pri kakšni nalogi neobravnavani. To je na koncu vplivalo na relevantnost rezultatov, ki jih predstavlja sekundarno gradivo, v mojem primeru diplomske naloge.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Splošne podatke raziskav (kolikšno je število moških, žensk) sem obdelala kvantitativno. Podatke, ki sem jih pridobila iz diplomskih nalog, sem obdelala po metodi kvalitativne analize podatkov. Podatke sem zbrala in uredila s pomočjo program Microsoft Word. Podatke iz diplomskih del sem izpisala dobesedno, nato pa sem iz zbranih podatkov izpisala tiste stavke, ki prikazujejo socialne mreže, preživljanje prostega časa, vlogo v družbi, medgeneracijsko

solidarnost, razlike glede na vas/mesto, izražene potrebe, neformalne vire pomoči, predloge. Iz podatkov diplomskih nalog sem uporabila tiste stavke, ki so bistveni za raziskavo in so se nanašali na vprašanja, ki so me zanimala. Zapise sem nato kodirala.

Primer kodiranja

ŠT.	ODGOVORI (POVZETO IZ DIPLOMSKE NALOGE)	POJMI / KODE
	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 1	
	SOCIALNE MREŽE	
1	Stari ljudje vzdržujejo stik s starim človekom.	Ohranjanje stikov s človekom družino, otroki
2	Večina jih ima stike s svojimi otroki.	Ohranjanje stikov z otroki
3	Pogostejši so, če otroci živijo blizu.	Pogostost stikov
4	Želijo si več stikov s svojimi otroki.	Želja po stikih
5	Počutijo se osamljene.	Občutki osamljenosti

Primer ureditve pojmov

Pod skupne spremenljivke oziroma pojme sem zbrala skupne in najbolj tipične kode, ki se pojavljajo med kodiranjem besedila. Besedilo sem nato še enkrat prenesla pod skupne kode in s tem zagotovila večjo preglednost.

SOCIALNE MREŽE:

Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki:

- 1 stari ljudje vzdržujejo stik s človekom
- 2 večina jih ima stike s svojimi otroki
- 26 največ stikov imajo stari ljudje z otroki in sorodniki, redko pa s prijatelji in sosedi
- 57 večina anketirancev živi s svojci, kar pomeni, da je v občini Ormož, kjer je predvsem kmečko prebivalstvo, ohranjena tradicija skupnega življenja in bivanja več generacij v krogu ene družine
- 58 največ jih živi v družinski skupnosti skupaj s partnerjem in otroki
- 65 anketirani se v večini primerov družijo z drugimi ljudmi
- 91 v skupini starih 75 let in tudi v skupini starih 55 let jih ima največji delež stikov z otroki vsak dan, sledi delež v obeh starostnih skupinah, ki imajo stike s svojimi otroki občasno, samo eden izmed anketiranih, ki je star 75 let, nima stikov z otroki
- 124 veliko dajo na to, da imajo stik s svojimi otroki, da so jim blizu in jim lahko otroki kdaj priskočijo na pomoč
- 176 najbolj pomembni in najbolj pogosti se jim zdijo stiki in druženja z družino
- 226 največjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki še lahko skrbijo zase, ki imajo dobro naravno mrežo, ki živijo v skupnem gospodinjstvu s sorodniki in pri katerih je sorodnik preko dneva doma
- 304 vsi stari ljudje imajo stike s svojimi otroki, družinami in svojimi sorodniki
- 400 za večino so najpomembnejši njihovi otroki ter njihove družine oziroma partner, če ga imajo
- 467 družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore
- 516 za večino starih ljudi so najpomembnejši njihovi otroki ter njihove družine

Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov

- 29 ... kot oviro za aktivnost v društvih ter posledično manj socialnih stikov so navedli oddaljenost, ter da nimajo lastnega prevoza
- 69 tisti, ki se ne družijo z nikomer, pa so rekli, da jim to preprečuje njihova bolezen ali pa delo, zaradi katerega za obiske nimajo časa
- 230 tako se stari ljudje najpogosteje zanašajo na sorodstveno mrežo, ki pa ni vedno najboljša in pripravljena pomagati, lahko je celo konfliktna ali pa je sploh ni
- 232 stari ljudje so hitro pripravljeni sprejeti marsikatero pomoč in lahko jih začnejo ogrožati »pomagajoči«, ki postanejo pohlepni, nesramni ali celo nasilni
- 233 a vseeno se star človek takšnemu položaju prilagodi, saj ne vidi drugih rešitev
- 313 v raziskavi je tudi primer, ko človek ne more svojih težav zaupati nikomur, nikogar ne čuti za svojega in

se z nikomer ne čuti tako povezanega, da bi se mu lahko zaupal

- 314 nezadovoljstvo z odnosi, ki jih ima star človek z ljudmi, se kaže v odnosu star človek - sorodniki
394 nekateri pa ne vedo, koliko je starih v okolici, saj se sami večinoma zadržujejo doma, ne zahajajo ven in
jih tudi ne zanima, kaj se dogaja v njihovi bližini
404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo
stik preko telefona
478 sorodniki so večinoma, dom so si ustvarili v tujini
480 stari ljudje so za obisk sorodnika odvisni od prevoza, tu se počutijo odvisne od drugih
484 na stara leta se je potrebno sprijazniti s tem, da vrstniki, vrstnice tudi umirajo, socialna mreža se res zoži
517 večina jih pogreša pokojne zakonce

Pomanjkanje stikov

- 68 14 anketiranih je odgovorilo, da nimajo stikov z drugimi ljudmi, 10 pa se jih družijo poredko
92 v skupini starih 75 let so 4 osebe, ki nimajo stikov z ostalimi sorodniki, v skupini starih 55 let pa je le
ena ženska, ki nima stikov z ostalimi sorodniki
227 večjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki se že srečujejo s starostnimi spremembami, pri
katerih so sorodniki preko dneva odsotni, živijo pa v skupnem gospodinjstvu
228 največjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki težko skrbijo zase, imajo ozko ali konfliktno
sorodstveno, ali pa te mreže sploh nimajo
231 samostojna in samozadostna mreža je postala prešibka, potreba po pomoči se je povečala
311 z ostalimi se ne družijo in nimajo stikov
315 gre za to, da so stiki prerediti oziroma jih skoraj ni ali da kot star človek razume obnašanje sorodnikov
oziroma se ga le-ti izogibajo zaradi njegove revščine
474 vse manj časa namenjamo pristnim odnosom z ljudmi, ki so nam v življenju blizu
517 večina jih pogreša pokojne zakonce

Pomoč v stiski, pri raznih delih, opraviilih

- 70 kar 88 % anketiranih potrebuje tujo nego in pomoč
71 prvi jim na pomoč priskočijo otroci, s katerimi živijo
177 tisti, ki živijo v oddaljenih krajih, dlje od družine, poudarjajo pomembnost pomoči in podpore sosedov,
ki so hkrati tudi prijatelji in zaupniki
183 ko potrebujejo kakršno koli pomoč, se v prvi vrsti obrnejo na družino in sorodnike, potem pa na sosedo
in prijatelje
222 najbolj jih prizadene ugotovitev, da sami ne zmorejo več toliko delati (zaradi starosti, bolezni,
poškodb), na kmetiji pa je veliko dela, ki ga je treba opraviti
223 potrebujejo pomoč, a ni nikogar, ki bi jim lahko ves dan pomagal
224 tveganje jim predstavlja pomanjkanje pomoči na kmetiji, odsotnost javnega prevoza
229 pojavi se potreba po podpornih mrežah
232 stari ljudje so hitro pripravljeni sprejeti marsikatero pomoč in lahko jih začnejo ogrožati pomagajoči, ki
postanejo pohlepni, nesramni in celo nasilni
236 nekateri stari ljudje so materialno preskrbljeni od svoje družinsko-sorodstvene mreže
237 pokazala se je pripravljenost sosedске mreže za preskrbo ljudi, saj sta dva vprašana občasno pomagala
starejšim sosedom s prinašanjem vsakodnevnih potrebščin
310 z njimi imajo dobre odnose in se srečujejo ob različnih priložnostih, predvsem, ko si pomagajo pri delu
(sosedje)
319 v težavah bi pomoč iskali pri svojih najbližjih: pri partnerju, otrocih ali sosedih
401 stari ljudje so veseli vsakega obiska domačih in njihove pomoči, vendar jih velikokrat sami nočejo
obremenjevati in jim biti v napoto
467 družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore
469 stari ljudje lahko brezpogojno računajo na pomoč otrok in vnukov
470 družina nudi starim ljudem pomoč pri prevozih, zlasti do zdravnika, in pomoč v stiski, ko gre za
čustveno oporo
471 ena izmed udeleženk raziskave mora poskrbeti za duševno bolnega sina, ki potrebuje nego in varstvo,
delno pomoč jima nudi socialna oskrbovalka preko CSD; ta pomoč je brezplačna
475 stari ljudje pomagajo svojim otrokom predvsem z materialnimi stvarmi, ki so zelo cenjene
476 gre za njihovo podporo in darove po zmožnostih, vse tisto, kar je pridelano doma, v domačem okolju;
pridelki z njive, vrta, tudi meso; otroci so za te darove pripravljeni pomagati
518 v primerih, ko stari ljudje potrebujejo pomoč, jim pomagajo zanje pomembni ljudje: zakonec, otroci,
vnuki, prijatelji, sosedje ...
519 pomoči so deležni na različne načine, najpogosteje je to pomoč pri večjih delih v gospodinjstvu, pri

urejanju okolice hiš, razni prevozi po opravkih, k zdravniku
520 takšno pomoč jim največkrat nudijo otroci

Pogostost stikov

3 pogostejši so, če otroci živijo blizu
91 v skupini starih 75 let in tudi v skupini starih 55 let jih ima največji delež stikov z otroki vsak dan, sledi delež v obeh starostnih skupinah, ki imajo stike z otroki občasno, samo eden izmed anketiranih, ki je star 75 let, nima stikov z otroki
93 največji delež anketiranih v obeh skupinah ima stike z ostalimi sorodniki občasno
95 pri obeh skupinah sledi večji delež anketiranih, ki imajo stike s prijatelji in znanci vsak dan
133 to druženje je omejeno na tiste dneve, ki so določeni, kdaj bo kakšen izlet ...
134 enim do tega sploh ni, drugi pa radi gredo
176 najbolj pomembni in najbolj pogosti se jim zdijo stiki in druženja z družino
305 pri večini so pogosti, kar pomeni, da se srečujejo najmanj dvakrat na teden
306 ostali se s svojo družino in sorodniki redko srečujejo, čeprav živijo v istem kraju
308 stiki, ki jih imajo stari ljudje s svojimi prijatelji, so redni, srečujejo se pri cerkvi, najpogosteje pa se obiskujejo na svojih domovih
395 stari se srečujejo, družijo med seboj glede na to, ali gredo lahko iz stanovanja ali ne
396 tisti, ki lahko gredo iz stanovanja, navajajo mesta, kot so vrtci in trgovine
404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik preko telefona
481 pri sorodnikih se oglasijo tudi spotoma, ko opravijo pri zdravniku
525 večina starih ljudi pove, da ima dobre in pogoste stike s sosedi

Želje v zvezi s stiki

4 želijo si več stikov s svojimi otroki
281 medsebojni stiki, druženja, pogovori so poglobitve dejavnosti, ki jih človek potrebuje iz dneva v dan
521 starim ljudem zelo veliko pomeni, da jih imajo radi in da so zaželeni

Obiski

67 od vseh 86 anketiranih jih je kar 56 odgovorilo, da se družijo z drugimi ljudmi, da imajo obiske in da tudi sami gredo v družbo
125 ljudje še vedno ohranjajo stike s svojimi prijatelji in hodijo na obiske k sosedom; ali gredo oni k njim in nasprotno
126 ena gospa se celo dobiva enkrat mesečno s svojimi sošolci iz gimnazije; obišče tudi svoje nekdanje sodelavce
129 stari ljudje se družijo po domovih, tako da obiskujejo eni druge, da obiskujejo prijatelje, sosede tudi v nemoči
130 raje se zadržujejo v svoji okolici, pri kom doma
181 8 jih je reklo, da imajo najraje obiske, ker so le-ti bolj osebni in ker so bolj naravni
282 od vseh oseb, ki živijo doma, imajo: 2 osebi vsakodnevne obiske, 10 oseb ima zelo pogoste obiske, večkrat na teden, 19 oseb ima pogoste obiske, vsaj enkrat na teden, 15 oseb ima obiske redko, nekajkrat na mesec, 3 osebe imajo obiske zelo redko, enkrat na mesec ali manj, ene osebe pa ne obiskujejo
398 redki se srečujejo tudi na sprehodih, obiskih prijateljev ali pa ob kavi
401 stari ljudje so veseli vsakega obiska domačih in njihove pomoči, vendar jih velikokrat sami nočejo obremenjevati in jim biti v napoto
404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik preko telefona
406 pogrešajo tudi prijatelje, sorodnike in obiske otrok
468 udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani; otroci in vnuki radi prihajajo domov, redno se med seboj obiskujejo
480 stari ljudje so za obisk sorodnika odvisni od prevoza; tu se spet počutijo odvisne od drugih

Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci, strokovnjaki

6 stari ljudje, ki nimajo lastnih otrok, imajo stike s prijatelji in znanci
66 to so predvsem sosede in sorodniki, manj pa drugi ljudje, ki so oddaljeni od starostnika
67 od vseh 86 anketiranih jih je kar 56 odgovorilo, da se družijo z drugimi ljudmi, da imajo obiske in da tudi sami gredo v družbo
94 samo ena gospa, stara 75 let, nima prijateljev, v obeh starostnih skupinah pa je največji delež anketiranih opredelilo, da imajo stike s prijatelji in znanci občasno

125 ljudje še vedno ohranjajo stike s svojimi prijatelji in hodijo na obiske k sosedom; ali gredo oni k njim in nasprotno
 131 opaziti je, da se ljudje radi družijo med seboj, navezujejo stike s sosedi, ampak, da bi prosili soseda za uslugo, to pa ne
 235 družinsko-sorodstvena in sosedska mreža je začela izgubljati svojo vlogo
 237 pokazala se je pripravljenost sosedske mreže za preskrbo ljudi, saj sta dva vprašana občasno pomagala starejšim sosedom s prinašanjem vsakodnevnih potrebščin
 283 glede preživljanja praznikov (državni, osebni, cerkveni) jih 27 oseb praznuje praznike z družino, 15 oseb je samih in 8 oseb s prijatelji
 307 pri medčloveških odnosih igra glavno vlogo prijateljstvo
 309 med ostale ljudi, s katerimi se star človek druží, sodijo večinoma sosedje
 312 ljudje, ki so brez sorodnikov, so svoj temeljni medčloveški odnos razvili do prijateljev ali so ga našli med sosedi
 391 ljudje so posebno pozornost dali zdravju in pa stikom, ki so jih razdelili na stike s svojimi domačimi (sorodniki, bližnji) in z drugimi, kamor sodijo tudi strokovnjaki
 402 prav tako so za njih pomembni tudi stiki z drugimi sorodniki, prijatelji, sosedi in strokovnjaki ter domače živali
 403 predvsem starejši nimajo več prijateljev, ker so umrli
 407 med strokovnjaki imajo pomembno vlogo oskrbovalke zavoda za oskrbo na domu, ki prihajajo k njim in nekaterim pomenijo edino vezo z zunanjim svetom
 477 stike s širšim sorodstvom ohranjajo tako, da si med seboj tudi pomagajo, zlasti na polju, oddaljen sorodnik ponudi tudi prevoz, srečujejo oziroma družijo se pri cerkvenih praznikih, godovih, rojstnih dnevih ter na vikendih
 482 raziskava je pokazala, da imajo stari ljudje na Kapli veliko prijateljev, tudi čez mejo, v Avstriji
 483 prijatelji so sovaščani, sosedje, sokrajani iz lokalnega društva ...
 522 pomembne osebe v njihovem življenju so tudi drugi sorodniki, sosedje, prijatelji
 523 vsi stari ljudje imajo vsaj enega, če ne več prijateljev; z njimi se dobivajo ob različnih priložnostih in na različnih krajih
 526 stike in druženje s sosedi ter prijatelji stari ljudje zelo radi ohranjajo
 527 eden od sogovornikov je poudaril, da se najraje druží s »svojimi muslimani«, ker se med seboj bolj razumejo, čeprav ima prijatelje tudi med Slovenci

Stiki preko društva

7 v vasi delujejo skupine za samopomoč, kjer je priložnost vzpostaviti in ohranjati socialne stike
 27 ... vsak krajan je član kakšnega društva
 28 večina sodeluje le malo z društvom
 132 druga vrsta druženja je druženje na izletih, v raznih klubih, na prireditvah, pohodih; to se nanaša predvsem na tiste, ki so vključeni v kakšno društvo, klube ...
 397 pomemben povezovalac starih ljudi so tudi razna društva, ki prirejajo izlete, srečanja, predavanja, kjer imajo stari možnost druženja
 408 k izboljšanju kakovostne starosti bi lahko pripomogli spoznavni večeri, na primer za vse stanovalce enega bloka, s tem bi lahko spoznali in navezali stike, vendar pa bi tudi stari morali sami več storiti zase, da bi ohranili stike
 483 prijatelji so sovaščani, sosedje, sokrajani iz lokalnega društva
 528 pomembna oblika druženja je tudi druženje na izletih, na raznih prireditvah in pohodih; to se nanaša predvsem na tisti sogovornici, ki sta vključeni v društva
 529 tudi ostali se občasno radi udeležujejo izletov, ki jih občasno organizira društvo upokojencev

Zadovoljstvo/nezadovoljstvo s seboj, počutjem ter s stiki

64 anketirani starostniki se v večini primerov počutijo zdrave ali pa zadovoljivo zdrave, zelo bolne se počutijo le trije izmed anketiranih
 127 poudarili so, da se najraje družijo s sebi primernimi, tistimi, ki jih razumejo, ker pravijo, da jih mladina ne more razumeti
 178 na vprašanje o kakovosti stikov s prijatelji jih je 8 odgovorilo, in sicer, da so stiki zelo dobri in so z njimi zadovoljni
 184 nihče ni izrazil problema, da ne bi imel nikogar za poklicati takrat, ko potrebuje kakšno stvar, ki je ne more sam opraviti ali jo opravi veliko lažje s pomočjo drugih
 185 vsi so izrazili zadovoljstvo s svojimi socialnimi mrežami
 221 stari ljudje so zelo navezani na svojo zemljo, na živali, ki jih imajo, na okolico
 225 pojavnost tveganj in njihova količina je odvisna od prisotnosti socialnih mrež

234 načeloma je za tiste, ki živijo z domačimi, dobro poskrbljeno, pod pogojem, da se dobro razumejo
 235 družinsko-sorodstvena in sosedska mreža je začela izgubljati svojo vlogo
 316 na splošno gledano pa so stari ljudje s stiki, ki jih imajo z ljudmi, s katerimi živijo, se srečujejo in
 družijo, zadovoljni
 317 nimajo se kaj pritoževati, med seboj se imajo radi in si želijo, da bi tako ostalo še v prihodnje
 392 ti stiki imajo pomembno vlogo v njihovih življenjih, saj so veseli vsakega druženja in časa, ki ga
 preživijo v svojem ožjem krogu sorodnikov in v krogu pomembnih ljudi
 394 nekateri pa ne vedo, koliko je starih ljudi v okolici, saj se sami večinoma zadržujejo doma, ne zahajajo
 ven in jih tudi ne zanima, kaj se dogaja v njihovi bližini
 399 vsi stari ljudje naštevajo zase pomembne ljudi v svoji okolici
 521 starim ljudem zelo veliko pomeni, da jih imajo radi in da so zaželeni
 530 avtorica ugotavlja, da ima večina starih ljudi razvejano socialno mrežo, da niso osamljeni in izolirani; v
 svojem okolju dobijo dovolj pomoči otrok in vnukov, pa tudi ostalih sorodnikov, prijateljev, sosedov

Občutki osamljenosti

5 počutijo se osamljeni
 62 le 5 od vseh anketiranih jih živi v blokih
 63 ti v vseh primerih živijo sami
 318 osamljenost se pojavi pri tistih, ki živijo sami in nenehno čutijo potrebo po medčloveški bližini,
 pogrešajo pokojne partnerje in otroke, ki so se odselili
 405 večina starih ljudi pogreša svoje partnerje in način zakonskega življenja

Vzdrževanje stikov preko telefona, pisem

128 stike ohranjajo tudi tako, da se pokličejo po telefonu
 179 zanimivo je, da dva vzdržujeta stike s pisanjem pisem prijateljem in sorodnikom
 180 še 5 oseb uporablja pisma za vzdrževanje stikov v času praznikov
 182 velika večina jih najraje uporablja telefon in s tem se povezujejo z vsemi znanci
 404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo
 stik preko telefona

Povezovalni dogodki/srečanja

472 družino in širše sorodstvo povezujejo družinska praznovanja in tradicionalni krščanski prazniki, kot sta
 božič in velika noč, pa tudi dan spomina na mrtve
 473 takrat je čas za pogovore, zlasti za skupno praznično kosilo, ki nekako daje še večji občutek povezanosti
 in pripadnosti družini
 479 zato je pomemben telefon, ki daje občutek pomanjkanja pristnega stika
 524 pogosta oblika komuniciranja s prijatelji je telefon, v zadnjem času tudi mobilna telefonija

Vse zapise sem krajše prikazala po spremenljivkah pri rezultatih.

Vsi podatki in način nadaljnjega kodiranja ter ureditve pojmov so razvidni iz priloge.

Definiranje pojmov

Glavne pojme oziroma spremenljivke sem definirala, s čimer je pregled kod in pojmov
 jasnejši in razumljivejši.

Splošni podatki o raziskavah:

Zajemajo naslov naloge, vrsto naloge, življenje starih ljudi (skupno število zajetih v raziskavo
 glede na spol).

Socialne mreže:

Predvsem opisujem, s kom in kako stari ljudje v lokalni skupnosti ohranjajo stike, kako

pogosti so le-ti, kako pogosti so obiski, kakšne ovire imajo pri vzpostavljanju stikov, kje čutijo pomanjkanje stikov, pri kom dobijo pomoč, ko so v stiski, ko potrebujejo pomoč pri raznih delih, opravilih, kakšne želje imajo v zvezi s stiki, vloga stikov v društvih, druge oblike vzdrževanja stikov, zadovoljstvo/nezadovoljstvo s stiki, ki jih imajo stari ljudje.

Preživljanje prostega časa:

Aktivno ter pasivno preživljanje prostega časa, ovire za neaktivnost v prostem času ter zadovoljstvo/nezadovoljstvo s preživljanjem prostega časa starih ljudi v lokalni skupnosti.

Vpliv starejših ljudi na družbeni položaj:

Kakšna je aktivnost/neaktivnost ter včlanjenost v društva starih ljudi, dobre lastnosti društva, ovire za neaktivnost v društvih, informiranost o dogajanju v skupnosti/društvu.

Medgeneracijska solidarnost:

Gre za to, kakšne želje po medgeneracijskem sodelovanju imajo stari ljudje, ali jim v stiski pomagajo mlajši ali kdo drug, za kakšno vrsto pomoči gre, obstaja solidarnost med starimi/mladimi v lokalnem okolju, predajanje izkušenj mladim s strani starih ljudi, vključujem tudi spoštovanje starih ljudi.

Razlike glede na vas/mesto:

Pojem zajema spremembe, razlike glede na okolje bivanja (vas/mesto) ter ovire, ki jih imajo stari ljudje v okolju bivanja.

Potrebe starih ljudi:

Pojem zajema izražene potrebe starih ljudi, želje v zvezi s potrebami, katere potrebe imajo zadovoljene/nezadovoljene, kakšne ovire imajo pri zadovoljevanju potreb. Za kakšne dodatne dejavnosti so stari ljudje v lokalni skupnosti zainteresirani, za katere ne. Izpostavila sem tudi potrebo po medčloveških odnosih.

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

Gre za pojem, ki zajema formalne/institucionalne in neformalne vire pomoči (družinski viri). Poznavanje oblik pomoči v skupnosti, katere so tiste storitve, dejavnosti, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti pogrešajo.

Predlogi avtorjev diplomskih nalog:

Pod pojem so vključeni predlogi glede države, lokalne skupnosti, centra za socialno delo. Poudarek je na ustanavljanju ter ohranjanju skupin za samopomoč, proučitvi dejanskih potreb starejšega prebivalstva, želji po medgeneracijskem sodelovanju, vlogi družine, oblikam pomoči, informiranju in ozaveščanju ter povezovanju starih ljudi v lokalni skupnosti s tistimi, ki živijo v domu starejših občanov.

4. REZULTATI

4.1 SPLOŠNI PODATKI O RAZISKAVAH

Naslov naloge:

- Kakovost življenja in zadovoljevanje nematerialnih potreb starih ljudi v krajevni skupnosti Olmo-Prisoje
- Neprofitne organizacije v občini Mislinja in vključitev starih krajanov Završ v njihove aktivnosti
- Kakovost življenja starih ljudi in potrebe po dnevnem varstvu v občini Ormož
- Analiza potreb po socialnovarstvenih na področju varstva starih ljudi v občini Krško
- Potrebe starih ljudi v mestni občini Celje
- Ocena življenja starih ljudi in njihovih potreb v občini Metlika
- Tveganja za stare ljudi v odročni, ruralni skupnosti in njihove rešitve, primer vasi Javor
- Kakovostno preživljanje prostega časa v tretjem življenjskem obdobju
- Kakovost življenja in potrebe starih ljudi v občini Destrnik
- Kakovost življenja starih ljudi, ki živijo doma
- Potrebe starih ljudi v občini Tržič
- Socialni položaj in mreže starih ljudi na Kapli na Kozjaku

Vse naloge se nanašajo na obravnavano tematiko značilnosti življenja starih ljudi v lokalnem okolju (naj bo to vas ali mesto). Pogosto se nanašajo na kakovost življenja starih ljudi. Zajemajo izražene potrebe starih ljudi, ali so osredotočene prav na njihovo odkrivanje ter zadovoljevanje. Sama sem se v svoji nalogi ter pri izbiranju diplomskih nalog osredotočila na deskriptivne, torej opisne; te naloge pa so lahko bile kvalitativne ali kvantitativne. Za raziskovanje sem tako izbrala 12 zgoraj napisanih nalog.

V prilogi prilagam naslove vseh diplomskih nalog na temo »stari ljudje« od leta 1958 do leta 2008, od rednih ter izrednih študentov.

Vrsta naloge:

Tabela 1: Vrsta naloge:

vrsta naloge	število nalog
Kvalitativna raziskava	2
Deskriptivna ali opisna	4
Deskriptivna in primerjalna	1
Kvalitativna in deskriptivna, poudarek na »hitri oceni stanja«	2
Deskriptivna, kvalitativna študija primera	1
Kvalitativna in deskriptivna	2

Skupaj: 12

Iz zgornje tabele je razvidno, da je deskriptivnih oziroma opisnih nalog največ, te naloge so lahko tako kvalitativne kot tudi deloma kvantitativne. Takšno vrsto nalog so študentje, najpogosteje izbirali za svojo diplomsko nalogo, sledijo ji kvalitativna raziskava, deskriptivna-kvalitativna študija primera ter kvalitativna in deskriptivna raziskava.

Kvalitativna raziskava (Mesec 1998: 26) označuje v ožjem pomenu raziskavo, pri kateri sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano na beseden način brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili.

Pri študiji primera skušamo na osnovi analize enega samega primera nekega pojava ali procesa spoznati njegove osnovne značilnosti, ki naj bi jih preverili za vse tovrstne pojave (Mesec 1997: 38).

Življenje starih ljudi:

Pri spremenljivki življenje starih ljudi sem raziskovala več značilnosti, kot so:

Tabela 2: Skupno število zajetih v raziskavo glede na spol

Zaporedna številka diplomske naloge	Skupno število anketiranih glede na diplomsko nalogo	Spol	
		Ženski	Moški
1	20	Ni podatka	Ni podatka
2	47	31	16
3	80	60	20
4	130	63	67
5	3	3	/
6	12	6	6
7	12	3	2
8	50	25	25
9	11	7	4
10	16	8	8
11	13	8	5
12	5	3	2
skupaj	399	217	155

Vsega skupaj je v izbranih diplomskih nalogah zajetih 399 starih ljudi. Glede na spol prevladujejo ženske, ki jih je skupaj 217, moških pa je 155.

4.2 SOCIALNE MREŽE

Ohranjanje stikov

Stari ljudje v lokalni skupnosti ohranjajo stike z družino, otroci. Večina jih tako ima ter ohranja stike z družino, sorodniki, redki so stiki s prijatelji in sosedji. Razvidno je tudi, da jim otroci oziroma družina nudijo vir čustvene (pomoč v stiski s pogovorom) in materialne opore (denarna pomoč ali domači pridelki).

Pri raziskovanju socialnih mrež je le eden starejši človek izmed vseh anketiranih iz diplomskih nalog izrazil, da nima stikov z otroki.

Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov in pomanjkanje stikov

Stari ljudje v skupnosti so navajali različne razloge, zakaj nimajo stika s sočlovekom, otroki, sorodniki. Oddaljenost od sorodnikov, prijateljev, pomanjkanje lastnega prevoza, bolezen, zadrževanje doma so poglavitne ovire za manj socialnih stikov. V nekaterih primerih so sorodniki od starejšega človeka oddaljeni, živijo v tujini ter se zato manj pogosto srečujejo in obiskujejo. Na ožetje socialne mreže vpliva bolezen ter tudi umiranje starih ljudi, predvsem zakonca. Ta sprememba povzroča pri starem ovdovelem človeku stisko, zapre se v svoj dom, vendar se je potrebno s tem naravnim procesom sprijazniti ter živeti naprej normalno življenje.

Pomanjkanje stikov s sorodniki izhaja iz slabih odnosov z njimi (imajo preredke stike ter konflikte med seboj). Starejši, stari nad 75, so bolj izpostavljeni pomanjkanju stikov, ker težko skrbijo zase, imajo ozko sorodstveno mrežo ali pa je sploh nimajo. Prav zaradi razlogov, ki sem jih naštel, je pri teh starih ljudeh še bolj izražena potreba po stiku s sočlovekom ter pomoči. Vendar o tem več pri potrebah.

Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih

V stiski, nemoči, potrebi po prevozu, čustveni ter materialni opori starim ljudem prvi priskočijo na pomoč otroci, zakonec, sorodniki in sosedje. Vendar ta mreža večkrat ni dovolj, je odsotna ali pa je v nekaterih primerih sploh ni, ali pa jih stari ljudje s svojimi težavami ter

potrebami ne želijo obremenjevati. Zato se pojavlja potreba po tako imenovanih podpornih mrežah, ker stari ljudje večkrat potrebujejo nego in pomoč druge osebe.

Stari ljudje, predvsem v kmečkem okolju, veliko pomagajo svojim otrokom, to so razne materialne stvari (gre za podporo in darove po zmožnostih, vse tisto, kar je pridelano doma, v domačem okolju, pridelki z njive, vrta, tudi mesto), ki jih otroci zelo cenijo ter v zameno zanje pomagajo na kmetiji.

Pogostost stikov

Najpogostejši stiki so stiki z družino, otroci. Te stike stari ljudje postavljajo na prvo mesto. Pogostost stikov je odvisna tudi od tega, če družina živi v istem kraju, če lahko gredo iz stanovanja ali ne, ali jim bolezen omogoča izhod iz stanovanja. Stiki s sorodniki, prijatelji in sosedi so občasni. Znova so odvisni od različnih dejavnikov, ki sem jih že navedla. Pogostost stikov s prijatelji je odvisna tudi od tega, kdaj je kakšen izlet, takrat je priložnost za druženje. Srečujejo se tudi pri cerkvi, na svojih domovih, spotoma, ko opravijo pri zdravniku. Stari ljudje, če ne morejo iz hiše, najpogosteje vzpostavijo stik s prijatelji, sosedi preko telefona.

Ostali stiki (s prijatelji, sosedi, znanci, strokovnjaki) ter želje v zvezi z njimi

Ostali stiki, ki jih imajo stari ljudje z drugimi ljudmi, se največkrat navezujejo na odsotnost, izgubljanje vloge družinsko-sorodstvene mreže, kar pomeni, da tisti starejši ljudje, ki nimajo stikov s svojimi sorodniki, zaradi različnih vzrokov (oddaljenost, konflikti) vzpostavijo temeljni človeški odnos s prijatelji, sosedi, strokovnjaki, predvsem zdravniki ali socialnimi oskrbovalkami. Zato najpogosteje vzpostavijo stik s sosedi, sorodniki, prijatelji, sebi primernimi, kot pravijo sami. Eden izmed anketiranih je poudaril, da se najraje druži s »svojimi muslimani«, ker se med seboj dobro razumejo. Pomembni so stiki s strokovnjaki, predvsem so poudarili vlogo oskrbovalk na domu, ki jim pomenijo edino vez z zunanjim svetom.

Želje v zvezi s stiki se nanašajo predvsem na več stikov z otroki.

Obiski

Obiski so odvisni predvsem od stikov, ki jih imajo stari ljudje z drugimi. Najpogosteje obiskujejo svoje otroke, vnuke ali nasprotno. Stari ljudje so veseli obiska domačih ter njihove pomoči, vendar jih ne želijo obremenjevati in jim biti v napoto. Stari ljudje se obiskujejo tudi po domovih, predvsem prijatelje, sosede, sorodnike. Redki pa se srečujejo na sprehodih, ob kavi. Zaradi bolezni, odsotnosti prevoza se bolj malo obiskujejo, stik vzpostavijo preko telefona.

Stiki preko društva

Pogoj za sodelovanje pri aktivnostih ter sodelovanje v društvih je članstvo v njih. Stari ljudje so večinoma včlanjeni v kakšno društvo. Društva so predvsem povezovalci starih ljudi. Predvsem s tem, ko organizirajo razne izlete, srečanja, predavanja itd. V aktivnostih društev se stari ljudi družijo ter vzpostavljajo, ohranjajo socialne stike ter s tem širijo svojo socialno mrežo.

Zadovoljstvo/nezadovoljstvo (s seboj, počutjem) s stiki, ki jih imajo

Stari ljudje so večinoma izrazili zadovoljstvo s svojimi socialnimi mrežami. To se nanaša predvsem na to, da so zadovoljni s stiki, ki jih imajo, da so ti stiki zelo dobri. Želijo si, da bi tako ostalo tudi v prihodnje. V stiski se lahko obrnejo na pomoč drugih (sorodnikov, prijateljev, sosedov), saj stari ljudje naštevajo zase pomembne ljudi v svoji okolici. Nekateri pa ne vedo, koliko je starih ljudi v okolici, saj se sami večinoma zadržujejo doma, ne zahajajo ven in jih tudi ne zanima, kaj se dogaja v njihovi bližini.

Občutki osamljenosti

Nekateri se počutijo tudi osamljene, kar izhaja iz tega, da živijo sami in nenehno čutijo potrebo po medčloveški bližini, pogrešajo pokojne zakonce, zakonsko življenje ter otroke, ki so se odselili.

Vzdrževanje stikov preko telefona, pisem

V primeru, da se stari ljudje ne morejo obiskovati na domu, zaradi bolezni, se največkrat pokličejo po telefonu, nekateri vzdržujejo stike tudi s pisanjem pisem prijateljem in sorodnikom. Pišejo si tudi za praznike.

Povezovalni dogodki/srečanja

Povezovalni aparat je, kot se že zgoraj zapisala, predvsem telefon, tudi mobilna telefonija, ki daje občutek pomanjkanja pristnega stika. Družino ter širše sorodstvo povezujejo družinska praznovanja in tradicionalni krščanski prazniki. Takrat je čas za pogovore, skupno kosilo.

4.3 PREŽIVLJANJE PROSTEGA ČASA

Splošno o prostem času

Stari ljudje imajo kar nekaj prostega časa, ki ga, kot bomo videli, izkoristijo na različne načine. Tako aktivno kot pasivno. Prosti čas pri njih, kakor tudi pri vseh ljudeh, vključuje dejavnosti, opravila in aktivnosti.

Aktivno preživljanje prostega časa

Stari ljudje si dan zapolnijo z raznimi aktivnostmi. Tisti, ki so vključeni v razna društva (društvo upokojencev, pevski zbor, gasilsko društvo, lovsko društvo, čebelarско društvo, kulturno društvo, diabetično društvo, društvo invalidov, planinsko društvo, teniški klub), se udeležujejo aktivnosti, ki jih ta prirejajo. Te aktivnosti zajemajo izlete, petje, ročne spretnosti, pletenje. Prosti čas aktivno preživljajo tudi z vnuki. Največji del prostega časa aktivno porabijo za gospodinjska, hišna opravila, delo v vinogradu, delu doma na kmetiji, nakup v trgovini, druženje s prijatelji, delo na vrtu. Dan si zapolnijo tudi z raznimi ustvarjalnimi hobiji, skrb za rože, vrtičkanje, kuhanje, lovstvo, petje.

Iz zbranih izjav je razvidno, da stari ljudje v lokalni skupnosti svoj prosti čas preživljajo aktivno z raznimi dejavnostmi.

Pasivno preživljanje prostega časa

Pasivno preživljajo svoj prosti čas stari ljudje največkrat tako, da so doma (v stanovanju ali hiši): poslušajo radio, gledajo televizije (najbolj priljubljene nadaljevanke), počivajo, berejo dnevne časopise, knjige, reševanje križank, igranje družabnih iger. Večina starih ljudi ne hodi na morje. Nekateri so naročeni na dnevni časopis, vendar ga zaradi slabega vida ne morejo prebrati.

Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno

Iz nekaterih odgovorov je razvidno, da stari ljudje preživljajo svoj prosti čas tako aktivno kot pasivno. Pri tem se prepletajo dejavnosti, ki sem jih že našla. Največkrat berejo, gledajo televizijo, se pogovarjajo s prijatelji, se sprehajajo, ukvarjajo z različnimi hobiji (igranje šaha in drugih družabnih iger), obdelujejo vrt, telovadijo, poklepetajo s sosedo ter spijejo kavo, kuhajo, poskrbijo za hišne ljubljence, pomagajo otrokom.

Ovire za neaktivnost v prostem času

Stari ljudje si poskušajo dan zapolniti z različnimi aktivnostmi, ki so v njihovi moči. Nekateri navajajo, da je preveč gostilo, ni pa nobenega prostora, kjer bi se lahko družili. Srečujejo se tudi s slabim finančnim stanjem, slabim zdravjem. Nekateri živijo v kmečkem okolju in jim opravila ter dela na kmetiji ne dopuščajo prostega časa. Neinformiranost je tudi eden izmed razlogov, da se stari ljudje ne udeležujejo aktivnosti (na primer v društvih, v lokalni skupnosti).

Zadovoljstvo/nezadovoljstvo s preživljanjem prostega časa

Večina starih ljudi je zadovoljna s preživljanjem prostega časa. Nekateri prostega časa nimajo ali pa svojega časa ne znajo organizirati tako, da bi imeli dovolj časa zase in za ukvarjanje aktivnostmi, ki jih veselijo. Večini je delo, ki ga opravljajo, v veselje, v zadovoljstvo jim je, ker jim daje občutek koristnosti.

Starejši krajan predlagajo organiziranje aktivnosti v domačem okolju, redno obveščanje, organiziran prevoz, več manj dragih izletov, obiskovanje bolnih članov. Le tako bi lahko stari ljudje bolj aktivno preživeli svoj prosti čas.

4.4 VPLIV STAREJŠIH NA DRUŽBENI POLOŽAJ

Želje, zadovoljstvo v skupnosti

Stari ljudje čutijo večjo potrebo po povezanosti v skupnosti. Socialni položaj starih ljudi v neki skupnosti je zelo cenjen in spoštovan. S svojo jasno vlogo imajo možnost participacije.

Aktivnost/neaktivnost v družbi ter včlanjenost v društva

Večina starih ljudi je včlanjena v različna društva, kot sem že zapisala. Udeležujejo se predvsem na kulturnem področju (pevski zbor). Najpogosteje so včlanjeni so društvo upokojencev ter se udeležujejo aktivnosti, ki jih to prireja. Sami navadno ne prispevajo predlogov in želja. Zelo aktivno v društvih, katerih člani so, navadno ne sodelujejo, udeležujejo se le aktivnosti, ki jih organizira društvo (občni zbor). Stari ljudje so včlanjeni tudi v druga društva, ki so izven lokalne skupnosti. Ena izmed tradicionalnih oblik druženja med starimi ljudmi je tudi obiskovanje nedeljskih verskih obredov.

Ovire na neaktivnost v društvih, skupnosti

V vasi primanjkuje skupnostnih dejavnosti, kjer bi se starejši ljudje lahko družili in sodelovali. Aktivnost v društvih starejših ljudi je odvisna od okolja, v katerem živijo (vas, mesto). Glavni razlogi oziroma ovire pri aktivnostih so prevelika oddaljenost, pomanjkanje lastnega prevoza, pomanjkanje informacij, starostne težave.

Dobre lastnosti društva

Dobre strani društva so organiziran prevoz, dobra organizacija prireditvev, izleti, družabna srečanja, članske ugodnosti, informiranje o različnih novostih, skupna potovanja, različna predavanja, pikniki. Stari ljudje v skupnosti so včlanjeni v društva prav zaradi naštetih ugodnosti, ki jih ta ponuja. Hkrati se tudi družijo med seboj ter tako širijo svojo socialno mrežo. Tisti, ki so vključeni v društva, sami po navadi ne organizirajo posebnih srečanj.

Informiranost o dogajanju v skupnosti/društvu

Na splošno je informiranost o dogajanju društev in ustreznih institucij slaba. Zaradi pomanjkanja informacij in dejstva, da ni nobene oglasne deske o dogodkih, aktivnostih ter pomembnih obvestilih, je posledično obiskanost dejavnosti slaba.

4.5 MEDGENERACIJSKA SOLIDARNOST

Želje po medgeneracijskem sodelovanju

Starejši si želijo, da bi bili z mladimi bolj povezani. Eden izmed anketiranih je izrazil, da bi lahko bili mladi bolj prijazni. Stari ljudje imajo ožje socialne mreže kot mlajša generacija, zato močno izražajo potrebo po medčloveških odnosih. V poznejših letih starejši čutijo večjo potrebo po predajanju izkušenj mlajšim od sebe, predvsem svojim vnukom. Eden izmed anketiranih je izrazil željo, da bi mladi obiskovali le svoje sorodnike, drugih pa ne.

Pomoč starim ljudem v stiski

Rada bi izpostavila, kateri mlajši ljudje pomagajo starim ljudem v stiski. To so predvsem otroci, s katerimi živijo, torej še vedno obstaja nepisana obveza otrok, da brezpogojno pomagajo svojim otrokom. Kot ena izmed oblik pomoči starim ljudem, predvsem tistim, ki imajo težave z zdravjem, je pomoč s strani drugih mladih. To bi lahko bili študentje, ki bi jim pomagali pri čiščenju, nakupih v trgovini, predvsem pa bi jim bili družabniki in povezovalci z zunanjim svetom. Stari so tudi mnenja, da mladi nočejo več pomagati starim ljudem, zato hitro opustijo zgoraj naštetе možnosti za pomoč.

Solidarnost/nesolidarnost med starimi/mladimi

Obstaja solidarnost med starši – otroki, kar pa je bolj pravilo, kot solidarnost v pravem pomenu besede. Obenem so poudarili, da se najraje družijo s sebi primernimi, ker so mnenja, da jih mladi ne morejo razumeti. Kot sem že zapisala, se o svojih življenjskih izkušnjah radi pogovarjajo z mlajšimi od sebe, predvsem s sorodniki, z otroki, vnuki in nečaki. Nekateri pa menijo, da mladi nimajo posluha za njihove potrebe. Tako imajo občutek, da jim več v nobeni

stvari ne »dajo prav« in da jih ne jemljejo resno. Za nastale spremembe krivijo družbo, da je mlade pokvarila. Ena izmed anketiranih je povedala, da se v okolici, kjer živi kot starejša in izkušena, počuti pomembno, saj se mlajši večkrat obrnejo nanjo po kakšen nasvet.

Spoštovanje starih ljudi

Stari ljudje si od mlajših želijo predvsem spoštovanja. Pravijo tudi, da ostali ljudje v njihovi okolici na starejše ljudi v njihovi okolici gledajo s spoštovanjem, razumevanjem, jim priskočijo na pomoč, so složni med seboj. Stari ljudje se s strani mladih ne počutijo ogrožene. Pravzaprav je dovolj razumevanja in spoštovanja med generacijami.

Predajanje izkušenj

Stari ljudje v skupnosti želijo mlajšim prenesti svoje ustvarjalne in delovne izkušnje, gospodinska opravila, kot sta peka kruha ipd. Nekaterim pa se zdi, da ni potrebno, da bi predajali svoje izkušnje mlajšim, saj menijo, da so mladi dovolj stari, samostojni in izobraženi, da se znajo v življenju znajti. Izstopajo predajanje delovnih izkušenj in spoznanj o spoprijemanju s težavami v življenju, ustvarjalnih izkušenj s področja umetnosti, med vsemi pa prevladujejo lepa vodila in nasveti za življenje.

4.6 RAZLIKE GLEDE NA VAS/MESTO

Spremembe

V mestu in na vasi se je spremenilo marsikaj. Novi ljudje ne prihajajo na vas, marsikdo se preseli v mesto, mladih družin in otrok je vedno manj.

Življenje na vasi

Večina starih ljudi je v mladosti živela na vasi in bili so navajeni tistih pravih pristnih stikov, kjer vsakdo pozna vsakega, vsi se med seboj pozdravljajo. Navada pozdravljanja na ulici je starim ljudem ostala še »iz vasi«. V ruralnih predelih živijo večinoma kmetje, ki imajo manj pravega prostega časa, saj so prezaposleni z delom na kmetiji, tako se tudi manjkrat odpravijo

ven, opaziti je neperspektivnost. Na zemljo so zelo navezani, hudo jim je, ker kmetije čedalje bolj propadajo. Vendar se tudi vasi spreminjajo in modernizirajo.

Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja

Pokazala se je razlika glede na vas/mesto: stari ljudje iz vasi imajo manj časa za obiske in pogovore, pri njih gre predvsem za naključna srečanja, medtem ko se tisti starejši iz mesta pogosto videvajo in srečujejo med drugim na obiskih, skupinskih sprehodih, v trgovinah. Ruralna skupnost predstavlja tudi manj anonimnosti med člani, več je nadzora, kot v mestih, ljudje poznajo drug drugega, vendar tudi te razlike počasi zmanjšujejo s prevoznimi sredstvi, zapiranjem v domove, odhajanjem in odseljevanjem v mesta, kjer je nadzor manjši. Za vas je značilna folklor in tradicionalna kultura, ki je povezana z delom in se od njega ne loči tako kot v mestu, prav tako so v ruralni skupnosti drugačne potrebe, kot v mestu. Določene potrebe se pokrivajo, vendar je potrebno upoštevati kontekst življenjskega okolja. Stari ljudje iz mesta imajo višjo stopnjo izobrazbe kot tisti, ki živijo na vasi.

Mestno okolje

Ponekod je vas izrazito vezana na mesto. V vasi ni nobene lokalne ekonomije, večini kmetija ne prinaša dovolj dohodka, zato ljudje odhajajo v mesta. V mestu je potrebno opraviti veliko uradnih opravkov, v tem primeru je za stare ljudi izrednega pomena, da lahko uporabljajo javni prevoz.

Ovire v okolju bivanja

Ovire se nanašajo na probleme z avtobusno postajo, ki je predaleč, v zdravstvu, kjer ponekod na vasi ni zdravnika, zato morajo ljudje do njega v mesto. V mestu se vsi ne poznajo med seboj tako kot na vasi, zato imajo ljudje dostikrat občutek, da so odnosi hladni in da nikogar več ne poznajo, da ni povezanosti in da so ljudje brezosebni, ker jih kdaj kdo ne ozdravi in ker ne poznajo več vsakogar.

4.7 POTREBE, KI JIH STARI LJUDJE V LOKALNI SKUPNOSTI IZRAŽAJO

Želje pri potrebah

Stari ljudje si najbolj želijo ostati doma, v domačem okolju, zato se njihove želje in potrebe navezujejo na skrb in nego v domačem okolju. Tako si želijo organizirano pomoč na domu s prehrano, organizirani prevoz, obiske zdravstvenega osebja, obisk socialne delavke, da jim posreduje informacije glede pravic, pokojnine, dodatka za postrežbo. Želje se navezujejo predvsem na zdravje, pozornost ter obisk sorodnikov. Stari ljudje si želijo biti povezani z najmlajšo generacijo, le tako bi se počutili bolj enakovredne člane družbe. Izvedeti želijo več o dnevnem centru za stare, ki jim lahko zagotovi visoko stopnjo varnosti in zaščite.

Izražene potrebe

Največ izraženih potreb starih ljudi se nanaša na zagotavljanje neformalnih nematerialnih potreb, ki bi jim izpolnile potrebo po pozornosti in bližini. Te potrebe se največkrat nanašajo na potrebe po osebni negi, pomoči izven stanovanja, organiziranih oblikah pomoči, druženju, po prevozu. Nekateri izražajo tudi potrebo po eni osebi, bližini osebe, ki bi jih razumela in bi jim nudila pomoč, ji je to delo v veselje, na voljo bi jim bila takrat, ko bi jo potrebovali. V vaškem okolju imajo ljudje ozke socialne mreže in izražajo potrebo po človeku, ki bi jim lahko pomagal delati na kmetiji ter pri osebnih gospodinjskih opravilih. Izražena je bila tudi potreba po službah, ki bi pripravila svojce na starost in bolezen v tem obdobju. Potrebe, ki jih izražajo, se nanašajo na domače okolje, ter na skrb in nego v okolju, kjer človek živi in je do tedaj živel. Nekateri stari ljudje se ne upajo izražati svojih osebnih želja, saj se v življenju prilagajajo razmeram, v katerih se znajdejo.

Težave pri zadovoljevanju potreb

Starejši imajo, kot se že zapisala, težave pri prevozu. Zaradi te ovire se tudi težje udeležujejo aktivnosti, ki jih prirejajo društva. Bojijo se, da nova društva ne bi uspela, ker bi morali plačevati članarino, kar pa staremu človeku predstavlja dodaten strošek, torej so ovira tudi denarne težave. Stari ljudje imajo tudi delo doma, predvsem tisti, ki živijo na vasi, zato odkrito priznavajo, da se ne bi udeleževali aktivnosti, ki bi jih organiziralo kakšno društvo.

Zadovoljene/nezadovoljene potrebe

Nekateri stari ljudje imajo zagotovljen lastni prevoz. Stari ljudje, ki jim to omogoča zdravje, zmorejo sami opravljati vsakodnevna opravila v zvezi z osebno nego in gospodinjska opravila. Materialne potrebe so večinoma zagotovljene, pri enih starih ljudeh bolj, pri drugih manj. Nekateri želijo, da vse ostane, kot je, nimajo želja in predlogov v zvezi s strokovnimi službami, ker menijo, da se že veliko dogaja.

Zanimanje/nezanimanje za dejavnosti

V največji meri se stari ljudje ne bi vključili v dodatne dejavnosti. Tako ne razmišljajo, da bi se vključili v fizioterapijo, ki jo ponuja dnevni center. Prav tako se ne bi vključili v druge dejavnosti, ki jih organizira dnevni center. Večinoma so se sprijaznili s stanjem, v kakršnem živijo. Glede dodatnih dejavnosti so starejši ljudje v vaškem okolju zainteresirani, da bi imeli predavanja na temo kmetijstva. Glede osebnih predlogov nimajo konkretnih odgovorov.

Potreba po medčloveških odnosih

Stari ljudje izražajo potrebo po medčloveških odnosih, predajanje izkušenj mlajši generaciji, ki bi jim zapolnila občutek osamljenosti. Odnosi z družino, sorodniki, sosedi so za njih zelo pomembni. Zelo poudarjajo pozornost, prijaznost, ki bi jo potrebovali od osebe, ki bi bila pri njih. Veliko jim pomeni druženje in pomoč pri najnujnejših opravilih. Potrebe, ki izhajajo iz nematerialnih potreb, se pri starostnikih največ izražajo v potrebi po medčloveških odnosih, bližini družine, prijazni oskrbi otrok in bližnjih.

Mnenje mlajših za starejše in nasprotno

Mlajši (55 let) za starejše pravijo, da najbolj pogrešajo pomoč pri nujnih opravilih, druženje, zabavo. V drugem primeru so »informirane osebe« poudarile, da bi stari ljudje potrebovali formalno pomoč na domu. Stari ljudje se zavedajo, da bodo tudi sami potrebovali pomoč, veliko jim pomeni, da lahko tudi sami pomagajo drugim z raznimi deli (kuhanje za družino, varstvo otrok, pomoč pri nakupih, darila).

Fizična pomoč

Veliko starih ljudi, ki živijo v vasi, ima zelo ozke socialne mreže in izražajo veliko potrebo po človeku, ki bi jim lahko pomagal delati na kmetiji ter pri osebnih gospodinjskih opravilih. Izražena je dodatna potreba po organiziranih oblikah druženja in zabave ter pomoči pri opravljanju nujnih obveznostih (z osebno nego – pomoč pri kopanju in hoji izven stanovanja).

4.8 VIRI POMOČI V LOKALNI SKUPNOSTI

Neformalne oblike pomoči

Pri zadovoljevanju potreb star človek najprej poseže po neformalnih podpornih mrežah, kot so družina, sorodniki, sosedi.

Viri pomoči

Stari ljudje imajo vire pomoči v društvih, kjer imajo skupne prijatelje, ter se nanje obrnejo v stiski, prav tako jim ukvarjanje z dejavnosti v društvih (na primer petje) lajša stiske, ki jih doživljajo v starosti. Prav tako so viri pomoči otroci, prijatelji, socialna oskrbovalka. Velikokrat so starim ljudem v pomoč sosede, ki jim prinesejo hrano ali opravijo druge obveznosti namesto njih. Problem pa nastane pri tistih starih ljudeh, ki nimajo dobrega odnosa s sosedi.

Družinski viri pomoči

Kot sem že zapisala, največ starih ljudi poišče pomoč pri otrocih, s katerimi imajo po navadi največ stikov. Tako so najpomembnejši viri pomoči otroci, pri katerih starostniki živijo. V družinske vire pomoči zajemam tudi, poleg otrok, zakonce, vnuke, sorodnike, nečake, brate, sestre. Vir pomoči so izven družinske mreže še sorodniki, prijatelji ter socialna oskrbovalka. Družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in materialne opore. Nekateri udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani. Otroci in vnuki radi prihajajo domov. Redno se med seboj obiskujejo.

Institucionalni, formalni viri pomoči

V okviru društva upokojencev deluje dnevni center za stare. V nekaterih lokalnih okoljih delujejo tudi z namenom povezovanja skupine starih za samopomoč. Formalni viri so krajevne skupnosti, razna društva (društvo upokojencev), zdravstveni domovi (patronažna služba), center za socialno delo (socialna oskrbovalka), Karitas. Stari ljudje se lahko (predvsem v mestnem okolju) hitro izgubijo v množici ponudnikov različnih pomoči ter ostane v tej množici nekako prezrti in zapostavljeni ter tako posledično osamljeni. Država bi morala boljše poskrbeti, ozaveščati o njihovih pravicah, ki bi morebiti lahko izboljšale njihov položaj. Stari ljudje, kot se že zapisala, so večinoma odvisni od javnega prevoza, zato je pomembno, da pride pomoč do njih.

Poznavanje/nepoznavanje oblik pomoči

Nekateri stari ljudje dobro poznajo institucionalne oblike pomoči ter varstvo na domu. Stari ljudje tudi večkrat ne vedo, kakšne oblike pomoči jim lokalna skupnost ponudi (dnevni center). Nekateri storitve so drage, poleg tega pa tudi ne nudijo ljudem tistega, kar dejansko potrebujejo, zato so ljudje nezadovoljni. Centra za socialno delo ter oblik pomoči, ki jih le-ta nudi, stari ljudje ne poznajo. Nekateri menijo, da je center v glavnem za tiste, ki imajo premalo finančnih sredstev za preživetje in so v stiski oziroma so sami na nek način problematični. Vsi pa imajo izkušnje z zdravstvenim domom. Njihove izkušnje so različne. Najbolj jih motijo čakalne vrste.

Pomanjkanje dejavnosti, storitev, pomoči

Stari ljudje v lokalni skupnosti pogrešajo aktivnosti, kamor bi se lahko vključili in bili dejavni. V lokalnem okolju pogrešajo več medsebojnega druženja, zabave, pomoč pri nujnih obveznostih, obisk patronažne sestre, možnost brezplačnega svetovanja. Pogrešajo predvsem 24-urno varstvo za bolnike (predvsem ponoči). Poudarjajo, da je premalo dogajanja (prireditve, izletov za stare ljudi), ki bi bilo namenjeno starim ljudem v njihovem okolju, poleg tega je tudi premajhna obveščenost o dogajanjih. Nevladne organizacije so locirane v mestnem okolju, kar predstavlja problem starim ljudem na vasi, kjer je tudi pomanjkanje javnega ter lastnega prevoza. Opozarjajo, da je premalo kapacitet v domu upokojencev. V mestnem okolju, v blokkih se pojavi problem, ker se sosedje med seboj ne poznajo, ter si tako

ne nudijo pomoči. Ena gospa je mnenja, da brez plačila danes nihče nič več ne stori za drugega.

Vloga društva

Stari ljudje v skupnosti dobijo največ pomoči od raznih društev, ki znajo, po njihovem mnenju, najboljše prisluhniti. Različna društva so formalni viri pomoči, v katera so stari ljudje vključeni ter se na njih obračajo v različnih stiskah (društvo diabetikov, društvo kmečkih žena, župnijski svet, literarni klub, lovsko društvo). V nekateri vaških okoljih za stare ljudi deluje le društvo upokojencev. Slutiti je, da stari ljudje z njegovim delovanjem niso zadovoljni, ker zanje organizira le kakšen izlet ali občni zbor. Redkih srečanj, ki jih društvo organizira, se ne udeležujejo, ker gre po mnenju večine le za »popivanje«.

Reševanje stisk

Stari ljudje svoje stiske rešujejo na različne načine. Vsak ima koga, na katerega se lahko obrne, če potrebuje pomoč. Po pomoč se obrnejo na prijateljico, ki jo pokličejo po telefonu. Svoje stiske rešujejo tudi z močno voljo ter upanjem, da bo boljše. S pogostimi sprehodi pa ohranjajo psihično in fizično zdravje, ter z različnimi aktivnostmi (branje knjig, gledanje televizije, poslušanje glasbe).

Omejevanje glede dobrin

Pogosto se omejujejo tisti stari ljudje, ki živijo v domu za starejše. Torej obstajajo razlike glede nakupa raznih dobrin med tistimi starimi ljudmi, ki živijo v domu za starejše, ter tistimi, ki živijo doma.

4.9 PREDLOGI AVTORJEV DIPLOMSKIH NALOG

Predlogi v zvezi z vlogo države

Država bi morala ustvariti pogoje za kakovostno življenje starih ljudi s tem, da za storitve (pomoč na domu, dnevno varstvo) skupaj s CSD, občino ter domovi za starejše oblikuje

primerno ceno. Predvsem pa mora država spremeniti odnos do starega prebivalstva, da jim omogoči na primer pravico do brezplačne rekreacije, omogoči strokovna srečanja, kjer bi se pogovarjali o temah, ki zanimajo stare ljudi. Potrebno je tudi razvijanje neinstitucionalnih oblik pomoči ter razvijati neprofesionalne odnose, ki težijo k solidarnosti in dobroti ter tako razširiti mrežo storitev in programov s podeljevanjem koncesij. Tako bi lahko na primer zavod za zaposlovanje uvedel program - s sodelovanjem s pristojnimi službami - o organizaciji občasnega dela za brezposelne osebe.

Naloge centra za socialno delo

Center za socialno delo bi moral poskrbeti za večjo ozaveščenost starih ljudi, predstaviti bi se moral z oblikami pomoči, tako da bodo starim ljudem v lokalnem okolju njihove storitve dostopne ter omogočene. Povezovanje CSD z drugimi institucijami prostovoljno (šolami, domovi starejših) bi omogočalo širši skupnosti, da bi lahko spoznavali ter aktivno sodelovali s starimi ljudmi. Vsi akterji, CSD, občina, država, bi morali za trajne oblike pomoči na domu oblikovati primerno ceno, ki bi bila starim ljudem dostopna.

Medgeneracijsko sodelovanje

Stari ljudje v skupnosti si želijo čim dlje ostati v domačem okolju. Temu ustrezno je potrebno pripraviti mlajšo generacijo, razvijati ter ohranjati medgeneracijske povezave znotraj družine in v okolici, kjer stari ljudje živijo. Težiti bi morali k razvoju mreže prostovoljnih in družabniških skupin. Pri prostovoljstvu bi morali spodbujati ter ozaveščati predvsem mlade - že v osnovnih šolah - o pomenu medgeneracijskega sodelovanja (s projektnim tednom bi se posvetili delu s starimi). Medgeneracijsko druženje daje možnosti starim ljudem prenesti izkušnje na mlajšo generacijo, ter tako pomenijo trden most za prenos življenjskih izkušenj. V okviru detabuizacije bi bilo potrebno poskrbeti za večje ozaveščanje in seznanjanje javnosti o starosti, zlasti o nujnosti medgeneracijskega sodelovanja ter prostovoljnega dela, predvsem mladih. Mlad človek bi lahko bil vključen v medgeneracijski program za kakovostno staranje, starega človeka bi obiskoval večkrat mesečno. Prostovoljec bi moral imeti smisel za takšno delo. Zdravstvene službe bi lahko uvedle pomoč na domu, ki bi nudila vsaj občasno pomoč pri osebni negi. Pri tem bi lahko pomagali dijaki srednjih zdravstvenih šol v okviru praktičnega dela.

Predlogi v zvezi z društvi

Društva bi morala nekatere aktivnosti (izleti v bližnjo okolico, predavanja) izvajati v kraju, kjer stari ljudje živijo, tako bi postali bolj aktivni, pri organizaciji prireditev pa upoštevati želje starih ljudi v društvu. Vzpostaviti bi se moralo trajno strokovno sodelovanje med tistimi društvi in institucijami, ki se zavzemajo za kakovostno življenje starih ljudi. Ustanovitev društva, čigar glavna naloga bi bila pomoč in podpora starim ljudem; to društvo bi poskrbelo za informiranje o vseh možnostih, pravicah, dolžnostih, prav tako bi stare ljudi povezovali z drugimi društvi, institucijami. Obiskovali bi lahko bolne člane na domu ter jih obenem obveščali o dogajanju v društvu. Društva, predvsem društvo upokojencev, morajo posvečati pozornost vsem članom društev (organizirajo naj takšne izlete, ki bodo cenovno ugodni).

Vloga lokalne skupnosti

Lokalna skupnost (občina, vaški odbor) bi morala krepiti povezovanje vseh sodelujočih v lokalni skupnosti, predvsem zagotoviti materialne pogoje s strani države. Organiziranje srečanj, praznovanje rojstnih dni, okroglih obletnic za vse stare ljudi v občini (za njihov program bi lahko poskrbeli osnovnošolski otroci). Starim ljudem bi morali olajšati dostop do storitev z organizirano mrežo storitev, life-line telefoni na primer s koordinatorjem, ki bi stare ljudi informiral, jih zastopal. Tako bi lahko star človek v vsakem trenutku poklical na pomoč. Dogovorjene oblike pomoči na domu bi starim ljudem omogočile več pomoči, ki jo potrebujejo, na takšen način bi lahko tudi dlje ostali v domačem okolju (tudi obisk župnika, ki bi s pomočjo župniškega sveta organiziral družabne večere). K uresničevanju le tega lahko največ vpliva ustanavljanje in razvijanje mreže prostovoljnih in družabniških skupin, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi stiski. Bistvenega pomena je, da se samo okolje prilagodi staremu človeku in nasprotno. Proces staranja vpliva tudi na povečane potrebe po družbeno organizirani skrbi za stare ljudi ter solidarnosti v domačem bivalnem okolju. Tako bo omogočeno kakovostno staranje v domačem okolju.

Ustanavljanje in ohranjanje skupin za samopomoč

Skupine za samopomoč so zelo v porastu ter pomenijo staremu človeku obliko pomoči proti osamljenosti. Te skupine so priložnost za srečanja, bližino s sovrstniki, izražanje svojega mnenja, skupno reševanje težav, izmenjavo izkušenj, razvijanje samozagovornosti. Stari

ljudje bi na takšen način, da se sami angažirajo, dobili občutek koristnosti in s tem dvignili nivo kakovosti življenja. Pomanjkljivost skupin za samopomoč je ta, da se le-te ustanovljajo znotraj posameznih organizacij ali društev, do katerih pa imajo dostop po navadi tisti, ki so že tako aktivni ali vključeni. V prihodnje bi morali posvečati več pozornosti obstoječim ter ustanavljanju novih skupin za samopomoč, ker so izvrstno dopolnilo strokovnemu delu.

Proučitev dejanskih potreb prebivalstva

Pri oblikovanju ter dopolnitvi storitev za stare ljudi je nujno izhajati ter raziskati potrebe in želje starih ljudi. S proučitvijo dejanskih potreb ter sprotim preverjanjem programa dejavnosti je starim ljudem omogočeno kakovostno življenje. Obstoječe oblike pomoči starim ljudem je potrebno dopolniti, spremeniti glede na njihove ugotovljene potrebe, želje, interese ter jih zakonsko uskladiti. Najlažje je, da posameznik ali skupina ljudi v okolju sama definira svoje potrebe, probleme in jih tudi prepozna kot probleme. Naloga stroke je, da na podlagi zbranih informacij zagotavlja storitve, s katerimi bo potrebe in želje starih ljudi tudi zadovoljila.

Vloga družine

Vsi, stari ljudje in svojci, se moramo zavestno odločiti ter negovati odnos, ki ga imamo s starimi ljudmi. Družina je v današnjem času preveč zasedena, obremenjena, da bi lahko sama v celoti poskrbela za svoje starše, ki ne morejo več sami skrbeti zase. Zato je potrebno podpirati večgeneracijske družine ter zagotoviti podporno mrežo, uvesti novost, kot je status oskrbovalca na domu, ki nudi oskrbovalcu redno zaposlitev. Naseljevanje mladih družin brez strehe nad glavo in naseljevanje ljudi, ki izpadejo pri dodelitvi socialno neprofitnih stanovanj; ustanovitev skupine, ki bi izvajala naseljevanja, upoštevala želje in potrebe starih ljudi. S takšnim ukrepom bi starim ljudem zagotovili, da nekdo skrbi za njih ter dobili občutek, da niso sami, saj bi se v stiski lahko takoj obrnili po pomoč.

Pomoč starim ljudem

Starim ljudem je potrebno omogočiti, da čim dlje ostanejo v domačem okolju. Aktivirati bi bilo potrebno ljudi v lokalnem okolju, s tem, da bi živeli pri starih ljudeh doma, ter jim v zameno za bivanje pomagali pri kmečkih ter drugih gospodinjskih opravilih. Prebivalci bi

lahko nudili tudi prevoz, dovolj pa bi bilo že medsebojno druženje, ki ga v skupnosti primanjkuje. Organizirana trajna oblika pomoči na domu tudi omogoča, da stari ljudje čim dlje ostanejo v domačem okolju. Razvijati bi morali, kot se že zapisala, mreže prostovoljnih, družabniških skupin, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi stiski.

Informiranje, ozaveščanje

V lokalnem okolju stari ljudje niso dobro seznanjeni o raznih dogodkih, kjer bi imeli možnost druženja, uveljavljanja pravic. Zato bi bilo potrebno poskrbeti za večjo informiranost, predstaviti službe, društva in druge prostovoljne organizacije, ki delujejo na področju dela s starimi ljudmi. Problematiko starih ljudi bi bilo potrebno predstaviti v lokalnem časopisu. Seznanitev ljudi, kje imajo možnost dobiti informacije o raznih dogodkih. S strani občine bi lahko zagotovili nekoga, ki bi bil zadolžen za zagotavljanje seznanjenosti in razlaganja pravic starim ljudem, ki bi jih to zanimalo in bi se lahko v primeru vprašanj obrnili nanj.

Javni prevoz

Občine bi morale poskrbeti ter uvesti avtobusne povezave vasi z mestom, saj se prebivalci odročne vasi vsakodnevno srečujejo s pomanjkanjem javnega prevoza. Pri službah javnega prometa bi bilo potrebno zagotoviti, da se skušajo vzpostaviti povezave tudi do večjih nakupovalnih centrov.

Povezovanje starih ljudi, ki živijo doma, s tistimi, ki živijo v domu starejših

Predvsem bi se morale bolj povezovati institucije, društva, na primer dom starejših z društvom upokojencev, da bi se organiziral poseben program, ki bi omogočal starim ljudem, ki živijo doma, enake možnosti kot osebam, ki živijo v domu starejših občanov. Domovi za starejše bi lahko organizirali srečanje za obe skupini. Na takšen način bi omogočili druženje, skupno sodelovanje s starimi ljudmi z doma upokojencev ter tistimi izven njega, premagovanje stiske ob izgubi partnerja, soočanje s starostjo, spoznavanje ter druženje z novimi prijatelji.

5. RAZPRAVA

Iz diplomskih nalog, ki sem jih pregledala, je razvidno, da imajo stari ljudje v lokalni skupnosti dobro razvito socialno mrežo. V mestu socialna mreža ni tako pristna, kot na vasi, kjer vsakdo vsakega pozna, vsi se med seboj pozdravljajo, v mestu se vsi med seboj ne poznajo, zato imajo starejši ljudje večkrat občutek, da so odnosi hladni in da nikogar več ne poznajo. Največ ter najbolj pogoste stike imajo ter jih tudi ohranjajo s svojimi otroki, sorodniki, prijatelji, znanci. Največkrat vzdržujejo stike tako, da se obiskujejo na svojih domovih, srečujejo na družinskih srečanjih, praznovanjih ter krščanskih praznikih. Družina nudi staremu človeku pomoč v čustveni ali materialni stiski, ter takrat, ko potrebujejo prevoz. Kadar se starejši ljudje ne morejo obiskovati na svojih domovih, največkrat vzpostavijo stik tako, da se pokličejo po telefonu, nekateri si tudi pišejo pisma.

Ovire pri vzpostavljanju stikov predstavlja pomanjkanje prevoza, oddaljenost od sorodnikov, prijateljev, bolezni, slabi odnosi s sorodniki. Stari ljudje so izpostavili stike s strokovnjaki, predvsem socialno oskrbovalko na domu, ki mnogim starejšim ljudem v skupnosti pomeni edino vez z zunanjim svetom.

Večkrat družinska socialna mreža ni dovolj, da bi lahko zadovoljila vse potrebe starejšega družinskega člana, lahko je odsotna ali pa je sploh ni, nekateri starejši ljudje pa svojih sorodnikov, otrok ne želijo obremenjevati s svojimi problemi. Pojavi se potreba po podpornih mrežah v skupnosti, ker stari ljudje večkrat potrebujejo nego in pomoč druge osebe, starejši ljudje si tudi želijo več stikov s svojimi otroki.

Starejši ljudje so večinoma včlanjeni v društva, ki so predvsem povezovalci starejših ljudi v širši skupnosti s tem, ko organizirajo različne izlete, srečanja, predavanja, kjer se starejši ljudje družijo ter vzpostavljajo ter ohranjajo svojo socialno mrežo. Sami navadno ne prispevajo predlogov in želja, torej zelo aktivno v društvih, katerih člani so, ne sodelujejo. Pomanjkljivost včlanjenosti v društva je ta, da je druženje omejeno na posamezne dogodke, na primer, kdaj bo kakšen izlet, srečanje.

Nekateri starejši ljudje se počutijo osamljene, kar izhaja iz tega, ker živijo sami, čutijo potrebo po človeški bližini, pogrešajo pokojne zakonce, zakonsko življenje ter otroke, ki so se odselili.

Starejši ljudje v skupnosti imajo veliko prostega časa, ki ga izkoristijo na različne načine.

Prosti čas preživljajo aktivno tako, da se udeležujejo raznih dejavnosti, ki jih prirejajo društva. Te dejavnosti zajemajo izlete, ročne spretnosti, pletenje ipd. Največ prostega časa aktivno porabijo za gospodinjska hišna opravila. Dan si zapolnijo tudi z raznimi ustvarjalnimi hobiji. Prosti čas preživljajo pasivno tako, da se zadržujejo predvsem doma, kjer poslušajo radio, berejo knjige, gledajo televizijo. Oviro za aktivno preživljanje prostega časa predstavlja bolezen, ki starejšim ljudem onemogoča izhod iz stanovanja, nekateri živijo v kmečkem okolju in jim opravila ter dela na kmetiji ne dopuščajo prostega časa. V svoj prosti čas vključujejo tudi vsa domača opravila. Neinformiranost je eden izmed razlogov, da se starejši ljudje ne udeležujejo aktivnosti, ki jih prirejajo društva, predlagajo organiziran prevoz na dejavnosti društev.

Na splošno lahko zaključim, da starejši ljudje v skupnosti svoj prosti čas preživljajo aktivno, kar je razvidno iz tega, da večino časa opravljajo dejavnosti, ki so v njihovi moči ter se udeležujejo aktivnosti v društvih.

Starejši ljudje v skupnosti imajo željo po medgeneracijskem sodelovanju. Želijo si, da bi bili bolj povezani z mladimi. Na mlade (vnuke, nečake) želijo prenesti svoje ustvarjalne ter delovne izkušnje, predvsem spoznanja o spoprijemanju s težavami v življenju, ustvarjalnih izkušnjah s področja umetnosti, med vsemi pa prevladujejo lepa vodila in nasveti za življenje. Starejši ljudje imajo ožjo socialno mrežo kot mladi ljudje, zato bi mladi ljudje lahko starejšim pomagali v stiski, predvsem pri raznih gospodinjskih opravilih. Tako bi mladi postali povezovalci in družabniki z zunanjim svetom.

Nekateri starejši ljudje v skupnosti imajo občutek, da mladi nimajo posluha za njihove potrebe, želje, za nastale spremembe krivijo družbo, da je mlade »pokvarila«. Poudariti želim, da si starejši od mladih, poleg želje po sodelovanju, želijo predvsem spoštovanja. Spoštovanje, kot sem ugotovila po odgovorih, je doseženo predvsem s tem, da so mladi (naj bodo to sorodniki ali drugi mladi, ki s starejšim niso v sorodu) starejšim v skupnosti pripravljeni pomagati pri vsakodnevnih težavah, opravilih.

Največ izraženih potreb starih ljudi se nanaša na:

- nego ter skrb v domačem okolju (organizirana pomoč na domu s prehrano, obiski zdravstvenega osebja, obisk socialne delavke),
- zagotavljanje neformalnih nematerialnih potreb, ki bi starim ljudem izpolnile potrebo po pozornosti in bližini (druženje, pozornost, medčloveški stiki, odnosi z družino, sorodniki, želja po medgeneracijskem sodelovanju).

Nekateri stari ljudje si ne upajo izražati svojih osebnih želja, saj se v življenju prilagajajo razmeram, v katerih se znajdejo.

Kot sem zapisala, izražajo starejši ljudje potrebo po neformalnih oblikah pomoči. Formalne, torej materialne potrebe, imajo večinoma zagotovljene, kar izhaja iz tega, da imajo zadovoljive pokojnine ter urejeno stanovanjsko vprašanje.

Večkrat stari ljudje ne upajo izražati svojih osebnih želja. V življenju se prilagajajo razmeram, v katerih se znajdejo, nimajo želja in predlogov glede strokovnih služb, so mnenja, da se že veliko dogaja. Tako se ne želijo vključevati v dodatne dejavnosti, ki jih prireja dnevni center za stare. Predvidevam, da je zato tako, ker so se starejši ljudje že vse življenje prilagajali razmeram, v katerih so živeli. Živel so namreč v obdobju, ko sistem socialnega varstva ter skrbi za starejše ni bil tako razvit, kot je danes.

Največ pomoči, ki jo izražajo starejši ljudje v skupnosti, dobijo pri neformalnih mrežah: svojih otrocih, vnukih, s katerimi so tudi največ v stikih. Pomoč poiščejo tudi pri sorodnikih, prijateljih, sosedih. Socialna oskrbovalka ima pomembno vlogo, ker je ponekod edina vez z zunanjim svetom – predvsem pri tistih starih ljudeh, ki nimajo stika s svojimi otroki. Glede formalnih (institucionalnih) oblik pomoči (dnevni center, center za socialno delo) je razvidno, da jih velika večina starejših ljudi ne pozna. Ne vedo, kakšne vrste storitev bi jim lahko ponudile. Formalni viri, ki jih starejši ljudje poznajo, so: zdravstveni dom (patronažna služba), društva, (ki po mnenju starejših znajo najbolj prisluhniti), center za socialno delo (socialna oskrbovalka), Karitas. Vendar je tistih, ki te oblike pomoči dejansko poznajo ter koristijo, malo. Največkrat se starejši ljudje v skupnosti v današnjem času izgubijo v množici ponudnikov pomoči (predvsem v mestu) ter ostanejo v tej množici prezrti, zapostavljeni in osamljeni.

Pregled dejavnosti, storitev, ki si jih starejši ljudje v skupnosti želijo oziroma jih pogrešajo:

- dejavnosti, v katera bi se lahko aktivno vključili in bili dejavni (zabava, medsebojno druženje, prireditve za starejše ljudi),
- zdravstveno varstvo (obisk patronažne sestre, varstvo za bolnike predvsem ponoči),
- nevladne organizacije so locirane v mestnem okolju, kar predstavlja starejšemu človeku problem, ker nima lastnega prevoza.

Reševanje stisk predstavlja vsakemu posamezniku stres, starejšemu človeku še toliko bolj, ker ima ožjo socialno mrežo, zato je pomembno, da ima vsaj enega prijatelja, sorodnika, na katerega se lahko zanese, ko potrebuje pomoč. V raziskavi se je pokazalo, da ima vsak človek nekoga takšnega, na katerega se lahko obrne, ga pokliče po telefonu. Stiske rešujejo tudi z

močno voljo ter upanjem, da bo boljše, s pogostimi sprehodi ohranjajo psihično in fizično zdravje. Te močne volje današnji srednji generaciji po mojem mnenju primanjkuje, zato si za zgled lahko vzamemo starejše ljudi, ki malokrat obupajo.

Pokazala se je razlika glede na vas/mesto: starejši ljudje iz vasi imajo manj časa za obiske in pogovore, pri njih gre bolj za naključna srečanja, medtem ko se starejši pogosto videvajo v trgovinah, obiskih, sprehodih. Ruralna skupnost predstavlja tudi manj anonimnosti med člani, več je nadzora, kot v mestih, ljudje poznajo drug drugega, te razlike pa se tudi počasi zmanjšujejo z odhajanjem v mesta (na delo), kjer je nadzor manjši. Starejši ljudje morajo odhajati v mesto, kjer morajo opraviti veliko uradnih opravkov.

Iz predlogov avtorjev diplomskih nalog je razvidno, da bi morala predvsem država ustvarjati pogoje za kakovostno življenje starejših ljudi. Predvsem je potrebno, da država spremeni odnos do starejših ljudi; v lokalni skupnosti (občina, vaški odbor) bi morali krepiti povezovanje vseh sodelujočih, predvsem zagotoviti materialne pogoje, kot pa je razvidno, imajo le-te starejši ljudje zagotovljene, bolj se izraža potreba po neinstitucionalnih oblikah pomoči: v obliki medgeneracijskega povezovanja znotraj družine in v okolici, kjer starejši ljudje živijo; težiti k ustvarjanju razvoju mreže prostovoljnih in družabniških skupin.

Glede na to, da so starejši ljudje v lokalni skupnosti izrazili željo po medgeneracijskem sodelovanju, je razumljivo, da predlogi izhajajo po večji medgeneracijski povezanosti ter prostovoljnem delu (mlad človek bi lahko bil vključen v medgeneracijski program za kakovostno staranje, dijaki srednjih zdravstvenih šol bi lahko pomagali pri negi na domu).

6. SKLEPI

- V raziskavo je zajetih 12 diplomskih nalog študentov Fakultete za socialno delo v letih od 2004 do 2007, izbrane naloge so kvalitativne ter deloma tudi kvantitativne ter se nanašajo na značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti.
- Skupaj je v izbranih nalogah anketiranih 399 starejših ljudi, od tega 217 žensk in 155 moških.
- Največ in tudi najbolj pogoste stike imajo starejši ljudje v lokalni skupnosti s svojimi otroki, vnuki, sledijo jim stiki s sorodniki, prijatelji, znanci, strokovnjaki. Stike vzdržujejo tako, da se obiskujejo na svojih domovih, srečujejo na družinskih ter krščanskih praznikih, pokličejo po telefonu, pišejo pisma.
- Ovire pri vzpostavljanju stikov predstavljajo pomanjkanje prevoza, oddaljenost od sorodnikov, prijateljev, bolezni, slabi odnosi s sorodniki.
- V mestu socialna mreža ni tako pristna, kot na vasi, kjer vsakdo vsakega pozna, v mestu se vsi med seboj ne poznajo, zato imajo starejši ljudje občutek, da so odnosi hladni in da nikogar več ne poznajo.
- Večkrat družinska socialna mreža ni dovolj, da bi lahko zadovoljila vse potrebe starejšega družinskega člana, lahko je odsotna, ali pa je sploh ni, nekateri starejši ljudje svojih sorodnikov, otrok ne želijo obremenjevati s svojimi problemi. Pojavi se potreba po podpornih mrežah v skupnosti, ker stari ljudje večkrat potrebujejo nego in pomoč druge osebe.
- Nekateri starejši ljudje se počutijo osamljene, kar izhaja iz tega, da živijo sami, čutijo potrebo po človeški bližini, pogrešajo pokojne zakonce, zakonsko življenje ter otroke, ki so se odselili.
- Starejši ljudje v lokalni skupnosti so včlanjeni v društva, največkrat v društvo upokojencev, kjer tudi aktivno preživljajo svoj prosti čas tako, da se udeležujejo raznih aktivnosti, ki jih društva prirejajo. Pomanjkljivost včlanjenost v društva je ta, da je druženje omejeno na posamezne dogodke (izleti, srečanja).
- Prosti čas stari ljudje porabijo aktivno za razna gospodinjska in hišna opravila; pasivno ga preživijo doma (poslušanje radia, branje knjig, gledanje televizije).
- Starejši ljudje v lokalni skupnosti si želijo medgeneracijsko sodelovati z mladimi (prenesi na njih svoje izkušnje, nasvete), poleg tega si želijo od mladih predvsem spoštovanja.
- Največ izraženih potreb starejših ljudi v skupnosti se nanaša na nego ter skrb v

domačem okolju ter na zagotavljanje neformalnih nematerialnih potreb.

- Največ pomoči, ki jo starejši ljudje izražajo, dobijo pri svojih neformalnih podpornih mrežah: otroci, zakonec, vnuki, ostali sorodniki, sosedje, prijatelji.
- Formalni viri, ki jih starejši ljudje poznajo ter koristijo, so zdravstveni dom ter socialna oskrbovalka iz centra za socialno delo; delovanja ter vloge centra za socialno delo starejši ljudje ne poznajo, ne vedo, kakšne oblike pomoči jim lahko nudi.
- Starejši ljudje v skupnosti si želijo dejavnosti, v katere bi lahko bili vključeni in dejavni, zdravstveno varstvo, bližino nevladnih organizacij.

7. PREDLOGI

POVZETEK PREDLOGOV, IZPISANIH IZ RAZISKOVANIH DIPLOMSKIH NALOG:

- Država bi morala ustvarjati pogoje za kakovostno življenje starejših ljudi predvsem s tem, da spremeni odnos do starejših ljudi. V lokalni skupnosti bi morali krepiti povezovanje vseh sodelujočih v lokalni skupnosti, predvsem zagotoviti materialne pogoje. Kot pa je razvidno, imajo le-te starejši ljudje zagotovljene, torej bi morali bolj krepiti neinstitucionalne oblike pomoči: v obliki medgeneracijskega povezovanja znotraj družine ter izven nje, težiti v ustvarjanju mreže prostovoljnih in družabniških skupin.
- Vzpostaviti bi se moralo trajno strokovno sodelovanje med tistimi društvi in institucijami, ki se zavzemajo za kakovostno življenje starih ljudi. Ustanovitev društva, čigar glavna naloga bi bila pomoč in podpora starim ljudem; to društvo bi poskrbelo za informiranje o vseh možnostih, pravicah, dolžnostih, prav tako bi stare ljudi povezovali z drugimi društvi, institucijami.
- V lokalnem okolju stari ljudje niso dobro seznanjeni o raznih dogodkih, kjer bi imeli možnost druženja, uveljavljanja pravic. Zato bi bilo potrebno poskrbeti za večjo informiranost, predstaviti službe, društva in druge prostovoljske organizacije, ki delujejo na področju dela s starimi ljudmi, predvsem predstaviti delovanje ter naloge centra za socialno delo.
- Vsi, stari ljudje, svojci, se moramo zavestno odločiti ter negovati odnos, ki ga imamo s starimi ljudmi. Družina je v današnjem času preveč zasedena, obremenjena, da bi lahko sama v celoti poskrbela za svoje starše, ki ne morejo več sami skrbeti zase. Zato je potrebno podpirati večgeneracijske družine ter zagotoviti podporno mrežo, uvesti novost, kot je status oskrbovalca na domu, ki nudi oskrbovalcu redno zaposlitev.
- Povezovati institucije, društva, na primer dom starejših z društvom upokojencev, da bi se organiziral poseben program, ki bi omogočal starim ljudem, ki živijo doma, enake možnosti kot osebam, ki živijo v domu starejših občanov.

LASTNI PREDLOGI GLEDE OBRAVNAVANE TEMATIKE:

- V lokalni skupnosti ohranjati ter krepiti socialne mreže; predvsem v mestu, kjer imajo starejši ljudje večkrat občutek, da so odnosi hladni ter da nikogar več ne poznajo. V lokalni skupnosti bi se morala ustanoviti posebna skupina, ki bi se ukvarjala z različnimi programi (tudi medgeneracijsko sodelovanje), organizacijo srečanj med starejšimi ljudmi, predvsem v blokih (organizirati spoznavne večere), predvsem v manjših skupinah.
- Raziskovati ter upoštevati izražene potrebe starejših ljudi ter zagotoviti nematerialne potrebe, kot so druženje, pozornost, več stikov z družino. To bi dosegli z uresničevanjem Strategije varstva starejših do leta 2010, ki pravi, da naraščajoče potrebe starih ljudi zahtevajo dostopnost, neodvisnost in omogočanje starim ljudem, da polno sodelujejo v vseh vidikih družbenega življenja. S tem bi omogočili starim ljudem nove oblike druženja ter pomoči (dolgotrajna oskrba), predvsem zato, ker si želijo ostati v domači oskrbi, sodobna družina pa ima vse manj časa, da bi lahko kakovostno poskrbela za svoje starše ali stare starše.
- Društva, ki so na voljo starejšim ljudem v skupnosti, bi morala organizirati več različnih dejavnosti, ki so bližje starejšim ljudem. Tako bi na primer vsi člani društva upokojencev obvezno morali predlagati, česa si želijo, ter pri tem tudi izraziti, kakšni problemi bi se pojavili ob uresnitvi njihovih predlogov (prevoz, cena). Na takšen način bi skupaj soustvarjali možne rešitve ter skupaj dosegli cilj: druženje ter kakovostno preživljanje prostega časa, ki ga preživijo skupaj ob različnih dejavnostih društva.
- Poskrbeti za informiranost o pravicah ter o oblikah pomoči, ki so na voljo starejšim ljudem v skupnosti. Starejši ljudje večkrat ne poznajo vseh oblik pomoči, ki so jim na voljo, zato bi lahko socialna delavka, ki je zaposlena v lokalnem domu upokojencev, s prispevki v časopisih ali obiski na domu informirala starejše; v okviru občine bi lahko bil zaposlen koordinator pomoči, ki bi skrbel (v sodelovanju s socialno delavko, oskrbovalko na domu), da bi imeli vsi starejši ljudje v zadovoljivi meri zagotovljene oblike pomoči, ki jih potrebujejo. Koordinator bi lahko spodbujal raziskovanje o dejanskih potrebah pomoči v lokalni skupnosti.

8. LITERATURA IN VIRI

- Accetto, B. (1968), *Staranje, starost in starostno varstvo*. Ljubljana: Republiški odbor Rdečega križa Slovenije.
- Accetto, B. (1987), *Starost in staranje: Osnove medicinske gerontologije*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Birsa, M. (1992), *Življenje po šestdesetem križu*. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Cijan, R. (2003), *Zdravstveni, socialni in pravni vidiki starostnikov*. Maribor: Visoka zdravstvena šola.
- Clark, D.C. (1973), *The Concept of Community: A Reexamination*. Sociological Review 21: 397-416.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2005), *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
- Dragoš, S. (2000), Socialne mreže v starosti. *Socialno delo* 39, 4-5: 293-314.
- Flaker Vito, Mali Jana, Kodele Tadeja, Grebenc Vera, Škerjanc Jelka, Urek Mojca. 2008. *Dolgotrajna oskrba Očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Grebenc, V. (2005), *Ocena potreb in raziskovanje lokalnih vednosti kot izhodišče za delovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (doktorska disertacija).
- Hlebec, V., Kogovšek T. (2006), *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba - Knjižna zbirka Scripta.
- Hojnik Zupanc, I. (1997), *Dodajmo življenja letom: Nekaj spoznanj in nasvetov, kako se smiselno in zdravo pripravljati na starost in jo tako tudi živeti*. Ljubljana:

Gerontološko društvo Slovenije.

- Hojnik Zupanc, I. (1999), *Samostojnost starega človeka v družbeno-prostorskem kontekstu*. Ljubljana: Znanstvena knjižnica FDV.
- Kastenbaum, R. (1985), *Življenjska obdobja*. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Mali, J. (2002), Starost, emocije in emocionalno delo v domovih za stare. *Socialno delo* 41, 6: 317-322.
- Mali, J. (2007), *Socialno delo s starimi ljudmi: Izbrana poglavja iz doktorata Vloga in pomen socialnega dela v razvoju institucionalnega varstva starih ljudi v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2008), *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Mali, J. (2008), *Katalog služb na področju skrbi za stare ljudi v Sloveniji*. Študijsko gradivo. www.fsd.si (20. 4. 2009).
- Milošević Arnold, V. (1989), *Socialno delo*. Ljubljana: Samozaložba.
- Milošević Arnold, V., Poštrak M. (2003), *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba – Knjižna zbirka Scripta.
- Milošević Arnold, V. (2006), *Socialno delo s starimi ljudmi, izbrani članki in referati*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (študijsko gradivo).
- Pečjak, V. (1998), *Psihologija tretjega življenjskega obdobja*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Pečjak, V. s sodelovanjem Pečjak, M. (2007), *Psihologija staranja*. Bled: Samozaložba.

- Požarnik, H. (1981), *Umetnost staranja: Leta, predsodki in dejstva*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- *Prebivalstvo Slovenije se stara: potrebno je medgeneracijsko sožitje*. November (2008). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Ramovš, J. (2003), *Kakovostna starost: Socialna gerontologija in gerontagogika*. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Rapoša Tajnšek, P. (1993), Skupnostno socialno delo in skupnostna usmeritev v praksi socialnega dela v Sloveniji. *Časopis za teorijo in prakso* 32, 5-6: 139-151.
- Sadar Černigoj, N. (1991), Moški in ženske v prostem času. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- *Strategija varstva starejših do leta 2010, Solidarnost, sožitje in kakovostno staranje prebivalstva*. <http://www.mddsz.gov.si> (13. 3. 2009).
- Trstenjak, A. (1986), *Ko bi še enkrat živel*. Celje: Mohorjeva družba.
- Ujčič, D. (1999), Sožitje generacij. V: Šlenc Zver, M. (ur), *Sožitje generacij: Zbornik referatov z okrogle mize*. Ilirska Bistrica: Dom starejših občanov.
- Voljč, B. (2008), Dolgoživost, dolgotrajna oskrba in etika medgeneracijskih razmerij. *Kakovostna starost* 11, 3: 29-33.
- Zorc, J. (2008), Umeščenost gibalnih oziroma športnih aktivnosti v strukturo prostega časa mladih: študij primera v mestni občini Koper. *Socialno delo* 47, 1-2: 37.
- Žnidarec Demšar, S. (2004), *Uvod v razumevanje skupnostnega socialnega dela*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (Študijsko gradivo).

AVTORJI DIPLOMSKIH NALOG, VKLJUČENIH V RAZISKAVO:

- Buher, D. (2006), *Socialni položaj in mreže starih ljudi na Kapli na Kozjaku*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Dragan, Z. (2007), *Potrebe starih ljudi v občini Tržič*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Gašič, M. (2004), *Kakovost življenja starih ljudi in potrebe po dnevnem varstvu v občini Ormož*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Kaligarič, E. (2004), *Kakovost življenja in zadovoljevanje nematerialnih potreb starih ljudi v krajevni skupnosti Olmo-Prisoje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Pajnhart, M. (2005), *Tveganja za stare ljudi v odročni ruralni skupnosti in njihove rešitve: Primer vasi Javor*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Pleteršnik, T. (2004), *Analiza potreb po socialnovarstvenih storitvah na področju varstva starih ljudi v občini Krško*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Šalamun, B. (2006), *Kakovost življenja in potrebe starih ljudi v občini Destrnik*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Šorc, I. (2005), *Kakovostno preživljanje prostega časa v tretjem življenjskem obdobju*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Tamše, N. (2004), *Neprofitne organizacije v občini Mislinja in vključitev starih krajanov Završ v njihove aktivnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Tomažič, M. (2004), *Potrebe starih ljudi v mestni občini Celje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

- Trstenjak, E. (2006), *Kvaliteta življenja starih ljudi, ki živijo doma*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).
- Vukšinič, M. (2005), *Ocena življenja starih ljudi in njihovih potreb v občini Metlika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo (diplomska naloga).

9. POVZETEK

V svojem življenju nisem poznala svojih babic in dedkov. Bolezen je bila tista, ki jih je prikrajšala za daljše življenje in prav tako meni vzela izkušnjo, ob kateri bi lahko spoznavala in raziskovala življenje starejših ljudi. Starejši ljudje ter njihovo življenje me je zanimalo, ker se tudi v času študija nisem poglobljala v ta vprašanja. Pomanjkanje informacij o starejših ljudeh me je vodilo pri razmišljanju o oblikovanju moje diplomske naloge.

Naloga prikazuje značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti. V raziskovanje so vključene diplomske naloge študentov Fakultete za socialno delo od leta 2004 do 2007, skupaj 12 nalog, ki se nanašajo na tematiko, ki sem jo izbrala sama, ter zajemajo značilnosti starih ljudi v lokalnem okolju. Sama še nisem zasledila takšne oblike naloge, zato mi je bil poseben izziv, da se lotim takšne naloge.

Ugotovila sem, da imajo stari ljudje razvejano socialno mrežo, pogrešajo sodelovanje z mladimi, spoštovanje, neformalne oblike pomoči, informacije o službah ter storitvah, ki so jim na voljo v lokalni skupnosti. Vloga države na področju starih ljudi v Sloveniji bi morala slediti solidarnosti in medgeneracijskemu povezovanju na mikroravni.

Večkrat družinska socialna mreža ni dovolj, da bi lahko zadovoljila vse potrebe starejšega družinskega člana, lahko je odsotna, ali pa je sploh ni, nekateri starejši ljudje svojih sorodnikov, otrok ne želijo obremenjevati s svojimi problemi. Pojavi se potreba po podpornih mrežah v skupnosti, ker stari ljudje večkrat potrebujejo nego in pomoč druge osebe.

V prihodnje bi morali več raziskovati ter upoštevati izražene potrebe starejših ljudi ter zagotoviti nematerialne potrebe, kot so druženje, pozornost, več stikov z družino. To bi dosegli z uresničevanjem Strategije varstva starejših do leta 2010, ki pravi, da naraščajoče potrebe starih ljudi zahtevajo dostopnost, neodvisnost in omogočanje starim ljudem, da polno sodelujejo v vseh vidikih družbenega življenja. S tem bi omogočili starim ljudem nove oblike druženja ter pomoči (dolgotrajna oskrba), predvsem zato, ker si želijo ostati v domači oskrbi, sodobna družina pa ima vse manj časa, da bi lahko kakovostno poskrbela za svoje starše ali stare starše.

10. PRILOGE

A: Zapis besedila iz diplomskih nalog

B: Urejanje besedila v tabele po posameznih spremenljivkah ter dodajanje pojmov

C: Ureditev pojmov

D: Naslovi diplomskih nalog na temo »Stari ljudje v/in lokalni/a skupnost/i« na Fakulteti za socialno delo od leta 1960 do 2003 (po lastnem izboru)

A: Zapis besedila iz diplomskih nalog

LETO 2004

1. Naslov naloge:

Kakovost življenja in zadovoljevanje nematerialnih potreb starih ljudi v krajevni skupnosti Olmo-Prisoje, avtorica: Elena Kaligarić

Vrsta naloge:

Kvalitativna raziskava (opravljeni intervjuji s starimi ljudmi na njihovih domovih).

Življenje starih ljudi:

Anketirala je 20 ljudi, starih nad 75 let. Od tega jih 8 živi v hiši, 12 v bloku.

Socialne mreže:

Stari ljudje vzdržuje stik s človekom. Večina jih ima stike s svojimi otroki, stiki so pogostejši, če otroci živijo blizu. Želijo si več stikov s svojimi otroki, včasih se počutijo osamljeni. Tisti stari ljudje, ki nimajo lastnih otrok, pa imajo stike s prijatelji ali znanci (str. 65).

V vasi delujejo skupine za samopomoč, kjer je priložnost vzpostaviti in ohranjati socialne stike.

Preživljanje prostega časa:

Prosti čas preživljajo v društvu upokojencev, ki enkrat mesečno organizira izlete

Stari ljudje v lokalni skupnosti povedo, je preveč gostiln, ni pa niti enega kluba ali prostora, kjer bi se lahko dobivali in med seboj družili (str. 66).

Vsi navajajo, da imajo več časa za vnuke, za hodit k maši, štrikanje. Prosti čas preživijo v svojem domu, hišna opravila, delo v vinogradu, žaganje drv, trgovina, sprehodi, tv, druženje s prijatelji, branje knjig (str. 43.44).

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Ni podatka.

Sicer pa veliko avtorica veliko omenja vlogo v lokalni skupini za samopomoč, ki starim ljudem omogoča sprejeti starost takšno kot je, del življenjskega procesa.

Čutijo potrebo po večji povezanosti med seboj in po delovanju v skupnosti (str.71).

Medgeneracijska solidarnost:

Se kaže med sosedi, prijatelji, med starimi ljudmi in njihovimi otroci in vnuki. Stari ljudje rabijo pomoč pri raznih opravilih (na vrtu, likanje, trgovina).

Menijo, da so bili mladi včasih bolj povezani-živel so v skupnem gospodinjstvu. Želijo si, da bi bili bolj povezani z najmlajšo generacijo.

Razlike med ruralnim in mestnim prebivalstvom:

Starejši prebivalci v vasi Olmo-Prisoje omenjajo slabo avtobusno povezavo oz., da je avtobusna postaja predaleč. To je posledica tega, da so odročna vasica.

Naloga ni usmerjena v razlike med ruralnim in mestnim prebivalstvom.

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Nekateri starostniki imajo nematerialne potrebe večinoma zadovoljene, čeprav si želijo, da bi imeli več stikov s svojimi otroki, želijo se čutiti enakovredni člani družbe.

Čutijo potrebo po večji povezanosti med seboj in po delovanju v skupnosti..

Zelo pomembni so odnosi znotraj družine in medgeneracijski odnosi in podajanje izkušenj mladi in srednji generaciji (str. 71).

Druge potrebe, ki so zapisane, avtorica je po njih spraševala. To so nematerialne potrebe:

- potreba po pristnem človeškem odnosu
- potreba po sprejemanju starosti
- potreba po povezanosti vseh treh generacij
- potreba po materialni preskrbljenosti
- potreba po predajanju življenjskih izkušenj mladi in srednji generaciji
- potreba po doživljanju smisla starosti

- potreba po negi v starostni onemoglosti
- potreba po nesmrtnosti (str. 68-69).

Viri pomoči v lokalni skupnosti :

Anketirani so kot neformalni vir pomoči navajali skupino za samopomoč, prijatelje, sosede.

Kaj avtorica predlaga:

- starim je potrebno nameniti aktivno vlogo v družbi
- država bi morala ustvariti pogoje za kvalitetno življenje starih ljudi z organiziranjem več dejavnosti
- pristojni csd bi moral poskrbeti za večjo ozaveščenost ljudi o tem, kaj se dogaja s starimi ljudmi v občini, spodbujati razvoj prostovoljstva, predavanja na temo stari ljudje v mikro okolju (str. 82)

2. Naslov naloge:

Neprofitne organizacije v občini Mislinja in vključitev starih krajanov Završ v njihove aktivnosti, avtorica: Nataša Tamše

Vrsta naloge:

Raziskava je deskriptivna ali opisna – avtorica je uporabila standardizirani vprašalnik (str. 56).

Življenje starih ljudi:

Anketirala je vse krajanje vasi Završ, ki so bili rojeni leta 1939 in manj. Torej tisti, ki so stari 65 let in več. Na dan 31.12.2003 je bilo le teh krajanov vseh skupaj 55, od tega 36 žensk in 19 moških. Anketirala je 47 oseb (drugi so bili zaradi različnih razlogov odsotni), od tega 31 žensk, 16 moških.

Zakonski stan: samske so 3 osebe, poročenih je 26 oseb, ovdovelih pa 18 anketiranih oseb.

S kom živijo: sam-4 osebe; skupaj s partnerjem-7 oseb; s partnerjem in otroki-19 oseb; sam z otroki -15 oseb; pri družini, kjer sem bila varuška -1 oseba; z nečakinjo -1 oseba.

Večina (76,60 %) je zmožna popolnoma skrbeti sama zase. Popolnoma odvisni od pomoči drugih so le štirje, delno pomoč pa potrebuje 7 oseb, ki so bile anketirane (str. 87).

Socialne mreže:

Največ stikov imajo stari ljudje z otroki in sorodniki, redko pa s prijatelji in sosedi. Skoraj vsak krajan je član kakšnega društva in sicer največ anketiranih od 10-15 let, vendar večina sodeluje le malo z društvi, so torej neaktivni člani.

Kot oviro za njihovo aktivnost v društvih ter kot posledico manj socialnih stikov so anketiranci navedli oddaljenost ter, da nimajo lastnega prevoza (str. 88).

Preživljanje prostega časa:

Stari krajanje Završ preživljajo prosti čas najpogosteje in v največji meri doma in sicer tako, da poslušajo radio (91,49%), počivajo (53,19%), gledajo tv (44,68%).

Tisti, ki preživljajo prosti čas izven svojega doma, najpogosteje obiščejo svoje sorodnike, prijatelje in sosede ali pa se udeležijo aktivnosti društev (str. 87).

Predlogi v društvih za večjo aktivnost starih članov, ki so bolj oddaljeni so:

Organiziranje aktivnosti v domačem okolju, redno obveščanje, organizacija prevoza, še več manj dragih izletov in romanj, večkrat obiskovati bolne člane.

Če bi uresničili te predloge krajanov bi lahko le ti bolj aktivno preživeli svoj prosti čas (str.88).

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Anketiranci imajo nizko izobrazbo, saj imajo vsi razen dveh pripadnikov moškega spola opravljeno le osnovno šolo (str. 87).

Anketiranci so člani društev:

Društvo upokojencev – 35 anketiranih, Društvo invalidov – 11 anketiranih, Rdeči Križ – 40 oseb, člana nobenega društva pa je 5 oseb.

Iz podatkov je razvidno, da le malo anketirancev aktivno sodeluje z društvom, katerega člani so. Takih je pri Društvu upokojencev 27, pri Rdečem Križu 33 oseb, pri Društvu invalidov 8 oseb.

Malo pa je takih članov, ki bi bili zelo aktivni ali, ki z društvom, katerega člani so, sploh ne sodelujejo.

Res je, da je tistih, ki ne sodelujejo zelo malo, vendar se večina udeleži tistih aktivnosti, ki jih pripravi društvo brez, da bi sami prispevali predloge in želje (str.75).

Najpogosteje obiskane aktivnosti v preteklem letu so bile tiste, za katero posamezno društvo organizira prevoz in

sicer: občni zbor, srečanje ob občinskem prazniku, izleti (str. 88).

Ovire pri aktivnostih v društvih: prevelika oddaljenost ter da ni lastnega prevoza.

Dobre strani društva: organiziran prevoz za določeno aktivnost, dobra organizacija občnega zbora, zanimivi izleti.

Medgeneracijska solidarnost:

Se jo da razbrati v društvih med člani, vendar pa nikjer ni bilo omenjeno sodelovanje z mlajšo in srednjo generacijo.

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Zaradi oddaljenosti od mesta ter slabših avtobusnih povezav, so prikrajšani za obisk mesta. Posebnih razlik glede na vas ter mesto niso omenjene.

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Izpostavila bi, da skoraj polovica nima lastnega prevoza in ima težave pri iskanju le tega. Slaba tretjina ima lasten prevoz, dobra petina pa je takih, ki nimajo lastnega prevoza, vendar si ga brez težav priskrbijo.

Iz zgoraj napisanega izhaja potreba po več javnih prevoznih sredstvih (str. 87).

Naloga ni usmerjena v iskanje oz. odkrivanje potreb starih ljudi v lokalni skupnosti. Omenila bi še, da se večina anketirancev (40,43%) redkokdaj in (38,30%) nikoli ne počuti osamljene. V svojem okolju se počutijo dobro (46,82%) ali zelo dobro (44,68%). K temu prispeva tudi to, da jih večina živi s svojci, da so zmožni dobro skrbeti zase, da so še aktivni in poprimajo za marsikatero kmečko delo (str. 87-88).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

Anketirani imajo vire pomoči v društvih, pri prijateljih, sosedih, v društvu upokojencev. Največ stikov imajo z otroki in sorodniki (str.87).

Drugače posebnega podatka za ta parameter ni.

Kaj avtorica predlaga:

- večkrat organizirati prevoz, da bi se udeležili aktivnosti v Mislinji
- nekatere aktivnosti bi društva lahko izvajala v domačem kraju
- vzpodbuditi ljudi z aktivnostmi, ki so njim blizu, da bi tako bolj aktivno preživljali prosti čas
- društva bi si morala bolj prizadevati, da bi bili njihovi člani bolj aktivni
- organizacija izletov v bližnjo okolico (je manj naporno in cenejše), sofinanciranje izletov
- sprotno obveščanje o aktivnostih (obisk poverjenika na domu)
- obiski bolnih članov
- povezati krajanke med seboj, sodelovanje z učenci
- skupina za samopomoč-zaradi medgeneracijskega druženja in možnosti prenesti svoje izkušnje na mlajšo generacijo. S tem bi se vzpostavilo zaupanje, ker se le tako ljudje počutijo sprejeti in koristni (str.89-90)

3. Naslov naloge:

Kakovost življenja starih ljudi in potrebe po dnevnem varstvu v občini Ormož, avtorica: Metka Gašič

Vrsta naloge:

Raziskava je opisnega oz. deskriptivnega značaja in je deloma kvantitativne, deloma pa kvalitativne narave (str. 33).

Življenje starih ljudi:

V anketi je zajetih 3% starih nad 65 let in sicer 20 moških in 60 žensk.

Večina anketiranih živi s svojci, kar pomeni, da je v občini Ormož, kjer je predvsem kmečko prebivalstvo, ohranjena tradicija skupnega življenja in bivanja več generacij v krogu ene družine.

Največ jih živi v družinski skupnosti skupaj s partnerjem in otroci (28). Samo s partnerjem živi 15 anketiranih in le s svojimi otroki 17 od vseh anketiranih. 18 jih živi samih in 2 anketirana moška živita v tuji družini.

Velika večina anketiranih živi v hišah, kar 75 od vseh anketiranih. To so večinoma starejše kmečke hiše. Le 5 od vseh anketiranih jih živi v stanovanjih. Ti v vseh primerih živijo sami. Anketirani starostniki se v večini primerov počutijo zdrave ali pa zadovoljivo zdrave, zelo bolne se počutijo le trije izmed anketiranih (str. 52).

Socialne mreže:

Anketiranci se v večini primerov družijo z drugimi ljudmi, to so predvsem sosede in sorodniki, manj pa drugi ljudje, ki so oddaljeni od starostnika (str. 52).

Od vseh 80 anketiranih jih je kar 56 odgovorilo, da se družijo z drugimi ljudmi, da imajo obiske, in da tudi sami gredo v družbo. 14 anketiranih pa je odgovorilo, da nimajo stikov z drugimi ljudmi, 10 pa se jih družijo le poredko.

Po pogovoru s starimi ljudmi je avtorica ugotovila, da se anketirani družijo in da imajo stike predvsem s sosedi in sorodniki in manj z drugimi znanci.

Tisti, ki se ne družijo z nikomer pa so rekli, da jim to preprečuje njihova bolezen ali pa delo, zaradi katerega za obiske nimajo časa (str. 48).

Preživljanje prostega časa:

Ni posebnega podatka. Vendar predvidevam, da večino časa preživijo ob kmečkih opravilih, ker je okolje bolj kmečko.

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Ni podatka.

Medgeneracijska solidarnost:

Kar 88% anketiranih potrebuje tujo pomoč (pri težjih opravilih, gospodinjsko pomoč, pri oskrbi in osebni negi). Prvi jim na pomoč priskočijo otroci s katerimi živijo. To pomeni, da še vedno velja nepisana obveza otrok, da brezpogojno pomagajo svojim staršem (str. 52).

Posebne medgeneracijske solidarnosti star – mladi ni omenjene. Kot sem že omenila, obstaja solidarnost med starši – otroki, kar pa je, kot že omenjeno, bolj pravilo, kot solidarnost v pravem pomenu besede (str.53).

Ker pa so stari ljudje zelo družabni in radi navežejo stik z drugimi, ne bi bilo težko ustanoviti kakšne skupine za družabništvo. Vendar obstaja problem, da stari ljudje težko sprejmejo kakršnokoli spremembo.

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Občina Ormož zajema večinoma vaško okolje. Posebne razlike glede na vas/mesto ni omenjene.

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Kar 88% anketiranih potrebuje tujo pomoč. Pomoč potrebujejo predvsem pri težjih opravilih. Veliko število anketiranih potrebuje pomoč tudi pri gospodinjskih opravilih, pri oskrbi in osebni negi. Skoraj polovica vprašanih je odgovorila, da želijo izvedeti več o dnevnem centru za stare (str. 52–53).

»V dnevnem centru pričakujejo predvsem storitve, ki jim lahko zagotovijo visoko stopnjo varnosti in zaščite, zaradi težav, ki so jim vsakodnevno izpostavljeni. To so: socialna skrb in varovanje, prehranjevanje v dnevnem centru in zdravstvena oskrba. O fizioterapiji, ki jo ponuja dnevni center, kot obliko storitve, anketirani sploh ne razmišljajo. Velika večina (90%) se ne bi vključila v dnevno varstvo v dnevnem centru za stare (str.53)«.

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

V največji meri so najpomembnejši viri pomoči otroci, pri katerih starostniki živijo. Zraven še sosede.

Lokalna skupnost jim nudi obliko pomoči, kot je dnevni center za stare. Vendar stari ljudje žal ne vedo, za kakšno obliko pomoči gre.

Kaj avtorica predlaga:

- podpirati večgeneracijske družine, uvesti novost, kot je status oskrbovalca na domu. Omogoča jo Zakon o socialnem varstvu ter nudi oskrbovalcu tudi redno zaposlitev
- Ustanovitev skupine za samopomoč, ki je oblika pomoči proti osamljenosti
- Medgeneracijske skupine, ki se kažejo kot trden most za prenos življenjskih izkušenj starih na mlajšo generacijo
- Trajne oblike gospodinjskih pomoči na domu, ki omogoča, da stari ljudje čim dlje ostanejo na svojem domu. Potrebno bi bilo oblikovati primerno ceno, pri kateri bi imela ključno vlogo csd, center za starejše občane, občina in država
- Vzpostavitev trajnih strokovnih sodelovanj med tistimi društvi in institucijami v občini Ormož, ki si prizadevajo za uresničitev cilja kakovosti življenja starih ljudi
- Večja informiranost centra starejših občanov. Proučiti tudi dejanske potrebe po dnevnem varstvu celotne populacije nad 65 let
- Skrbno načrtovanje storitev dnevnega centra in sprotno preverjanje programa dejavnosti, resnično upoštevati potrebe in želje starih občanov (str. 54)

4. Naslov naloge:

Analiza potreb po socialnovarstvenih storitvah na področju varstva starih ljudi v občini Krško, avtorica: Tatjana Pleteršnik

Vrsta raziskave:

Analitično ugotavljanje potreb starih po socialno varstvenih storitvah. Ima značilnosti deskriptivne in primerjalne raziskave, saj gre za opis nekaterih pomembnih dejavnikov dejanskega stanja starih ljudi na področju KS Krško in primerjavo dveh starostnih skupin prebivalstva (str. 48).

Življenje starih ljudi:

V raziskavo je bilo zajetih 75 starih ljudi, ki so ali bodo v letu 2004 dopolnili 75 let, ter 55 ljudi, ki so ali bodo v letu 2004 dopolnili 55 let.

Med anketiranimi v starosti 75 let je 31 moških ter 44 žensk od vseh anketiranih.

Med osebami starimi 55 let je vrnilo vprašalnike 36 moških in 19 žensk (str. 50).

Glede na zakonski stan je 52% anketiranih poročenih, sledijo vdovci in vdove 42,67%. Od 31 anketiranih moških je 26 poročenih, med ženskami pa prevladujejo vdove.

Od anketiranih v starosti 55 let glede na zakonski stan prevladujejo poročeni–85,44%, sledijo samski, en moški in ena ženska sta razvezana in 2 živita v izvenzakonski skupnosti.

V večini imajo rešeno stanovanjsko vprašanje, živijo v lastnem stanovanju ali hiši. Med njimi prevladuje nizka izobrazbena struktura. Svoje materialno stanje v večini ocenjujejo kot nekaj srednjega, glavni vir preživljanja predstavljajo lastni dohodki (pokojnine) (str. 75).

Socialne mreže:

V skupini starih 75 let in tudi v skupini starih 55 let jim ima največji delež stikov z otroki vsak dan, sledi delež v obeh starostnih skupinah, ki imajo stike z otroki občasno, samo eden izmed anketiranih, ki je star 75 let, nima stikov z otroki.

V skupini starih 75 let so 4 osebe, ki nimajo stikov z ostalimi sorodniki, v skupini starih 55 let pa je 1 ženska, ki nima stikov z ostalimi sorodniki.

Največji delež anketiranih v obeh skupinah ima stike z ostalimi sorodniki občasno (str.66).

Samo ena gospa, stara 75 let nima prijateljev, v obeh starostnih skupinah pa se je največji delež anketiranih opredelilo, da imajo stike s prijatelji in znanci občasno. Pri obeh skupinah sledi večji delež anketiranih, ki imajo stike s prijatelji in znanci vsak dan (str.67).

Preživljanje prostega časa:

52% anketiranih, starih 75 let aktivno preživlja svoj prosti čas. Od teh jih največ preživlja svoj prosti čas z različnimi domačimi opravili, del časa si vzamejo za branje, sledijo sprehodi v naravo.

Stare 75 let so povprašali o vključenosti v razna društva in organizacije. Rezultati so pokazali, da je 20 starostnikov vključenih v razna društva, in sicer:

- gasilsko društvo, 2 moška
- društvo upokojencev, 3 moški, 7 žensk
- zveza borcev, 3 moški, 1 ženska
- aktiv kmečkih žena, 1 ženska
- društvo vinogradnikov, 1 moški
- lovsko, ribiško društvo, 1 moški
- obrtnik, 1 moški (str. 67).

V skupini starih 55 let jih 78,18% preživlja aktivno svoj prosti čas. Največji delež jih opravlja razna domača opravila, ročna dela, sledijo sprehodi v naravo, gledanje tv, delo na vrtu. 19 vprašanih starih 55 let, od tega 9 žensk in 10 moških, se dodatno vključuje v dejavnosti raznih društev, in sicer: pevski zbor, gasilsko društvo, lovsko društvo, čebelarско društvo, društvo upokojencev, kulturno društvo, diabetično društvo, društvo invalidov, planinsko društvo, teniški klub (str.68).

48% starih 75 let, nima prostega časa oz. niso opredelili svojih pristočasnih aktivnosti.

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Stari ljudje v okolju ostajajo aktivni tudi v poznejših letih, kar je povezano z načinom življenja + glej prosti čas.

Medgeneracijska solidarnost:

Ni podatka. Eden izmed anketiranih je izrazil, da bi lahko bili mladi bolj prijazni.

Razlika med ruralnim/mestnim okoljem:

Posebni razlik glede na vas/mesto ni izpostavljene.

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Rezultati raziskave so pokazali, da stari ljudje v večji meri zmorejo sami opravljati vsakodnevna opravila v zvezi z osebno nego ali gospodinjska opravila. Pri tistih (2.67%), ki ne zmorejo opravljati dela opravi v zvezi z osebno nego, pa se kaže najbolj izrazita potreba po pomoči pri opravljanju kopanja in hoje izven stanovanja.

Pri opravljanju gospodinjskih opravil se kaže največja potreba po obdelovanju vrta, sledi pomoč pri pranju, likanju, nakupovanju, pospravljanju, manjših gospodinjskih opravilih, kuhanju ter pri urejanju denarnih zadev (str. 72).

Občutene oz. izražene potrebe po pomoči največkrat niso usklajene z normativno oz. zakonsko določenimi potrebami.

Rezultati največkrat kažejo, da bi ljudje po strokovnih kriterijih potrebovali več pomoči, kot sami izrazijo (str. 73).

Pri starih 75 let je izražena dodatna potreba po organiziranih oblikah druženja in zabave ter pomoči pri opravljanju nujnih obveznosti. Stari 55 let pa menijo, da starejši v našem okolju najbolj pogrešajo pomoč pri nujnih obveznostih ter druženje in zabavo. (str. 75).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

Pri zadovoljevanju potreb posameznik najprej poseže po neformalnih mrežah storitev (str. 73).

Ugotovitve raziskave kažejo na dobro poznavanje institucionalnega varstva in pomoči na domu, pri obeh starostnih skupinah. Iz tega sledi, da bi se v primeru potrebe po pomoči najprej odločili za iskanje pomoči v okviru družine, doma ob negi zakonca ali sorodnika, sledi delež tistih, ki bi se odločili za odhod v dom (str. 73).

V občini Krško že več let delujejo, z namenom povezovanja in druženja starih, skupine starih za samopomoč.

Lokalna skupnost nudi tudi aktivnosti, ki sem jih našla v prostem času.

Stari ljudje v lokalni skupnosti pogrešajo: več medsebojnega druženja, zabave, pomoč pri nujnih obveznostih, obisk patronažne, možnost brezplačnega posvetovanja.

Mlajša generacija v starosti 55 let pa v večji meri meni, da starejši ljudje pogrešajo pomoč pri nujnih obveznostih (str. 75).

Kaj avtorica predlaga:

- starejši naj se vključujejo kot aktivni soustvarjalci programov, nujno je izhajati iz njihovih potreb, želja, interesov
- obstoječe oblike pomoči starim je potrebno dopolniti, spremeniti glede na njihove ugotovljene potrebe, želje, interese, jih zakonsko uskladiti
- slediti ugotovitvam, da si starejši želijo čim dlje časa ostati v domačem okolju ter temu ustrezno pripraviti mlajšo generacijo
- potrebno je krepiti povezovanje vseh sodelujočih in odgovornih v lokalni skupnosti
- zagotoviti materialne pogoje s strani lokalne skupnosti in države
- z namenom boljšega poznavanja vseh oblik skrbi za starejše, je potrebno, da posamezni nosilci dejavnosti v lokalni skupnosti javnost vseskozi seznajajo in obveščajo o svojem delu oz. skrbijo za medijsko podobo svoje dejavnosti (str. 76-77).

5. Naslov naloge:

Potrebe starih ljudi v mestni občini Celje, avtorica: Mateja Tomažič

Vrsta raziskave:

Raziskava je kvalitativna in deskriptivna. Sledi napotkom, ki sta jih za potrebe »hitre ocene stanja« razvila Stimms in Rhodes za združene narode WHO (1998).

Prvine hitre ocene in odgovora so opisnost, konkretnost in poudarek na induktivnem sklepanju (str. 34).

Življenje starih ljudi:

V raziskavo so vključene tri osebe stare nad 65 let, ki živijo v Celju. Izbrane osebe vse živijo v svojih domovih. Vse osebe so ženskega spola in vse so vdove.

Po nasvetu mentorice je izbrala osebe, ki so si nekako različne, zato je izbrala osebo, ki je komaj dopolnila 65 let in je še vedno zelo aktivna in sodeluje v društvu upokojencev; drugo osebo, ki je stara 77 let in je bolj osamljena, živi sama, nima svoje družine; tretjo osebo, ki je stara 78 let in živi zadovoljno v krogu svojih domačih (str. 35). Intervjuji so posneti z diktafonom.

Socialne mreže:

Veliko dajo na to, da imajo stik s svojimi otroci, da so jim blizu in jim lahko otroci kdaj priskočijo na pomoč (str.70).

Ljudje še vedno ohranjajo stike s svojimi prijatelji in hodijo na obiske k sosedom. Ali gredo oni k njim in obratno. Ena gospa se celo dobiva enkrat mesečno s svojimi sošolci iz gimnazije, obišče tudi svoje bivše sodelavce. Skratka, stiki in druženje s sosedi in prijatelji se zelo ohranjajo.

Poudarili so tudi, da se najraje družijo s sebi primernimi, tistimi, ki jih razumejo, ker pravijo, da jih mladina ne more razumeti. Stike ohranjajo tudi tako, da se pokličejo po telefonu (str. 72).

Stari ljudje se družijo po domovih, tako da obiskujejo eni druge, da obiskujejo prijatelje, sosede tudi v času nemoči. Raje se zadržujejo v svoji okolici pri kom doma. Opaziti je, da se ljudje radi družijo med seboj, navezujejo stike s sosedi, ampak, da bi prosili soseda za uslugo, to pa ne (str. 72).

Druga vrsta druženja je druženje na izletih, v raznih klubih, na prireditvah, pohodih. To se predvsem nanaša na tiste, ki so vključeni v kakšne od društev ali klubov. Vendar je to druženje omejeno na tiste dneve, ki so določeni, kdaj bo kakšen izlet,... Enim do tega sploh ni, drugi pa radi gredo (str. 72).

Preživljanje prostega časa:

Ljudje si zapolnijo dan z raznimi opravili. Pospravijo po hiši, poskrbijo za svoje hišne ljubljence, če jih imajo, obiščejo kakšno sosedo, spijejo kavo, malo poklepetajo in si skuhamo.

Poleg nujnih vsakdanjih opravil pa si dneve zapolnijo tudi z varstvom otrok, delom na vrtu in pa sprehodi. Tisti, ko so vključeni v društva, pa še hodijo na izlete in se udeležujejo raznih prireditev in shodov (str. 71-72).

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Druženje s bivšimi sošolci, sodelavci, sodelovanje v društvih.

Eni se radi vključujejo v razne aktivnosti in aktivno sodelujejo v raznih društvih. Gospa, s katero se je pogovarjala, je poverjenica v enem od društev upokojencev. Njena vloga je, da pobira članarine in raznaša obvestila za društvo (str. 69-70).

Medgeneracijska solidarnost:

Poudarili so tudi, da se najraje družijo s sebi primernimi, tistimi, ki jih razumejo, ker pravijo, da jih mladina ne more razumeti (str. 72).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Večina starih ljudi je v mladosti živela na vasi in bili so navajeni tistih pristnih stikov domačih, kjer se vsi med seboj poznajo in kjer vsakdo ve za vsakega, kako živi in kaj se z njim dogaja. V mestu pa tega ni. Tu je velika množica in nemogoče je, da bi se vsi poznali. Spremenilo se je marsikaj. Dostikrat opazim, kako se stari ljudje pozdravljajo med seboj na ulici, čeprav se ne poznajo, vendar jim je nekako to ostalo v navadi še od prej, še »iz vasi«. Zato imajo dostikrat ljudje občutek, da so odnosi hladni, da nikogar več ne poznajo, da ni povezanosti in da so ljudje brezosebni, ker jih kdaj kdo ne odzdravi in ker ne vedo in ne poznajo več vsakogar (str. 73).

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Izražene potrebe starih ljudi se nanašajo predvsem na zadovoljevanje nematerialnih potreb ljudi. Materialne potrebe starih ljudi so v večini zagotovljene, seveda pri enih bolj, pri drugih manj učinkovito in zadostno. Potrebe, ki pa izhajajo iz nematerialnih potreb, pa se pri starostnikih največ izražajo v potrebah po medčloveških odnosih, bližini družine, prijazni oskrbi, skrbi otrok in bližnjih ter nočnem varstvu.

Izražene potrebe starostnikov so torej vezane na skrb znotraj družine, kajti oseba, ki je človeku blizu, mu najlaže in najučinkoviteje nudi prijaznost in pozornost, ki jo rabi vsak, kar pa je še v večji meri izraženo pri osebi, ki potrebuje pomoč druge osebe (str. 68).

Zelo in vedno poudarjajo pozornost, ki bi jo rabili od osebe, ki bi bila pri njih. Izražajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi jim izpolnile potrebo po pozornosti in bližini osebe, ki jim je mar za njih, katere skrb in družba nekemu, ki je bolan, ji je v veselje in je to delo, ki ga opravlja neformalno, s čutom za pozornost.

Ljudje si torej najbolj želijo in najbolj pogrešajo pozornost (str. 79).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

Stari ljudje si, kot sem že zapisala želijo »neformalnega oskrbovalca«. Drugi viri pomoči: otroci, prijatelji, sosedje.

Formalni viri: Csd, zdravstveni dom (patronažna služba-s tem nudijo ljudem nego na domu), dom upokojencev. Kot institucionalna oblika, znotraj katere deluje tudi center za pomoč na domu in storitev, ki se imenuje pomoč na daljavo (str. 77). Druge institucionalne oblike pomoči so še krajevne skupnosti, razna društva-društvo upokojencev.

Storitveni odnos je preveč profesionalen, neoseben in rutinski. Ljudje, ki opravljajo to delo, so velikokrat

nedostopni. Poleg tega ljudi moti, da prihaja tudi do razlik v nujenju pomoči, kajti po njihovih ocenah ljudi sortirajo glede na materialni status in so bolj pozorni do premožnejših. Ljudje največ pomoči dobijo od raznih društev, po njihovem znajo bolj prisluhniti (str. 78).

Stari ljudje rešujejo svojo stisko velikokrat v krogu svoje družine. Če ni te možnosti, jim velikokrat pomaga pogovor po telefonu s prijateljico. Svoje stiske rešujejo tudi s svojo močno voljo ter z upanjem, da bo bolje (str. 76-77).

Ljudje se zavedajo, da storitve obstajajo, vendar so za njih predrage. Najbolj rabijo pozornost. Stari ljudje ocenjujejo, da storitve, ki so v prvi vrsti drage, poleg tega tudi ne nudijo ljudem tistega, kar dejansko potrebujejo (str. 77).

Ljudje predvsem pogrešajo cenejšo ponudbo obstoječih storitev, ki zagotavljajo 24-urno varstvo za bolnike (predvsem ponoči). Opozarjajo tudi, da je premalo kapacitet v domu (str. 78).

Potrebno je težiti k neinstitucionalnim oblikam pomoči in spodbujati razvoj neprofesionalnih odnosov, ki težijo k solidarnosti in dobroti ter čutu za človeka.

Ena dobrih perspektiv je ustanavljanje skupin za samopomoč, ki so zelo v porastu. Pomanjkljivost skupin je ta, da se le te ustanavljajo znotraj posameznih organizacij ali društev, do katerih pa imajo ponavadi dostop spet tisti, ki so že tako aktivni ali vključeni.

Težnja po razvoju mreže prostovoljnih in družabniških skupin, ter razvoju medsosne pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi soseski.

Težiti je potrebno k razvoju solidarnosti v bivalnem okolju, angažiranju otrok, sosedov in raznih društev, da se bodo začeli zavedati pomena skrbi za svoje domače ljudi v njihovem okolju (str. 99).

Kaj avtorica predlaga:

- potrebno je težiti k razvijanju neinstitucionalnih oblik pomoči in spodbujati razvoj neprofesionalnih odnosov, ki težijo k solidarnosti in dobroti
- ustanavljanje skupin za samopomoč, ki zadovoljujejo potrebo po druženju in bližini med vrstniki in okoljem
- razvijati mreže prostovoljnih in družabniških skupin, ter medsosne pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi soseski. Da bodo starejšim ljudem ne samo s pomočjo, ampak tudi s svojo naklonjenostjo omogočili kakovostno starost v domačem okolju
- družina naj bi se potrudila in omogočila prisotnost drugih, ki bi zapolnili njihovo odsotnost
- premiki v lokalni skupnosti, da bodo prisluhnile starim ljudem in njihovim potrebam, ki jih izražajo (str. 90)

LETO 2005

6 Naslov naloge:

Ocena življenja starih ljudi in njihovih potreb v občini Metlika, avtorica: Marjetka Vukšinič

Vrsta naloge:

Raziskava je kvalitativna in deskriptivna, ki sledi smernicam kvalitativnega raziskovanja (str. 47).

Življenje starih ljudi:

Populacijo sestavljajo stari ljudje različne izobrazbe, stari od 66 do 78 let. V poglobljenih intervjujih je sodelovalo dvanajst oseb, in sicer 6 oseb iz mesta (3 Ž, 3 M), in 6 oseb iz vaškega okolja (3 Ž, 3 M). Tri osebe živijo v blokih, ostale pa v stanovanjskih hišah. Skušala je izbrati osebe, ki so različne tako po starosti, spolu, izobrazbi, poklicu, stanu, stanovanju, kot tudi po tem ali živijo v vasi ali mestu. Vsi ljudje, razen ene gospe, ni želela sodelovati. (str. 48).

Socialne mreže:

Najbolj pomembni in najbolj pogosti se jim zdijo stiki in druženja z družino. Tisti, ki živijo v oddaljenih krajih, dlje od družine, poudarjajo pomembnost pomoči in podpore sosedov, ki so hkrati tudi prijatelji in zaupniki (str. 71).

3 osebe živijo same, 8 jih živi s partnerjem ali z drugimi člani družine, 1 oseba živi v isti hiši s hčerkino družino, v ločenem stanovanju. Od tega živijo 3 v stanovanjskih blokih in 9 jih je v hišah. (str. 72).

Na vprašanje o kvaliteti stikov s prijatelji jih je 8 odgovorilo, da so stiki zelo dobri in so z njimi zadovoljni (str. 72).

Zanimivo je bilo raziskati, na kakšne načine vzdržujejo stike. Le 2 sta povedali, da pišeta pisma prijateljem in sorodnikom. Še 5 oseb uporablja pisma za vzdrževanje stikov v času praznikov. 8 jih je reklo, da imajo najraje obiske, ker so le ti bolj osebni in, ker so bolj naravni. Velika večina (10), jih najraje oz. redno uporablja telefon

in s tem se povezujejo z vsemi znanci (str. 72).

Ko potrebujejo kakršnokoli pomoč (npr. prevoz), se v prvi vrsti obrnejo na družino in sorodnike, potem pa na sosede in prijatelje (str. 72).

Noben ni izrazil problema, da ne bi imel nobenega za poklicati, takrat ko potrebuje kakšno stvar, ki je ne more sam opraviti ali jo opravi veliko lažje s pomočjo drugih (str. 72-73).

Vsi so izrazili zadovoljstvo s svojimi socialnimi mrežami (str. 73).

Preživljanje prostega časa:

Najbolj pogosto in najraje se udeležujejo-predvsem tisti stari ljudje, ki živijo v mestih, aktivnosti v različnih društvih (sem so vštete tudi cerkvene dejavnosti). V času počitka predvsem v večernih urah, radi berejo dnevne časopise, knjige, poslušajo radio in še najbolj redko gledajo TV. Čez dan se, če se najde kaj prostega časa, raje zadržujejo s kakšnimi ustvarjalnimi konjički (skrb za rože, vrtičkanje, kuhanje, lovstvo, petje, spominčki iz lesa, sodi za vino (str. 73).

Aktivna / neaktivna vloga v družbi:

V občini Metlika obstaja nekaj služb in društev, ki so na voljo tudi starim ljudem. Informiranost o dejavnostih društev in ustreznih institucij je dokaj slaba. Vsi intervjuvanci; razen dveh, so našli vsaj dve društvi, v kateri je vključen. Ali je z njenimi dejavnostmi zadovoljivo seznanjen (npr. društvo upokojencev, Karitas, patronažna služba) (str. 73).

Medgeneracijska solidarnost:

V njihovi okolici ostali ljudje gledajo na starejše ljudi s spoštovanjem, z razumevanjem, pozdravljajo jih, priskočijo jim na pomoč, če kaj potrebujejo, so složni med seboj.

Radi so v družbi in se družijo s pripadniki vseh starostnih skupin (str. 70).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Stari ljudje iz mesta imajo višjo stopnjo izobrazbe kot tisti, ki živijo na vasi. Bistvenih razlik med spoloma ali med tistimi, ki živijo v vasi in v mestu ni bilo. V mestu sta dve osebi povedali, da imata površinske stike s prijatelji, sosedi. Dve osebi imata slabe/manj pogoste stike s prijatelji.

Tukaj se pokažejo razlike med vasjo in mestom. Stari ljudje iz vasi imajo manj časa za obiske in pogovore, pri njih gre predvsem za naključna srečanja, medtem, ko se tisti starejši iz mesta pogosto videvajo in srečujejo med drugim na obiskih, skupinskih sprehodih, v trgovinah, na romanjih ipd. (str. 72).

Glede razporeditve poteka dneva, od vstajanja pogosto zjutraj, ure za kosilo, do spanja ni nobene razlike glede na vas/mesto. Delovne navade so ponesli s seboj v starost in se jih držijo bolj resno kot kadarkoli prej.

Tisti, ki živijo na vasi, imajo veliko manj »pravega« prostega časa, saj so prezaposleni z delom na kmetiji in v vinogradu (str. 73).

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Pri željah in potrebah so na prvem mestu dobri odnosi in stiki tako z okolico (sosedi, prijatelji), kot z družino in s sorodniki.

Prijaznost, lepa beseda največ pomeni starim ljudem (str. 79).

Izražena je bila potreba po eni osebi, ki bi jih razumela, jim nudila pomoč in oporo in bi jim bila na razpolago, takrat, ko bi jo potrebovali. Poleg stikov jim je tudi zelo pomembno zdravje in njihovo psiho-fizično počutje (str. 80). Denarne težave oz. želje padejo na tretje mesto. Zavedajo se, da tudi sami potrebujejo oz. bodo lahko potrebovali pomoč in jim veliko pomeni, če lahko na kakršenkoli način tudi oni pomagajo drugim (kuhanje za družino, varstvo otrok, pomoč pri nakupih, majhna darila) (str. 80).

Potrebe po službah, storitvah:

Organizirana pomoč na domu s prehrano, organizirani prevoz, obiski zdravstvenega osebja, socialna delavka kot pomočnica, redni obiski.

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

Neformalni viri pomoči, samopomoči: družina (mož, žena, sorodniki, otroki, vnuki, sam, sosedi).

Formalni viri pomoči (društva, v katera so stari ljudje vključeni v kraju ali se na njih obračajo v različnih stiskah:

Društvo diabetikov, Društvo kmečkih žena, Društvo upokojencev, Društvo invalidov, Društvo gasilcev, Rdeči križ, Karitas, Župnijski svet, Literarni klub, Lovsko društvo, molitvena skupina (str. 70).

V občini Metlika obstaja nekaj služb in društev, ki so na voljo tudi starim ljudem. Informiranost o dejavnostih društev in ustreznih institucij je dokaj slaba. Vsi intervjuvanci; razen dveh, so našli vsaj dve društvi, v kateri je vključen. Ali je z njenimi dejavnostmi zadovoljivo seznanjen (npr. Društvo upokojencev, Karitas, patronažna služba) (str. 73).

Poudarjajo, da je premalo dogajanja (prireditve, izletov za stare ljudi), ki bi bila namenjena starim ljudem v njihovem kraju oz. jih sploh ni in tudi premajhna je obveščenost o dogajanjih (str. 70).

Kaj avtorica predlaga:

- javni prevoz vsaj 1x tedensko do večjih nakupovalnih centrov
- krajevne skupnosti bi lahko organizirale srečanja za stare ljudi, vsaj 1x letno. Za popestritev njihovega srečanja pa bi lahko poskrbeli osnovnošolski otroci (prišlo bi do medgeneracijskega srečanja s poudarkom na pomembnosti starih ljudi v okolju, kjer živijo (vas, mesto)
- praznovanje rojstnih dni (okroglih, obletnic), za vse stare ljudi in ne samo za tiste, ki živijo v Domu počitka ali so člani Društva upokojencev
- potreba po dnevnem centru za stare ljudi
- izdelke, ki jih stari ljudje izdelujejo doma ali v društvih, bi bilo smiselno razstaviti na kakšnih prireditvah, npr. vinska vigred
- CSD in dom počitka bi se morala povezati z osnovnimi in srednjimi šolami in bi lahko ponudili kot izbirni predmet, ali izvenšolsko aktivnost predmet medgeneracijskega delovanja dveh generacij; druženje, pomoč)
- Zavod za zaposlovanje bi lahko uvedel program v dogovoru s pristojnimi službami o organizaciji občasnega dela za brezposelne osebe prijavljene na zavodu
- ustanovitev društva, čigar glavna dejavnost bi bila pomoč in podpora starim ljudem. Društvo bi skrbelo za potrebe vseh starih ljudi v kraju, in bi jih znalo informirati o vseh možnostih, aktivnostih, pravicah in dolžnostih. Hkrati bi društvo razpolagalo tudi z informacijami o vseh drugih društvih in ustanovah in bi se lahko stari ljudje po katerikoli nasvet obrnili k njim
- Službe, društva in druge prostovoljne organizacije, ki delujejo na področju dela s starimi ljudmi in njihov program dela bi bilo potrebno predstaviti v revijo Belokranjec, katerega dobi 1x na mesec skozi vso leto vsako gospodinjstvo v Beli Krajini (str. 85-86).

7 Naslov naloge:

Tveganja za stare ljudi v odročni, ruralni skupnosti in njihove rešitve, primer vasi Javor, avtorica: Marjetka Pajnhart

Vrsta naloge:

Raziskava je deskriptivna, kvalitativna študija primera. Uporabila je kvalitativno metodo, kar ji je omogočilo, da je dobila hitro oceno raziskovalnega pojava (tveganja), katerim so stari ljudje v odročni, ruralni skupnosti izpostavljeni (str. 38).

Življenje starih ljudi:

V raziskavi je uporabila vzorčenje, saj se je odločila za kvalitativno raziskovanje in sama ne bi mogla raziskati vseh 170 prebivalcev skupnosti.

V raziskavo je vključenih:

- 6 ljudi starih nad 65 let, ki živijo v ruralni, odročni skupnosti (vsi so kmetje, ki so se preživljali s kmetijstvom, eden je poleg tega imel še redno zaposlitev v klavnici);
- 4 »informirane osebe« stare od 26 do 50 let;
- patronažna sestra in tajnica društva upokojencev, stari 48 in 64 let (str. 40).

V raziskavo je želela vključiti čimbolj različne ljudi. Tako je pri starih ljudeh izbrala:

- ostarela partnerja
- staro gospo, ki živi z družino
- staro gospo, ki živi sama in jo otroci samo obiskujejo
- staro gospo, h kateri se je priselil človek, ki ji pomaga pri delu na kmetiji
- starega gospoda, ki živi sam

Socialne mreže:

Tveganja povezana z ozkimi socialnimi mrežami:

Stari ljudje so zelo navezani na svojo zemljo, na živali, ki jih imajo, na okolico. Najbolj jih prizadene ugotovitev, da sami ne zmorejo več toliko delati (zaradi starosti, bolezni, poškodb), na kmetiji pa je toliko dela, ki ga je treba opraviti. Rabijo pomoč, a nikogar ni, ki bi jim lahko ves dan pomagal. Tveganje jim predstavlja pomanjkanje pomoči na kmetiji, odsotnost javnega prevoza (str.56).

Pojavnost tveganj in njihova količina je odvisna od prisotnosti socialnih mrež. Najmanjšim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki še lahko skrbijo zase, ki imajo dobro naravno mrežo, ki živijo v skupnem

gospodinjstvu s sorodniki in pri katerih je sorodnik pred dneva doma. Večjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki se že srečujejo s starostnimi spremembami, pri katerih so sorodniki pred dneva odsotni, živijo pa v skupnem gospodinjstvu. Največjim tveganjem pa so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki težko skrbijo zase, imajo ozko ali konfliktno sorodstveno mrežo, ali pa te mreže sploh nimajo (str. 85).

Pojavi se potreba po podpornih mrežah (Hojnik-Zupanc, 1999). Tako se stari ljudje najpogosteje zanašajo na sorodstveno mrežo, ki pa ni vedno najboljša in pripravljena pomagati, lahko je celo konfliktna ali pa je ni (str. 56).

Samostojna in samozadostna mreža je postala prešibka, potreba po pomoči pa se je povečala. Stari ljudje so hitro pripravljeni sprejeti marsikatero pomoč in lahko jih začno ogrožati »pomagajoči«, ki postanejo pohlepni, nesramni in celo nasilni. A vseeno se star človek takšnemu položaju prilagodi, saj ne vidi drugih rešitev (str. 56). Načeloma je za tiste, ki živijo z domačimi dobro poskrbljeno, pod pogojem, da se dobro razumejo. Družinsko-sorodstvena in sosedska mreža je začela izgubljati svojo vlogo. Nekateri stari so materialno preskrbljeni od svoje družinsko-sorodstvene mreže. Pokazala se je pripravljenost sosedske mreže za preskrbo ljudi, saj sta dva vprašana občasno pomagala starejšim sosedom s prinašanjem vsakodnevnih potrebščin (str. 67).

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

V vasi primanjkuje skupnostnih dejavnosti, kjer bi se stari ljudje sploh lahko družili in sodelovali. Vendar si mlajša generacija lahko poišče dejavnosti drugje, stari ljudje pa ostajajo v skupnosti, kjer se nič ne dogaja. Prebivalci skupnosti so vedno manj aktivni in skupnost vedno bolj zamira. V vasi je opaziti neperspektivnost.

Ker v skupnosti ni nobene oglasne table, je o dogodkih, aktivnostih, pomembnih obvestilih še manj informacij. Stari ljudje so povsem izključeni iz aktivnosti, delno zaradi pomanjkanja informacij, problemov s prevozom, starostnih težav itd. (str. 62).

Medgeneracijska solidarnost:

V vasi primanjkuje skupnostnih dejavnosti, kjer bi se stari ljudje sploh lahko družili in sodelovali. Vendar si mlajša generacija lahko poišče dejavnosti drugje, stari ljudje pa ostajajo v skupnosti, kjer se nič ne dogaja (str. 62). Stari ljudje imajo ožje socialne mreže kot mlajša generacija, zato močno izražajo potrebo po medčloveških odnosih in predajanju izkušenj mlajši generaciji, ki v odročni, ruralni skupnosti niso v zadostni meri zadovoljene (str. 62).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Vas Javor je izrazito vezana na mesto. Tu ni nobene lokalne ekonomije, večini kmetija ne prinaša dovolj zaslužka, zato ljudje odhajajo v mesta. Stari ljudje so neprestano v vasi in se zelo redko odpravijo ven (str. 54).

V ruralnih predelih živijo pretežno kmetje, ki so navajeni delati. Imajo željo po kmetovanju, marsikdo je deloholik. Zelo so navezani na zemljo in na kmetijo, ki jo imajo. Hudo jim je, ker kmetije čedalje bolj propadajo (str. 61).

V vasi je opaziti neperspektivnost. Novi ljudje ne prihajajo, marsikdo se preseli v mesto, mladih družin in otrok pa je vedno manj (str. 62).

Ruralna skupnost predstavlja manj anonimnosti med člani, več je nadzora kot v mestih, ljudje poznajo drug drugega. To se čedalje bolj zmanjšuje s prevoznimi sredstvi, zapiranjem v domove, odhajanjem in odseljevanjem v mesta, kjer je nadzor manjši (str. 66).

Na vasi naj bi bilo kmetijstvo edina, osnovna in dominantna veja. V raziskavi se to ni potrdilo, kmetij, ki bi omogočale preživetje vsem družinskim članom, je vedno manj, ljudje množično opuščajo kmetijstvo in odhajajo v službo v urbana območja.

Za vas je značilna folklor in tradicionalna kultura, ki je povezana z delom in se od njega ne loči tako kot v mestu. Vendar se tudi vasi spreminjajo in vedno bolj modernizirajo (str. 67).

Stari ljudje, ki živijo v odročni, ruralni skupnosti imajo drugačne potrebe kot stari ljudje, ki živijo v urbanem naselju. Določene potrebe se pokrivajo, vendar je treba upoštevati kontekst življenjskega okolja (str. 68).

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Veliko starih ljudi, ki živijo v vasi ima zelo ozke socialne mreže in izražajo veliko potrebo po človeku, ki bi jim lahko pomagal delati na kmetiji ter pri osebnih in gospodinjstvih opravilih. »Informirane osebe« so poudarile, da bi stari ljudje potrebovali formalno pomoč, pomoč na domu.

Stari ljudje imajo ožje socialne mreže kot mlajša generacija, zato močno izražajo potrebe po medčloveških odnosih in predajanju izkušenj mlajši generaciji, ki v odročni, ruralni skupnosti niso v zadostni meri zadovoljene (str. 86).

S starostjo prihaja do starostnih sprememb, ki povzročajo težave starim ljudem. S starostjo rastejo potrebe, ki jih star človek ne more več sam zadovoljevati. Potreba po pomoči je vedno bolj potrebna (str. 69).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

V raziskavi so vprašani omenili pomoč neformalne podporne mreže v različnem obsegu. Večinoma jim pomagajo sorodniki, sosedje, vikendaši, nekateri pa si pomagajo tudi s formalnimi podpornimi mrežami (str. 71). Odsotnost javnega prevoza se kaže v tem, ko bi star človek moral nujno k zdravniku (str. 59).

Nevladne organizacije so locirane v mestnem predelu. V vasi Javor Rdeči križ raznaša pakete najbolj ogroženim. V vasi ni nobenih društev (str. 52).

Kaj avtorica predlaga:

- stari ljudje v vasi Javor bi potrebovali človeka, ki bi živel pri njih doma. V zameno za stanovanje bi jim pomagal pri kmečkih ter osebnih opravilih, delno to službo opravlja ZOD
- naseljevanje mladih družin brez strehe nad glavo in naseljevanjem ljudi, ki izpadejo pri dodelitvi socialno neprofitnih stanovanj, ustanovitev skupine, ki bi izvajala naseljevanja, upoštevala želje in potrebe starih ljudi
- primanjkuje skupnostnih dejavnosti, samoiniciative, druženj. Potrebovali bi človeka, s katerim bi zadovoljevali nematerialne potrebe. Ustanovitev mreže medgeneracijskih programov za kakovostno staranje. Star človek bi potreboval prostovoljca, ki bi ga obiskoval večkrat mesečno. Prostovoljec bi lahko bil mladostnik, mlajši upokojenec ali kdorkoli drug, ki bi imel za takšno delo smisel
- poskrbeti za povračilo prevoznih stroškov za prostovoljca
- ustrezne bi bile medgeneracijske skupine za kakovostno staranje, ki bi združevale stare ljudi iz iste ali bližnjih skupnosti
- problematiko starih ljudi, ki živijo v odročni, ruralni skupnosti bo izpostavila tudi v lokalnem časopisu Turistične vesti
- organizirati mrežo storitev, ki bi starim ljudem v skupnosti olajšala dostop do storitev, ki jim zaradi različnih dejavnikov niso dostopne. Obstajati bi moral koordinator, ki bi starim ljudem organiziral mrežo pomoči, jih informiral in zastopal
- starim ljudem v skupnosti bi lahko z različnimi storitvami izboljšali vsakdan, npr.: z OŠ Sostro bi lahko obstajal dogovor o dostavi kosila za stare ljudi
- v skupnosti bi bilo potrebno aktivirati prebivalce za pomoč starejšim. Pomoč bi lahko bila prevoz do trgovine, zdravnika, banke, dovolj bi bilo že medsebojno druženje, ki ga v skupnosti primanjkuje
- tveganja bi lahko preprečevali z life-line telefoni. Star človek bi lahko v vsakem trenutku poklical na pomoč, ta telefon bi bil nekoliko subvencioniran iz različnih virov
- MOL bi lahko povečala subvencijo storitev in s tem omogočila starim ljudem, ki želijo ostati doma več pomoči
- MOL bi morala uvesti avtobusno povezavo Javor z dolino. Prebivalci odročne, ruralne skupnosti se vsakodnevno srečujejo s pomanjkanjem javnega prevoza
- vas Javor bi lahko ob pomoči četrtne skupnosti Sostro in MOL odkupila katero od propadajočih hiš in jo uredila kot skupnostni prostor, da bi prebivalci odročne, ruralne skupnosti zopet obudili stare običaje in navade (str.88-90)

8 Naslov naloge:

Kakovostno preživljanje prostega časa v tretjem življenjskem obdobju, avtorica: Ida Šorc

Vrsta naloge:

Raziskava poskuša orisati značilnosti preživljanja prostega časa starih ljudi, ki živijo v lastnem stanovanju, in tistih, ki živijo v domovih starejših občanov (str. 26).

Ker se moja naloga nanaša na raziskovanje značilnosti življenja starih ljudi v lokalni skupnosti, bom iz te naloge izvzela le podatke, ki se nanašajo na življenje starih ljudi, ki živijo doma.

Raziskava je deskriptivna. Namen raziskave je kvantitativno izmeriti kompleksno spremenljivko življenjskih razmer. Temelji na podatkih, pridobljenih iz anketnega vprašalnika, ki je bil anonimen (str. 26).

Določena vprašanja je povzela po vprašalniku, ki je bil uporabljen v raziskavi Evalvacijska raziskava posebnih socialnih programov invalidskih in humanitarnih organizacij, ki jih je v letu 2000 sofinancirala FIHO (Kolarič et al.2003) (str. 26).

Življenje starih ljudi:

Podatke za raziskavo je zbrala s pomočjo vprašalnika, ki je obsegal 17 vprašanj, od tega nekaj zaprtih, polodprtih in odprtih.

Populacijo v raziskavi predstavljajo stari ljudje (nad 65 let), ki živijo v mestnem okolju. V priročni vzorec je vključila take, ki živijo na območju Ljubljane: 50 starih ljudi, ki živijo doma-pri tej skupini ni bilo pomembno, ali so v gospodinjstvu sami ali živijo pri otrocih. Glavni kriterij je bil, da za svoje gospodinjstvo skrbijo sami

(str. 26). Do anketirancev je prišla tako, da jih je ogovorila v različnih parkih po Ljubljani, kot so Tivoli, Zvezda park,...ob Ljubljani, ko so sedeli na klopcih ali pa uživali v lahkotnem sprehodu. Celotno anketiranje je trajalo dva meseca, potekalo je od aprila do maja 2005 (str. 27).

Od 50 anketiranih oseb, ki živijo doma je 38 takih, ki živijo v lastnem stanovanju in 12 takih oseb, ki živijo pri otrocih, saj skrbijo za vnuke in gospodinska dela v hiši (str. 29).

Porazdeljenost po spolu oseb, ki živijo doma je naslednja: 25 žensk in 25 moških. Pri ženskah v starostni skupini od 65 do 75 let je 19 oseb, od 76 do 85 let je 5 oseb, od 86 do 95 let pa le ena oseba (str. 31). Pri moških v starostni skupini od 65 do 75 let je 20 oseb, od 76 do 85 let so 4 osebe in od 86 do 95 let je le ena oseba (str. 32).

Glede na stopnjo izobrazbe, jih ima 29 oseb končano osnovno šolo, 16 oseb nima dokončane osnovne šole, poklicno šolo sta končali dve osebi, višjo šolo ima končano ena oseba, tehnično šolo/gimnazijo ima zaključeno ena oseba, ena oseba ima zaključeno univerzitetno izobrazbo (str. 35).

Socialne mreže:

Medsebojni stiki, družjenja, pogovori so tiste poglavitne dejavnosti, ki jih človek potrebuje iz dneva v dan. Od oseb, ki živijo doma, imajo:

- 2 osebi vsakodnevne obiske
- 10 oseb ima zelo pogoste obiske, večkrat na teden
- 19 oseb ima pogoste obiske, vsaj enkrat na teden
- 15 oseb ima obiske redko, nekajkrat na mesec
- 3 osebe imajo zelo redko, enkrat na mesec ali manj
- 1 oseba pa ne obiskujejo (str. 36)

Glede preživljanja praznikov (državni, osebni, cerkveni), jih 27 oseb praznuje praznike z družino, 15 oseb sami in 8 oseb s prijatelji (str. 39-40).

Preživljanje prostega časa:

V raziskavi se kot kakovostno preživljanje prostega časa razume, da oseba najpogosteje opravlja naslednje aktivnosti: gledanje TV, poslušanje radia, branje knjig, časopisov, pogovori s prijatelji, sprehodi, raznovrstni hobiji, igranje šaha in drugih družabnih iger, udeleževanje izletov, telovadbe/fizioterapij, opere, muzejev, likovnih delavnic, jezikovnih tečajev ipd. (str. 49). Trdimo lahko, da so med starimi ljudmi, ki živijo doma, in med tistimi, ki živijo v domu starejših občanov, razlike v pogostosti opravljanja aktivnosti v prostem času. Nekoliko pogosteje opravljajo aktivnosti v prostem času osebe, ki živijo v domu za stare (str. 50).

Med osebami, ki živijo doma, se kar 19 oseb srečuje s slabim finančnim stanjem, ki je temeljni razlog za neaktivnost. 11 osebam to preprečuje slabo zdravje, medtem, ko ima 10 oseb različne predsodke in ravno toliko je tudi oseb, ki nimajo nikakršnih omejitev (str. 51).

Osebe, ki živijo doma, v povprečju mesečno namenijo za prostočasne aktivnosti:

- do 5.000,00 sit-38 oseb
- do 10.000,00 sit-8 oseb
- do 20.000,00 sit-2 osebi
- do 30.000,00 sit-2 osebi (str.52)
-

Iz raziskave je razvidno, da je večina oseb zadovoljnih s preživljanjem prostega časa ali pa ga nima, ker si ne zna ali ne more organizirati svojega življenja tako, da bi imela dovolj časa zase in za ukvarjanje z zelenimi aktivnostmi. Marsikomu ne uspe združiti dveh temeljnih razsežnosti prostega časa, kot sta prosta izbira aktivnosti in pozitivne izkušnje oziroma zadovoljstvo. Za osebe, ki živijo doma je dobila naslednje odgovore:

- 12 oseb je zelo zadovoljnih
- 31 oseb je zadovoljnih
- 4 osebe niso niti zadovoljne niti nezadovoljne
- in 3 osebe so nezadovoljne (str. 55-56)

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Med anketiranimi osebami je tretjina oseb včlanjenih v Društvo upokojencev (str. 41).

Večina ljudi je integrirana v okolje, v katerem živi. Poglavitni razlogi za članstvo v društvu upokojencev so: družabna srečanja, članske ugodnosti, informiranje o različnih novostih, skupna potovanja in različna predavanja (str. 43).

Osebe, ki živijo doma, v Društvu upokojencev koristijo naslednje ugodnosti:

- 15 oseb družabna srečanja
- 7 oseb skupna potovanja oziroma izleti
- 11 oseb članske ugodnosti
- 12 oseb predavanja

- 14 oseb informiranje o različnih ugodnostih (str. 43).

Zanimalo jo je, ali so ljudje vključeni še v kakšna druga društva. Dobila je naslednje rezultate: primerjala je, ali obstajajo razlike v pogostosti vključevanja v druga društva med tistimi, ki živijo doma, in tistimi, ki živijo v domu. Pričakovala je, da bodo pogostejše včlanjeni v druga društva tisti, ki živijo doma. Pomagala si je s hi-kvadratom in postavila ničelno hipotezo ter ugotovila, da ne obstajajo razlike v pogostosti članstva v drugih društvih in klubih med tistimi, ki živijo doma in tistimi, ki živijo v domu starejših občanov (str. 44).

Medgeneracijska solidarnost:

V različnih društvih upokojencev po Sloveniji se zavedajo naraščajočih potreb starega prebivalstva, zato se zavzemajo za zmanjševanje osamljenosti med starimi ljudmi in za lepše medčloveške odnose med generacijami (str. 41).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Raziskava je zajela mestno prebivalstvo.

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Želela je ugotoviti, kako pogosto se osebe omejujejo pri nakupu hrane, obleke in obutve, stanovanjske opreme, izdatkih za počitnice, rekreacijo, šport ter ugotoviti razlike v pogostosti omejevanja pri tistih, ki živijo doma in v domu za stare. Trdimo lahko, da so med starimi, ki živijo doma, in med tistimi, ki živijo v domu starejših občanov, razlike v omejevanju glede nakupa raznih dobrin. Pogostejše se omejujejo tisti, ki živijo v domu za stare (str. 54-55).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

Zanimalo jo je, ali so ljudje vključeni v kakšna druga društva. Dobila je naslednje rezultate: primerjala je, ali obstajajo razlike v pogostosti vključevanja v druga društva med tistimi, ki živijo doma, in tistimi, ki živijo v domu. Pričakovala je, da bodo pogostejše včlanjeni v druga društva tisti, ki živijo doma. Pomagala si je s hi-kvadratom in postavila ničelno hipotezo ter ugotovila, da ne obstajajo razlike v pogostosti članstva v drugih društvih in klubih med tistimi, ki živijo doma in tistimi, ki živijo v domu starejših občanov (str. 44).

Društva upokojencev so ustanovljena z namenom, da bi povezovala stare ljudi in jim omogočala popestritev časa. Pod svojim okriljem organizirajo: družabne in kulturne dogodke, pridobivajo nove člane, skrbijo za pretok informacij, za svoje člane organizirajo simbolična praznovanja za »zlatoporočence« (str. 41).

Kaj avtorica predlaga:

- za osebe, ki živijo doma, se naj organizira poseben program, ki bi jim omogočal enake možnosti kot osebam, ki živijo v domu starejših občanov
- domovi za starejše občane bi lahko za začetek organizirali srečanja za obe skupini, na tak način bi jim omogočili: druženje, skupno udeleževanje različnih delavnic, skupno ukvarjanje z najrazličnejšimi športi pod strokovnim vodstvom, spoznavanje življenja v domu starejših občanov, soočanje s starostjo, premagovanje stiske ob izgubi partnerja, prijateljev in drugih
- država mora spremeniti odnos do starega prebivalstva, poskrbeti mora, ne samo s simboličnimi finančnimi prispevki za rekreacijo, temveč tudi, da stari človek ta denar izkoristi izključno za namene rekreacije
- država bi naj upokojencem razdelila namesto prispevka za rekreacijo »bone za rekreacijo«. Ti bi staremu človeku omogočili pravico do brezplačne rekreacije
- v Sloveniji podjetja plačujejo davek od dobička pravnih oseb. Če bi vsaj en odstotek teh sredstev, ki jih zberemo s tem davkom namenili za »bone za rekreacijo«, bi bil predlog zagotovo uresničljiv. Tako bi poskrbeli za boljšo telesno in duševno počutje starih (str. 62-63)

LETO 2006

9 Naslov naloge:

Kakovost življenja in potrebe starih ljudi v občini Destnik, avtorica: Bernardka Šalamun

Vrsta raziskave:

V raziskavi je želela opisati življenje starih ljudi, zato je raziskava deskriptivna in kvalitativna, saj je zbrala besedne zveze, ki se nanašajo na raziskovani pojav. Gre za prepletanje empirične raziskave, raziskave o socialni problematiki in kakovosti življenja omenjene populacije.

Primarne podatke je zbrala s spraševanjem, in sicer s pomočjo neposrednega, delno strukturiranega intervjuja.

Okvirno si je vprašanja sestavila vnaprej, spraševanje pa je potekalo neposredno, iz oči v oči (str. 43). Uporabila je priročno vzorčenje-intervjuvala je ljudi, ki so bili dostopni in pripravljeni sodelovati, hkrati pa si je pri štirih osebah pomagala z metodo »snežne kepe«, saj so ji intervjuvane osebe priporočile še naslednje osebe, ki so ustrezale vzorcu (str. 44).

Življenje starih ljudi:

Pogovore je opravila z enajstimi osebami v občini Destnik, kjer je ugotavljala kakovost življenja starih ljudi (str. 43).

Intervjuje je opravila s sedmimi ženskami in štirimi moškimi, od tega vsi živijo v hišah. Štirje živijo sami, trije živijo z ženo, ena živi z možem in otroki, ena s hčerkino družino, ena s sinom. Glede na zakonski stan: ena oseba je samska, pet oseb je vdov, pet oseb je poročenih (str. 49).

Populacijo raziskave sestavljajo stari ljudje v občini Destnik, stari nad 65 let. Zaradi obsežnosti raziskave je začetni izbor enot raziskovanja z 20 skrčila na 11. Da bi bil vzorec čim bolj raznolik, je osebe izbrala glede na spol, starost, stan, izobrazbo in gospodinjstvo. Osebe je izbrala tudi v petih od sedemnajstih vasi v občini Destnik (glede na to, ali živijo v samem kraju Destnik, kjer so jim storitve dostopnejše in deluje tudi društvo upokojencev, ali pa so iz oddaljenih vasi) (str. 44).

Socialne mreže:

Intervjuvane osebe so bile namerno izbrane v vzorec tako, da so bili zajeti poročeni, ovdoveli in tisti, ki so samski. Vsi stari ljudje imajo stike s svojimi otroki, družinami in drugimi sorodniki. Pri večini so pogosti, kar pomeni, da se srečujejo najmanj dvakrat na teden. Ostali se s svojo družino in sorodniki redko srečujejo, čeprav živijo v istem kraju (str. 62).

Pri medčloveških odnosih igra pomembno vlogo prijateljstvo. Stiki, ki jih imajo stari ljudje s svojimi prijatelji, so redni, srečujejo se pri cerkvi, najpogosteje pa se obiskujejo na svojih domovih. Med ostale ljudi, s katerimi se star človek družijo, spadajo v večini sosede. Z njimi imajo dobre odnose in se srečujejo ob različnih priložnostih, predvsem ko si pomagajo tudi pri delu. Z ostalimi se ne družijo in nimajo stikov (str. 62).

Temeljni odnos, ki ga je star človek razvil do človeka, ki ga čuti kot svojega in je z njim najbolj povezan, je našel v družinskem krogu, in sicer pri partnerju ali kom izmed svojih otrok. Ljudje, ki so brez sorodnikov, so svoj temeljni medčloveški odnos razvili do prijateljev ali so ga našli med sosedi. V raziskavi je najti tudi primer, ko človek ne more svojih težav zaupati nikomur, nikogar ne čuti za svojega in se z nikomer ne čuti tako povezan, da bi se mu lahko zaupal (str. 62).

Nezadovoljstvo z odnosi, ki jih ima star človek z ljudmi, se kaže v odnosu star človek-sorodniki. Gre za to, da so stiki preporedki oziroma jih skoraj ni ali da, kot star človek razume obnašanje sorodnikov, se ga le-ti izogibajo zaradi njegove revščine. Na splošno gledano pa so stari ljudje s stiki, ki jih imajo z ljudmi, s katerimi živijo, se srečujejo in družijo, zadovoljni. Nimajo se za kaj pritoževati, med seboj se imajo radi in si želijo, da bi tako ostalo še v prihodnje. Odnosi so jim v zadovoljstvo in ne želijo ničesar spremeniti (str. 63).

Na splošno gledano so stari ljudje zadovoljni z odnosi, ki jih imajo z ljudmi, s katerimi živijo in se srečujejo. Prav tako so njihovi stiki z družino in sorodniki pogosti, imajo prijatelje, kamor spadajo predvsem sosede, občasno pa se družijo še z drugimi ljudmi. Človeka, do katerega so razvili temeljni odnos in mu lahko brezpogojno zaupajo, so našli predvsem med sorodniki. Osamljenost se pojavi pri tistih, ki živijo sami in nenehno čutijo potrebo po medčloveški bližini, pogrešajo pa pokojne partnerje in otroke, ki so se odselili (str. 63). V težavah bi pomoč poiskali pri svojih najbližjih: pri partnerju, otrocih ali sosedih (str. 61).

Preživljanje prostega časa:

Prosti čas vključuje dejavnosti, opravila in aktivnosti starega človeka. Zanimalo jo je, ali je preživljanje prostega časa bolj aktivno, kar vključuje tudi fizično aktivnost starega človeka, ali je morebiti bolj pasivno preživljanje, kar vključuje predvsem branje in spremljanje medijev (str. 50).

Treba je opozoriti, da gre za stare ljudi, ki živijo pretežno v kmečkem okolju. Ukvarjajo se z živinorejo, kmetijstvom in vinogradništvom, kar zahteva včasih tudi celodnevno delo izven hiše. Zato v svoj prosti čas uvrščajo opravljanje hišnih opravil, na podlagi česar lahko sklepamo, da pojmujejo čas, ki jim ostane po opravljanju kmečkih delih, kot svoj prosti čas in ga predvsem v aktivnem smislu porabijo za gospodinjstva dela (str. 50).

Ugotovila je, da si stari ljudje svoj prosti čas zapolnijo z različnimi aktivnostmi. Tudi tisti, ki živijo sami, pravijo, da jim ni dolgčas, kar kaže na to, da izkoristijo možnosti, ki so jim ponujene. Aktivno svoj prosti čas namenijo za druženje z drugimi ljudmi. Gospe se rade poslužujejo ročnih spretnosti, predvsem pletenja, kaj zapojejo, v svoj prosti čas pa uvrščajo hišna in gospodinjstva opravila, kamor so vključili pospravljanje, sesanje, likanje ipd. Čas namenijo še reševanju križank in gobarjenju (str. 50).

Pasivno ga preživijo z branjem knjig in časopisov, s poslušanjem radia in gledanjem televizije, kjer so med najbolj priljubljenimi nadaljevanke in filmi. Iz odgovorov je razvidno, da star človek svoj prosti čas preživlja aktivno in pasivno, prav tako pa glede tega ni opaziti razlik med tistimi, ki živijo sami, in tistimi, ki živijo skupaj

z zakoncem in/ali družino (str. 50).

Medgeneracijska solidarnost:

Kot ena izmed oblik pomoči starim ljudem (predvsem tistim starim, ki imajo težave z zdravjem), je omenjena pomoč s strani drugih mladih (ne sorodnikov). Predlogi v zvezi s takšno pomočjo so bili zaželeni, v veliki meri so se nanašali na vsestransko pomoč v primeru, da je star človek že nezmožen opravljati hišna opravila in bi mladi bili v pomoč pri kuhanju, hranjenju, prinašanju dobrin iz trgovine in podobnem. Vendar možnost hitro opustijo, saj so enotnega mnenja, da mladi nočejo več pomagati starim ljudem. Menijo, da je velikokrat tako, da si mladi mislijo, da so vse in da star človek ni človek. Mladi bi lahko pomagali, ampak nihče noče več delati in pomagati starim ljudem (str. 60).

O svojih življenjskih izkušnjah se razen dveh oseb vsi pogovarjajo z mlajšimi od sebe, predvsem s sorodniki, z otroki, vnuki in nečaki. Predajajo svoje bogate ustvarjalne in delovne izkušnje, kot sta peka kruha in lep star običaj, ki je že skoraj utonil v pozabo-pletenje zelenja. Nekaterim se zdi potrebno, da bi predajali svoje izkušnje mlajšim, saj menijo, da so mladi dovolj stari, samostojni in izobraženi, da se znajo v življenju znajti. Menijo, da je predvsem pri mladih ljudeh premalo posluha za njihove nauke in nasvete. Imajo občutek, da jim več v nobeni stvari ne »dajo prav« in da jih ne jemljejo resno. Menijo, da je tega kriva družba, ki jih je pokvarila. Ženske bi rade na mlajši rod prenesle gospodinjska opravila. Njihova največja želja v starosti, kar zadeva življenjske izkušnje, je, da bi mlajšim od sebe, predvsem svojim otrokom in vnukom, prenesli, da bi živeli pošteno in v miru, da bi se iz nasvetov naučili, kako v življenju ravnati, da bi jim bilo lažje, kot je bilo njim samim. Večina svoje življenjske izkušnje predaja otrokom, vnukom in drugim sorodnikom. Izstopajo predajanje delovnih izkušenj in spoznanj o spoprijemanju s težavami v življenju, ustvarjalnih izkušenj s področja umetnosti, med vsemi pa prevladujejo lepa vodila in nasveti za življenje (str. 64-65).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Zaradi dejstva, da je na Ptuju, ki je Destniku najbližje mesto, kljub lastni občini treba urejati še veliko uradnih opravkov, je za stare ljudi zelo pomembno, ali lahko uporabljajo javni prevoz. Prav tako se pojavi problem v zdravstvu, saj je Destnik imel svojega zdravnika do nedavnega, sedaj pa je zaradi bolezni že dlje časa odsoten, nadomeščanja ni in tako so ponovno odvisni od nadomestnega zdravnika, do katerega lahko pridejo na Ptuju (str. 55).

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

V tem sklopu je razdelila potrebe in želje na tiste, ki se nanašajo na raziskovano temo in so nastajale med intervjuji, ker so bile izražene s strani intervjuvanih oseb (str. 59).

Glede dodatnih dejavnosti so stari ljudje zainteresirani, da bi imeli predavanja na temo kmetijstva. Veseli jih, da bi kaj skupaj delali, da bi se organizirale različne dejavnosti, ki bi jih med seboj povezovala, kot so petje in drugi družabni dogodki. Hkrati se bojijo, da kakšna nova društva ne bi uspela, saj bi morali plačevati članarino, kar pa predstavlja staremu človeku s kmečko pokojnino dodaten strošek, ki bi si ga težko privoščil. So pa to stari ljudje, ki imajo delovne navade, zato si vsak išče delo doma, tako da se pojavi vprašanje, kakšna bi bila udeležba, saj odkrito priznavajo, da niti ne bi hodili na kaj takega in da ni potrebe, da se sploh kaj dodatnega organizira. Problem je v tem, da se vse dogaja v središču kraja, ki pa je precej oddaljeno od okoliških vasi, ki spadajo v občino (str. 59-60).

Kljub potrebam, ki so jih izražali v pogovoru, pa na konkretno vprašanje, kaj si osebno želijo, ni več pravih odgovorov. Ničesar ne potrebujejo, saj so se sprijaznili s stanjem, v kakršnem živijo. Verjetno gre za to, da niti ne upajo izražati osebnih želja, saj se v življenju prilagajajo razmeram, v katerih se znajdejo, in morajo brez pomoči skozi marsikatero težko izkušnjo. Zraven lepe želje po ohranitvi zdravja se pojavi enotna želja po medčloveškem odnosu, kar že tukaj pokaže na osamljenost starega človeka. Želijo si človeške bližine kogarkoli - od pokojnih partnerjev do koga izmed svojih, drugih mladih ali morebitne mlajše družinice, da bi imeli občutek bližine sočloveka in čutili še drugo življenje v hiši (str. 61).

Za najbolj izpostavljene potrebe so izražene tiste, ki se nanašajo na dodatne dejavnosti, ki bi jim omogočale medsebojno druženje. Izražena potreba je hkrati odgovor na premajhno število ponujenih služb in storitev, ki ne zadovoljujejo potreb starih. V primeru težav z zdravjem izstopa še potreba po pomoči človeka. Ta ostaja nezadovoljena pri tistih, ki živijo sami, prav tako je pri njih večja in težje rešljiva potreba po prevozu, ki jo izražajo vsi. V težavah bi pomoč poiskali pri svojih najbližjih: pri partnerju, otrocih ali sosedih (str. 61).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

V težavah bi pomoč poiskali pri svojih najbližjih: pri partnerju, otrocih ali sosedih (str. 61).

Tukaj so mišljene aktivnosti v kraju, kamor spadajo kakršna koli društva in prireditve, predvsem Društvo upokojencev in interes starega človeka do ponujenih storitev, ki so mu na voljo v okviru organiziranih storitev (str. 55). Zaradi dejstva, da je na Ptuju, ki je Destniku najbližje mesto, kljub lastni občini treba urejati še veliko uradnih opravkov, je za stare ljudi zelo pomembno, ali lahko uporabljajo javni prevoz. Prav tako se pojavi

problem v zdravstvu, saj je Destrnik imel svojega zdravnika do nedavnega, sedaj pa je zaradi bolezni že dlje časa odsoten, nadomeščanja ni in tako so ponovno odvisni od nadomestnega zdravnika, do katerega lahko pridejo na Ptuj. Stari ljudje so brez izpitnih dovoljenj in tako tudi brez lastnega prevoza. Žal je večina še tistih nekaj avtobusov, ki vozijo, šolskih in so med počitnicami in prazniki ukinjeni, ob koncih tedna pa javnega prevoza med Destrnikom in Ptujem sploh ni. Tisti, ki so zadovoljni s prometnimi povezavami javnega potniškega prometa, odhajajo na Ptuj po opravkih tako, da si skrbno organizirajo svoj čas in opravke, ki jih morajo narediti do časa, ko se bo avtobus vračal. Ostali pa vidijo težavo v tem, da so prometne povezave slabe. Ljudje iz okoliških vasi so primorani prepešati dolge poti, da sploh pridejo do postajališča, saj je proga speljana po glavni cesti in tako obide oddaljene zaselke, ki jih ni malo (str. 55).

Stari ljudje v Destrniku navajajo, da zanje deluje le Društvo upokojencev. V odgovorih je čutiti nezadovoljstvo, saj se ponavlja odgovor, da za stare ni ničesar drugega. Tako je slutiti, da pogrešajo še kaj in da z društvom niso zadovoljni, saj se v njegovem okviru organizirata le kakšen občni zbor in izlet na leto. Večina starih ljudi so člani Društva upokojencev, vendar pravijo, da od tega nimajo prav veliko, razen plačevanja članarine, saj se redkih srečanj v večini ne udeležujejo, ker gre po mnenju večine le za popivanje. Med prireditvami so za stare le takšne, ki so namenjene ljudem, ki so stari nad sedemdeset let. Pravijo, da drugih prireditev ni, in omenijo še tiste, ki so namenjene vsem krajanom, kot so pogostitve ljudi ob cerkvenih praznikih ter že tradicionalna zahvala in kratek program med mašo vsem materam ob materinskem dnevu (str. 55-56).

Primanjkuje aktivnosti, kamor bi se stari ljudje lahko vključili in bili dejavni. Stari ljudje so odvisni od javnega prevoza, zato se tu pojavi problem, ker so povezave neurejene in slabe. Občina je odgovorna, da bi se trenutno stanje spremenilo in izboljšalo, kar lahko sklepamo iz tega, da so stari ljudje priče nenehnemu razvoju v kraju, ki posega na različna področja, problematiki in potrebam starih ljudi pa se vedno znova izogne. Centra za socialno delo stari ne poznajo in s tem tudi ne oblik pomoči, ki bi jih morebiti lahko kdaj izkoristili. Seznanjenost z njimi bi jim lahko že danes preprečila marsikatero skrb. Urejanje obveznosti na uradih vzbuja pri starem človeku občutek ponižanja in manjvrednosti zaradi odziva zaposlenih. Država bi starega človeka morala bolj obveščati o njegovih pravicah, ki bi morebiti izboljšale njegov položaj (str. 76).

Kaj avtorica predlaga:

- občina lahko v okviru dodatnih dejavnosti omogoči strokovnjaka, agronoma, ki bi predaval o za stare aktualnih vprašanjih v zvezi s kmetijstvom
- odgovorni člani odbora društva upokojencev bi organizirali družabne večere, ki bi se odvijali po posameznih vaseh
- odbor društva upokojencev mora biti dobro seznanjen s pomembnostjo srečanj in posvečati pozornost vsem članom. Pri organizaciji in pripravi srečanj in izletov naj se upoštevajo oddaljenost večine članov od društva, finančne zmožnosti in lasten interes starega človeka
- po lastni pobudi zainteresiranih bi lahko uvedli večere, namenjene dejavnostim, ki jih veselijo (npr. petju).
- kraj bi moral imeti na razpolago nekaj ljudi, ki bi bili v pomoč starim ljudem v nujnih primerih
- v vaškem odboru bi se lahko na občnem zboru dogovorili za organiziranje pomoči starim ljudem v njihovem kraju, pogovorili bi se o možnih načinih pomoči, se s starimi ljudmi posvetovali in z njimi začeli izvajati dogovorjene oblike pomoči
- v okviru zdravstvenih storitev bi se vpeljala pomoč zdravstvene službe na domu, ki bi nudila vsaj občasno pomoč pri osebni negi. Tukaj bi lahko prišli v pomoč dijaki srednjih zdravstvenih šol v okviru svojega praktičnega dela
- pri službah javnega prometa bi bilo treba zagotoviti, da se skušajo vzpostaviti ali ohraniti prometne povezave s Ptujem
- uvajati in vzpodbujati prostovoljno delo (vzpodbujati predvsem mlade)
- osnovne šole bi se v okviru projektnega tedna z eno skupino posvetile delu s starimi ljudmi. Ob zaključni predstavitvi rezultatov bi stare povabili v šolo, kjer bi skupaj z mladimi obudili skupaj preživeti teden
- socialna delavka v osnovni šoli lahko ustanovi krožek, ki bo namenjen spoznavanju problematike in pomoči starim ljudem v njihovem kraju
- Center za socialno delo se predstavi starim ljudem s svojo dejavnostjo, jih seznani z oblikami pomoči, ki jih nudi, in predstavi, kaj je treba storiti, da bodo starim ljudem njihove storitve dostopne in omogočene
- zagotovi se organizirana oblika pomoči na domu, ki nudi osnovno oskrbo v primeru bolezni
- stari ljudje sami, njihovi svojci in sploh vsi ljudje moramo negovati in se zavestno truditi za ohranjanje lepih odnosov, ki jih imamo z drugimi
- za konce tedna bi lahko ob večerih tudi župnik s pomočjo župnijskega sveta organiziral družabne večere
- zelo pomembno je, da se s strani občine zagotovi koga izmed tam zaposlenih, (ki mu prijaznost do starega človeka in zavzemanje zanj nista tuja), ki bo zadolžen za zagotavljanje seznanjenosti in

razlaganja pravic starim ljudem, ki bi jih to zanimalo in bi se stari lahko v primeru vprašanj obrnili nanj (str. 79-80)

10 Naslov naloge:

Kvaliteta življenja starih ljudi, ki živijo doma, avtorica: Emina Trstenjak

Vrsta naloge:

Raziskava je kvalitativna in deskriptivna, ki sledi smernicam kvalitativnega raziskovanja, ki jih predlaga Mesec (1998 in 2001). Sledi pa napotkom, ki sta jih za potrebe »hitre ocene stanja« razvila Stims in Rhodes za Združene narode in WHO (1998). Metoda omogoča kombiniranje kvalitativnega in akcijskega raziskovanja. Gre za to, da tak raziskovalni pristop omogoča, da dobimo hitro oceno nekega raziskovalnega pojava. Tako si na hiter način iz informacij, ki so nam na voljo, ustvarimo čimbolj zaokroženo in celovito sliko nekega pojava, gre predvsem za skico terena (str. 31).

Življenje starih ljudi:

Izvedla je šestnajst poglobljenih polstrukturiranih intervjujev z osebami na njihovem domu. Kot merski instrument je bil uporabljen vprašalnik, ki je vseboval teme: socialni kontekst, zemljepisna umestitev, vsakdan, potrebe, želje, stiki, stališča, aktivnosti, pomoč. Želela je predvsem pridobiti podatke o tem, kako ljudje živijo, kakšen je njihov vsakdanjik, kako se srečujejo s težavami v življenju, kakšne probleme občutijo in tudi kako si sami pomagajo (str. 32).

V raziskavi je uporabila vzorčenje, ker se je odločila za kvalitativno raziskovanje in ji ne bi uspelo zajeti celotne populacije starih ljudi, ki živijo v svojem domu v občini Ljubljana. V raziskavi je sodelovalo šestnajst oseb, osem žensk in osem moških, od tega:

- štirje moški stari nad 80 let
- štiri ženske stare nad 80 let
- štirje moški stari pod 80 let
- štiri ženske stare pod 80 let

Od tega je bilo po zakonskem stanu:

- 7 vdovcev
- 5 poročenih
- 2 samska
- 2 ločena

Gibljivost intervjuvanih oseb je bila:

- 10 pokretnih
- 3 delno pokretni
- 3 nepokretni

Vsi intervjuvanci živijo na območju Mestne občine Ljubljana na svojih domovih, v bloku ali stanovanjski hiši. (str. 32-33). 8 intervjuvanih starih oseb živijo sami, 3 živijo s partnerjem, 3 živijo ali z vnukom, sinom, mamo (str. 41-42).

Socialne mreže:

Ljudje so posebno pozornost namenili zdravju in pa stikom, ki so jih razdelili na stike s svojimi domačimi (sorodniki, bližnjimi) in z drugimi, kamor spadajo tudi strokovnjaki. Ti stiki imajo pomembno vlogo v njihovih življenjih, saj so veseli vsakega druženja in časa, ki ga preživijo v svojem ožjem krogu sorodnikov in v krogu pomembnih ljudi (str. 38).

Prav tako navajajo, da je velik delež starih ljudi, ki živijo v bloku. Nekateri pa ne vedo, koliko je starih v okolici, saj se sami večinoma zadržujejo doma, ne zahajajo ven in jih tudi ne zanima, kaj se dogaja v njihovi bližini (str. 39).

Stari se srečujejo, družijo med seboj glede na to, ali gredo lahko iz stanovanja ali ne. Tisti, ki lahko gredo iz stanovanja, navajajo mesta, kot so vrtci in trgovine. Pomemben povezovalec starih ljudi so tudi razna društva, ki prirejajo izlete, srečanja, predavanja, kjer imajo stari možnost druženja. Redki se srečujejo tudi na sprehodih, obiskih prijateljev ali pa ob kavi (str. 42).

Vsi stari ljudje naštevajo zase pomembne ljudi v svoji okolici. Večinoma so to domači, s katerimi se družijo in imajo stike. Za večino so najpomembnejši njihovi otroci ter njihove družine oz. partner, če ga imajo. Stari ljudje so veseli vsakega obiska domačih in njihove pomoči, vendar jih velikokrat sami nočejo obremenjevati in jim biti v napoto. Prav tako so za njih pomembni tudi stiki z drugimi sorodniki, prijatelji, sosedi in strokovnjaki ter

domače živali. Predvsem starejši nimajo več prijateljev, ker so umrli. Ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik prek telefona. Večina starih ljudi pogreša svoje partnerje in način zakonskega življenja. Pogrešajo tudi prijatelje, sorodnike in obiske otrok. Med strokovnjaki imajo pomembno vlogo oskrbovalke iz Zavoda za oskrbo na domu, ki prihajajo k njim in nekaterim pomenijo edino vezo z zunanjim svetom (str. 53-54).

Vsak človek potrebuje svojce, prijatelje, da se lahko s kom pogovarja. S staranjem se stiki ohranijo ali pa prekinejo. Mnogi partnerji, sosedje, sorodniki in prijatelji umrejo, za njimi pa ostanejo spomini, ki nekatere stare na starost izpopolnjujejo (str. 63).

K izboljšanju kvalitete starosti bi lahko pripomogli »spoznavni večeri npr. za vse stanovalce enega bloka, s tem bi lahko spoznali in navezali stike«, vendar pa bi tudi stari ljudje morali sami več storiti zase, da bi ohranili stike (str. 61).

Preživljanje prostega časa:

Stari ljudje imajo kar nekaj prostega časa, ki ga poskušajo izkoristiti na različne načine. Berejo knjige, časopise, obdelujejo vrtiček, revije, gledajo televizijo, poslušajo radio, slikajo, hodijo na predavanja, prireditve, k maši, telovadijo, hodijo na sprehode, izlete, obiskujejo prijatelje, štrikajo, zanimajo se za živali in za kuhanje. Včasih pa preprosto zadremajo na kavču (str. 57).

Kvaliteta prostega časa je odvisna od starosti. Predvsem mlajši ga preživljajo bolj aktivno. Večina starih ne hodi na prireditve zaradi bolezni, nepokretnosti in tudi neinformiranosti. Včasih so hodili v gledališče, vendar sedaj ne več. Ker ne hodijo tako pogosto ven, nimajo informacij o dogodkih, ki so jim na voljo. Večina starih ne hodi na dopust in počitnice (str. 58).

Stari ljudje si poskušajo dan zapolniti z raznimi aktivnostmi, ki so v mejah njihovih moči. Delo da človeku občutek koristnosti in tako mu tudi dan hitreje mine. Nekateri stari se zaposlijo z drobnimi opravili. Eni obdelujejo vrt, drugi pospravljajo, tretji skrbijo za vnuke ali pa finančno pomagajo svojim otrokom. Skoraj vsi imajo doma vsaj en časopis, ki ga radi sami ali pa s pomočjo drugih preberejo. Nekaj pa je tudi takih, ki so naročeni na časopis, vendar ga ne preberejo, ker jih ne zanima ali jim tega ne dopušča slab vid. Tretji pa se potrudijo in preberejo tudi kakšno knjigo ali pa se lotijo reševanja križank. Del starih ljudi pravi, da ne spremlja ne televizije, ne radia in prav tako tudi časopisa ne. Eni navajajo razlog slabo zdravje, drugi pa preprosto ignorirajo medije (str. 48).

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Ljudje, ki ostajajo v stanovanju, so prikrajšani za aktivno vključevanje v društva in so izolirani od zunanjega dogajanja, ker se ga ne morejo udeležiti, predvsem zaradi zdravstvenih razlogov. Na ta način imajo tudi manj stikov (str. 42).

Stari ljudje se družijo v okviru kakšnega društva, sami ponavadi ne organizirajo posebnih srečanj. Srečujejo se v okviru društva upokojencev, kjer prirejajo razne izlete, srečanja, predavanja. Mlajši se srečujejo v trgovini (str. 40).

Medgeneracijska solidarnost:

Poudarjajo, da je starost bolj ali manj prepuščena samemu človeku in da je v veliki meri od njega odvisno, ali bo osamljen ali ne. Nekateri stari ljudje imajo dobre izkušnje s svojo starostjo in pravijo, da družba ne gleda drugače na njih. Pravijo, da so mlajši prijazni z njimi. Večina pa poudarja, da širše družbe ne zanimajo njihove potrebe in jih postavlja na stranski tir ter jim ne posveča dovolj pozornosti (str. 44).

Stari ljudje večinoma želijo in potrebujejo stike z mlajšo generacijo. Mlajša generacija, predvsem študentje so lahko starim ljudem v pomoč pri čiščenju, spremstvu, nakupih v trgovini ter pa predvsem kot družabniki in povezovalci z zunanjim svetom. Od mlajše generacije si želijo spoštovanja. Nekaterim je vključitev mladih dvomljiva in menijo, da so šolarji še premladi za kaj takega. Nekdo pa je izrazil željo, da bi mladi obiskovali le svoje sorodnike, druge pa ne (str. 62).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Raziskava se nanaša zgolj na mestno okolje, nanaša se na glavno mesto Ljubljano.

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Stari ljudje si najbolj želijo ostati doma, v domačem okolju in to čim dlje je mogoče. Zato se njihove želje in potrebe navezujejo na skrb in nego v domačem okolju. Želijo si obiske zdravnikov na domu, več informacij o oskrbi na domu in informacije v zvezi z dogajanjem v Ljubljani. Veliko jim pomeni druženje in pomoč pri najnujnejših stvareh. Želja je tudi obisk socialne delavke, ki bi lahko posredovala informacije starim ljudem, kam se lahko obrnejo v zvezi s pravicami, pokojnino, dodatkom za pomoč in postrežbo. Izražena je bila tudi potreba po službah, ki bi pripravila svojce na starost in bolezen v tem obdobju. Prav tako omenjajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi starim ljudem izpopolnile potrebo po pozornosti, druženju in

bližini oseb, ki bi za njih skrbele. Nekateri nimajo želja in predlogov v zvezi s strokovnimi službami, ker menijo, da se že »tako veliko dogaja« (str. 61).

Želje se razlikujejo glede na starost. Čim starejši si, manj želja imaš, če pa jih imaš, so več ali manj povezane z zdravjem. Želijo si, da bi ljudje bolj upoštevali želje starih, jim olajšali dostop do zunanjega sveta z dvigalom, da bi lahko šli ven, več pozornosti in obiskov sorodnikov. Nekateri želijo, da »vse ostane tako kot je« (str. 63).

Mlajši stari želijo iti na izlet, potovati ali pa obiskovati zdravilišče, drugi pa na starost nimajo želja. Vsak človek potrebuje svojece, prijatelje, da se lahko s kom pogovarja. S staranjem se stiki ohranijo ali pa prekinejo. Mnogi partnerji, sosedje, sorodniki in prijatelji umrejo, za njimi pa ostanejo spomini, ki nekatere stare ljudi na starost izpopolnjujejo (str. 63).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

V primeru, da stari ljudje potrebujejo pomoč, jim pomagajo otroci in socialna oskrbovalka. Pomoč jim nudijo tudi vnuki, zet, bratranec, nečakinja, sosed, prijatelj in Društvo invalidov vojn. Socialna oskrbovalka obiskuje vse osebe, vendar je vsi ne doživljajo kot pomoč. Vsak ima vsaj nekoga, na katerega se lahko obrne, če potrebuje pomoč (str. 56).

Velikokrat so stari ljudem v pomoč sosedje, saj jim ti pomagajo in prinesejo hrano, časopis, plačajo položnice, ali pa pridejo le na obisk. Seveda stari nimajo z vsemi sosedi takšnega odnosa, vendar pa marsikdo rad priskoči na pomoč. Problem se pojavi v blokiih in tam, kjer se sosedi med seboj ne poznajo in kjer poteka pomoč po načelu »ti meni-jaz tebi«. Star človek je zato izločen, saj zaradi bolezni in osamljenosti ne more nuditi pomoči drugim in tako tudi sosed ne čuti potrebe pomagati njemu. Ena gospa je mnenja, da brez plačila danes nihče več nič ne stori za drugega (str. 50).

Ker je Ljubljana glavno mesto, ima lokalna skupnost veliko aktivnosti, društev, organizacij ter zdravstvenih domov, ki so na voljo staremu človeku 24 ur na dan. Prav tako ni težav s prometnimi povezavami. Vendar pa se lahko star človek hitro izgubi v množici ponudnikov različnih pomoči ter ostane v tej množici nekako prezrt ter zapostavljen ter posledično osamljen. Tako deluje na področju zdravja 7 zdravstvenih domov. Ambulanta splošne nujne medicinske pomoči deluje za odrasle 24 ur na dan, v Urgentnem bloku Kliničnega centra. Za nujne obiske zdravnika na bolnikovem domu, v primeru nenadnega poslabšanja zdravstvenega stanja deluje posebna zdravstvena služba 24 ur. V Ljubljani deluje 6 domov za stare in 5 centrov za socialno delo (str. 35).

Kaj avtorica predlaga:

- potrebno je razvijati programe, ustanoviti mreže, ki bi temeljile na osnovi prostovoljnih, družabniških ter medsoseskiih skupin za boljšo kakovostno funkcioniranje in zadovoljno življenje v tretjem obdobju življenja. K temu lahko prispeva solidarnost v bivalnem okolju, angažiranje otrok, sosedov in raznih društev
- organizirati spoznavna srečanja v blokiih, kjer bi se lahko razvila medsebojna sosedska pomoč, organiziranje pomoči tistim, ki so manj pokretni
- razviti mrežo, ki bi skrbela za aktivno informiranost starih ljudi o raznih dogodkih, kjer bi imeli stari možnost druženja. Predhodno seznaniiti ljudi, kje imajo možnost dobiti informacije
- težiti k ustvarjanju povezav vseh treh generacij. Srednja generacija omogoči in organizira druženje ter spoznavanje mlajših ter starih z zabavnimi in poučnimi uricami v knjižnicah, parku, na sprehodu z živalmi
- skupine za samopomoč, kjer bi stari ljudje imeli možnost srečanj, bližine z vrstniki, izražanj svojega mnenja ter tudi razvijanja samozagovornišva. Tako bi se sami stari ljudje lahko angažirali in motivirali, s tem pridobili občutek koristnosti in tako dvignili nivo kvalitete življenja (str. 73).

11 Naslov naloge:

Socialni položaj in mreže starih ljudi na Kapli na Kozjaku, avtor: Buher Davorin

Vrsta raziskave:

Raziskava je kvalitativna. Izvedel jo je s pomočjo intervjujev. Tako dobljene podatke je obdelal deskriptivno oz. opisno. Z raziskavo je želel s pomočjo končne poskusne teorije prikazati socialni položaj in mreže starih ljudi na Kapli na Kozjaku (str. 45).

Življenje starih ljudi:

Vzorec pričujoče raziskave predstavljajo primeri iz populacije starih ljudi nad 65 let, s stalnim bivališčem v lokalni skupnosti Kapla na Kozjaku (občina Podvelka). V raziskavo je bilo vključenih 13 ljudi oz. 5 moških in 8 žensk. Gre za 4 zakonske pare, ki so odgovarjali več ali manj izmenično. Ostali udeleženi pa ne živijo s partnerjem, kar pomeni, da so sami ali pa živijo z družino (pri lastnih otrocih) (str. 46).

Starost intervjuvancev se giblje med 69 in 99 let, kar pomeni, da je zajel vzorec starih ljudi, rojenih med leti

1907 in 1937. Izbor je bil naključen (str. 46).

Socialne mreže:

Družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore. Udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani. Otroci in vnuki radi prihajajo domov. Redno se med seboj obiskujejo. Stari ljudje brezpogojno lahko računajo na pomoč otrok in vnukov. Družina nudi starim ljudem pomoč pri prevozih, zlasti do zdravnika in pomoč v stiski, ko gre za čustveno oporo (str. 64).

Skrb za lastno družino tudi na stara leta pomeni veliko odgovornost. Ena izmed udeleženk raziskave mora skrbeti za duševno bolnega sina, ki potrebuje nego in varstvo. Delno pomoč jima nudi socialna oskrbovalka preko Centra za socialno delo v Radljah ob Dravi. Ta pomoč je brezplačna (str. 66).

Družino in širše sorodstvo povezujejo družinska praznovanja in pa tradicionalni krščanski prazniki, kot sta božič in velika noč, pa tudi dan spomina na mrtve. Takrat je čas za pogovore, druženja, zlasti pa skupno praznično kosilo, ki nekako daje še večji občutek povezanosti in pripadnosti družini (str. 66).

Dejstvo je tudi, da se ljudje danes zaradi vse bolj sodobnega ritma življenja medsebojno odtujujemo. Vse manj časa namenjamo pristnim odnosom z ljudmi, ko so nam v življenju pomembni (str. 67).

Kako pa stari ljudje pomagajo svojim družinam? Njihova pomoč je predvsem materialne narave, katera je zelo cenjena. Gre za njihovo podporo in darove po zmožnostih. Konkretno vse tisto, kar je pridelano doma, v domačem okolju. To so pridelki z njive in vrta, tudi meso. Otroci so pripravljeni pomagati za to (str. 67).

Ohranjanje stikov s širšim sorodstvom (bratje, sestre, nečaki, nečakinje, bratranci, sestrične. Med seboj si tudi pomagajo, zlasti pri delu na polju, oddaljen sorodnik ponudi tudi prevoz. Čas druženja so zopet cerkveni prazniki, godovi in rojstni dnevi in pa vikendi (str. 67).

Sorodniki so večinoma oddaljeni. Dom so si ustvarili tudi v tujini. Zato je spet pomemben telefon, ki daje občutek pomanjkanja pristnega stika. Stari ljudje so za obisk sorodnika odvisni od prevoza. Tu se spet počutijo odvisne od drugih. Pri sorodnikih se oglasijo tudi spotoma, ko opravijo pri zdravniku (str. 67-68).

Raziskava je pokazala, da imajo stari ljudje na Kapli veliko prijateljev, tudi čez mejo z Avstrijo (str. 68).

Prijatelji so sovaščani, sosedje, sokrajani iz lokalnega društva. Temeljno pravilo prijateljstva je medsebojno zaupanje in spoštovanje. Prijatelj je tudi tisti, na katerega se lahko zanesesh v osebni stiski, ko potrebuješ čustveno oporo ali konkretno pomoč. Vedno so pripravljeni na pogovor ali pa na klepet kar tako (str. 69).

Izgubo bližnjega je težko preboleti. V življenju starega človeka pravzaprav ne gre brez takih izgub. So nekaj samoumevnega, neizogibnega. Nenazadnje je življenje minljivo. Na stara leta se je pomembno sprijazniti s tem, da vrstniki, vrstnice tudi umirajo. Socialna mreža se res zoži (str. 69).

Preživljanje prostega časa:

Prostočasne aktivnosti so tiste dejavnosti, ki jih poleg obveznosti še radi počno. Avtor omenja, da je to lahko tudi kakšna vsakodnevna obveznost, kot je gospodinjstvo. Reševanje križank, branje, in zanimivo, tudi pisanje dnevnika, je za stare ljudi še posebej pomembno, saj se tudi s tem krepijo njihove možganske celice. H krepitvi duha in sprostitvi pripomore tudi sprehod v naravo. Družabne igre kot so »človek ne jezi se« in razne igre s kartami-malo za šalo malo zares-niso samo za otroke in mlade. Tako se lahko zabavajo tudi stari ljudje. Ženske so rade omenile vezenje prtičkov. Nekaj posebnega so rože iz kreppapirja, ki se namestijo okoli razpela kot okras (str. 63).

Stari ljudje na Kapli za razvedrilo zelo radi pojejo. Prav ljudsko petje ima na Kapli bogato tradicijo (str. 63).

Moški so kot svojo razvedrilno dejavnost omenili lov oz. navduševanje nad lovstvom. Tudi ta dejavnost ima na Kapli že svojo tradicijo. Lovci imajo tudi svoj lovski dom, pa tudi na splošno se veliko družijo (str. 63).

Zanimiva interesna dejavnost starih ljudi je tudi molitev, ki pomeni tudi pomoč v stiski. Ta dejavnost se pravzaprav tiče njihove duhovne ravni eksistence (str. 63).

V prostem času in ob drobnih hišnih opravilih stari ljudje spremljajo pomembna dogajanja in nekatere oddaje tudi preko tv sprejemnika. Vendar pa le-tega niso omenjali kot pomembnega razvedrila v prostem času v takšni meri, kot je avtor pričakoval. Tv sprejemnik uporabljajo pravzaprav zelo malo (str. 63).

Vsakdanje življenje starih ljudi je zapolnjeno z vlogami, ki določajo tudi njihove obveznosti. Te so jasno določene in si jih oni pravzaprav kar sami naložijo. Zanimiva je raznovrstnost prostočasnih dejavnosti, ki so povezane tudi s tradicijo v kraju (str. 63).

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Star človek ima v okolju, kjer živi, določeno vlogo. Ta je tesno povezana z družbenimi normami in pričakovanji njegovega socialnega okolja. Potrebno se je prilagoditi. Staremu človeku z odvzemom določene vloge ranimo dostojanstvo in mu tako onemogočimo, da živi svoje polno življenje (str. 70).

Socialni položaj starih ljudi na Kapli je zelo cenjen in spoštovan. S svojo jasno vlogo imajo možnost participacije. Vključeni v raziskavo so aktivni na različnih področjih, zlasti na kulturnem. Ena izmed tradicionalnih oblik druženja med starimi ljudmi je gotovo obiskovanje nedeljskih verskih obredov (str. 70).

Stari ljudje sodelujejo tudi v cerkvenem pevskem zboru. Ta skupina deluje tudi medgeneracijsko (str. 70).

Skupaj s sosednim krajem Ožbalt ob Dravi je aktivno tudi Društvo upokojencev. Trenutno šteje 102 člana. Stari ljudje se redno udeležujejo izletov, piknikov in sestankov in imajo s tem večjo možnost participacije (str. 71). Društvo kmetič sodeluje na letnih občinskih praznikih. Članice se družijo v prostorih osnovne šole, kjer vezejo ter prirejajo razstave ročnih del (str. 71).

Udeleženci raziskave sodelujejo tudi drugod, v drugih društvih, ki na Kapli (še) ne delujejo. To so Zveza borcev iz Lehna, v Radljah ob Dravi Društvo prisilnih mobilizirancev in pa Društvo diabetikov s sedežem v Mariboru (str. 71).

Medgeneracijska solidarnost:

Družabne igre kot so »človek ne jezi se« in razne igre s kartami-malo za šalo malo zares-niso samo za otroke in mlade (str. 63).

Stari ljudje sodelujejo tudi v cerkvenem pevskem zboru. Ta skupina deluje tudi medgeneracijsko (str. 70).

Po mnenju vključenih v raziskavo mlada generacija stare ljudi na Kapli dobro sprejema. Stari ljudje se s strani mladih ne počutijo ogroženi. Pravzaprav je dovolj razumevanja in spoštovanja med generacijami. Pomembno je, da se star človek zaradi svoje starosti ne počuti drugačnega (str. 74).

Dejstvo je, da smo ljudje med seboj različni. Zato je pomembno zavedanje, da v sodobni družbi prihaja s strani mlade generacije tudi do ignorance do starih ljudi. Odnos mladih do starih je povezan z vzgojo v družini. Danes se velikokrat zgodi, da kdo iz mlajše generacije »pozabi« pozdraviti starega človeka. Vključeni v raziskavo se tudi zavedajo, da so zaradi svoje starosti mladim lahko tudi v breme (str. 75).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Kapla na Kozjaku je idilična vas sredi Kozjaških hribov. Številne kmetije so posejane na slemenu Kozjaka, med povirjem Ožbaltskega potoka in Čermenice. Središče vasi označuje cerkev sv. Katarine in pomembni objekti. To so: nova osnovna šola z vrtcem, gasilski dom in trgovina s pošto. Sredi vasi se nahajajo še: majhen ribnik pokopališče, nekaj individualnih hiš. Kraj trenutno šteje nekaj več kot 880 prebivalcev (str. 40).

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Ni podatka.

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

Družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore. Udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani. Otroci in vnuki radi prihajajo domov. Redno se med seboj obiskujejo. Stari ljudje brezpogojno lahko računajo na pomoč otrok in vnukov. Družina nudi starim ljudem pomoč pri prevozih, zlasti do zdravnika in pomoč v stiski, ko gre za čustveno oporo (str. 64).

Stari ljudje na Kapli so s širšo lokalno skupnostjo zelo povezani preko raznih društev, ki so aktivna v kraju. To je najprej Društvo upokojencev Ožbalt-Kapla. Kulturno društvo Kapla je tesno povezano z ljudskimi pevkami, ki aktivno delujejo že deset let. Cerkevno petje in lovstvo imata na Kapli že bogato tradicijo. Lovsko društvo šteje nekaj manj kot 70 članov. V vasi deluje še Karitas, ki materialno ne pomaga samo starim ljudem, ampak tudi vsem drugim krajanom, ki so pomoči potrebnim, tudi invalidom (str. 40-41).

Kaj avtor predlaga:

- bistvenega pomena je, da se samo okolje prilagodi staremu človeku in obratno. Sam proces staranja vpliva tudi na povečane potrebe po družbeno organizirani skrbi za stare
- v okviru detabuizacije bi bilo potrebno poskrbeti za večje ozaveščanje in seznanjanje javnosti o starosti. Razbiti bi bilo potrebno mite in stereotipe, kot so: da je starost bolezen, da so stari ljudje vsi enaki, da so nekoristni ipd. Najbolj bi bilo potrebno ozaveščati mladino po šolah, zlasti o nujnosti medgeneracijske povezanosti, o konkretni pomoči starim ljudem in o organiziranih oblikah druženja
- večgeneracijske družine je potrebno bolj podpreti. Zakon o socialnem varstvu omenja novost, ki se nanaša na osebo, ki neguje in varuje bolnega starostnika. Ta oseba lahko pridobi status oskrbovalca na domu, kar se šteje tudi kot redna zaposlitev. Ta nova možnost torej vključuje svojce
- trajne oblike pomoči na domu bi starim ljudem na Kapli omogočile dlje časa ostati v svojem domačem okolju. Seveda bi morala biti tudi cena storitev primerna. Vključiti bi bilo seveda potrebno Center za socialno delo Radlje ob Dravi. Tako bi se tudi razbremenilo svojce, ki skrbijo za stare ljudi. Njih same bi bilo potrebno o tem povprašati, če bi se s tem strinjali in jim stvar razložiti v njim razumljivem jeziku
- ustanovitev skupine starih za samopomoč, ki bi za stare ljudi pomenila nekaj novega, predvsem pa novo obliko druženja, samostojno pobudo k skupnemu reševanju težav ter izmenjavi izkušenj. To obliko druženja bi bilo treba starim ljudem predstaviti in približati na primeren način. Tudi v smeri ustanovitve medgeneracijske skupine bi bilo potrebno razmisliti. Ustanovitev takih skupin pomeni tudi izvrstno dopolnilo strokovnemu delu
- bolj podrobno bi bilo potrebno raziskati potrebe in želje starih ljudi na Kapli. Le tako se jim lahko

omogoči še večjo kvaliteto življenja. Najlažje je, da posameznik ali skupina ljudi v okolju sama definira svoje potrebe oz. probleme in jih tudi prepozna kot probleme. Če to opravi stroka, obstaja nevarnost oz. možnost, da se zmoti. Njena naloga je, da mora na podlagi zbranih informacij zagotavljati storitve, s katerimi bo potrebe in želje starih ljudi tudi zadovoljila (str. 83-84)

LETO 2007

12 Naslov naloge:

Potrebe starih ljudi v občini Tržič, avtorica: Zlata Dragan

Vrsta naloge:

Raziskava je kvalitativna in deskriptivna, ki sledi smernicam kvalitativnega raziskovanja, ki jih predlaga Mesec (1998 in 2001). Sledi pa napotkom, ki sta jih za potrebe »hitre ocene stanja« razvila Stimms in Rhodes za Združene narode in WHO (1998) (str. 42).

Življenje starih ljudi:

V raziskavo je vključenih pet oseb starih nad 65 let, ki živijo v občini Tržič. Izbrane osebe vse živijo na svojih domovih. Tri osebe so ženskega, dve pa moškega spola. Tri ženske so vdove. Ena oseba živi v mestnem jedru, tri pa v primestnih krajevnih skupnostih, ena pa na visokogorski kmetiji (str. 43).

Po nasvetu mentorice je skušala izbrati osebe, ki so si nekoliko različne, zato je izbrala osebo, ki je dopolnila 76 let in z ženo živita v svoji hiši ter sta oba zelo aktivna z urejanjem le-te. Druga oseba, ki je stara 73 let, je že petintrideset let vdova in živi sama v bloku. Tudi tretja oseba je vdova, stara je 71 let in živi s sinovo družino. Četrta oseba je stara 86 let in živi s sinovo družino na visoko gorski kmetiji, tudi ona je vdova. Peta oseba je moškega spola, star je 79 let, z ženo živita v večstanovanjski hiši v centru Tržiča (str. 43).

Socialne mreže:

Za večino starih ljudi so najpomembnejši njihovi otroci ter njihove družine, oziroma zakonec, če ga imajo. Večina jih pogreša pokojne zakonce. V primerih, ko stari ljudje potrebujejo pomoč, jim pomagajo zanje pomembni ljudje: zakonec, otroci, vnuki, prijatelji, sosedje. Pomoči so deležni na različne načine, najpogosteje je to pomoč pri večjih delih v gospodinjstvu, urejanju okolice hiš, razni prevozi po opravkih, k zdravniku. Tako pomoč jim največkrat nudijo otroci. Starim ljudem zelo veliko pomeni, da jih imajo radi in da so zaželeni (str. 56).

Pomembne osebe v njihovem življenju so tudi drugi sorodniki, sosedje, prijatelji. Vsi stari ljudje imajo vsaj enega, ali več prijateljev. Z njimi se dobivajo ob različnih priložnostih in na različnih krajih. Pogosta oblika komuniciranja s prijatelji je telefon, v zadnjem času tudi mobilna telefonija (str. 56).

Večina starih ljudi pove, da ima dobre in pogoste stike s sosedi. Skratka stike in druženje s sosedi ter prijatelji stari ljudje zelo radi ohranjajo. Eden od sogovornikov je poudaril, da se najraje druži »s svojimi muslimani«, ker se med seboj bolj razumejo, čeprav ima prijatelje tudi med Slovenci (str. 56).

Pomembna oblika druženja je tudi druženje na izletih, na raznih prireditvah in pohodih. To se nanaša predvsem na tisti sogovornici, ki sta vključeni v društva. Tudi ostali se občasno radi udeležijo izletov, ki jih občasno organizira Društvo upokojencev (str. 56-57).

Avtorica ugotavlja, da ima večina starih ljudi razvejano socialno mrežo, da niso osamljeni in izolirani. V svojem okolju dobijo dovolj pomoči otrok in vnukov, pa tudi ostalih sorodnikov, prijateljev in sosedov (str. 57).

Preživljanje prostega časa:

Najbolj pogosta aktivnost so razna gospodinjstva opravila. Ljudje si zapolnijo dan z raznimi opravili. Pospravijo po hiši, poskrbijo za svoje hišne ljubljence, če jih imajo, obišejo kakšno soseda, spijejo kavo in malo poklepetajo in si skuhamo. Večina kuha tudi za sinovo ali hčerino družino, opravijo pa še kakšna druga opravila za njih (str. 58).

Stari ljudje gredo radi na sprehod, planinarijo, pomagajo otrokom. Radi berejo, nekateri knjige, drugi raje dnevne časopise. Dva sogovornika rada gledata popoldanske nadaljevanke na televiziji. Poleg nujnih vsakdanjih opravil si dneve zapolnijo tudi z varstvom otrok. Tisti, ki so vključeni v društva, hodijo na izlete in se udeležujejo raznih prireditev in srečanj. Večini anketiranih pomeni delo, ki ga opravljajo veselje. V veliko zadovoljstvo jim je tudi to, ker jim to daje občutek koristnosti (str. 59).

Aktivna/neaktivna vloga v družbi:

Večina sogovornikov (4) je vključenih v društvo upokojencev, dve od sogovornic pa tudi v društvo kmečkih žena in planinsko društvo. Večina sogovornikov je zelo aktivna. Eden od sogovornikov ni vključen v nobeno društvo (str. 57).

Večina sogovornikov (4) je aktivnih. Njihova aktivnost je odvisna od okolja v katerem bivajo. Trije, ki živijo v hišah, urejajo okolico hiše, vrtnarijo, skrbijo za živali. Dve sogovornici občasno pomagata pri delu na kmetiji. Ena od sogovornic, ki sicer veliko planinari, zelo rada nabira razna zelišča (str. 58).

Medgeneracijska solidarnost:

Sogovornica je povedala, da se v okolici, kjer živi, kot starejša in izkušena počuti pomembno, saj se mlajši večkrat obrnejo nanjo po kakšen nasvet (str. 60).

Razlike med ruralnim/mestnim okoljem:

Tržič leži ob glavni ljubeljski cesti, ki pelje iz Ljubljane in Kranja čez Ljubelj v Avstrijo. Od glavnega mesta je oddaljen samo 45 kilometrov. Občina Tržič je razdeljena na 13 krajevnih skupnosti (str. 46).

Potrebe, ki jih stari ljudje v lokalni skupnosti izražajo:

Velika želja vsakega posameznika je, da bi lahko v miru živel v domačem okolju, v krogu družine, svojih domačih in tistih, ki so mu blizu. Star človek si še toliko bolj želi in potreba po zasebnosti in miru je še bolj izražena, kot je to pri mlajših osebah. Najbolj od vsega si želi ostati tam, kjer je sprejet in ljubljen, doma v svojem domačem okolju, kjer ima svojo zasebnost, kjer je lahko neodvisen in kjer najlažje izraža svoje individualne želje. Stari ljudje si na prvem mestu želijo ostati doma v domačem okolju in to čim dlje je mogoče. Zato se njihove želje in potrebe navezujejo na skrb in nego v domačem okolju. Zelo poudarjajo pozornost, ki bi jo rabili od osebe, ki bi bila pri njih. Izražajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi jim izpolnile potrebo po pozornosti in bližini. Potrebe, ki jih izražajo, se navezujejo na domače okolje, na skrb in nego v okolju, kjer je človek živel, deloval do danes. S tem, ko je človek star, ne pomeni, da v okolju ni več zmožen živeti samostojno, ampak mu je v nekaterih stvareh pač potrebna pomoč. Izražene potrebe starih ljudi se nanašajo predvsem na zadovoljevanje nematerialnih potreb ljudi. Materialne potrebe so v večini zagotovljene, seveda pri enih bolj pri drugih manj učinkovito in zadostno. Potrebe, ki pa izhajajo iz nematerialnih potreb, pa se pri starih ljudeh največkrat izražajo v potrebi po medčloveških odnosih, bližini družine, prijazni oskrbi, skrbi otrok in bližnjih (str. 66-67).

Viri pomoči v lokalni skupnosti:

V primerih, če sami česa ne zmorejo ali ko zbolijo, jim pomagajo najbližji (zakonec, otroci, vnuki) včasih pa tudi drugi sorodniki, sosedje, ali prijatelji. Pomoč potrebujejo pri oblačenju, osebni higieni (str. 57).

Svoje stiske rešujejo tudi z močno voljo in sprejetjem določenih težav in bolezni, ki pridejo v starosti ter upanjem v to, da bo bolje. Svoje stiske rešujejo tudi tako, da se zamotijo z branjem in raznimi ročnimi deli. S pogostimi sprehodi pa ohranjajo tako fizično, kot tudi psihično kondicijo, kar pa jim vsekakor tudi pomaga pri lajšanju njihovih stisk. Tehnike samopomoči in skrbi za dobro počutje so različne. Nekaterim pomaga pogovor, drugim delo. Slabe misli odvrtaajo z različnimi aktivnostmi, kot so branje knjig, gledanje televizije, poslušanje glasbe. Eden od sogovornikov je povedal, da ga najbolj pomirja in sprošča skrb za mucke (str. 58).

Med formalne oblike pomoči za stare ljudi, ki obstajajo v občini Tržič, so vsi anketiranci našli Zdravstveni dom s patronažno službo, Dom Petra Uzarja in Center za socialno delo. Vsi imajo izkušnje z zdravstvenim domom. Njihove izkušnje so različne. Najbolj jih motijo čakalne vrste, še posebej, če potrebujejo pregled specialista. V tržiškem zdravstvenem domu delujejo ortopedska in okulistična ambulanta samo enkrat tedensko. Ginekološki ambulantni sta dve in tudi ti dve delujeta enkrat tedensko. Za vse ostale specialistične preglede je potrebno iti v Kranj, na Golnik ali Jesenice, pa tudi v Ljubljano. Patronažno službo poznajo vse osebe (str. 64).

Sogovorniki imajo manj izkušenj s centrom za socialno delo. Nekateri menijo, da je center v glavnem za tiste, ki imajo premalo finančnih sredstev za preživetje in so v stiski, oz. so sami na nek način problematični (str. 64).

Kaj avtorica predlaga:

- skoraj vse želje in potrebe starih ljudi so usmerjene v življenje in bivanje v domačem okolju. Potrebno je razvijati neinstitucionalne oblike pomoči in spodbujati razvoj neprofesionalnih odnosov, ki težijo k solidarnosti in dobroti, tako na lokalnem kot na državnem nivoju
- glede na ugotovitve, da si stari ljudje želijo družbe, in to družbe vrstnikov, je vsekakor ena od dobrih perspektiv podpora obstoječim in ustanavljanje novih skupin za samopomoč. Skupine za samopomoč lahko na nek način nadomestijo tisto željo in potrebo, ki jih ljudje izražajo in so pomembne in neizpolnjene, to je potreba po druženju in bližini med vrstniki in okoljem
- težiti je potrebno k ustanavljanju in razvijanju mreže prostovoljnih in družabniških skupin ter medsoseskkih pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi soseski. K temu lahko največ prispeva solidarnost v bivalnem okolju, angažiranju otrok, sosedov in raznih društev, da se bodo začeli zavedati pomena skrbi za svoje domače in ljudi v njihovem okolju. Da bodo starejšim ljudem ne samo s pomočjo, ampak tudi s svojo naklonjenostjo omogočili kakovostno starost v domačem okolju
- v okviru prostovoljnega dela bi bilo treba mlade spodbujati tudi v druženju s starimi ljudmi. Mlad

človek bi se naučil poslušanja, spoštljivosti, potrpežljivosti. Tako druženje bi tako mladim kot starim zagotavljalo potrebo po odnosu med generacijama. Star človek bi imel občutek pomembnosti, spoštljivosti, sprejetosti in mu hkrati omililo občutek osamljenosti in potrebo po človeški bližini

- družini, ki v današnjem tempu življenja pogosto nima časa ali kakorkoli ne more skrbeti za svoje starše, bi bilo potrebno zagotoviti podporno mrežo, ki bi lahko občasno zapolnila njihovo odsotnost. Kar pomeni razvoj programov za kratkotrajne oblike podpore in razbremenjevanje družine ter uvedba dostopa teh programov kot pravico družine
- razvoj in podpora prostovoljne mreže v domačem okolju in angažiranje medsosebskih odnosov ter razvoj in ohranjanje medgeneracijskih povezav znotraj družine in v okolici, naj bo torej v prihodnje eno izmed poglobitvenih tem, če želimo na področju skupin starih ljudi narediti kakovostne premike in s tem zadovoljiti potrebe, ki jih izražajo
- kot navaja Predlog resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 je potrebno razširiti mrežo storitev in programov s podeljevanjem koncesij ali z verifikacijo programov, tako, da bosta še naprej v prvi vrsti zagotovljeni kakovost in strokovnost (str. 79-80)

B: Urejanje besedila v tabele po posameznih spremenljivkah ter kodiranje

ŠT.	ODGOVORI (POVZETO IZ DIPLOMSKE NALOGE)	POJMI / KODE
	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 1	
	SOCIALNE MREŽE	
1	Stari ljudje vzdržujejo stik s starim človekom.	Ohranjanje stikov s človekom družino, otroki
2	Večina jih ima stike s svojimi otroki.	Ohranjanje stikov z otroki
3	Pogostejši so, če otroci živijo blizu.	Pogostost stikov
4	Želijo si več stikov s svojimi otroki.	Želja po stikih
5	Počutijo se osamljeni.	Občutki osamljenosti
6	Stari ljudje, ki nimajo lastnih otrok, imajo stike s prijatelji in znanci.	Stiki s prijatelji, znanci
7	V vasi delujejo skupine za samopomoč, kjer je priložnost vzpostaviti in ohranjati socialne stike.	Stiki, vloga društva
	PROSTI ČAS	
8	Prosti čas preživljajo v društvu upokojencev, ki organizira izlete.	Aktivno preživljanje prostega časa
9	...je preveč gostiln, ni pa niti enega kluba ali prostora, kjer bi se lahko dobivali in med seboj družili.	Ovire za neaktivnost
10	Imajo več časa za vnuke, za hodit k maši, štrikanje.	Aktivno preživljanje prostega časa
11	Prosti čas preživijo v svojem domu, hišna opravila, delo v vinogradu, žaganje drv, trgovina, sprehodi, tv, druženje s prijatelji, branje knjig.	Aktivno preživljanje prostega časa
	VLOGA V DRUŽBI	
12	Čutijo potrebo po večji povezanosti med seboj in po delovanju v skupnosti.	Želje v skupnosti
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
13	Medgeneracijska solidarnost se kaže med sosedi, prijatelji, med starimi ljudmi, njihovimi otroci in vnuki.	Solidarnost med mladimi, starimi
14	Stari ljudje rabijo pomoč pri raznih opravilih (na vrtu, likanje, trgovina).	Pomoč starim ljudem v stiski
15	...da so bili mladi včasih bolj povezani – živeli so v skupnem gospodinjstvu.	Nesolidarnost med starimi, mladimi
16	Želijo si, da bi bili bolj povezani z najmlajšo generacijo.	Želje v zvezi z mladimi
	RAZLIKA VAS/MESTO	
17	...omenjajo slabo avtobusno povezavo, avtobusna postaja je predaleč.	Ovire v okolju bivanja
	POTREBE	
18	Želijo si, da bi imeli več stikov s svojimi.	Želje v zvezi s potrebami
19	Želijo se čutiti enakovredni člani družbe.	Želje v zvezi s potrebami
20	Čutijo večjo potrebo po večji povezanosti med seboj in po delovanju v skupnosti.	Potreba po medčloveških odnosih
21	Pomembni so odnosi znotraj družine, medgeneracijski odnosi in predajanje izkušenj mladi in srednji generaciji.	Predajanje izkušenj
	VIRI POMOČI	
22	Kot neformalne vire pomoči so stari ljudje navajali skupino za samopomoč, prijatelje, sosede.	Neformalne oblike pomoči
	PREDLOGI	
23	Starim ljudem je potrebno nameniti aktivno vlogo v družbi.	Pomoč starim ljudem
24	Država bi morala ustvariti pogoje za kvalitetno	Vloga ter pomen države

	življenje starih ljudi z organiziranjem več dejavnosti.	
25	Pristojni csd bi moral poskrbeti za večjo ozaveščenost ljudi o tem, kaj se dogaja s starimi ljudmi v občini, spodbujati razvoj prostovoljstva, predavanja na temo stari ljudje v mikro okolju.	Naloge centra za socialno delo

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 2	
	SOCIALNE MREŽE	
26	Največ stikov imajo stari ljudje z otroki in sorodniki, redko pa s prijatelji in sosedi.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
27	...vsak krajan je član kakšnega društva.	Stiki preko društva
28	Večina sodeluje le malo z društvi.	Stiki preko društva
29	..kot oviro za aktivnost v društvih ter posledično manj socialnih stikov so navedli oddaljenost ter, da nimajo lastnega prevoza.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov
	PROSTI ČAS	
30	Prosti čas najpogosteje preživljajo doma, poslušajo radio, počivajo, gledajo tv.	Pasivno preživljanje prostega časa
31	Tisti, ki preživljajo prosti čas izven svojega doma, najpogosteje obiščejo svoje sorodnike, prijatelje in sosede ali pa se udeležijo aktivnosti društev.	Aktivno preživljanje prostega časa
32	Stari krajan predlagajo organiziranje aktivnosti v domačem okolju, redno obveščanje, organizacija prevoza, več manj dragih izletov in romanj, večkrat obiskovati bolne člane.	Predlogi v zvezi s preživljanjem prostega časa
33	Če bi se uresničili predlogi krajanov, bi lahko le ti bolj aktivno preživeli svoj prosti čas.	Predlogi v zvezi s preživljanjem prostega časa, aktivno preživljanje prostega časa
	VLOGA V DRUŽBI	
34	Anketirani ljudje imajo slabo izobrazbo, saj imajo skoraj vsi opravljeno le osnovno šolo.	Ovire za neaktivnost v skupnosti
35	Včlanjeni so v različna društva, kot npr.: Društvo upokojencev, Društvo invalidov, Rdeči križ.	Včlanjenost v društva
36	Le malo anketirancev aktivno sodeluje z društvom, katere člani so.	Neaktivnost v društvih
37	Malo je takih članov, ki bi bili zelo aktivni ali, ki z društvom, katerega člani so, sploh ne sodelujejo.	Neaktivnost v društvih
38	Res je, da je tistih, ki ne sodelujejo zelo malo, vendar se večina udeleži tistih aktivnosti, ki jih pripravi društvo brez, da bi sami prispevali predloge in želje.	Aktivnost v društvih
39	Najpogosteje obiskane aktivnosti v preteklem letu so bile tiste, za katero posamezno društvo organizira prevoz in sicer: občni zbor, srečanje ob občinskem prazniku, izleti.	Dobre lastnosti društva
40	Ovire pri aktivnostih v društvih so prevelika oddaljenost ter da ni lastnega prevoza.	Ovire za neaktivnost v društvih
41	Dobre strani društva so: organiziran prevoz za določeno aktivnost, dobra organizacija občnega zbora, zanimivi izleti.	Dobre lastnosti društva
	RAZLIKA VAS/MESTO	
42	Zaradi oddaljenosti od mesta ter slabših avtobusnih povezav, so prikrajšani za obisk mesta.	Ovire v okolju bivanja
	POTREBE	

43	Skoraj polovica starejših stanovalcev nima lastnega prevoza in imajo težave pri iskanju le tega.	Težave pri zadovoljevanju potreb
44	Slaba tretjina ima lasten prevoz.	Nezadovoljene potrebe
45	Dobra petina je takih, ki nimajo lastnega prevoza, vendar si ga brez težav priskrbijo.	Težave pri zadovoljevanju potreb
46	Izhaja potreba po več javnih prevoznih sredstvih.	Izražena potreba
VIRI POMOČI		
47	Anketirani imajo vire pomoči v društvih, pri prijateljih, sosedih, v Društvu upokojencev.	Viri pomoči
48	Največ stikov imajo z otroki in sorodniki.	Družinski viri pomoči
PREDLOGI		
49	Večkrat organizirati prevoz, da bi se udeležili aktivnosti v Mislinji.	Predlogi glede javnega prevoza
50	Nekatere aktivnosti bi društva lahko izvajala v domačem kraju.	Predlogi glede društev
51	Vzpodbuditi ljudi z aktivnostmi, ki so njim blizu, da bi tako bolj aktivno preživljali prosti čas.	Vloga lokalne skupnosti
52	Društva bi si morala prizadevati, da bi bili njihovi člani bolj aktivni.	Predlogi glede društev
53	Organizacija izletov v bližnjo okolico, sofinanciranje izletov,...	Predlogi glede društev
54	Sprotno obveščanje o aktivnostih (obisk poverjenika na domu).	Obveščanje, informiranje
55	Obiski bolnih članov društva.	Predlogi glede društev
56	Povezati krajanje med seboj, sodelovanje z učenci. Skupina za samopomoč-zaradi medgeneracijskega druženja in možnosti prenesti svoje izkušnje na mlajšo generacijo.	Medgeneracijsko sodelovanje, skupina za samopomoč

DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 3		
SOCIALNE MREŽE		
57	Večina anketiranih živi s svojci, kar pomeni, da je v občini Ormož, kjer je predvsem kmečko prebivalstvo, ohranjena tradicija skupnega življenja in bivanja več generacij v krogu ene družine.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
58	Največ jih živi v družinski skupnosti skupaj s partnerjem in otroci.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
59	Samo s partnerjem živi 15 anketiranih in le s svojimi otroki 17 od vseh anketiranih, 18 jih živi samih in 2 anketirana moška živita v tuji družini.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
60	Velika večina anketiranih živi v hišah, kar 75 od vseh anketiranih.	Pomanjkanje stikov
61	To so večinoma starejše kmečke hiše.	Osamljenost
62	Le 5 od vseh anketiranih jih živi v stanovanjih.	Osamljenost
63	Ti v vseh primerih živijo sami.	Osamljenost
64	Anketirani starostniki se v večini primerov počutijo zdrave ali pa zadovoljivo zdrave, zelo bolne se počutijo le trije izmed anketiranih.	Zadovoljstvo s seboj, počutjem ter stiki
65	Anketirani se v večini primerov družijo z drugimi ljudmi.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
66	To so predvsem sosedje in sorodniki, manj pa drugi ljudje, ki so oddaljeni od starostnika.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
67	Od vseh 86 anketiranih jih je kar 56 odgovorilo, da se družijo z drugimi ljudmi, da imajo obiske, in da tudi sami gredo v družbo.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci, obiski

68	14 anketiranih je odgovorilo, da nimajo stikov z drugimi ljudmi, 10 pa se jih družijo poredko.	Pomanjkanje stikov
69	Tisti, ki se ne družijo z nikomer pa so rekli, da jim to preprečuje njihova bolezen ali pa delo, zaradi katerega za obiske nimajo časa.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
70	Kar 88% anketiranih potrebuje tujo nego in pomoč (pri težjih opravilih, gospodinska pomoč, pri oskrbi in osebni negi).	Pomoč starim ljudem v stiski
71	Prvi jim na pomoč priskočijo otroki s katerimi živijo.	Pomoč starim ljudem v stiski
72	To pomeni, da še vedno velja nepisana obveza otrok, da brezpogojno pomagajo svojim staršem.	Pomoč starim ljudem v stiski
73	Obstaja solidarnost med starši-otroki, kar pa je, kot že omenjeno, bolj pravilo, kot solidarnost v pravem pomenu besede.	Solidarnost med starimi/mladimi
	POTREBE	
74	Skoraj polovica vprašanih je odgovorila, da želijo izvedeti več o dnevnem centru za stare.	Želje pri potrebah
75	V dnevnem centru pričakujejo predvsem storitve, ki jim lahko zagotovijo visoko stopnjo varnosti in zaščite, zaradi težav, ki so jim vsakodnevno izpostavljeni.	Želje pri potrebah
76	Stari ljudje pričakujejo: socialno skrb, varovanje, prehranjevanje v dnevnem centru in zdravstveno oskrbo.	Zanimanje za dejavnosti
77	O fizioterapiji, ki jo ponuja dnevni center kot obliko storitve, anketirani sploh ne razmišljajo.	Nezanimanje za dejavnosti
78	Velika večina se ne bi vključila v dnevno varstvo v dnevnem centru za stare.	Nezanimanje za dejavnosti
	VIRI POMOČI	
79	V največji meri so najpomembnejši viri pomoči otroki, pri katerih starostniki živijo. Zraven še sosedje.	Družinski viri pomoči
80	Lokalna skupnost jim nudi obliko pomoči, kot je dnevni center za stare.	Formalni viri pomoči
81	Vendar stari ljudje žal ne vedo, za kakšno obliko pomoči gre.	Nepoznavanje oblik pomoči
	PREDLOGI	
82	Podpirati večgeneracijske družine, uvesti novost, kot je status oskrbovalca na domu. Nudi oskrbovalcu redno zaposlitev.	Vloga družine
83	Ustanovitev skupine za samopomoč, ki je oblika pomoči proti osamljenosti.	Ustanavljanje ter ohranjanje skupin za samopomoč
84	Medgeneracijske skupine, ki se kažejo kot trden most za prenos življenjskih izkušenj starih na mlajšo generacijo.	Medgeneracijsko sodelovanje
85	Trajne oblike gospodinskih pomoči na domu, ki omogoča, da stari ljudje čim dlje ostanejo na svojem domu.	Pomoč starim ljudem
86	Potrebno bi bilo oblikovati primerno ceno, pri kateri bi imela ključno vlogo csd, center za starejše občane, občina in država.	Naloge centra za socialno delo
87	Vzpostavitev trajnih strokovnih sodelovanj med tistimi društvi in institucijami v občini Ormož, ki si prizadevajo za uresničitev cilja kakovosti življenja starih ljudi.	Predlogi glede društva
88	Večja informiranost centra starejših občanov.	Informiranje, ozaveščanje
89	Proučiti dejanske potrebe po dnevnem varstvu	Proučitev dejanskih potreb prebivalstva

	celotne populacije nad 65 let.	
90	Skrbno načrtovanje storitev dnevnega varstva in sprotno preverjanje programa dejavnosti, resnično upoštevati potrebe in želje starih občanov.	Proučitev dejanskih potreb prebivalstva

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 4	
	SOCIALNE MREŽE	
91	V skupini starih 75 let in tudi v skupini starih 55 let jih ima največji delež stikov z otroki vsak dan, sledi delež v obeh starostnih skupinah, ki imajo stike z otroki občasno, samo eden izmed anketiranih, ki je star 75 let, nima stikov z otroki.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki, pogostost stikov
92	V skupini starih 75 let so 4 osebe, ki nimajo stikov z ostalimi sorodniki, v skupini starih 55 let pa je le ena ženska, ki nima stikov z ostalimi sorodniki.	Pomanjkanje stikov
93	Največji delež anketiranih v obeh skupinah ima stike z ostalimi sorodniki občasno.	Pogostost stikov
94	Samo ena gospa, stara 75 let nima prijateljev, v obeh starostnih skupinah pa je največji delež anketiranih opredelilo, da imajo stike s prijatelji in znanci občasno.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
95	Pri obeh skupinah sledi večji delež anketiranih, ki imajo stike s prijatelji in znanci vsak dan.	Pogostost stikov
	PROSTI ČAS	
96	52% anketiranih, starih 75 let aktivno preživlja svoj prosti čas.	Aktivno preživljanje prostega časa
97	Od teh jih največ preživlja svoj prosti čas z raznimi domačimi opravili, del časa si vzamejo za branje, sledijo sprehodi v naravo.	Aktivno preživljanje prostega časa
98	Stare 75 let so povprašali o vključenosti v razna društva in organizacije. Rezultati so pokazali, da je 20% starostnikov vključenih v razna društva in sicer: Gasilsko društvo, Društvo upokojencev, Zveza borcev, Aktiv kmečkih žena, Društvo vinogradnikov, Lovsko, Ribiško Društvo, Obrtnik.	Aktivno preživljanje prostega časa v raznih društvih
99	V skupini starih 55 let jih 78.18% preživlja aktivno svoj prosti čas. Največji delež jih opravlja razna domača opravila, ročna dela, sledijo sprehodi v naravo, delo na vrtu.	Aktivno preživljanje prostega časa
100	19 vprašanih starih 55 let, od tega 9 žensk in 10 moških, se dodatno vključuje v dejavnosti raznih društev, in sicer: pevski zbor, Gasilsko društvo, Lovsko društvo, Čebelarsko društvo, Društvo upokojencev, Kulturno društvo, Diabetično društvo, Društvo invalidov, Planinsko društvo, Teniški klub.	Aktivno preživljanje prostega časa v raznih društvih
101	48% starih 75 let nima prostega časa oz. niso opredelili svojih pristočasnih aktivnosti.	Odsotnost prostega časa
	VLOGA V DRUŽBI	
102	Stari ljudje v okolju ostajajo aktivni tudi v poznejših letih, kar je povezano z načinom življenja (glej prosti čas)	Včlanjenost v društva
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
103	Eden izmed anketiranih je izrazil, da bi lahko bili mladi bolj prijazni.	Želje v zvezi z mladimi

	POTREBE	
104	Rezultati raziskave so pokazali, da stari v večji meri zmorejo sami opravljati vsakodnevna opravila v zvezi z osebno nego ali gospodinjska opravila.	Zadovoljene potrebe
105	Pri tistih (2.67%), ki ne zmorejo opravljati dela opravi v zvezi z osebno nego, pa se kaže najbolj izrazita potreba po pomoči pri opravljanju kopanja in hoje izven stanovanja.	Izražene potrebe, fizična pomoč
106	Pri gospodinjskih opravilih se kaže največja potreba po obdelovanju vrta, sledi pomoč pri pranju, likanju, nakupovanju, pospravljanju, manjših gospodinjskih opravilih, kuhanju ter pri urejanju denarnih zadev.	Izražene potrebe, fizična pomoč
107	Občutene oz. izražene potrebe po pomoči največkrat niso usklajene z normativno oz. zakonsko določenimi potrebami.	Izražene potrebe
108	Rezultati največkrat kažejo, da bi ljudje po strokovnih kriterijih potrebovali več pomoči, kot sami izrazijo.	Izražene potrebe
109	Pri starih 75 let je izražena dodatna potreba po organiziranih oblikah druženja, zabave ter pomoči pri opravljanju nujnih obveznosti.	Izražene potrebe, fizična pomoč
110	Stari 55 let pa menijo, da starejši v našem okolju najbolj pogrešajo pomoč pri nujnih obveznostih ter druženje in zabavo.	Mnenje mlajših za starejše
	VIRI POMOČI	
111	Pri zadovoljevanju potreb posameznik najprej poseže po neformalnih mrežah storitev.	Neformalne oblike pomoči
112	Ugotovitve raziskave kažejo na dobro poznavanje institucionalnega varstva in pomoči na domu, pri obeh starostnih skupinah.	Poznavanje oblik pomoči
113	Iz tega sledi, da bi se v primeru po pomoči najprej odločili za iskanje pomoči v okviru družine, doma ob negi zakonca ali sorodnika, sledi delež tistih, ki bi se odločili za odhod v dom.	Družinski viri pomoči
114	V občini Krško že več let delujejo, z namenom povezovanja in druženja starih ljudi, skupine starih ljudi za samopomoč.	Formalni viri pomoči
115	Lokalna skupnost nudi tudi aktivnosti, ki so opredeljene v prostem času.	Formalni viri pomoči
116	Stari ljudje v lokalni skupnosti pogrešajo več medsebojnega druženja, zabave, pomoč pri nujnih obveznostih, obisk patronažne, možnost brezplačnega posvetovanja.	Pomanjkanje dejavnosti
117	Mlajša generacija v starosti 55 let pa v večji meri meni, da starejši ljudje pogrešajo pomoč pri nujnih obveznostih.	Pomanjkanje dejavnosti
	PREDLOGI	
118	Starejši naj se vključujejo kot aktivni soustvarjalci programov, nujno je izhajati iz njihovih potreb, želja, interesov.	Proučitev dejanskih potreb prebivalstva
119	Obstoječe oblike pomoči starim ljudem je potrebno dopolniti, spremeniti glede na njihove ugotovljene potrebe, želje, interese, jih zakonsko uskladiti.	Proučitev dejanskih potreb prebivalstva
120	Slediti ugotovitvam, da si starejši želijo čim dlje ostati v domačem okolju ter temu ustrezno	Medgeneracijsko sodelovanje

	pripraviti mlajšo generacijo.	
121	Potrebno je krepiti povezovanje vseh sodelujočih in odgovornih v lokalni skupnosti.	Vloga lokalne skupnosti
122	Zagotoviti materialne pogoje s strani lokalne skupnosti in države.	Vloga ter pomen države
123	Z namenom boljšega poznavanja vseh oblik skrbi za starejše, je potrebno, da posamezni nosilci dejavnosti v lokalni skupnosti javnost vseskozi seznajajo in obveščajo o svojem delu oz. skrbijo za medijsko podobo svoje dejavnosti.	Informiranje, ozaveščanje

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 5	
	SOCIALNE MREŽE	
124	Veliko dajo na to, da imajo stik s svojimi otroci, da so jim blizu in jim lahko otroci kdaj priskočijo na pomoč.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
125	Ljudje še vedno ohranjajo stike s svojimi prijatelji in hodijo na obiske k sosedom. Ali gredo oni k njim in obratno.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci, obiski
126	Ena gospa se celo dobiva enkrat mesečno s svojimi sošolci iz gimnazije, obišče tudi svoje bivše sodelavce.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci, obiski
127	Poudarili so tudi, da se najraje družijo s sebi primernimi, tistimi, ki jih razumejo, ker pravijo, da jih mladina ne more razumeti.	Nezadovoljstvo s stiki
128	Stike ohranjajo tudi tako, da se pokličejo po telefonu.	Vzdrževanje stika preko telefona, pisem
129	Stari ljudje se družijo po domovih, tako da obiskujejo eni druge, da obiskujejo prijatelje, sosede tudi v nemoči.	Obiski
130	Raje se zadržujejo v svoji okolici pri kom doma.	Obiski
131	Opaziti je, da se ljudje radi družijo med seboj, navezujejo stike s sosedi, ampak, da bi prosili soseda za uslugo, to pa ne.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
132	Druga vrsta druženja je druženje na izletih, v raznih klubih, na prireditvah, pohodih. To se nanaša predvsem na tiste, ki so vključeni v kakšne od društev, klubov.	Stiki preko društva
133	To druženje je omejeno na tiste dneve, ki so določeni, kdaj bo kakšen izlet,...	Pogostost stikov
134	Enim do tega sploh ni, drugi pa radi gredo.	Pogostost stikov
	PROSTI ČAS	
135	Ljudje si zapolnijo dan z različnimi opravili.	Splošna opredelitev prostega časa
136	Pospravijo po hiši, poskrbijo za hišne ljubljence, če jih imajo, obiščejo kako soseda, spišejo kavo, malo poklepetajo in si skušajo.	Aktivno preživljanje prostega časa
137	Poleg nujnih vsakdanjih opravil si dneve zapolnijo tudi v varstvu otrokom, delom na vrtu in na sprehodih.	Aktivno preživljanje prostega časa
138	Tisti, ko so vključeni v društva, pa še hodijo na izlete in se udeležujejo raznih prireditev in shodov.	Aktivno preživljanje prostega časa v raznih društvih
	VLOGA V DRUŽBI	
139	Eni se radi vključujejo v razne aktivnosti in aktivno sodelujejo v raznih društvih.	Aktivnost v društvih
140	Gospa, s katero se je pogovarjala, je poverjenica v enem od društev upokojencev. Njena vloga je, da pobira članarine in raznaša obvestila za društvo.	Aktivnost v društvih

	RAZLIKE VAS/MESTO	
141	Večina starih ljudi je v mladosti živela na vasi in bili so navajeni tistih pristnih stikov domačih, kjer se vsi med seboj poznajo in kjer vsakdo ve za vsakega, kako živi in kaj se z njim dogaja. V mestu pa tega ni.	Življenje na vasi
142	Tu je velika množica in je nemogoče, da bi se vsi poznali.	Ovire v okolju bivanja
143	Spremenilo se je marsikaj.	Spremembe
144	Dostikrat opazim, kako se stari ljudje pozdravljajo med seboj na ulici, čeprav se ne poznajo, vendar jim je to nekako ostalo v navadi že od prej, še »iz vasi«.	Življenje na vasi
145	Zato imajo dostikrat ljudje občutek, da so odnosi hladnim da nikogar več ne poznajo, da ni povezanosti in da so ljudje brezosebni, ker jih kdaj kdo ne odzdravi in ker ne vedo in ne poznajo več vsakogar.	Ovire v okolju bivanja
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
146	Poudarili so, da se najraje družijo s sebi primernimi, ker menijo, da jih mladi ne morejo razumeti	Nesolidarnost med mladimi/starimi
	POTREBE	
147	Izražene potrebe starih ljudi se nanašajo predvsem na zadovoljevanje nematerialnih potreb ljudi.	Izražene potrebe
148	Materialne potrebe starih ljudi so v večini zagotovljene, pri enih bolj, pri drugih manj učinkovito in zadostno.	Zadovoljene potrebe
149	Potrebe, ki izhajajo iz nematerialnih potreb, pa se pri starostnikih največ izražajo v potrebah po medčloveških odnosih, bližini družine, oskrbi otrok in bližnjih ter nočnem varstvu.	Potreba po medčloveških odnosih
150	Izražene potrebe starostnikov so torej vezane na skrb znotraj družine, kajti oseba, ki je človeku blizu, mu najlaže in najučinkoviteje nudi prijaznost in pozornost, ki jo rabi vsak.	Izražene potrebe
151	Zelo in vedno poudarjajo pozornost, ki bi jo rabili od osebe, ki bi bila pri njih.	Potreba po medčloveških odnosih
152	Izražajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi jim izpolnile potrebo po pozornosti in bližini osebe, ki jim je mar za njih, katere skrb in družba nekemu, ki je bolan, ji je v veselje in je to delo, ki ga opravlja neformalno, s čutom za pozornost.	Izražene potrebe
153	Ljudje si torej najbolj želijo in najbolj pogrešajo pozornost.	Potreba po medčloveških odnosih
	VIRI POMOČI	
154	Viri pomoči so: otroci, prijatelji, sosedje.	Viri pomoči, družinski viri pomoči
155	Formalni viri so: csd, zdravstveni dom (patronažna služba-s tem nudijo ljudem nego na domu), Dom upokoencev.	Formalni viri pomoči
156	Kot institucionalna oblika, znotraj katere deluje tudi center za pomoč na domu in storitev, ki se imenuje pomoč na daljavo.	Institucionalna oblika pomoči
157	Druge institucionalne oblike pomoči so še krajevne skupnosti, razna društva (Društvo upokoencev).	Institucionalna oblika pomoči
158	Storitveni odnos je preveč profesionalen,	Pomanjkanje pomoči

	neoseben, rutinski.	
159	Ljudje, ki opravljajo to delo, so velikokrat nedostopni.	Pomanjkanje pomoči
160	Poleg tega ljudi moti, da prihaja do razlik v nujenju pomoči, kajti po njihovih ocenah ljudi sortirajo glede na materialni status in so bolj pozorni do premožnejših.	Pomanjkanje pomoči
161	Ljudje največ pomoči dobijo od raznih društev, po njihovem znajo bolj prisluhniti.	Vloga društva
162	Stari ljudje rešujejo svojo stisko velikokrat v krogu svoje družine.	Družinski viri pomoči
163	Če ni te možnosti, jim velikokrat pomaga pogovor po telefonu s prijatelji.	Reševanje stisk
164	Svoje stiske rešujejo tudi s svojo močno voljo ter upanjem, da bo bolje.	Reševanje stisk
165	Ljudje se zavedajo, da storitve obstajajo, vendar so za njih predrage.	Poznavanje oblik pomoči
166	Stari ljudje ocenjujejo, da storitve, ki so v prvi vrsti drage, poleg tega tudi ne nudijo ljudem tistega, kar dejansko potrebujejo.	Poznavanje oblik pomoči
167	Stari ljudje predvsem pogrešajo cenejšo ponudbo obstoječih storitev, ki zagotavljajo 24-urno varstvo za bolnike (predvsem ponoči).	Pomanjkanje dejavnosti, storitev
168	Opozarjajo tudi, da je premalo kapacitet v domu.	Pomanjkanje dejavnosti, storitev
	PREDLOGI	
169	Potrebno je težiti k neinstitucionalnim oblikam pomoči in spodbujati razvoj neprofesionalnih odnosov, ki težijo k solidarnosti in dobrodelnosti ter čutu za človeka.	Pomoč starim ljudem
170	Ena dobrih perspektiv je ustanavljanje skupin za samopomoč, ki so zelo v porastu.	Ustanavljanje in ohranjanje skupin za samopomoč
171	Pomanjkljivost teh skupin je ta, da se le te ustanavljajo znotraj posameznih organizacij ali društev, do katerih pa imajo ponavadi dostop spet tisti, ki so že tako aktivni ali vključeni.	Skupine za samopomoč
172	Težnja po razvoju mreže prostovoljnih in družabniških skupin, ter razvoju medseske pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi stiski.	Pomoč starim ljudem
173	Težiti je potrebno k razvoju solidarnosti v bivalnem okolju, angažiranju otrok, sosedov in raznih društev, da se bodo začeli zavedati pomena skrbi za svoje domače v njihovem okolju.	Vloga družine, medgeneracijsko sodelovanje
174	Družina naj bi se potrudila in omogočila prisotnost drugih, ki bi zapolnili njihovo odsotnost.	Vloga družine
175	Premiki v lokalni skupnosti, da bodo prisluhnile starim ljudem in njihovim potrebam, ki jih izražajo.	Vloga lokalne skupnosti

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 6	
	SOCIALNE MREŽE	
176	Najbolj pomembni in najbolj pogosti se jim zdijo stiki in druženja z družino.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
177	Tisti, ki živijo v oddaljenih krajih, dlje od družine, poudarjajo pomembnost pomoči in podpore sosedov, ki so hkrati tudi prijatelji in zaupniki.	Pomoč v stiski, pri raznih opravilih

178	Na vprašanje o kvaliteti stikov s prijatelji jih je 8 odgovorilo, da so stiki zelo dobri in so z njimi zadovoljni.	Zadovoljstvo s stiki
179	Zanimivo je, da dva vzdržujeta stike s pisanjem pisem prijateljem in sorodnikom.	Vzdrževanje stikov preko telefona, pisem
180	Še 5 oseb uporablja pisma za vzdrževanje stikov v času praznikov.	Vzdrževanje stikov preko telefona, pisem
181	8 jih je reklo, da imajo najraje obiske, ker so le ti bolj osebni in, ker so bolj naravni.	Obiski
182	Velika večina jih najraje uporablja telefon in s tem se povezujejo z vsemi znanci.	Vzdrževanje stikov preko telefona, pisem
183	Ko potrebujejo kakršnokoli pomoč (npr. prevoz), se v prvi vrsti obrnejo na družino in sorodnike, potem pa na sosede in prijatelje.	Pomoč v stiski, pri raznih opraviilih
184	Noben ni izrazil problema, da ne bi imel nobenega za poklicati, takrat ko potrebuje kakšno stvar, ki je ne more sam opraviti ali jo opravi veliko lažje s pomočjo drugih.	Zadovoljstvo s stiki
185	Vsi so izrazili zadovoljstvo s svojimi socialnimi mrežami.	Zadovoljstvo s stiki
	PROSTI ČAS	
186	Najbolj pogosto in najraje se udeležujejo-predvsem tisti stari ljudje, ki živijo v mestih, aktivnosti v različnih društvih (tudi cerkvene dejavnosti).	Aktivno preživljanje prostega časa v društvih
187	V času počitka, predvsem v večernih urah, radi berejo dnevne časopise, knjige, poslušajo radio in še najbolj redko gledajo tv.	Pasivno preživljanje prostega časa
188	Čez dan se zadržujejo s kakšnimi ustvarjalnimi konjički (skrb za rože, vrtičkanje, kuhanje, lovstvo, petje, spominčki iz lesa, sodi za vino).	Aktivno preživljanje prostega časa
	VLOGA V DRUŽBI	
189	V občini Metlika obstaja nekaj služb in društev, ki so na voljo tudi starim ljudem.	Aktivnost v družbi
190	Informiranost o dejavnostih društev in ustreznih institucij je dokaj slaba.	Informiranost o dejavnostih v društvih
191	Vsi intervjuvanci, razen dveh, so našli vsaj dve društvu, v kateri so vključeni.	Vključenost v društva
192	Z njenimi dejavnostmi so zadovoljivo seznanjeni.	Informiranost o dejavnostih v društvu
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
193	V njihovi okolici ostali ljudje gledajo na starejše ljudi s spoštovanjem, razumevanjem, pozdravljajo jih, priskočijo jim na pomoč, če kaj potrebujejo, so složni med seboj...	Spoštovanje starih ljudi
194	Radi so v družbi in se družijo s pripadniki vseh starostnih skupin.	Želje v zvezi z mladimi
	RAZLIKE VAS/MESTO	
195	Stari ljudje iz mesta imajo višjo stopnjo izobrazbe kot tisti, ki živijo na vasi.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
196	Bistvenih razlik med spoloma ali med tistimi, ki živijo v vasi in v mestu, ni bilo.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
197	V mestu sta dve osebi povedali, da imata površinske stike s prijatelji, sosedi. Dve osebi imata slabe/manj pogoste stike s prijatelji.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
198	Pokaže se razlika med vasjo in mestom: stari ljudje iz vasi imajo manj časa za obiske in pogovore, pri njih gre predvsem za naključna srečanja, medtem, ko se tisti starejši iz mesta	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja

	pogosto videvajo in srečujejo med drugim na obiskih, skupinskih sprehodih, v trgovinah, na romanjih ipd.	
199	Glede razporeditve poteka dneva, od vstajanja pogosto zjutraj, ure za kosilo, do spanja, ni nobene razlike glede na vas/mesto.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
200	Delovne navade so ponesli s seboj v starost in se jih držijo bolj resno kot kdajkoli prej.	Življenje na vasi
201	Tisti, ki živijo na vasi, imajo veliko manj »pravega« prostega časa, saj so prezaposleni z delom na kmetiji in v vinogradu.	Življenje na vasi
	POTREBE	
202	Pri željah in potrebah so na prvem mestu dobri odnosi in stiki tako z okolico (sosed, prijatelji), kot z družino in s sorodniki.	Potreba po medčloveških odnosih
203	Prijaznost, lepa beseda največ pomeni starim ljudem.	Potreba po medčloveških odnosih
204	Izražena je bila potreba po eni osebi, ki bi jih razumela, jim nudila pomoč in oporo in bi jim bila na razpolago takrat, ko bi jo potrebovali.	Izražene potrebe
205	Poleg stikov jim je tudi zelo pomembno zdravje in njihovo psiho-fizično počutje.	Želje v zvezi s potrebami
206	Denarne težave oz. želje padejo na tretje mesto.	Težave pri zadovoljevanju potreb
207	Zavedajo se, da tudi sami potrebujejo oz. bodo lahko potrebovali pomoč in jim veliko pomeni, če lahko na kakršenkoli način tudi oni pomagajo drugim (kuhanje za družino, varstvo otrok, pomoč pri nakupih, majhna darila).	Mnenje starejših za mlajše
208	Želijo si organizirano pomoč na domu s prehrano, organizirani prevoz, obiski zdravstvenega osebja, socialna delavka kot pomočnica, redni obiski.	Želje v zvezi s potrebami
	VIRI POMOČI	
209	Neformalni viri pomoči, samopomoči so: družina (mož, žena, sorodniki, otroci, vnuki, sam, sosedi).	Neformalne oblike pomoči
210	Formalni viri pomoči (društva, v katera so stari ljudje vključeni v kraju ali se na njih obračajo v različnih stiskah): Društvo diabetikov, Društvo kmečkih žena, Društvo upokojencev, Društvo invalidov, Društvo gasilcev, Rdeči križ, Karitas, Župnijski svet, Literarni klub, Lovsko društvo, Molitvena skupina.	Formalni viri pomoči, vloga društva
211	Poudarjajo, da je premalo dogajanja (prireditve, izletov za stare ljudi), ki bi bila namenjena starim ljudem v njihovem kraju oz. jih sploh ni in tudi premajhna je obveščenost o dogajanjih.	Pomanjkanje dejavnosti
	PREDLOGI	
212	Javni prevoz vsaj enkrat tedensko do večjih nakupovalnih centrov.	Predlogi glede javnega prevoza
213	Krajevne skupnosti bi lahko organizirale srečanja za stare ljudi vsaj enkrat letno. Za popestritev njihovega srečanja pa bi lahko poskrbeli osnovnošolski otroci (prišlo bi do medgeneracijskega srečanja s poudarkom na pomembnosti starih ljudi v okolju, kjer živijo (vas, mesto).	Vloga lokalne skupnosti, medgeneracijsko sodelovanje
214	Praznovanje rojstnih dni (okroglih obletnic), za vse stare ljudi in ne samo za tiste, ki živijo v	Povezovanje starih ljudi, ki živijo doma s tistimi, ki živijo v domu starejših

	Domu počitka ali so člani Društva upokojencev.	
215	Potreba po dnevnem centru za stare ljudi.	Proučitev dejanskih potreb prebivalstva
216	Izdelke, ki jih stari ljudje izdelujejo doma ali v društvih, bi bilo smiselno razstaviti na kakšnih prireditvah, npr. vinska vigred.	Predlogi glede društva
217	CSD in Dom počitka bi se morala povezati z osnovnimi in srednjimi šolami in bi lahko nudili kot izbirni predmet, ali izvenšolsko aktivnost predmet medgeneracijskega delovanja dveh generacij, druženje in pomoč.	Naloge centra za socialno delo, medgeneracijsko sodelovanje
218	Zavod za zaposlovanje bi lahko uvedel program v dogovoru s pristojnimi službami o organizaciji občasnega dela za brezposelne osebe prijavljene na zavodu.	Vloga ter pomen države
219	Ustanovitev društva, čigar glavna dejavnost bi bila pomoč in podpora starim ljudem. Društvo bi skrbelo za potrebe vseh starih ljudi v kraju in bi jih znalo informirati o vseh možnostih, aktivnostih, pravicah in dolžnostih. Hkrati bi društvo razpolagalo tudi z informacijami o vseh drugih društvih in ustanovah in bi se lahko stari ljudje po katerikoli nasvet obrnili k njim.	Predlogi glede društva, informiranje, ozaveščanje
220	Službe, društva in druge prostovoljne organizacije, ki delujejo na področju dela s starimi ljudmi in njihov program dela bi bilo potrebno predstaviti v reviji Belokranjec, katerega dobi en krat na mesec skozi vse leto vsako gospodinjstvo v Beli krajini.	Informiranje, ozaveščanje

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 7	
	SOCIALNE MREŽE	
221	Stari ljudje so zelo navezani na svojo zemljo, na živali, ki jih imajo, na okolico.	Zadovoljstvo s seboj, počutjem
222	Najbolj jih prizadene ugotovitev, da sami ne zmorejo več toliko delati (zaradi starosti, bolezni, poškodb) na kmetiji pa je toliko dela, ki ga je treba opraviti.	Pomoč pri stiski, pri raznih opravilih
223	Potrebujejo pomoč, a ni nikogar, ki bi jim lahko ves dan pomagal.	Pomoč pri stiski, pri raznih opravilih
224	Tveganje jim predstavlja pomanjkanje pomoči na kmetiji, odsotnost javnega prevoza.	Pomoč pri stiski, pri raznih opravilih
225	Pojavnost tveganj in njihova količina je odvisna od prisotnosti socialnih mrež.	Zadovoljstvo s stiki
226	Najmanjšim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki še lahko skrbijo zase, ki imajo dobro naravno mrežo, ki živijo v skupnem gospodinjstvu s sorodniki in pri katerih je sorodnik prek dneva doma.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
227	Večjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki se že srečujejo s starostnimi spremembami, pri katerih so sorodniki prek dneva odsotni, živijo pa v skupnem gospodinjstvu.	Pomanjkanje stikov
228	Največjim tveganjem pa so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki težko skrbijo zase, imajo ozko ali konfliktno sorodstveno, ali pa te mreže sploh nimajo.	Pomanjkanje stikov
229	Pojavi se potreba po podpornih mrežah.	Pomoč pri raznih delih, opravilih
230	Tako se stari ljudje najpogosteje zanašajo na	Ovire pri stikih

	sorodstveno mrežo, ki pa ni vedno najboljša in pripravljena pomagati, lahko je celo konfliktna ali pa je sploh ni.	
231	Samostojna in samozadostna mreža je postala prešibka, potreba po pomoči pa se je povečala.	Pomanjkanje stikov
232	Stari ljudje so hitro pripravljeni sprejeti marsikatero pomoč in lahko jih začno ogrožati »pomagajoči«, ki postanejo pohlepni, nesramni in celo nasilni.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih, ovire pri stikih
233	A vseeno se star človek takšnemu položaju prilagodi, saj ne vidi drugih rešitev.	Ovire pri stikih
234	Načeloma je za tiste, ki živijo z domačimi dobro poskrbljeno, pod pogojem, da se dobro razumejo.	Zadovoljstvo s stiki
235	Družinsko-sorodstvena in sosedska mreža je začela izgubljati svojo vlogo.	Nezadovoljstvo s stiki
236	Nekateri stari ljudje so materialno preskrbljeni od svoje družinsko-sorodstvene mreže.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
237	Pokazala se je pripravljenost sosedske mreže za preskrbo ljudi, saj sta dva vprašana občasno pomagala starejšim sosedom s prinašanjem vsakodnevnih potrebščin.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih, ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
	VLOGA V DRUŽBI	
238	V vasi primanjkuje skupnostnih dejavnosti, kjer bi se stari ljudje sploh lahko družili in sodelovali.	Ovire za neaktivnost v društvih, skupnosti
239	Mlajša generacija si lahko poišče dejavnosti drugje, stari ljudje pa ostajajo v skupnosti, kjer se nič ne dogaja.	Ovire za neaktivnost v društvih, skupnosti
240	Prebivalci skupnosti so vedno manj aktivni in skupnost zamira. V vasi je opaziti neperspektivnost..	Neaktivnost v družbi, skupnosti
241	Ker v skupnosti ni nobene oglasne table, je o dogodkih, aktivnostih, pomembnih obvestilih še manj informacij.	Informiranost o dogajanju v skupnosti, društvu
242	Stari ljudje so povsem izključeni iz aktivnosti, delno zaradi pomanjkanja informacij, problemov z prevozom, starostnih težav ipd.	Ovire za neaktivnost v društvih, skupnosti
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
243	Stari ljudje imajo ožje socialne mreže kot mlajša generacija, zato močno izražajo potrebo po medčloveških odnosih in predajanju izkušenj mlajši generaciji, ki v odročni, ruralni skupnosti niso v zadostni meri zadovoljene.	Želje v zvezi z mladimi
	RAZLIKE VAS/MESTO	
244	Vas Javor je izrazito vezana na mesto.	Mestno okolje
245	Tu ni nobene lokalne ekonomije, večini kmetija ne prinaša dovolj zaslužka, zato ljudje odhajajo v mesta.	Mestno okolje
246	Stari ljudje so neprestano v vasi in se zelo redko odpravijo ven.	Življenje na vasi
247	V ruralnih predelih živijo pretežno kmetje, ki so navajeni delati.	Življenje na vasi
248	Imajo željo po kmetovanju, marsikdo je deloholik.	Življenje na vasi
249	Zelo so navezani na zemljo in na kmetijo, ki jo imajo. Hudo jim je, ker kmetije čedalje bolj propadajo.	Življenje na vasi, spremembe
250	V vasi je opaziti neperspektivnost.	Življenje na vasi

251	Novi ljudje ne prihajajo, marsikdo se preseli v mesto, mladih družin in otrok pa je vedno manj.	Spremembe
252	Ruralna skupnost predstavlja manj anonimnosti med člani, več je nadzora kot v mestih, ljudje poznajo drug drugega.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
253	To se čedalje bolj zmanjšuje s prevoznimi sredstvi, zapiranjem v domove, odhajanjem in odseljevanjem v mesta, kjer je nadzor manjši.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
254	Na vasi naj bi bilo kmetijstvo edina, osnovna in dominantna veja. V raziskavi se to ni potrdilo.	Življenje na vasi, spremembe
255	Kmetij, ki bi omogočale preživetje vsem družinskim članom, je vedno manj, ljudje množično opuščajo kmetijstvo in odhajajo v službo v urbana območja.	Življenje na vasi, ovire v okolju bivanja
256	Za vas je značilna folklor in tradicionalna kultura, ki je povezana z delom in se od njega ne loči tako kot v mestu.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
257	Vendar se tudi vasi spreminjajo in vedno bolj modernizirajo.	Življenje na vasi, spremembe
258	Stari ljudje, ki živijo v odročni, ruralni skupnosti imajo drugačne potrebe, kot stari ljudje, ki živijo v urbanem naselju.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
259	Določene potrebe se pokrivajo, vendar je treba upoštevati kontekst življenjskega okolja.	Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja
	POTREBE	
260	Veliko starih ljudi, ki živijo v vasi ima zelo ozke socialne mreže in izražajo veliko potrebo po človeku, ki bi jim lahko pomagal delati na kmetiji ter pri osebnih gospodinskih opravilih.	Izražene potrebe, fizična pomoč
261	»Informirane osebe« so poudarile, da bi stari ljudje potrebovali formalno pomoč, pomoč na domu.	Mnenje mlajših za starejše in obratno
262	Stari ljudje imajo ožje socialne mreže kot mlajša generacija, zato močno izražajo potrebe po medčloveških odnosih in predajanju izkušenj mlajši generaciji, ki v odročni, ruralni skupnosti niso v zadostni meri zadovoljene.	Potreba po medčloveških odnosih
263	S starostjo prihaja do starostnih sprememb, ki povzročajo težave starim ljudem. Potreba po pomoči je vedno bolj potrebna.	Težave pri zadovoljevanju potreb
	VIRI POMOČI	
264	V raziskavi so vprašani omenili pomoč neformalne podporne mreže v različnem obsegu.	Neformalne oblike pomoči
265	Večinoma jim pomagajo sorodniki, sosede, vikendaši, nekateri pa si pomagajo tudi s formalnimi podpornimi mrežami.	Družinski viri pomoči
266	Nevladne organizacije so locirane v mestnem okolju. V vasi Javor Rdeči križ raznaša pakete najbolj ogroženim.	Pomanjkanje dejavnosti, storitev
267	V vasi Javor ni nobenih društev.	Vloga društva, pomanjkanje dejavnosti, storitev
	PREDLOGI	
268	Stari ljudje v vasi Javor bi potrebovali človeka, ki bi živel pri njih doma. V zameno za stanovanje bi jim pomagal pri kmečkih ter osebnih opravilih.	Pomoč starim ljudem
269	Naseljevanje mladih družin brez strehe nad glavo in naseljevanjem ljudi, ki izpadejo pri dodelitvi socialno neprofitnih stanovanj; ustanovitev skupine, ki bi izvajala naseljevanja,	Vloga družine

	upoštevala želje in potrebe starih ljudi.	
270	Ustanovitev mreže medgeneracijskih programov za kakovostno staranje. Star človek bi potreboval prostovoljca, ki bi ga obiskoval večkrat mesečno. Prostovoljec bi lahko bil mladostnik, mlajši upokojenec ali kdorkoli drug, ki bi imel za takšno delo smisel.	Medgeneracijsko sodelovanje
271	Poskrbeti za povračilo prevoznih stroškov za prostovoljca.	Vloga ter pomen države
272	Ustrezne bi bile medgeneracijske skupine za kakovostno staranje, ki bi združevale stare ljudi iz iste ali bližnjih skupnosti.	Medgeneracijsko sodelovanje
273	Problematico starih ljudi, ki živijo v odročni, ruralni skupnosti bo izpostavila tudi v lokalnem časopisu Turistične vesti.	Informiranje, ozaveščanje
274	Organizirati mrežo storitev, ki bi starim ljudem v skupnosti olajšala dostop do storitev, ki jim zaradi različnih dejavnikov niso dostopne. Obstajati bi moral koordinator, ki bi starim ljudem organiziral mrežo pomoči, jih informiral in zastopal	Vloga lokalne skupnosti
275	Starim ljudem v skupnosti bi lahko z različnimi storitvami izboljšali vsakdan, npr.: z OŠ Sostro bi lahko obstajal dogovor o dostavi kosila za stare ljudi	Vloga lokalne skupnosti, medgeneracijsko sodelovanje
276	V skupnosti bi bilo potrebno aktivirati prebivalce za pomoč starejšim. Pomoč bi lahko bila prevoz do trgovine, zdravnika, banke, dovolj bi bilo že medsebojno druženje, ki ga v skupnosti primanjkuje.	Pomoč starim ljudem
277	Tveganja bi lahko preprečevali z life-line telefoni. Star človek bi lahko v vsakem trenutku poklical na pomoč, ta telefon bi bil nekoliko subvencioniran iz različnih virov.	Vloga lokalne skupnosti
278	MOL bi lahko povečala subvencijo storitev in s tem omogočila starim ljudem, ki želijo ostati doma več pomoči.	Vloga lokalne skupnosti
279	MOL bi morala uvesti avtobusno povezavo Javor z dolino. Prebivalci odročne, ruralne skupnosti se vsakodnevno srečujejo s pomanjkanjem javnega prevoza.	Predlogi glede javnega prevoza
280	Vas Javor bi si lahko ob pomoči četrtne skupnosti Sostro in MOL odkupila katero od propadajočih hiš in jo uredila kot skupnostni prostor, da bi prebivalci odročne, ruralne skupnosti zopet obudili stare običaje in navade	Vloga lokalne skupnosti

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 8	
	SOCIALNE MREŽE	
281	Medsebojni stiki, druženja, pogovori so tiste poglobitve dejavnosti, ki jih človek potrebuje iz dneva v dan.	Želje v zvezi s stiki
282	Od oseb, ki živijo doma, imajo: 2 osebi vsakodnevne obiske, 10 oseb ima zelo pogoste obiske, večkrat na teden, 19 oseb ima pogoste obiske, vsak enkrat na teden, 15 oseb ima obiske redko, nekajkrat na mesec, 3 osebe imajo zelo redko, enkrat na mesec ali manj, 1 osebe pa ne obiskujejo.	Obiski
283	Glede preživljanja praznikov (državni, osebni,	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci

	cerkveni), jih 27 oseb praznuje praznike z družino, 15 oseb je samih in 8 oseb s prijatelji.	
	PROSTI ČAS	
284	V raziskavi se kot kakovostno preživljanje prostega časa razume, da oseba najpogosteje opravlja naslednje aktivnosti: gledanje TV, poslušanje radia, branje knjig, časopisov, pogovori s prijatelji, sprehodi, raznovrstni hobiji, igranje šaha in drugih družabnih iger, udeleževanjem izletov, telovadbe/fizioterapije, opere, muzejev, likovnih delavnic, jezikovnih tečajev ipd.	Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno
285	Trdimo lahko, da so med starimi ljudmi, ki živijo doma, in med tistimi, ki živijo v domu starejših občanov, razlike v pogostosti opravljanja aktivnosti v prostem času.	Ovire za neaktivnost v prostem času
286	Nekoliko pogosteje opravljajo aktivnosti v prostem času osebe, ki živijo v domu za stare.	Ovire za neaktivnost v prostem času
287	Med osebami, ki živijo doma, se kar 19 oseb srečuje s slabim finančnim stanjem, ki je temeljni razlog za neaktivnost, 11 osebam to preprečuje slabo zdravje, medtem, ko ima 10 oseb različne predsodke in ravno toliko je tudi oseb, ki nimajo nikakršnih omejitev.	Ovire za neaktivnost v prostem času
288	Iz raziskave je razvidno, da je večina oseb zadovoljnih s preživljanjem prostega časa ali pa ga nima, ker si ne zna ali ne more organizirati svojega življenja tako, da bi imela dovolj časa zase in za ukvarjanje z zelenimi aktivnostmi.	Zadovoljstvo s preživljanjem prostega časa
289	Marsikdo ne uspe združiti dveh temeljnih razsežnosti prostega časa. Kot sta prosta izbira aktivnosti in pozitivne izkušnje oz. zadovoljstvo.	Zadovoljstvo s preživljanjem prostega časa
290	Za osebe, ki živijo doma, je dobila naslednje odgovore: 12 oseb je zelo zadovoljnih, 31 oseb je zadovoljnih, 4 osebe niso niti zadovoljne niti nezadovoljne in 3 osebe so nezadovoljne.	Zadovoljstvo/nezadovoljstvo s preživljanjem prostega časa
	VLOGA V DRUŽBI	
291	Med anketiranimi osebami je tretjina oseb včlanjenih v Društvo upokojencev.	Aktivnost v društvih
292	Večina ljudi je integrirana v okolje, v katerem živi.	Aktivnost v družbi, skupnosti
293	Poglavitni razlogi za članstvo v Društvu upokojencev so družabna srečanja, članske ugodnosti, informiranje o različnih novostih, skupna potovanja in različna predavanja.	Dobre lastnosti društva
294	Osebe, ki živijo doma, v Društvu upokojencev koristijo naslednje ugodnosti: 15 oseb družabna srečanja, 7 oseb skupna potovanja oz. izleti. 11 oseb članske ugodnosti, 12 oseb predavanja, 14 oseb informacije o različnih ugodnostih.	Dobre lastnosti društva
295	Avtorica je ugotovila, da ne obstajajo razlike v pogostosti članstva v drugih društvih in klubih med tistimi, ki živijo doma in tistimi, ki živijo v domu starejših občanov.	Dobre lastnosti društva
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
296	V različnih društvih upokojencev po Sloveniji se zavedajo naraščajočih potreb starega prebivalstva, zato se zavzemajo za zmanjševanje osamljenosti med starimi ljudmi in za lepše medčloveške odnose med generacijami.	Želje v zvezi z mladimi

	VIRI POMOČI	
297	Trdimo lahko, da so med starimi ljudmi, ki živijo doma, in med tistimi, ki živijo v domu starejših občanov, razlike v omejevanju glede nakupa raznih dobrin.	Omejevanje glede dobrin
298	Pogosto se omejujejo tisti, ki živijo v domu za stare.	Omejevanje glede dobrin
	PREDLOGI	
299	Za osebe, ki živijo doma, se naj organizira poseben program, ki bi jim omogočal enake možnosti kot osebam, ki živijo v domu starejših občanov.	Povezovanje starih ljudi, ki živijo doma s tistimi starimi, ki živijo v domu starejših
300	Domovi za starejše občane bi lahko za začetek organizirali srečanja za obe skupini, na tak način bi jim omogočili: druženje, skupno udeleževanje različnih delavnic, skupno ukvarjanje s športom pod strokovnim vodstvom, spoznavanje življenja v domu starejših občanov, soočanje s starostjo, premagovanje stiske ob izgubi partnerja, prijateljev in drugih	Povezovanje starih ljudi, ki živijo doma s tistimi starimi, ki živijo v domu starejših
301	Država mora spremeniti odnos do starega prebivalstva, poskrbeti mora, ne samo s simboličnimi finančnimi prispevki za rekreacijo, temveč tudi, da star človek ta denar izkoristi izključno za namene rekreacije.	Vloga ter pomen države
302	Država bi naj upokojujencem razdelila namesto prispevka za rekreacijo »bone za rekreacijo«. Ti bi staremu človeku omogočili pravico do brezplačne rekreacije.	Vloga ter pomen države
303	V Sloveniji podjetja plačujejo davek od dobička pravnih oseb. Če bi vsaj en odstotek teh sredstev, ki jih zberemo s tem davkom namenili za »bone za rekreacijo«, bi bil predlog zagotovo uresničljiv. Tako bi poskrbeli za boljšo telesno in duševno počutje.	Vloga ter pomen države

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 9	
	SOCIALNE MREŽE	
304	Vsi stari ljudje imajo stike s svojimi otroki, družinami in drugimi sorodniki.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
305	Pri večini so pogosti, kar pomeni, da se srečujejo najmanj dvakrat na teden.	Pogostost stikov
306	Ostali se s svojo družino in sorodniki redko srečujejo, čeprav živijo v istem kraju.	Pogostost stikov
307	Pri medčloveških odnosih igra glavno vlogo prijateljstvo.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
308	Stiki, ki jih imajo stari ljudje s svojimi prijatelji, so redni, srečujejo se pri cerkvi, najpogosteje pa se obiskujejo na svojih domovih.	Pogostost stikov
309	Med ostale ljudi, s katerimi se star človek druži, spadajo v večini sosede.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
310	Z njimi imajo dobre odnose in se srečujejo ob različnih priložnostih, predvsem, ko si pomagajo tudi pri delu.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
311	Z ostalimi se ne družijo in nimajo stikov.	Pomanjkanje stikov

312	Ljudje, ki so brez sorodnikov, so svoj temeljni medčloveški odnos razvili do prijateljev ali so ga našli med sosedi.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
313	V raziskavi je tudi primer, ko človek ne more svojih težav zaupati nikomur, nikogar ne čuti za svojega in se z nikomer ne čuti tako povezan, da bi se mu lahko zaupal.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov
314	Nezadovoljstvo z odnosi, ki jih ima star človek z ljudmi, se kaže v odnosu star človek-sorodniki.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov
315	Gre za to, da so stiki preporedki oziroma jih skoraj ni ali da, kot star človek razume obnašanje sorodnikov, se ga le ti izogibajo zaradi njegove revščine.	Pomanjkanje stikov
316	Na splošno gledano pa so stari ljudje s stiki, ki jih imajo z ljudmi, s katerimi živijo, se srečujejo in družijo, zadovoljni.	Zadovoljstvo s stiki
317	Nimajo se za kaj pritoževati, med seboj se imajo radi in si želijo, da bi tako ostalo še v prihodnje.	Zadovoljstvo s seboj, počutjem
318	Osamljenost se pojavi pri tistih, ki živijo sami in nenehno čutijo potrebo po medčloveški bližini, pogrešajo pokojne partnerje in otroke, ki so se odselili.	Občutki osamljenosti
319	V težavah bi pomoč poiskali pri svojih najbližjih: pri partnerju, otrocih ali sosedih.	Pomoč v stiski, pri raznih delih opravilih
	PROSTI ČAS	
320	Prosti čas vključuje dejavnosti, opravila in aktivnosti starega človeka.	Splošna opredelitev prostega časa
321	Treba je opozoriti, da gre za stare ljudi, ki živijo pretežno v kmečkem okolju.	Ovire za neaktivnost v prostem času
322	Ukvarjajo se z živinorejo, kmetijstvom, vinogradništvom, kar zahteva včasih tudi celodnevno delo izven hiše.	Aktivno preživljanje prostega časa
323	Zato v svoj prosti čas uvrščajo opravljanje hišnih opravil, na podlagi česar lahko sklepamo, da pojmujejo čas, ki jim ostane po opravljenih kmečkih delih, kot svoj prosti čas in ga predvsem v aktivnem smislu porabijo za gospodinjska dela.	Aktivno preživljanje prostega časa
324	Ugotovila je, da si stari ljudje svoj prosti čas zapolnijo z različnimi aktivnostmi.	Aktivno preživljanje prostega časa
325	Tudi tisti, ki živijo sami, pravijo, da jim ni dolgčas, kar kaže na to, da izkoristijo možnosti, ki so jim ponujene.	Zadovoljstvo s preživljanjem prostega časa
326	Aktivno svoj prosti čas namenijo za druženje z drugimi ljudmi.	Aktivno preživljanje prostega časa
327	Gospe se rade poslužujejo ročnih spretnosti, predvsem pletenja, kaj zapojejo, v svoj prosti čas pa uvrščajo hišna in gospodinjska opravila, kamor so vključili pospravljanje, sesanje, likanje ipd.	Aktivno preživljanje prostega časa
328	Čas namenijo še reševanju križank in gobarjenju.	Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno
329	Pasivno ga preživljajo z branjem knjig in časopisov, s poslušanjem radia in gledanjem televizije, kjer so med najbolj priljubljenimi nadaljevanke in filmi.	Pasivno preživljanje prostega časa
330	Iz odgovorov je razvidno, da star človek svoj	Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno

	prosti čas preživlja aktivno in pasivno, prav tako pa glede tega ni opaziti razlik med tistimi, ki živijo sami, in tistimi, ki živijo skupaj z zakoncem in/ali družino.	
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
331	Kot ena izmed oblik pomoči starim ljudem (predvsem tistim starim, ki imajo težave z zdravjem), je omenjena pomoč s strani drugih mladih (ne sorodnikov).	Pomoč starim ljudem v stiski
332	Predlogi v zvezi s takšno pomočjo so bili zaželeni. V veliki meri so se nanašali na vsestransko pomoč v primeru, da je star človek že nezmožen opravljati hišna opravila in bi mladi bili v pomoč pri kuhanju, hranjenju, prinašanju dobrin iz trgovine ipd.	Pomoč starim ljudem v stiski
333	Vendar možnost hitro opustijo, saj so enotnega mnenja, da mladi nočejo več pomagati starim ljudem.	Nesolidarnost med starimi/mladimi
334	Menijo, da je velikokrat tako, da si mladi mislijo, da so vse in da star človek ni človek.	Nesolidarnost med starimi/mladimi
335	O svojih življenjskih izkušnjah, se razen dveh oseb, vsi pogovarjajo z mlajšimi od sebe, predvsem s sorodniki, z otroki, vnuki in nečaki.	Solidarnost med starimi/mladimi
336	Predajajo svoje bogate in ustvarjalne delovne izkušnje, kot sta peka kruha in lep star običaj, ki je že skoraj povsem utonil v pozabo-pletenje zelenja.	Predajanje izkušenj mlajši generaciji
337	Nekaterim se zdi potrebno, da bi predajali svoje izkušnje mlajšim, saj menijo, da so mladi dovolj stari, samostojni in izobraženi, da se znajo v življenju znajti.	Predajanje izkušenj mlajši generaciji
338	Menijo, da je predvsem pri mladih ljudeh premalo poslušna za njihove nauke in nasvete.	Nesolidarnost med starimi/mladimi
339	Imajo občutek, da jim več v nobeni stvari ne »dajo prav« in da jih ne jemljejo resno.	Nesolidarnost med starimi/mladimi
340	Menijo, da je tega kriva družba, ki jih je pokvarila.	Nesolidarnost med starimi/mladimi
341	Ženske bi rade na mlajši rod prenesle gospodinjska opravila.	Predajanje izkušenj mlajši generaciji
342	Njihova največja želja v starosti, kar zadeva življenjske izkušnje je, da bi mlajšim od sebe, predvsem svojim otrokom in vnukom prenesli, da bi živeli pošteno in v miru, da bi se iz nasvetov naučili, kako v življenju ravnati, da bi jim bilo lažje, kot je bilo njim samim.	Želje v zvezi z mladimi
343	Izstopajo predajanje delovnih izkušenj in spoznanj o spoprijemanju s težavami v življenju, ustvarjalnih izkušenj s področja umetnosti, med vsemi pa prevladujejo lepa vodila in nasveti za življenje.	Predajanje izkušenj mlajši generaciji
	RAZLIKE VAS/MESTO	
344	Zaradi dejstva, da je na Ptuj, ki je Destrniku najbližje mesto, kljub lastni občini treba urejati še veliko uradnih opravkov, je za stare ljudi zelo pomembno, ali lahko uporabljajo javni prevoz.	Mestno okolje, ovire v okolju bivanja
345	Prav tako se pojavi problem v zdravstvu, saj je Destrnik imel svojega zdravnika do nedavnega, sedaj pa je zaradi bolezni že dlje časa odsoten, nadomeščanja ni in tako so ponovno odvisni od nadomestnega zdravnika, do katerega lahko	Ovire v okolju bivanja

	pridejo na Ptuj.	
	POTREBE	
346	Glede dodatnih dejavnosti so stari ljudje zainteresirani, da bi imeli predavanja na temo kmetijstva.	Zanimanje za dejavnosti
347	Veseli jih, da bi kaj skupaj delali, da bi se organizirale različne dejavnosti, ki bi jih med seboj povezoval, kot so petje in drugi družabni dogodki.	Potreba po medčloveških odnosih
348	Hkrati se bojijo, da kakšna nova društva ne bi uspela, saj bi morali plačevati članarino, kar pa predstavlja staremu človeku s kmečko pokojnino dodaten strošek, ki bi si ga težko privoščil.	Težave pri zadovoljevanju potreb
349	So pa to stari ljudje, ki imajo delovne navade, zato si vsak išče delo doma, tako da se pojavi vprašanje, kakšna bi bila udeležba, saj odkrito priznavajo, da niti ne bi hodili na kaj takega in da ni potrebe, da se sploh kaj dodatnega organizira.	Težave pri zadovoljevanju potreb
350	Problem je v tem, da se vse dogaja v središču kraja, ki pa je precej oddaljeno od okoliških vasi, ki spadajo v občino.	Težave pri zadovoljevanju potreb
351	Kljub potrebam, ki so jih izražali v pogovoru, pa na konkretno vprašanje, kaj si osebno želijo, ni več pravih odgovorov.	Nezanimanje za dejavnosti
352	Ničesar ne potrebujejo, saj so se sprijaznili s stanjem, v kakršnem živijo.	Težave pri zadovoljevanju potreb
353	Verjetno gre za to, da niti ne upajo izražati osebnih želja, saj se v življenju prilagajajo razmeram, v katerih se znajdejo, in morajo brez pomoči skozi marsikatero težko izkušnjo.	Težave pri zadovoljevanju potreb
354	Zraven lepe želje po ohranitvi zdravja se pojavi enotna želja po medčloveškem odnosu, kar že tukaj pokaže na osamljenost starega človeka.	Potreba po medčloveških odnosih
355	Želijo si človeške bližine kogarkoli-od pokojnih partnerjev do koga izmed svojih, drugih mladih ali morebitne mlajše družinice, da bi imeli občutek bližine sočloveka in čutili še drugo življenje v hiši.	Potreba po medčloveških odnosih
356	Za najbolj izpostavljene potrebe so izražene tiste, ki se nanašajo na dodatne dejavnosti, ki bi jim omogočale medsebojno druženje.	Izražene potrebe
357	Izražena potreba je hkrati odgovor na premajhno število ponujenih služb in storitev, ki ne zadovoljujejo potreb starih ljudi.	Izražene potrebe
358	Ta ostaja nezadovoljena pri tistih, ki živijo sami, prav tako je pri njih večja in težje rešljiva potreba po prevozu, ki jo izražajo vsi.	Izražene potrebe
	VIRI POMOČI	
359	Stari ljudje so brez izpitnih dovoljenj in tako tudi brez lastnega prevoza.	Pomanjkanje storitev
360	Žal je večina še tistih nekaj avtobusov, ki vozijo, šolskih, in so med počitnicami in prazniki ukinjeni, ob koncu tedna pa javnega prevoza med Destnikom in Ptujem sploh ni.	Pomanjkanje storitev
361	Tisti, ki so zadovoljni s prometnimi povezavami javnega potniškega prometa, odhajajo na Ptuj po opravkih tako, da si skrbno organizirajo svoj čas in opravke, ki jih morajo narediti do časa, ko se bo avtobus vračal.	Pomanjkanje storitev

362	Ostali pa vidijo težavo v tem, da so prometne povezave slabe.	Pomanjkanje storitev
363	Ljudje iz okoliških vasi so primorani prepešati dolge poti, da sploh pridejo do postajališča, saj je proga speljana po glavni cesti in tako obide oddaljene zaselke, ki jih ni malo.	Pomanjkanje storitev, pomoči
364	Stari ljudje v Destniku navajajo, da zanje deluje le Društvo upokojencev.	Vloga društva
365	V odgovorih je čutiti nezadovoljstvo, saj se ponavlja odgovor, da za stare ljudi ni ničesar drugega.	Nepoznavanje oblik pomoči, pomanjkanje dejavnosti
366	Tako je slutiti, da pogrešajo še kaj in da z društvom niso zadovoljni, saj se v njegovem okviru organizirata le kakšen občni zbor in izlet na leto.	Vloga društva
367	Večina starih ljudi so člani Društva upokojencev, vendar pravijo, da od tega nimajo prav veliko, razen plačevanja članarine, saj se redkih srečanj v večini ne udeležujejo, ker gre po mnenju večine le za popivanje.	Vloga društva
368	Med prireditvami so za stare le takšne, ki so namenjene ljudem, ki so stari nad sedemdeset let.	Vloga društva
369	Primanjkuje aktivnosti, kamor bi se stari ljudje lahko vključili in bili dejavni.	Pomanjkanje dejavnosti
370	Stari ljudje so odvisni od javnega prevoza, zato se tu pojavi problem, ker so povezave neurejene in slabe.	Pomanjkanje storitev
371	Občina je odgovorna, da bi se trenutno stanje spremenilo in izboljšalo, kar lahko sklepamo iz tega, da so stari ljudje priče nenehnemu razvoju v kraju, ki posega na različna področja, problematiki in potrebam starih ljudi pa se znova izogne.	Reševanje stisk
372	Centra za socialno delo stari ne poznajo in s tem tudi ne oblik pomoči, ki bi jih morebiti lahko kdaj izkoristili.	Nepoznavanje oblik pomoči
373	Seznanjenost z njimi bi jim lahko že danes preprečila marsikatero skrb.	Nepoznavanje oblik pomoči
374	Urejanje obveznosti na uradih vzbuja pri starem človeku ponižanja in manjvrednosti zaradi odziva zaposlenih.	Pomanjkanje pomoči
375	Država bi starega človeka morala bolj obveščati o njegovih pravicah, ki bi morebiti izboljšale njegov položaj.	Formalni viri pomoči, reševanje stisk
	PREDLOGI	
376	Občina lahko v okviru dodatnih dejavnosti omogoči strokovnjaka agronoma, ki bi predaval o za stare aktualnih vprašanjih v zvezi s kmetijstvom.	Vloga ter pomen države
377	Odbor društva upokojencev mora biti dobro seznanjen s pomembnostjo srečanj in naklanjati pozornost vsem članom. Pri organizaciji in pripravi srečanj in izletov naj se upoštevajo oddaljenost članov društva, finančne zmožnosti in lasten interes starega človeka.	Predlogi glede društva
378	Po lastni pobudi zainteresiranih bi lahko uvedli večere, namenjene dejavnostim, ki jih veselijo (npr. petju).	Predlogi glede društva
379	Kraj bi moral imeti na razpolago nekaj ljudi, ki	Vloga lokalne skupnosti

	bi bili v pomoč starim ljudem v nujnih primerih.	
380	V vašem odboru bi se lahko na občnem zboru dogovorili za organiziranje pomoči starim ljudem v njihovem kraju, pogovorili bi se o možnih načinih pomoči, se s starimi ljudmi posvetovali in z njimi začeli izvajati dogovorjene oblike pomoči.	Vloga lokalne skupnosti
381	V okviru zdravstvenih storitev bi se vpeljala pomoč zdravstvene službe na domu, ki bi nudila vsaj občasno pomoč pri osebni negi. Tukaj bi lahko prišli v pomoč dijaki srednjih zdravstvenih šol v okviru svojega praktičnega dela.	Medgeneracijsko sodelovanje
382	Pri službah javnega prometa bi bilo treba zagotoviti, da se skušajo vzpostaviti povezave s Ptujem.	Predlogi glede javnega prevoza
383	Uvajati in vzpodbujati prostovoljno delo (vzpodbujati predvsem mlade).	Medgeneracijsko sodelovanje
384	Osnovne šole bi se v okviru projektnega tedna z eno skupino posvetile delu s starimi. Ob zaključni predstavitvi rezultatov bi stare povabili v šolo, kjer bi skupaj z mladimi obudili skupaj preživeti teden.	Medgeneracijsko sodelovanje
385	Socialna delavka v osnovni šoli lahko ustanovi krožek, ki bo namenjen spoznavanju problematike in pomoči starim ljudem v njihovem kraju.	Naloge centra za socialno delo
386	Center za socialno delo se predstavi starim ljudem s svojo dejavnostjo, jih seznani z oblikami pomoči, ki jih nudi, in predstavi, kaj je treba storiti, da bodo starim ljudem njihove storitve dostopne in omogočene.	Naloge centra za socialno delo
387	Zagotovi se organizirana oblika pomoči na domu, ki nudi osnovno oskrbo v primeru bolezni.	Pomoč starim ljudem
388	Stari ljudje sami, njihovi svojci in sploh vsi ljudje moramo negovati in se zavestno truditi za ohranjanje lepih odnosov, ki jih imajo z drugimi.	Vloga družine
389	Za konce tedna bi lahko ob večerih tudi župnik s pomočjo župnijskega sveta organiziral družabne večere.	Vloga lokalne skupnosti
390	Zelo pomembno je, da se s strani občine zagotovi koga izmed tam zaposlenih, ki bo zadolžen za zagotavljanje seznanjenosti in razlaganja pravic starim ljudem, ki bi jih to zanimalo in bi se stari lahko v primeru vprašanj obrnili nanj.	Informiranje, ozaveščanje, vloga lokalne skupnosti

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 10	
	SOCIALNE MREŽE	
391	Ljudje so posebno pozornost dali zdravju in pa stikom, ki so jih razdelili na stike s svojimi domačimi (sorodniki, bližnji) in z drugimi, kamor spadajo tudi strokovnjaki.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
392	Ti stiki imajo pomembno vlogo v njihovih življenjih, saj so veseli vsakega druženja in časa, ki ga preživijo v svojem ožjem krogu sorodnikov in v krogu pomembnih ljudi.	Zadovoljstvo s stiki
393	Prav tako navajajo, da je velik delež starih ljudi, ki živijo v bloku.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov
394	Nekateri pa ne vedo, koliko je starih v okolici,	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov

	saj se sami večinoma zadržujejo doma, ne zahajajo ven in jih tudi ne zanima kaj se dogaja v njihovi bližini.	
395	Stari se srečujejo, družijo med seboj glede na to, ali gredo lahko iz stanovanja ali ne.	Pogostost stikov
396	Tisti, ki lahko gredo iz stanovanja, navajajo mesta, kot so vrtci in trgovine.	Pogostost stikov
397	Pomemben povezovalac starih ljudi so tudi razna društva, ki prirejajo izlete, srečanja, predavanja, kjer imajo stari možnost druženja.	Stiki preko društva
398	Redki se srečujejo tudi na sprehodih, obiskih prijateljev ali pa ob kavi.	Obiski
399	Vsi stari ljudje naštevajo zase pomembne ljudi v svoji okolici.	Zadovoljstvo s stiki
400	Za večino so najpomembnejši njihovi otroci ter njihove družine oz. partner, če ga imajo.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
401	Stari ljudje so veseli vsakega obiska domačih in njihove pomoči, vendar jih velikokrat sami nočejo obremenjevati in jim biti v napoto.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
402	Prav tako so za njih pomembni tudi stiki z drugimi sorodniki, prijatelji, sosedi in strokovnjaki ter domače živali.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
403	Predvsem starejši nimajo več prijateljev, ker so umrli.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
404	Ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik prek telefona.	Pogostost stikov, obiski
405	Večina starih ljudi pogreša svoje partnerje in način zakonskega življenja.	Občutki osamljenosti
406	Pogrešajo tudi prijatelje, sorodnike in obiske otrok.	Obiski
407	Med strokovnjaki imajo pomembno vlogo oskrbovalke iz Zavoda za oskrbo na domu, ki prihajajo k njim in nekaterim pomenijo edino vez z zunanjim svetom.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci, strokovnjaki
408	K izboljšanju kvalitete starosti bi lahko pripomogli spoznavni večeri npr. za vse stanovalce enega bloka, s tem bi lahko spoznali in navezali stike, vendar pa bi tudi stari morali sami več storiti zase, da bi ohranili stike.	Stiki preko društva
	PROSTI ČAS	
409	Stari ljudje imajo kar nekaj prostega časa, ki ga poskušajo izkoristiti na različne načine.	Splošna opredelitev prostega časa
410	Berejo knjige, časopise, obdelujejo vrtiček, gledajo tv.	Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno
411	Poslušajo radio, slikajo, hodijo na predavanja, prireditve, k maši, telovadijo, hodijo na sprehode, izlete, obiskujejo prijatelje, štrikajo, zanimajo se za živali in za kuhanje. Včasih preprosto zadremajo na kavču.	Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno
412	Predvsem mlajši ga preživljajo bolj aktivno.	Aktivno preživljanje prostega časa
413	Večina starih ne hodi na prireditve zaradi bolezni, nepokretnosti, neinformiranosti.	Ovire za neaktivnost v prostem času
414	Včasih so hodili v gledališče, vendar sedaj ne več. Ker ne hodijo tako pogosto ven, nimajo informacij o dogodkih, ki so jim na voljo.	Ovire za neaktivnost v prostem času, pasivno preživljanje prostega časa
415	Večina starih ne hodi na dopust in počitnice.	Pasivno preživljanje prostega časa, odsotnost prostega časa
416	Stari ljudje si poskušajo dan zapolniti z raznimi	Pasivno preživljanje prostega časa

	aktivnostmi, ki so v mejah njihovih moči.	
417	Nekateri se zaposlijo z drobnimi opravili. Eni obdelujejo vrt, drugi pospravljajo, tretji skrbijo za vnuke ali pa finančno pomagajo svojim otrokom.	Aktivno preživljanje prostega časa
418	Skoraj vsi imajo doma vsaj en časopis, ki ga radi sami ali pa s pomočjo drugih preberejo.	Pasivno preživljanje prostega časa
419	Nekaj pa je tudi takih, ki so naročeni na časopis, vendar ga ne preberejo, ker jih ne zanima ali jim tega ne dopušča slab vid.	Pasivno preživljanje prostega časa
420	Tretji pa se potrudijo in preberejo tudi kakšno knjigo ali pa se lotijo reševanja križank.	Pasivno preživljanje prostega časa
421	Del starih pravi, da ne spremlja televizije, ne radia in prav tako tudi ne časopisa. Eni navajajo razlog slabo zdravje, drugi pa preprosto ignorirajo medije.	Ovire za neaktivnost v prostem času
	VLOGA V DRUŽBI	
422	Ljudje, ki ostajajo v stanovanju, so prikrajšani za aktivno vključevanje v društva in so izolirani od zunanjega dogajanja, ker se ga ne morejo udeležiti, predvsem zaradi zdravstvenih razlogov. Na ta način imajo tudi manj stikov.	Ovire za neaktivnost v društvih
423	Stari ljudje se družijo v okviru kakšnega društva, sami ponavadi ne organizirajo posebnih srečanj.	Dobre strani društva
424	Srečujejo se v okviru društva upokojencev, kjer prirejajo razne izlete, srečanja, predavanja. Mlajši se srečujejo v trgovini.	Dobre strani društva
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
425	Poudarjajo, da je starost bolj ali manj prepuščena samemu človeku in da je v veliki meri od njega odvisno, ali bo osamljen ali ne.	Pomoč starim ljudem v stiski
426	Nekateri stari imajo dobre izkušnje s svojo starostjo in pravijo, da družba ne gleda drugače na njih.	Spoštovanje starih ljudi
427	Pravijo, da so mlajši prijazni z njimi.	Spoštovanje starih ljudi
428	Večina pa poudarja, da širše družbe ne zanimajo njihove potrebe in jih postavlja na stranski tir ter jim ne posveča dovolj pozornosti.	Nesolidarnost med starimi/mladimi
429	Stari večinoma želijo in potrebujejo stike z mlajšo generacijo.	Želje v zvezi z mladimi
430	Mlajša generacija, predvsem študentje so lahko starim ljudem v pomoč pri čiščenju, spremstvu, nakupih v trgovini ter pa predvsem kot družabniki in povezovalci z zunanjim svetom.	Pomoč starim ljudem v stiski
431	Od mlajše generacije si želijo spoštovanja.	Spoštovanje starih ljudi
432	Nekaterim je vključitev mladih dvomljiva in menijo, da so šolarji še premladi za kaj takega.	Nesolidarnost med starimi/mladimi
433	Nekdo pa je izrazil željo, da bi mladi obiskovali le svoje sorodnike, druge pa ne.	Želje v zvezi z mladimi
	RAZLIKA VAS/MESTO	
434	Raziskava se nanaša zgolj na mestno okolje, nanaša se na glavno mesto Ljubljana.	Mestno okolje
	POTREBE	
435	Stari ljudje si najbolj želijo ostati doma, v domačem okolju in to čim dlje je mogoče.	Želje pri potrebah
436	Zato se njihove želje in potrebe navezujejo na skrb in nego v domačem okolju.	Želje pri potrebah

437	Želijo si obiske zdravnikov na domu, več informacij o oskrbi na domu in informacije v zvezi z dogajanjem v Ljubljani.	Želje pri potrebah
438	Veliko jim pomeni druženje in pomoč pri najnujnejših stvareh.	Potreba po medčloveških odnosih
439	Želja je tudi obisk socialne delavke, ki bi lahko posredovala informacije starim ljudem, kam se lahko obrnejo v zvezi s pravicami, pokojnino, dodatkom za pomoč in postrežbo.	Želje pri potrebah
440	Izražena je bila tudi potreba po službah, ki bi pripravila svojce na starost in bolezen v tem obdobju.	Izražene potrebe
441	Omenjajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi starim izpopolnile potrebo po pozornosti, druženju in bližini oseb, ki bi za njih skrbele.	Potreba po medčloveških odnosih
442	Nekateri nimajo želja in predlogov v zvezi s strokovnimi službami, ker menijo, da se že »tako veliko dogaja«.	Zadovoljene potrebe
443	Želje se razlikujejo glede na starost. Čim starejši si, manj želja imaš, če pa jih imaš, so več ali manj povezane z zdravjem.	Želje v zvezi s potrebami
444	Želijo si, da bi ljudje bolj upoštevali želje starih, jim olajšali dostop do zunanjega sveta z dvigalom, da bi lahko šli ven, več pozornosti in obiskov sorodnikov.	Želje v zvezi s potrebami, zanimanje za dejavnosti
445	Nekateri želijo, da »vse ostane tako kot je«.	Zadovoljene potrebe
446	Mlajši stari želijo iti na izlet, potovati ali pa obiskovati zdravilišče, drugi pa na starost nimajo želja.	Želje v zvezi s potrebami
447	Mnogi partnerji, sosedje, sorodniki in prijatelji umrejo, za njimi pa ostanejo spomini, ki nekatere stare na starost izpopolnjujejo.	Potreba po medčloveških odnosih
	VIRI POMOČI	
448	V primeru, da stari ljudje potrebujejo pomoč, jim pomagajo otroci in socialna oskrbovalka.	Viri pomoči
449	Pomoč jim nudijo tudi vnuki, zet, bratranec, nečakinja, sosed, prijatelji in Društvo invalidov vojn.	Neformalni viri pomoči, družinski viri pomoči
450	Socialna oskrbovalka obiskuje vse osebe, vendar je vsi ne doživljajo kot pomoč.	Formalni viri pomoči
451	Vsak ima vsaj nekoga, na katerega se lahko obrne, če potrebuje pomoč.	Reševanje stisk
452	Velikokrat so starim ljudem v pomoč sosedje, saj jim ti pomagajo in prinesejo hrano, časopis, plačajo položnice, ali pa pridejo le na obisk.	Viri pomoči
453	Seveda stari ljudje nimajo z vsemi sosedi takšnega odnosa, vendar pa marsikdo rad priskoči na pomoč.	Viri pomoči
454	Problem se pojavi v blokkih in tam, kjer se sosedi med seboj ne poznajo in kjer poteka pomoč po načelu »ti meni-jaz tebi«.	Pomanjkanje storitev, pomoči
455	Star človek je zato izločen, saj zaradi bolezni in osamljenosti ne more nuditi pomoči drugim in tako tudi sosed ne čuti potrebe pomagati njemu.	Pomanjkanje pomoči
456	Ena gospa je mnenja, da brez plačila danes nihče več nič ne stori za drugega.	Pomanjkanje pomoči
457	Ker je Ljubljana glavno mesto, ima lokalna skupnost veliko aktivnosti, društev, organizacij	Formalni viri pomoči

	ter zdravstvenih domov, ki so na voljo staremu človeku 24 ur na dan.	
458	Prav tako ni težav s prometnimi povezavami.	Formalni viri pomoči
459	Vendar pa se lahko star človek hitro izgubi v množici ponudnikov različnih pomoči ter ostane v tej množici nekako prezrt ter zapostavljen ter posledično osamljen.	Formalni viri pomoči
460	Tako deluje na področju zdravja 7 zdravstvenih domov, ambulanta splošne nujne medicinske pomoči deluje za odrasle 24 ur na dan, v Urgentnem bloku Kliničnega centra.	Institucionalni viri pomoči
461	V Ljubljani deluje 6 domov za stare in 5 centrov za socialno delo.	Institucionalni viri pomoči
	PREDLOGI	
462	Potrebno je razvijati programe, ustanoviti mreže, ki bi temeljile na osnovi prostovoljnih, družabniških, medsoseskkih skupin ter skrbi za boljšo kakovostno funkcioniranje in zadovoljno življenje tretjem obdobju življenja. K temu lahko prispeva solidarnost v bivalnem okolju, angažiranju otrok, sosedov, raznih društev.	Medgeneracijsko sodelovanje
463	Organizirati spoznavna srečanja v blokih, kjer bi se lahko razvila medsebojna sosedska pomoč, organiziranje pomoči tistim, ki so manj pokretni.	Pomoč starim ljudem
464	Razviti mrežo, ki bi skrbela za aktivno informiranost starih ljudi o raznih dogodkih, kjer bi imeli stari možnost druženja. Seznaniti ljudi, kje imajo možnost dobiti informacije.	Informiranje, ozaveščanje
465	Težiti v ustvarjanju povezav vseh treh generacij. Srednja generacija omogoči in organizira druženje ter spoznavanje mlajših ter starih z zabavnimi in poučnimi uricami v knjižnicah, parku, na sprehodu...	Medgeneracijsko sodelovanje
466	Skupine za samopomoč, kjer bi lahko stari ljudje imeli možnost srečanj, bližine z vrstniki, izražanj svojega mnenja ter tudi razvijanja samozagovornišva. Tako bi se sami stari lahko angažirali in motivirali, s tem pridobili občutek koristnosti in tako dvignili nivo kvalitete življenja.	Ustanavljanje ter ohranjanje skupin za samopomoč

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 11	
	SOCIALNE MREŽE	
467	Družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki, pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
468	Udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani. Otroci in vnuku radi prihajajo domov, redno se med seboj obiskujejo.	Obiski
469	Stari ljudje lahko brezpogojno računajo na pomoč otrok in vnukov.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
470	Družina nudi starim ljudem pomoč pri prevozi, zlasti do zdravnika in pomoč v stiski, ko gre za čustveno oporo.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
471	Ena izmed udeleženk raziskave mora skrbeti za duševno bolnega sina, ki potrebuje nego in varstvo. Delno pomoč jima nudi socialna oskrbovalka preko csd, ta pomoč je brezplačna.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
472	Družino in širše sorodstvo povezujejo družinska praznovanja in pa tradicionalni krščanski	Povezovalni dogodki/srečanja

	prazniki, kot sta božič in velika noč, pa tudi dan spomina na mrtve.	
473	Takrat je čas za pogovore, zlasti pa skupno praznično kosilo, ki nekako daje še večji občutek povezanosti in pripadnosti družini.	Povezovalni dogodki/srečanja
474	Vse manj časa namenjamo pristnim odnosom z ljudmi, ki so nam v življenju blizu.	Pomanjkanje stikov
475	Stari ljudje pomagajo svojim otrokom predvsem z materialnimi stvarmi, ki je zelo cenjena.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
476	Gre za njihovo podporo in darove po zmožnostih, vse tisto, kar je pridelano doma, v domačem okolju. Pridelki iz njive in vrta, tudi meso. Otroci so za te darove pripravljeni pomagati.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
477	Stike s širšim sorodstvom ohranjajo tako, da si med seboj tudi pomagajo, zlasti na polju, oddaljen sorodnik ponudi tudi prevoz, srečujejo oz. družijo se pri cerkvenih praznikih, godovih, rojstnih dnevih ter na vikendih.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
478	Sorodniki so večinoma oddaljeni. Dom so si ustvarili tudi v tujini.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov
479	Zato je pomemben telefon, ki daje občutek pomanjkanja pristnega stika.	Povezovalni dogodki/srečanja
480	Stari ljudje so za obisk sorodnika odvisni od prevoza. Tu se spet počutijo odvisne od drugih.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov, obiski
481	Pri sorodnikih se oglasijo tudi spotoma, ko opravijo pri zdravniku.	Pogostost stikov
482	Raziskava je pokazala, da imajo stari ljudje na Kapli veliko prijateljev, tudi čez mejo v Avstriji.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
483	Prijatelji so sovaščani, sosedje, sokrajani iz lokalnega društva.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci, stiki preko društva
484	Na stara leta se je pomembno sprijazniti s tem, da vrstniki, vrstnice tudi umirajo, socialna mreža se res zoži.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov
	PROSTI ČAS	
485	Prostočasne aktivnosti so tiste dejavnosti, ki jih poleg obveznosti še radi počno.	Splošna opredelitev prostega časa
486	Avtor omenja, da je to lahko tudi kakšna vsakodnevna obveznost, kot je gospodinjstvo., reševanje križank, branje, tudi pisanje dnevnika, je za stare ljudi še posebej pomembno, saj se tudi s tem krepijo njihove možganske celice.	Splošna opredelitev prostega časa
487	H krepitvi duha in sprostitvi pripomore tudi sprehod v naravo.	Aktivno preživljanje prostega časa
488	Družabne igre, kot so »človek ne jezi se« in razne igre s kartami, malo za šalo malo zaresniso samo za otroke in mlade. Tako se lahko zabavajo tudi stari ljudje.	Pasivno preživljanje prostega časa
489	Ženske so rade omenile vezenje prtičkov. Nekaj posebnega so rože iz kreppapirja, ki se namestijo okoli razpela kot okras.	Pasivno preživljanje prostega časa
490	Stari ljudje na Kapli za razvedrilo zelo radi pojejo. Prav ljudsko petje ima bogato tradicijo.	Pasivno preživljanje prostega časa
491	Moški so kot svojo razvedrilno dejavnost omenili lov oz. navduševanje nad lovstvom. Ta dejavnost ima na Kapli že dolgo tradicijo. Lovci imajo svoj lovski dom, pa tudi na splošno se veliko družijo.	Aktivno preživljanje prostega časa
492	Zanimiva interesna dejavnost starih ljudi je tudi	Pasivno preživljanje prostega časa

	molitev, ki pomeni tudi pomoč v stiski. Ta dejavnost obsega njihove duhovne ravni eksistence.	
493	V prostem času in ob drobnih hišnih opravilih stari ljudje spremljajo tudi pomembna dogajanja in nekatere oddaje tudi preko tv sprejemnika. Vendar pa le-tega niso omenjali kot pomembnega razvedrila v prostem času v takšni meri, kot je avtor pričakoval. TV uporabljajo zelo malo.	Pasivno preživljanje prostega časa
	VLOGA V DRUŽBI	
494	Socialni položaj starih ljudi na Kapli je zelo cenjen in spoštovan. S svojo jasno vlogo imajo možnost participacije.	Zadovoljstvo s položajem v skupnosti
495	Vključeni v raziskavo so aktivni na različnih področjih, zlasti na kulturnem.	Aktivnost v družbi, skupnosti
496	Ena izmed tradicionalnih oblik druženja med starimi ljudmi je gotovo obiskovanje nedeljskih verskih obredov.	Aktivno preživljanje prostega časa
497	Stari ljudje sodelujejo tudi v cerkvenem pevske zboru. Ta skupina deluje tudi medgeneracijsko.	Aktivnost v družbi, skupnosti
498	Skupaj s soslednjim krajem Ožbalt ob Dravi je aktivno tudi Društvo upokojencev. Trenutno šteje 102 člana.	Včlanjenost v društva
499	Stari ljudje se redno udeležujejo izletov, piknikov, sestankov in imajo s tem večjo možnost participacije.	Dobre lastnosti društva
500	Društvo kmetov sodeluje na letnih občinskih praznikih. Članice se družijo v prostorih osnovne šole, kjer vezejo ter prirejajo razstave ročnih del.	Včlanjenost v društva
501	Udeleženci raziskave sodelujejo tudi drugod, v drugih društvih, ki na Kapli (še) ne delujejo. To so Zveza borcev iz Lehna, v Radljah ob Dravi Društvo prisilnih mobilizirancev in pa Društvo diabetikov s sedežem v Mariboru.	Aktivnost ter včlanjenost v društva
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
502	Po mnenju vključenih v raziskavo mlada generacija stare ljudi na Kapli dobro sprejema.	Solidarnost med starimi/mladimi
503	Stari ljudi se s strani mladih ne počutijo ogroženi. Pravzaprav je dovolj razumevanja in spoštovanja med generacijami.	Spoštovanje starih ljudi
504	Vključeni v raziskavo se zavedajo, da so zaradi svoje starosti mladim lahko tudi v breme.	Solidarnost/nesolidarnost med starimi/mladimi
	VIRI POMOČI	
505	Družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore.	Družinski viri pomoči
506	Udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani. Otroci in vnuki radi prihajajo domov. Redno se med seboj obiskujejo.	Družinski viri pomoči
507	Stari ljudje na Kapli so s širšo lokalno skupnostjo zelo povezani preko raznih društev, ki so aktivna v kraju.	Vloga društva
508	Ta društva so Društvo upokojencev, Kulturno društvo, Lovsko društvo. Cerkevno petje ima na Kapli že bogato tradicijo.	Vloga društva
509	V vasi deluje še Karitas, ki materialno ne pomaga samo starim ljudem, ampak tudi vsem	Formalni viri pomoči

	drugim krajanom, ki so pomoči potrebni, tudi invalidom.	
	PREDLOGI	
510	Bistvenega pomena je, da se samo okolje prilagodi staremu človeku in obratno. Sam proces staranja vpliva tudi na povečane potrebe po družbeno organizirani skrbi za stare.	Vloga lokalne skupnosti
511	V okviru detabuizacije bi bilo potrebno poskrbeti za večje ozaveščanje in seznanjenje javnosti o starosti. Najbolj bi bilo potrebno ozaveščati mladino po šolah, zlasti o nujnosti medgeneracijske povezanosti, o konkretni pomoči starim ljudem in o organiziranih oblikah druženja.	Medgeneracijsko sodelovanje
512	Večgeneracijske družine je potrebno bolj podpreti. ZSV omenja novost, ki se nanaša na osebo, ki neguje in varuje bolnega starostnika. Ta oseba lahko pridobi status oskrbovalca na domu, kar se šteje tudi kot redna zaposlitev.	Vloga družine
513	Trajne oblike pomoči na domu bi starim ljudem na Kapli omogočile dlje časa ostati v svojem domačem okolju, s primerno ceno. Vključiti bi bilo potrebno csd. Tako bi se tudi razbremenilo svojce, ki skrbijo za stare ljudi. Njih same bi bilo potrebno povprašati, če bi se s tem strinjali in jim stvar razložiti v njim razumljivem jeziku.	Naloge centra za socialno delo
514	Ustanovitev skupine starih za samopomoč, ki bi za stare ljudi pomenila nekaj novega, predvsem pa novo obliko druženja, samostojno pobudo k skupnemu reševanju težav ter izmenjavi izkušenj. To obliko druženja bi bilo treba starim ljudem predstaviti in približati na primeren način. Tudi v smeri ustanovitve medgeneracijske skupine. Ustanovitev takih skupin pomeni tudi izvrstno dopolnilo strokovnemu delu.	Ustanavljanje in ohranjanje skupin za samopomoč
515	Bolj podrobno bi bilo potrebno raziskati potrebe in želje starih ljudi na Kapli. Le tako se jim lahko omogoči še večjo kvaliteto življenja. Najlažje je, da posameznik ali skupina ljudi v okolju sama definira svoje potrebe oz. probleme in jih tudi prepozna kot probleme. Če to opravi stroka, obstaja nevarnost, da se zmoti. Njena naloga je, da mora na podlagi zbranih informacij zagotavljati storitve, s katerimi bo potrebe in želje starih ljudi tudi zadovoljila.	Proučitev dejanskih potreb prebivalstva

	DIPLOMSKA NALOGA ŠT. 12	
	SOCIALNE MREŽE	
516	Za večino starih ljudi so najpomembnejši njihovi otroci ter njihove družine, oz. zakonci, če ga imajo.	Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki
517	Večina jih pogreša pokojne zakonice.	Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov, pomanjkanje stikov
518	V primerih, ko stari ljudje potrebujejo pomoč, jim pomagajo zanje pomembni ljudje: zakonci, otroci, vnuki, prijatelji, sosedje.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
519	Pomoči so deležni na različne načine, najpogosteje je to pomoč pri večjih delih v gospodinjstvu, urejanju okolice hiš, razni prevozi po opravkih, k zdravniku.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih

520	Tako pomoč jim največkrat nudijo otroci.	Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih
521	Starim ljudem zelo veliko pomeni, da jih imajo radi in da so zaželeni.	Želje v zvezi s stiki, zadovoljstvo s stiki
522	Pomembne osebe v njihovem življenju so tudi drugi sorodniki, sosede, prijatelji.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
523	Vsi stari ljudje imajo vsaj enega, če ne več prijateljev. Z njimi se dobivajo ob različnih priložnostih in na različnih krajih.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
524	Pogosta oblika komuniciranja s prijatelji je telefon, v zadnjem času tudi mobilna telefonija.	Vzdrževanje stikov preko telefona, pisem
525	Večina starih ljudi pove, da ima dobre in pogoste stike s sosedi.	Pogostost stikov
526	Stike in druženje s sosedi ter prijatelji stari ljudje zelo radi ohranjajo.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
527	Eden od sogovornikov je poudaril, da se najraje druži »s svojimi muslimani«, ker se med seboj bolje razumejo, čeprav ima prijatelje tudi med Slovenci.	Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci
528	Pomembna oblika druženja je tudi druženje na izletih, na raznih prireditvah in pohodih. To se nanaša predvsem na tisti sogovornici, ki sta vključeni v društva.	Stiki preko društva
529	Tudi ostali se občasno radi udeležujejo izletov, ki jih organizira Društvo upokojencev.	Stiki preko društva
530	Avtorica ugotavlja, da ima večina starih ljudi razvejano socialno mrežo, da niso osamljeni in izolirani. V svojem okolju dobijo dovolj pomoči otrok in vnukov, pa tudi ostalih sorodnikov, prijateljev, sosedov.	Zadovoljstvo s seboj, s stiki
	PROSTI ČAS	
531	Najbolj pogosta aktivnost so razna gospodinjstva opravila.	Aktivno preživljanje prostega časa
532	Ljudje si zapolnijo dan z različnimi opravili. Pospravijo po hiši, poskrbijo za svoje hišne ljubljence, če jih imajo, obišejo kakšno sosedo, spijejo kavo in malo poklepetajo in si skuhamo.	Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno
533	Večina kuha tudi za sinovo ali hčerino družino, opravijo pa še kakšna druga opravila za njih.	Aktivno preživljanje prostega časa
534	Stari ljudje gredo radi na sprehod, planinarijo, pomagajo otrokom. Radi berejo, nekateri knjige, drugi raje dnevne časopise.	Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno
535	Dva sogovornika rada gledata popoldanske nadaljevanke na televiziji.	Pasivno preživljanje prostega časa
536	Poleg nujnih vsakdanjih opravil si dneve zapolnijo tudi z varstvom otrokom.	Aktivno preživljanje prostega časa
537	Tisti, ko so vključeni v društva, hodijo na izlete in se udeležujejo raznih prireditev in srečanj.	Aktivno preživljanje prostega časa v raznih društvih
538	Večini anketiranih pomeni delo, ki ga opravljajo v veselje. V veliko zadovoljstvo jim je tudi to, ker jim to daje občutek koristnosti.	Zadovoljstvo s preživljanjem prostega časa
	VLOGA V DRUŽBI	
539	Večina sogovornikov je vključenih v društvo upokojencev, dve od sogovornic pa tudi v društvo kmečkih žena in planinsko društvo.	Včlanjenost v društva
540	Večina sogovornikov je zelo aktivna. Eden od sogovornikov ni vključen v nobeno društvo.	Včlanjenost v društva
541	Njihova aktivnost je odvisna od okolja v katerem bivajo. Trije, ki živijo v hišah, urejajo	Ovire za neaktivnost v skupnosti

	okolico hiše, vrtnarijo, skrbijo za živali.	
542	Dve sogovornici občasno pomagata pri delu na kmetiji. Ena od sogovornic, ki sicer veliko planinari, zelo rada nabira razna zelišča.	Aktivnost v skupnosti
	MEDGENERAC. SOLIDARNOST	
543	Sogovornica je povedala, da se v okolici, kjer živi, kot starejša in izkušena počuti pomembno, saj se mlajši večkrat obrnejo nanjo po kakšen nasvet.	Solidarnost med starimi/mladimi
	POTREBE	
544	Stari ljudje si na prvem mestu želijo ostati doma v domačem okolju in to čim dlje je mogoče. Zato se njihove želje in potrebe navezujejo na skrb in nego v domačem okolju.	Želje pri potrebah
545	Zelo poudarjajo pozornost, ki bi jo rabili od osebe, ki bi bila pri njih.	Potreba po medčloveških odnosih
546	Izražajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi jim izpolnile potrebo po pozornosti in bližini.	Izražene potrebe
547	Potrebe, ki jih izražajo, se navezujejo na domače okolje, na skrb in nego v okolju, kjer je človek živel in deloval do danes.	Izražene potrebe
548	Izražene potrebe ljudi se nanašajo predvsem na zadovoljevanje nematerialnih potreb ljudi.	Izražene potrebe
549	Materialne potrebe so v večini zagotovljene, seveda pri enih bolj pri drugih manj učinkovito in zadostno.	Zadovoljene/nezadovoljene potrebe
550	Potrebe, ki pa izhajajo iz nematerialnih potreb, pa se pri starostnikih največ izražajo v potrebi po medčloveških odnosih, bližini družine, prijazni oskrbi, skrbi otrok in bližnjih.	Potrebe po medčloveških odnosih
	VIRI POMOČI	
551	V primerih, ko sami česa ne zmorejo ali ko zbolijo, jim pomagajo najbližji (zakonec, otroci, vnuki), včasih pa tudi drugi sorodniki, sosedje ali prijatelji.	Družinski viri pomoči
552	Pomoč potrebujejo pri oblačenju, osebni higieni.	Oblike pomoči
553	Svoje stiske rešujejo z močno voljo in sprejetjem določenih težav in bolezni, ki pridejo v starosti ter upanjem v to, da bo bolje.	Reševanje stisk
554	Svoje stiske rešujejo tudi tako, da se zamotijo z branjem in raznimi ročnimi deli.	Reševanje stisk
555	S pogostimi sprehodi pa ohranjajo tako fizično kot tudi psihično kondicijo, kar pa jim vsekakor tudi pomaga pri lajšanju njihovih stisk.	Reševanje stisk
556	Tehnike samopomoči in skrbi za počutje so različne. Nekaterim pomaga pogovor, drugim delo.	Reševanje stisk
557	Slabe misli odvrčajo z različnimi aktivnostmi, kot so branje knjig, gledanje tv, poslušanje glasbe.	Reševanje stisk
558	Eden od sogovornikov je povedal, da ga najbolj pomirja in sprošča skrb za domače mucke.	Reševanje stisk
559	Med formalne oblike pomoči za stare ljudi, ki obstajajo v občini Tržič, so vsi anketiranci našli Zdravstveni dom s patronažno službo, ki jo vsi poznajo, Dom Petra Uzarja in Center za socialno delo.	Formalni viri pomoči
560	Vsi imajo izkušnje s Zdravstvenim domom.	Poznavanje oblik pomoči

	Njihove izkušnje so različne. Najbolj jih motijo čakalne vrste, še posebej, če potrebujejo pregled specialista.	
561	Sogovorniki imajo manj izkušenj s Centrom za socialno delo. Nekateri menijo, da je center v glavnem za tiste, ki imajo premalo finančnih sredstev za preživetje in so v stiski oz. so sami na nek način problematični.	Nepoznavanje oblik pomoči
	PREDLOGI	
562	Potrebno je razvijati neinstitucionalne oblike in spodbujati razvoj neprofesionalnih odnosov, ki težijo k solidarnosti in dobroti, tako na lokalnem kot na državnem nivoju.	Vloga ter pomen države
563	Podpora obstoječim in ustanavljanje novih skupin za samopomoč.	Ustanavljanje ter ohranjanje skupin za samopomoč
564	Težiti k ustanavljanju in razvijanju mreže prostovoljnih in družabniških skupin ter medsosialnih pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi soseski. K temu lahko največ prispeva solidarnost v bivalnem okolju, angažiranju otrok, sosedov in raznih društev, da se bodo začeli zavedati pomena skrbi za svoje domače ljudi v njihovem okolju. Tako bodo s svojo naklonjenostjo omogočili kakovostno starost v domačem okolju.	Vloga lokalne skupnosti, vloga družine
565	Mlade spodbujati v druženje s starimi ljudmi. Mlad človek bi se naučil poslušanja, spoštljivosti, potrpežljivosti. Star človek bi imel občutek pomembnosti, spoštljivosti, sprejetosti in mu hkrati omililo občutek osamljenosti in potrebo po človeški bližini.	Medgeneracijsko sodelovanje
566	Družini, ki v današnjem tempu življenja pogosto nima časa ali kakorkoli ne more skrbeti za svoje starše, bi bilo potrebno zagotoviti podporno mrežo, ki bi lahko občasno zapolnila njihovo odsotnost ter uvedba dostopov teh programov kot pravico družine.	Vloga družine
567	Razvoj in podpora prostovoljne mreže v domačem okolju in angažiranju medsosialnih odnosov ter razvoj in ohranjanje medgeneracijskih povezav znotraj družine in v okolici, naj bo torej eno izmed poglobitvenih tem, če želimo na področju starih ljudi narediti kakovostne premike in s tem zadovoljiti potrebam, ki jih izražajo.	Medgeneracijsko sodelovanje
568	Kot navaja Predlog resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 je potrebno razširiti mrežo storitev in programov s podeljevanjem koncesij z verifikacijo programov, tako, da bosta še naprej v prvi vrsti zagotovljeni kakovost in strokovnost.	Vloga ter pomen države

C: Ureditev pojmov

- 1 do 25 veljajo za diplomsko nalogo številka 1
- 26 do 56 veljajo za diplomsko nalogo številka 2
- 57 do 90 veljajo za diplomsko nalogo številka 3
- 91 do 123 veljajo za diplomsko nalogo številka 4
- 124 do 175 veljajo za diplomsko nalogo številka 5
- 176 do 220 veljajo za diplomsko nalogo številka 6
- 221 do 280 veljajo za diplomsko nalogo številka 7
- 281 do 303 veljajo za diplomsko nalogo številka 8
- 304 do 390 veljajo za diplomsko nalogo številka 9
- 391 do 466 veljajo za diplomsko nalogo številka 10
- 467 do 515 veljajo za diplomsko nalogo številka 11
- 516 do 569 veljajo za diplomsko nalogo številka 12

SOCIALNE MREŽE:

Ohranjanje stikov s človekom, družino, otroki:

- 1 stari ljudje vzdržujejo stik s človekom
- 2 večina jih ima stike s svojimi otroki
- 26 največ stikov imajo stari ljudje z otroki in sorodniki, redko pa s prijatelji in sosedi
- 59 samo s partnerjem živi 15 anketiranih in le s svojimi otroki 17 od vseh anketiranih, 18 jih živi samih in 2 anketirana moška živita v tuji družini
- 57 večina anketirancev živi s svojci, kar pomeni, da je v občini Ormož, kjer je predvsem kmečko prebivalstvo, ohranjena tradicija skupnega življenja in bivanja več generacij v krogu ene družine
- 58 največ jih živi v družinski skupnosti skupaj s partnerjem in otroki
- 65 anketirani se v večini primerov družijo z drugimi ljudmi
- 91 v skupini starih 75 let in tudi v skupini starih 55 let jih ima največji delež stikov z otroki vsak dan, sledi delež v obeh starostnih skupinah, ki imajo stike s svojimi otroki občasno, samo eden izmed anketiranih, ki je star 75 let, nima stikov z otroki
- 124 veliko dajo na to, da imajo stik s svojimi otroki, da so jim blizu in jim lahko otroki kdaj priskočijo na pomoč
- 176 najbolj pomembni in najbolj pogosti se jim zdijo stiki in druženja z družino
- 226 največjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki še lahko skrbijo zase, ki imajo dobro naravno mrežo ki živijo v skupnem gospodinjstvu s sorodniki in pri katerih je sorodnik prek dneva doma
- 304 vsi stari ljudje imajo stike s svojimi otroki, družinami in svojimi sorodniki
- 400 za večino so najpomembnejši njihovi otroki ter njihove družine oz. partner, če ga imajo
- 467 družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore
- 516 za večino starih ljudi so najpomembnejši njihovi otroki ter njihove družine

Ovire pri vzdrževanju, ohranjanju stikov

- 29 ...kot oviro za aktivnost v društvih ter posledično manj socialnih stikov so navedli oddaljenost ter, da nimajo lastnega prevoza
- 69 tisti, ki se ne družijo z nikomer pa so rekli, da jim to preprečuje njihova bolezen ali pa delo, zaradi katerega za obiske nimajo časa
- 230 tako se stari ljudje najpogosteje zanašajo na sorodstveno mrežo, ki pa ni vedno najboljša in pripravljena pomagati, lahko je celo konfliktna ali pa je sploh ni
- 232 stari ljudje so hitro pripravljeni sprejeti marsikatero pomoč in lahko jih začno ogrožati »pomagajoči«, ki postanejo pohlepni, nesramni ali celo nasilni
- 233 a vseeno se star človek takšnemu položaju prilagodi, saj ne vidi drugih rešitev
- 313 v raziskavi je tudi primer, ko človek ne more svojih težav zaupati nikomur, nikogar ne čuti za svojega in se z nikomer ne čuti tako povezan, da bi se mu lahko zaupal
- 314 nezadovoljstvo z odnosi, ki jih ima star človek z ljudmi, se kaže v odnosu star človek-sorodniki
- 393 prav tako navajajo, da je velik delež starih ljudi, ki živijo v bloku
- 394 nekateri pa ne vedo, koliko je starih v okolici, saj se sami večinoma zadržujejo doma, ne zahajajo ven in jih tudi ne zanima, kaj se dogaja v njihovi bližini
- 404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik prek telefona
- 478 sorodniki so večinoma odsotni, dom so si ustvarili v tujini
- 480 stari ljudje so za obisk sorodnika odvisni od prevoza. Tu se počutijo odvisne od drugih

- 484 na stara leta se je potrebno sprijazniti s tem, da vrstniki, vrstnice tudi umirajo, socialna mreža se res
zoži
517 večina jih pogreša pokojne zakonce

Pomanjkanje stikov

- 59 velika večina anketiranih živi v hišah, kar 75 od vseh anketiranih
68 14 anketiranih je odgovorilo, da nimajo stikov z drugimi ljudmi, 10 pa se jih družijo poredko
92 v skupini starih 75 let so 4 osebe, ki nimajo stikov z ostalimi sorodniki, v skupini starih 55 let pa je le
ena ženska, ki nima stikov z ostalimi sorodniki
227 večjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki se že srečujejo s starostnimi spremembami, pri
katerih so sorodniki pred dneva odsotni, živijo pa v skupnem gospodinjstvu
228 največjim tveganjem so izpostavljeni tisti stari ljudje, ki težko skrbijo zase, imajo ozko ali konfliktno
sorodstveno, ali pa te mreže sploh nimajo
231 samostojna in samozadostna mreža je postala prešibka, potreba po pomoči se je povečala
311 z ostalimi se ne družijo in nimajo stikov
315 gre za to, da so stiki prepovedani oziroma jih skoraj ni ali da, kot star človek razume obnašanje
sorodnikov, se ga le ti izogibajo zaradi njegove revščine
474 vse manj časa namenjamo pristnim odnosom z ljudmi, ki so nam v življenju blizu
517 večina jih pogreša pokojne zakonce

Pomoč v stiski, pri raznih delih, opravilih

- 70 kar 88% anketiranih potrebuje tujo nego in pomoč
71 prvi jim na pomoč priskočijo otroci s katerimi živijo
177 tisti, ki živijo v oddaljenih krajih, dlje od družine, poudarjajo pomembnost pomoči in podpore sosedov,
ki so hkrati tudi prijatelji in zaupniki
183 ko potrebujejo kakršnokoli pomoč, se v prvi vrsti obrnejo na družino in sorodnike, potem pa na sosede
in prijatelje
222 najbolj jih prizadene ugotovitev, da sami ne zmorejo več toliko delati (zaradi starosti, bolezni,
poškodb), na kmetiji pa je toliko dela, ki ga je treba opraviti
223 potrebujejo pomoč, a ni nikogar, ki bi jim lahko ves dan pomagal
224 tveganje jim predstavlja pomanjkanje pomoči na kmetiji, odsotnost javnega prevoza
229 pojavi se potreba po podpornih mrežah
232 stari ljudje so hitro pripravljeni sprejeti marsikatero pomoč in lahko jih začno ogrožati pomagajoči, ki
postanejo pohlepni, nesramni in celo nasilni
236 nekateri stari ljudje so materialno preskrbljeni od svoje družinsko – sorodstvene mreže
237 pokazala se je pripravljenost sosedске mreže za preskrbo ljudi, saj sta dva vprašana občasno pomagala
starejšim sosedom s prinašanjem vsakodnevnih potrebščin
310 z njimi imajo dobre odnose in se srečujejo ob različnih priložnostih, predvsem, ko si pomagajo pri delu
(sosede)
319 v težavah bi pomoč poiskali pri svojih najbližjih: pri partnerju, otrocih ali sosedih
401 stari ljudje so veseli vsakega obiska domačih in njihove pomoči, vendar jih velikokrat sami nočejo
obremenjevati in jim biti v napoto
467 družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore
469 stari ljudje lahko brezpogojno računajo na pomoč otrok in vnukov
470 družina nudi starim ljudem pomoč pri prevozi, zlasti do zdravnika in pomoč v stiski, ko gre za
čustveno oporo
471 ena izmed udeleženk raziskave mora poskrbeti za duševno bolnega sina, ki potrebuje nego in varstvo,
delno pomoč jima nudi socialna oskrbovalka preko csd, ta pomoč je brezplačna
475 stari ljudje pomagajo svojim otrokom predvsem z materialnimi stvarmi, ki je zelo cenjena
476 gre za njihovo podporo in darove po zmožnostih, vse tisto, kar je pridelano doma, v domačem okolju.
Pridelki iz njive, vrta, tudi meso. Otroci so za te darove pripravljeni pomagati
518 v primerih, ko stari ljudje potrebujejo pomoč, jim pomagajo zanje pomembni ljudje: zakonec, otroci,
vnuki, prijatelji, sosede
519 pomoči so deležni na različne načine, najpogosteje je to pomoč pri večjih delih v gospodinjstvu,
urejanju okolice hiš, razni prevozi po opravkih, k zdravniku
520 tako pomoč jim največkrat nudijo otroci

Pogostost stikov

- 3 pogostejši so, če otroci živijo blizu
91 v skupini starih 75 let in tudi v skupini starih 55 let jim ima največji delež stikov z otroki vsak dan, sledi

delež v obeh starostnih skupinah, ki imajo stike z otroki občasno, samo eden izmed anketiranih, ki je star 75 let, nima stikov z otroki

- 93 največji delež anketiranih v obeh skupinah ima stike z ostalimi sorodniki občasno
- 95 pri obeh skupinah sledi večji delež anketiranih, ki imajo stike s prijatelji in znanci vsak dan
- 133 to druženje je omejeno na tiste dneve, ki so določeni, kdaj bo kakšen izlet,...
- 134 enim do tega sploh ni, drugi pa radi gredo
- 176 najbolj pomembni in najbolj pogosti se jim zdijo stiki in druženja z družino
- 305 pri večini so pogosti, kar pomeni, da se srečujejo najmanj dvakrat na teden
- 306 ostali se s svojo družino in sorodniki redko srečujejo, čeprav živijo v istem kraju
- 308 stiki, ki jih imajo stari ljudje s svojimi prijatelji, so redni, srečujejo se pri cerkvi, najpogosteje pa se obiskujejo na svojih domovih
- 395 stari se srečujejo, družijo med seboj glede na to, ali gredo lahko iz stanovanja ali ne
- 396 tisti, ki lahko gredo iz stanovanja, navajajo mesta, kot so vrtci in trgovine
- 404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik prek telefona
- 481 pri sorodnikih se oglasijo tudi spotoma, ko opravijo pri zdravniku
- 525 večina starih ljudi pove, da ima dobre in pogoste stike s sosedi

Želje, v zvezi s stiki

- 4 želijo si več stikov s svojimi otroki
- 281 medsebojni stiki, druženja, pogovori so pglavitne dejavnosti, ki jih človek potrebuje iz dneva v dan
- 521 starim ljudem zelo veliko pomeni, da jih imajo radi in da so zaželeni

Obiski

- 67 od vseh 86 anketiranih jih je kar 56 odgovorilo, da se družijo z drugimi ljudmi, da imajo obiske, in da tudi sami gredo v družbo
- 125 ljudje še vedno ohranjajo stike s svojimi prijatelji in hodijo na obiske k sosedom. Ali gredo oni k njim in obratno
- 126 ena gospa se celo dobiva enkrat mesečno s svojimi sošolci iz gimnazije. Obišče tudi svoje bivše sodelavce
- 129 stari ljudje se družijo po domovih, tako da obiskujejo eni druge, da obiskujejo prijatelje, sosede tudi v nemoči
- 130 raje se zadržujejo v svoji okolici pri kom doma
- 181 8 jih je reklo, da imajo najraje obiske, ker so le ti bolj osebni in, ker so bolj naravni
- 282 od vseh oseb, ki živijo doma, imajo: 2 osebi vsakodnevne obiske, 10 oseb ima zelo pogoste obiske, večkrat na teden, 19 oseb ima pogoste obiske, vsaj enkrat na teden, 15 oseb ima obiske redko, nekajkrat na mesec, 3 osebe imajo zelo redko, enkrat na mesec ali manj, 1 oseba pa ne obiskujejo
- 398 redki se srečujejo tudi na sprehodih, obiskih prijateljev ali pa ob kavi
- 401 stari ljudje so veseli vsakega obiska domačih in njihove pomoči, vendar jih velikokrat sami nočejo obremenjevati in jim biti v napoto
- 404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik prek telefona
- 406 pogrešajo tudi prijatelje, sorodnike in obiske otrok
- 468 udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani. Otroci in vnuki radi prihajajo domov, redno se med seboj obiskujejo
- 480 stari ljudje so za obisk sorodnika odvisni od prevoza. Tu se spet počutijo odvisne od drugih

Ostali stiki s sorodniki, prijatelji, sosedi, znanci, strokovnjaki

- 6 stari ljudje, ki nimajo lastnih otrok, imajo stike s prijatelji in znanci
- 66 to so predvsem sosede in sorodniki, manj pa drugi ljudje, ki so oddaljeni od starostnika
- 67 od vseh 86 anketiranih jih je kar 56 odgovorilo, da se družijo z drugimi ljudmi, da imajo obiske, in da tudi sami gredo v družbo
- 94 samo ena gospa, stara 75 let nima prijateljev, v obeh starostnih skupinah pa je največji delež anketiranih opredelilo, da imajo stike s prijatelji in znanci občasno
- 125 ljudje še vedno ohranjajo stike s svojimi prijatelji in hodijo na obiske k sosedom. Ali gredo oni k njim in obratno
- 131 opaziti je, da se ljudje radi družijo med seboj, navezujejo stike s sosedi, ampak, da bi prosili soseda za uslugo, to pa ne
- 235 družinsko-sorodstvena in sosedska mreža je začela izgubljati svojo vlogo
- 237 pokazala se je pripravljenost sosedske mreže za preskrbo ljudi, saj sta dva vprašana občasno pomagala

starejšim sosedom s prinašanjem vsakodnevnih potrebščin

283 glede preživljanja praznikov (državni, osebni, cerkveni), jih 27 oseb praznuje praznike z družino, 15 oseb je samih in 8 oseb s prijatelji

307 pri medčloveških odnosih igra glavno vlogo prijateljstvo

309 med ostale ljudi, s katerimi se star človek druži, spadajo v večini sosedje

312 ljudje, ki so brez sorodnikov, so svoj temeljni medčloveški odnos razvili do prijateljev ali so ga našli med sosedi

391 ljudje so posebno pozornost dali zdravju in pa stikom, ki so jih razdelili na stike s svojimi domačimi (sorodniki, bližnji) in z drugimi, kamor spadajo tudi strokovnjaki

402 prav tako so za njih pomembni tudi stiki z drugimi sorodniki, prijatelji, sosedi in strokovnjaki ter domače živali

403 predvsem starejši nimajo več prijateljev, ker so umrli

407 med strokovnjaki imajo pomembno vlogo oskrbovalke Zavoda za oskrbo na domu, ki prihajajo k njim in nekaterim pomenijo edino vezo z zunanjim svetom

477 stike s širšim sorodstvom ohranjajo tako, da si med seboj tudi pomagajo, zlasti na polju, oddaljen sorodnik ponudi tudi prevoz, srečujejo oz. družijo se pri cerkvenih praznikih, godovih, rojstnih dnevih ter na vikendih

482 raziskava je pokazala, da imajo stari ljudje na Kapli veliko prijateljev, tudi čez mejo, v Avstriji

483 prijatelji so sovaščani, sosedje, sokrajani iz lokalnega društva

522 pomembne osebe v njihovem življenju so tudi drugi sorodniki, sosedje, prijatelji

523 vsi stari ljudje imajo vsaj enega, če ne več prijateljev. Z njimi se dobivajo ob različnih priložnostih in na različnih krajih

526 stike in druženje s sosedi ter prijatelji stari ljudje zelo radi ohranjajo

527 eden od sogovornikov je poudaril, da se najraje druži s »svojimi muslimani«, ker se med seboj bolj razumejo, čeprav ima prijatelje tudi med Slovenci

Stiki preko društva

7 v vasi delujejo skupine za samopomoč, kjer je priložnost vzpostaviti in ohranjati socialne stike

27 ...vsak krajan je član kakšnega društva

28 večina sodeluje le malo z društvu

132 druga vrsta druženja je druženje na izletih, v raznih klubih, na prireditvah, pohodih. To se nanaša predvsem na tiste, ki so vključeni v kakšne od društev, klubov

397 pomemben povezovalac starih ljudi so tudi razna društva, ki prirejajo izlete, srečanja, predavanja, kjer imajo stari možnost druženja

408 k izboljšanju kvalitete starosti bi lahko pripomogli spoznavni večeri npr. za vse stanovalce enega bloka, s tem bi lahko spoznali in navezali stike, vendar pa bi tudi stari morali sami več storiti zase, da bi ohranili stike

483 prijatelji so sovaščani, sosedje, sokrajani iz lokalnega društva

528 pomembna oblika druženja je tudi druženje na izletih, na raznih prireditvah in pohodih. To se nanaša predvsem na tisti sogovornici, ki sta vključeni v društva

529 tudi ostali se občasno radi udeležujejo izletov, ki jih občasno organizira Društvo upokojencev

Zadovoljstvo/nezadovoljstvo s seboj, počutjem ter s stiki

64 anketirani starostniki se v večini primerov počutijo zdrave ali pa zadovoljivo zdrave, zelo bolne se počutijo le trije izmed anketiranih

127 poudarili so, da se najraje družijo s sebi primernimi, tistimi, ki jih razumejo, ker pravijo, da jih mladina ne more razumeti

178 na vprašanje o kvaliteti stikov s prijatelji jih je 8 odgovorilo, da so stiki zelo dobri in so z njimi zadovoljni

184 noben ni izrazil problema, da ne bi imel nobenega za poklicati, takrat ko potrebuje kakšno stvar, ki je ne more sam opraviti ali jo opravi veliko lažje s pomočjo drugih

185 vsi so izrazili zadovoljstvo s svojimi socialnimi mrežami

221 stari ljudje so zelo navezani na svojo zemljo, na živali, ki jih imajo, na okolico

225 pojavnost tveganj in njihova količina je odvisna od prisotnosti socialnih mrež

234 načeloma je za tiste, ki živijo z domačimi dobro poskrbljeno, pod pogojem, da se dobro razumejo

235 družinsko-sorodstvena in sosedska mreža je začela izgubljati svojo vlogo

316 na splošno gledano pa so stari ljudje s stiki, ki jih imajo z ljudmi, s katerimi živijo, se srečujejo in družijo, zadovoljni

317 nimajo se kaj pritoževati, med seboj se imajo radi in si želijo, da bi tako ostalo še v prihodnje

392 ti stiki imajo pomembno vlogo v njihovih življenjih, saj so veseli vsakega druženja in časa, ki ga

preživijo v svojem ožjem krogu sorodnikov in v krogu pomembnih ljudi

394 nekateri pa ne vedo, koliko je starih v okolici, saj se sami večinoma zadržujejo doma, ne zahajajo ven in jih tudi ne zanima kaj se dogaja v njihovi bližini

399 vsi stari ljudje naštevajo zase pomembne ljudi v svoji okolici

521 starim ljudem zelo veliko pomeni, da jih imajo radi in da so zaželeni

530 avtorica ugotavlja, da ima večina starih ljudi razvejano socialno mrežo, da niso osamljeni in izolirani.

V svojem okolju dobijo dovolj pomoči otrok in vnukov, pa tudi ostalih sorodnikov, prijateljev, sosedov

Občutki osamljenosti

5 počutijo se osamljeni

61 To so večinoma starejše kmečke hiše

62 le 5 od vseh anketiranih jih živi v blokkih

63 ti v vseh primerih živijo sami

318 osamljenost se pojavi pri tistih, ki živijo sami in nenehno čutijo potrebo po medčloveški bližini, pogrešajo pokojne partnerje in otroke, ki so se odselili

405 večina starih ljudi pogreša svoje partnerje in način zakonskega življenja

Vzdrževanje stikov preko telefona, pisem

128 stike ohranjajo tudi tako, da se pokličejo po telefonu

179 zanimivo je, da dva vzdržujeta stike s pisanjem pisem prijateljem in sorodnikom

180 še 5 oseb uporablja pisma za vzdrževanje stikov v času praznikov

182 velika večina jih najraje uporablja telefon in s tem se povezujejo z vsemi znanci

404 ostali imajo prijatelje, vendar se zaradi bolezni bolj malo obiskujejo in z njimi najpogosteje vzpostavijo stik preko telefona

Povezovalni dogodki/srečanja:

472 družino in širše sorodstvo povezujejo družinska praznovanja in pa tradicionalni krščanski prazniki, kot sta božič in velika noč, pa tudi dan spomina na mrtve

473 takrat je čas za pogovore, zlasti pa skupno praznično kosilo, ki nekako daje še večji občutek povezanosti in pripadnosti družini

479 zato je pomemben telefon, ki daje občutek pomanjkanja pristnega stika

524 pogosta oblika komuniciranja s prijatelji je telefon, v zadnjem času tudi mobilna telefonija

PROSTI ČAS:

Splošna opredelitev prostega časa

135 ljudje si dan zapolnijo z raznimi opravili

320 prosti čas vključuje dejavnosti, opravila in aktivnosti v prostem času

409 stari ljudje imajo kar nekaj časa, ki ga poskušajo izkoristiti na različne načine

485 prostočasne aktivnosti so tiste dejavnosti, ki jih poleg obveznosti še radi počno

486 avtor omenja, da je to lahko tudi kakšna vsakodnevna obveznost, kot je gospodinjstvo, reševanje križank, branje, tudi pisanje dnevnika, je za stare ljudi še posebej pomembno, saj se tudi s tem krepijo njihove možganske celice

Aktivno preživljanje prostega časa

10 imajo več časa za vnuke, za hoditi k maši, štrikanje

11 prosti čas preživijo v svojem domu, hišna opravila, delo v vinogradu, žaganje drv, trgovina, sprehodi, tv, druženje s prijatelji, branje knjig

31 tisti, ki preživljajo prosti čas izven svojega doma, najpogosteje obiščejo svoje sorodnike, prijatelje in sosedo ali pa se udeležijo aktivnosti društev

33 če bi se uresničili predlogi krajanov, bi lahko le ti bolj aktivno preživeli svoj prosti čas

96 52% anketiranih, starih 75 let aktivno preživlja svoj prosti čas

97 od teh jih največ preživlja svoj prosti čas z raznimi domačimi opravili, del časa si vzamejo za branje, sledijo sprehodi v naravo

99 v skupini starih 55 let jih 78,18% preživlja aktivno svoj prosti čas. Največji delež jih opravlja razna domača opravila, ročna dela, sledijo sprehodi v naravo, gledanje tv, delo na vrtu

136 pospravijo po hiši, poskrbijo za hišne ljubljence, če jih imajo, obiščejo kako sosedo, spijejo kavo, malo poklepetajo in si skušajo

137 poleg nujnih vsakdanjih opravil si dneve zapolnijo tudi z varstvom otrok, delom na vrtu in na sprehodih

188 čez dan se zadržujejo s kakšnimi ustvarjalnimi konjički (skrb za rože, vrtičkanje, kuhanje, lovstvo, petje, spominčki iz lesa, sodi za vino)

322 ukvarjajo se z živinorejo, kmetijstvom, vinogradništvom, kar zahteva včasih tudi celodnevno delo izven hiše

323 zato v svoj prosti čas uvrščajo opravljanje hišnih opravil, na podlagi česar lahko sklepamo, da pojmujejo čas, ki jim ostane po opravljenih kmečkih delih, kot svoj prosti čas in ga predvsem v aktivnem smislu porabijo za gospodinska opravila

324 ugotovila je, da si stari ljudje svoj prosti čas zapolnijo z različnimi aktivnostmi

326 aktivno svoj prosti čas namenijo za druženje z drugimi ljudmi

327 gospe se rade poslužujejo ročnih spretnosti, predvsem pletenja, kaj zapojejo, v svoj prosti čas uvrščajo hišna in gospodinska opravila, kamor so vključili pospravljanje, sesanje, likanje, ipd.

412 predvsem mlajši ga preživljajo bolj aktivno

417 nekateri se zaposlijo z drobnimi opravili, eni obdelujejo vrt, drugi pospravljajo, tretji skrbijo za vnuke ali pa finančno pomagajo svojim otrokom

487 h krepitevi duha in sprostitvi pripomore tudi sprehod v naravo

491 moški so kot svojo razvedrilno dejavnost omenili lov oz. navduševanje nad lovstvom

496 ena izmed tradicionalnih oblik druženja med starimi ljudmi je gotovo obiskovanje nedeljskih verskih obredov

531 najbolj pogosta aktivnost so razna gospodinska opravila

533 večina kuha tudi za sinovo ali hčerino družino, opravijo še kakšna druga opravila za njih

536 poleg nujnih vsakdanjih opravil si dneve zapolnijo tudi z varstvom otrok

Aktivno preživljanje prostega časa v raznih društvih

8 prosti čas preživljajo v Društvu upokojencev, ki organizira izlete

98 stare 75 let so povprašali o vključenosti v razna društva in organizacije. Rezultati so pokazali, da je 20% starostnikov vključenih v razna društva in sicer: Gasilsko društvo, Društvo upokojencev, Zveza borcev, Aktiv kmečkih žena, Društvo vinogradnikov, Lovsko, Ribiško, društvo, Obrtnik

100 19 vprašanih starih 55 let, od tega žensk in 10 moških, se dodatno vključujejo v dejavnosti raznih društev, in sicer: Pevski zbor, Gasilsko društvo, Lovsko društvo, Čebelarsko društvo, Društvo upokojencev, Kulturno društvo, Diabetično društvo, Društvo invalidov, Planinsko društvo, Teniški klub

138 tisti, ki so vključeni v društva, pa še hodijo na izlete in se udeležujejo raznih prireditev in shodov

186 najbolj pogosto in najraje se udeležujejo-predvsem tisti stari ljudje, ki živijo v mestih, aktivnosti v različnih društvih (tudi cerkvene dejavnosti)

537 tisti, ki so vključeni v društva, hodijo na izlete in se udeležujejo raznih prireditev in srečanj

Pasivno preživljanje prostega časa

30 prosti čas najpogosteje preživljajo doma, poslušajo radio, počivajo, gledajo tv

187 v času počitka, predvsem v večernih urah, radi berejo dnevne časopise, knjige, poslušajo radi in še najbolj redko gledajo tv

329 pasivno ga preživljajo z branjem knjig in časopisov, s poslušanjem radia in gledanjem tv, kjer so med najbolj priljubljenimi nadaljevanke in filmi

414 včasih so hodili v gledališče, vendar sedaj ne več. Ker ne hodijo tako pogosto ven, nimajo informacij o dogodkih, ki so jim na voljo

415 večina starih ne hodi na dopust in počitnice

416 stari ljudje si poskušajo dan zapolniti z različnimi aktivnostmi, ki so v mejah njihove moči

418 skoraj vsi imajo doma vsaj en časopis, ki ga radi sami ali pa s pomočjo drugih preberejo

419 nekaj pa je tudi takih, ki so naročeni na časopis, vendar ga ne preberejo, ker jih ne zanima ali jih tega ne dopušča slab vid

420 tretji pa se radi potrudijo in preberejo tudi kakšno knjigo ali pa se lotijo reševanja križank

488 družabne igre, kot so »človek ne jezi se« in razne igre s kartami, malo za šalo malo zares-niso samo za otroke in mlade

489 ženske so rade omenile vezenje prtičkov, nekaj posebnega so rože iz kreppapirja, ki se namestijo okoli razpela kot okras

490 stari ljudje na Kapli za razvedrilo zelo radi pojejo

492 zanimiva interesna dejavnost starih ljudi je tudi molitev, ki pomeni tudi pomoč v stiski. Ta dejavnost obsega njihove duhovne ravni eksistence

493 v prostem času in ob drobnih hišnih opravilih stari ljudje spremljajo tudi pomembna dogajanja in nekatere oddaje preko tv sprejemnika, vendar pa le tega niso omenjali kot pomembnega razvedrila v prostem času, tv uporabljajo zelo malo

535 dva sogovornika rada gledata popoldanske nadaljevanke na tv

Preživljanje prostega časa tako aktivno kot pasivno

284 v raziskavi se kot kakovostno preživljanje prostega časa razume, da oseba najpogosteje opravlja naslednje aktivnosti: gledanje tv, poslušanje radia, branje knjig, časopisov, pogovori s prijatelji, sprehodi, raznovrstni hobiji, igranje šaha in drugih družabnih iger, udeleževanjem izletov, telovadbe/fizioterapije, opere, muzejev, likovnih delavnic, jezikovnih tečajev ipd
328 čas namenijo še reševanju križank in gobarjenju
330 iz odgovorov je razvidno, da star človek svoj prosti čas preživlja aktivno in pasivno, prav tako pa glede tega ni opaziti razlik med tistimi, ki živijo sami in tistimi, ki živijo skupaj z zakoncem in /ali družino
410 berejo knjige, časopise, obdelujejo vrtiček, revije, gledajo tv
411 poslušajo radio, hodijo na predavanja, prireditve, k maši, telovadijo, hodijo na sprehode, izlete, obiskujejo prijatelje, štrikajo, zanimajo se za živali in za kuhanje, včasih zadremajo na kavču
532 ljudje si zapolnijo dan z različnimi opravili, pospravijo po hiši, poskrbijo za svoje hišne ljubljence, če jih imajo, obiščejo kakšno sosedo, spišejo kavo in malo poklepetajo in si skuhamo
534 stari ljudje gredo radi na sprehod, planinarijo, pomagajo otrokom, radi berejo, nekateri knjige, drugi raje časopise

Ovire za neaktivnost v prostem času

9 ...je preveč gostiln, ni pa niti enega kluba ali prostora, kjer bi se lahko dobivali in med seboj družili
285 trdimo lahko, da so med starimi ljudmi, ki živijo doma, in med tistimi, ki živijo v domu starejših občanov, razlike v pogostosti opravljanja aktivnosti v prostem času
286 nekoliko pogosteje opravljajo aktivnosti v prostem času osebe, ki živijo v domu za stare
287 med osebami, ki živijo doma, se kar 19 oseb srečuje s slabim finančnim stanjem, ki je temeljni razlog za neaktivnost, 11 osebam to preprečuje slabo zdravje, medtem, ko ima 10 oseb različne predsodke in ravno toliko je tudi oseb, ki nimajo nikakršnih omejitev
321 treba je opozoriti, da gre za stare ljudi, ki živijo pretežno v kmečkem okolju
413 večina starih ne hodi na prireditve zaradi bolezni, nepokretnosti, neinformiranosti
414 včasih so hodili v gledališče, vendar sedaj ne več. Ker ne hodijo tako pogosto ven, nimajo informacij o dogodkih, ki so jim na voljo
419 nekaj pa je tudi takih, ki so naročeni na časopis, vendar ga ne preberejo, ker jih ne zanima ali jim tega ne dopušča slab vid
421 del starih pravi, da ne spremlja televizije, ne radia in prav tako tudi ne časopisa. Eni navajajo razlog slabo zdravje, drugi pa preprosto ignorirajo medije

Zadovoljstvo/nezadovoljstvo s preživljanjem prostega časa

288 iz raziskave je razvidno, da je večina oseb zadovoljnih s preživljanjem prostega časa ali pa ga nima, ker si ne zna ali ne more organizirati svojega življenja tako, da bi imela dovolj časa zase in za ukvarjanje z želenimi aktivnostmi
289 marsikdo ne uspe združiti dveh temeljnih razsežnosti prostega časa kot sta prosta izbira aktivnosti in pozitivne izkušnje oz. zadovoljstvo
290 za osebe, ki živijo doma, je dobila naslednje odgovore: 12 oseb je zelo zadovoljnih, 31 oseb je zadovoljnih, 4 osebe niso niti zadovoljne niti nezadovoljne in 3 osebe so nezadovoljne
325 tisti, ki živijo sami pravijo, da jim ni dolgčas, kar kaže na to, da izkoristijo možnosti, ki so jim ponujene
538 večini anketiranih pomeni delo, ki ga opravljajo v veselje. V veliko zadovoljstvo jim je tudi to, ker jim daje občutek koristnosti

Predlogi v zvezi s prostim časom

32 stari krajan predlagajo organiziranje aktivnosti v domačem okolju, redno obveščanje, organizacija prevoza, več manj dragih izletov in romanj, večkrat obiskovati bolne člane
33 če bi se uresničili predlogi krajanov, bi lahko le ti bolj aktivno preživeli svoj prosti čas

Odsotnost prostega časa

101 48% starih 75 let nima prostega časa oz. niso opredelili svojih prostočasnih aktivnosti
415 večina starih ne hodi na dopust in na počitnice

VPLIV STAREJŠIH NA DRUŽBENI POLOŽAJ

Želje v zvezi s skupnostjo, zadovoljstvo s položajem v skupnosti

12 čutijo potrebo po večji povezanosti v skupnosti

494 socialni položaj starih ljudi na Kapli je zelo cenjen in spoštovan. S svojo jasno vlogo imajo možnost participacije

Aktivnost/neaktivnost v družbi, skupnosti ter včlanjenost v društva

35 včlanjeni so v različna društva, kot npr.: društvo upokojencev, društvo invalidov, rdeči križ
36 le malo anketirancev aktivno sodeluje z društvom, katere člani so
37 malo je takih članov, ki bi bili zelo aktivni ali, ki z društvom, katerega člani so, sploh ne sodelujejo
38 res je, da je tistih, ki ne sodelujejo zelo malo, vendar se večina udeleži tistih aktivnosti, ki jih pripravi društvo brez, da bi sami prispevali predloge in želje
102 stari ljudje v okolju ostajajo aktivni tudi v poznejših letih, kar je povezano z načinom življenja
139 eni se radi vključujejo v razne aktivnosti in aktivno sodelujejo v raznih društvih
140 gospa, s katero se je pogovarjala, je poverjenica v enem od društev upokojencev, njena vloga je, da pobira članarine in raznaša obvestila za društvo
189 v občini Metlika obstaja nekaj služb in društev, ki so na voljo tudi starim ljudem
191 vsi intervjuvanci; razen dveh, so našli vsaj dve društvi, v kateri so vključeni
240 prebivalci skupnosti so vedno manj aktivni in skupnost zamira. V vasi je opaziti neperspektivnost
291 med anketiranimi osebami je tretjina oseb včlanjenih v Društvo upokojencev
292 večina ljudi je integrirana v okolje, v katerem živi
495 vključeni v raziskavo so aktivni na različnih področjih, zlasti na kulturnem
496 ena izmed tradicionalnih oblik druženja med starimi ljudmi je gotovo obiskovanje nedeljskih verskih obredov
497 stari ljudje sodelujejo tudi v cerkvenem pevskem zboru. Ta skupina deluje tudi medgeneracijsko
498 skupaj s sosednjim krajem Ožbalt ob Dravi je aktivno tudi Društvo upokojencev
500 društvo kmetič sodeluje na letnih občinskih praznikih. Članice se družijo v prostorih osnovne šole, kjer vežejo ter prirejajo razstave ročnih del
501 udeleženci raziskave sodelujejo tudi drugod, v drugih društvih, ki na Kapli (še) ne delujejo. To so Zveza borcev iz Lehna, v Radljah ob Dravi Društvo prisilnih mobilizirancev in pa Društvo diabetikov s sedežem v Mariboru
539 večina sogovornikov je vključenih v Društvo upokojencev, dve od sogovornic pa tudi v Društvo kmečkih žena in Planinsko društvo
540 večina sogovornikov je zelo aktivna. Eden od sogovornikov ni vključen v nobeno društvo
542 dve sogovornici občasno pomagata pri delu na kmetiji. Ena od sogovornic, ki sicer veliko planinari, zelo rada nabira razna zelišča

Ovire za neaktivnost v društvih, skupnosti

34 anketirani ljudje imajo slabo izobrazbo, saj imajo skoraj vsi opravljeno le osnovno šolo
40 ovire pri aktivnostih v društvih so prevelika oddaljenost ter da ni lastnega prevoza
238 v vasi primanjkuje skupnostnih dejavnosti, kjer bi se stari ljudje sploh lahko družili in sodelovali
239 mlajša generacija si lahko poišče dejavnosti drugje, stari ljudje pa ostajajo v skupnosti, kjer se nič ne dogaja
242 stari ljudje so povsem izključeni iz aktivnosti, delno zaradi pomanjkanja informacij, problemov z prevozom, starostnih težav ipd.
422 ljudje, ki ostajajo v stanovanju, so prikrajšani za aktivno vključevanje v društva in so izolirani od zunanjega dogajanja, ker se ga ne morejo udeležiti, predvsem zaradi zdravstvenih razlogov, na ta način imajo tudi manj stikov
541 njihova aktivnost je odvisna od okolja v katerem bivajo. Trije, ki živijo v hišah, urejajo okolico hiše, vrtnarijo, skrbijo za živali

Dobre lastnosti društva

39 najpogostejše obiskane aktivnosti v preteklem letu so bile tiste, za katero posamezno društvo organizira prevoz in sicer: občni zbor, srečanje ob občinskem prazniku, izleti
41 dobre strani društva so: organiziran prevoz za določeno aktivnost, dobra organizacija občnega zbora, zanimivi izleti
293 poglobitni razlogi za članstvo v Društvu upokojencev so družabna srečanja, članske ugodnosti, informiranje o različnih novostih, skupna potovanja in različna predavanja
294 osebe, ki živijo doma, v Društvu upokojencev koristijo naslednje ugodnosti: 15 oseb družabna srečanja, 7 oseb skupna potovanja oz. izleti, 11 oseb članske ugodnosti, 12 oseb predavanja, 14 oseb informacije o različnih ugodnostih
295 avtorica je ugotovila, da ne obstajajo razlike v pogostosti članstva v drugih društvih in klubih med tistimi, ki živijo doma in tistimi, ki živijo v domu starejših občanov

- 423 stari ljudje se družijo v okviru kakšnega društva, sami ponavadi ne organizirajo posebnih srečanj
 424 srečujejo se v okviru društva upokojencev, kjer prirejajo razne izlete, srečanja, predavanja. Mlajši se srečujejo v trgovini
 499 stari ljudje se radi udeležujejo izletov, piknikov in sestankov in imajo s tem večjo možnost participacije

Informiranost o dogajanju v skupnosti/društvu

- 190 informiranost o dejavnostih društev in ustreznih institucij je slaba
 192 z njenimi dejavnostmi je zadovoljivo seznanjen
 241 ker v skupnosti ni nobene oglasne table, je o dogodkih, aktivnostih, pomembnih obvestilih še manj informacij

MEDGENERACIJSKA SOLIDARNOST

Želje, v zvezi z mladimi

- 16 želijo si, da bi bili bolj povezani z najmlajšo generacijo
 103 eden izmed anketiranih je izrazil, da bi lahko bili mladi bolj prijazni
 194 radi so v družbi in se družijo s pripadniki vseh starostnih skupin
 243 stari ljudje imajo ožje socialne mreže kot mlajša generacija, zato močno izražajo potrebo po medčloveških odnosih in predajanju izkušenj mlajši generaciji, ki so v odročni, ruralni skupnosti niso v zadostni meri zadovoljene
 296 v različnih društvih upokojencev po Sloveniji se zavedajo naraščajočih potreb starega prebivalstva, zato se zavzemajo za zmanjševanje osamljenosti med starimi ljudmi in za lepše medčloveške odnose med generacijami
 342 njihova največja želja v starosti, kar zadeva življenjske izkušnje je, da bi mlajšim od sebe, predvsem svojim otrokom in vnukom prenesli, da bi živeli pošteno in v miru, da bi se iz nasvetov naučili, kako v življenju ravnati, da bi jim bilo lažje, kot je bilo njim samim
 429 stari večinoma želijo in potrebujejo stike z mlajšo generacijo
 433 nekdo pa je izrazil željo, da bi mladi obiskovali le svoje sorodnike, drugih pa ne

Pomoč starim ljudem v stiski

- 14 stari ljudje rabijo pomoč pri raznih opravilih (na vrtu, likanje, trgovina)
 70 kar 88% anketiranih potrebuje tujo nego in pomoč (pri težjih opravilih, gospodinjska pomoč, pri oskrbi in osebni negi)
 71 prvi jim na pomoč priskočijo otroci s katerimi živijo
 72 to pomeni, da še vedno velja nepisana obveza otrok, da brezpogojno pomagajo svojim otrokom
 331 kot ena izmed oblik pomoči starim ljudem (predvsem tistim starim, ki imajo težave z zdravjem) je omenjena pomoč s strani drugih mladih (ne sorodnikov)
 332 predlogi v zvezi s takšno pomočjo so bili zaželeni. V veliki meri so se nanašali na vsestransko pomoč v primeru, da je star človek že nezmožen opravljati hišna opravila in bi mladi bili v pomoč pri kuhanju, hranjenju, prinašanju dobrin iz trgovine
 425 poudarjajo, da je starost bolj ali manj prepuščena samemu človeku in da je v veliki meri od njega odvisno, ali bo osamljen ali ne
 430 mlajša generacija, predvsem študentje so lahko starim v pomoč pri čiščenju, spremstvu, nakupih v trgovini ter pa predvsem kot družabniki in povezovalci z zunanjim svetom

Solidarnost/nesolidarnost med starimi/mladimi

- 13 medgeneracijska solidarnost se kaže med sosedi, prijatelji, med starimi ljudmi in njihovimi otroki in vnuki
 15 ...da so bili mladi včasih bolj povezani-živeli so v skupnem gospodinjstvu
 73 obstaja solidarnost med starši-otroki, kar pa je, kot že omenjeno, bolj pravilo, kot solidarnost v pravem pomenu besede
 146 poudarili so, da se najraje družijo s sebi primernimi, ker menijo, da jim mladi ne morejo razumeti
 333 vendar to možnost hitro opustijo, saj so enotnega mnenja, da mladi nočejo več pomagati starim ljudem
 334 menijo, da je velikokrat tako, da si mladi mislijo, da so vse in da star človek ni človek
 335 o svojih življenjskih izkušnjah, se razen dveh oseb, vsi pogovarjajo z mlajšimi od sebe, predvsem s sorodniki, z otroki, vnuki in nečaki
 338 menijo, da je predvsem pri mladih ljudeh premalo posluha za njihove nauke in potrebe
 339 imajo občutek, da jim več v nobeni stvari ne »dajo prav« in da jih ne jemljejo resno

340 menijo, da je tega kriva družba, ki jih je pokvarila
 428 večina pa poudarja, da širše družbe ne zanimajo njihove potrebe in jih postavlja na stranski tir ter jim ne posveča dovolj pozornosti
 432 nekaterim je vključitev mladih dvomljiva in menijo, da so šolarji premladi za kaj takega
 502 po mnenju vključenih v raziskavo mlada generacija stare ljudi na Kapli dobro sprejema
 504 vključeni v raziskavo se zavedajo, da so zaradi svoje starosti mladim lahko tudi v breme
 543 sogovornica je povedala, da se v okolici, kjer živi, kot starejša in izkušena počuti pomembno, saj se mlajši večkrat obrnejo nanjo po kakšen nasvet

Spoštovanje starih ljudi

193 v njihovi okolici ostali ljudje gledajo na starejše ljudi s spoštovanjem, razumevanjem, pozdravljajo jih, priskočijo jim na pomoč, če kaj potrebujejo, so složni med seboj, ...
 426 nekateri stari imajo dobre izkušnje s svojo starostjo in pravijo, da družba ne gleda na njih drugače
 427 pravijo, da so mlajši prijazni z njimi
 431 od mlajše generacije si želijo spoštovanja
 503 stari ljudje se strani mladih ne počutijo ogroženi. Pravzaprav je dovolj razumevanja in spoštovanja med generacijami

Predajanje izkušenj

21 pomembni so odnosi znotraj družine in medgeneracijski odnosi ter podajanje izkušenj mladi in srednji generaciji
 336 predajajo svoje bogate in ustvarjalne delovne izkušnje, kot sta peka kruha in lep star običaj, ki je že skoraj povsem utonil v pozabo-pletanje zelenja
 337 nekaterim se zdi potrebno, da bi predajali svoje izkušnje mlajšim, saj menijo, da so mladi dovolj stari, samostojni in izobraženi, da se znajo v življenju znati
 341 ženske bi rade na mlajši rod prenesle gospodinjstva opravila
 343 izstopajo predajanje delovnih izkušenj in spoznanj o spoprijemanju s težavami v življenju, ustvarjalnih izkušenj s področja umetnosti, med vsemi pa prevladujejo lepa vodila in nasveti za življenje

RAZLIKE GLEDE NA VAS/MESTO

Spremembe

143 spremenilo se je marsikaj
 249 zelo so navezani na zemljo in na kmetijo, ki jo imajo. Hudo jim je, ker kmetije čedalje bolj propadajo
 251 novi ljudje ne prihajajo, marsikdo se preseli v mesto, mladih družin in otrok pa je vedno manj
 254 na vasi naj bi bilo kmetijstvo edina, osnovna in dominantna veja. V raziskavi se to ni potrdilo
 257 vendar se tudi vasi spreminjajo in vedno bolj modernizirajo

Življenje na vasi

141 večina starih ljudi je v mladosti živela na vasi in bili so navajeni tistih pristnih stikov domačih, kjer se vsi med seboj poznajo in kjer vsakdo ve za vsakega, kako živi in kaj se z njim dogaja. V mesta pa tega ni
 144 dostikrat opazim, kako se stari ljudje pozdravljajo med seboj na ulici, čeprav se ne poznajo, vendar jim je nekako ostalo v navadi že od prej, še »iz vasi«
 200 delovne navade so ponesli s seboj v starost in se jih držijo bolj resno kot kdajkoli prej
 201 tisti, ki živijo na vasi, imajo veliko manj »pravega« prostega časa, saj so prezaposleni z delom na kmetiji in v vinogradu
 246 stari ljudje so neprestano v vasi in se zelo redko odpravijo ven
 247 v ruralnih predelih živijo pretežno kmetje, ki s navajeni delati
 248 imajo željo po kmetovanju, marsikdo je deloholik
 249 zelo so navezani na zemljo in na kmetijo, ki jo imajo. Hudo jim je, ker kmetije čedalje bolj propadajo
 250 v vasi je opaziti neoperspektivnost
 254 na vasi naj bi bilo kmetijstvo edina, osnovna in dominantna veja. V raziskavi se to ni potrdilo
 255 kmetij, ki bi omogočale preživetje vsem družinskim članom, je vedno manj, ljudje množično opuščajo kmetijstvo in odhajajo v službo v urbana območja
 257 vendar se tudi vasi spreminjajo in vedno bolj modernizirajo

Razlike glede mestnega/vaškega življenjskega okolja

195 stari ljudje iz mesta imajo višjo stopnjo izobrazbe kot tisti, ki živijo na vasi
 196 bistvenih razlik med spoloma ali med tistimi, ki živijo v vasi in v mestu, ni bilo

- 197 v mestu sta dve osebi povedali, da imata površinske stike s prijatelji, sosedi. Dve osebi imata slabe/manj pogoste stike s prijatelji
- 198 pokaže se razlika med vasjo in mestom: stari ljudje iz vasi imajo manj časa za obiske in pogovore, pri njih gre predvsem za naključna srečanja, medtem, ko se tisti starejši iz mesta pogosto videvajo in srečujejo med drugim na obiskih, skupinskih sprehodih, v trgovinah, na romanjih ipd
- 199 glede razporeditve poteka dneva, od vstajanja pogosto zjutraj, ure za kosilo, do spanja, ni nobene razlike glede na vas/mesto
- 252 ruralna skupnost predstavlja manj anonimnosti med člani, več je nadzora kot v mestih, ljudje poznajo drug drugega
- 253 to se čedalje bolj zmanjšuje s prevoznimi sredstvi, zapiranjem v domove, odhajanjem in odseljevanjem v mesta, kjer je nadzor manjši
- 256 za vas je značilna folklor in tradicionalna kultura, ki je povezana z delom in se od njega ne loči tako kot v mestu
- 258 stari ljudje, ki živijo v odročni, ruralni skupnosti, imajo drugačne potrebe, kot stari ljudje, ki živijo v urbanem naselju
- 259 določene potrebe se pokrivajo, vendar je treba upoštevati kontekst življenjskega okolja

Mestno okolje

- 197 v mestu sta dve osebi povedali, da imata površinske stike s prijatelji, sosedi. Dve osebi imata slabe/manj pogoste stike s prijatelji
- 244 vas Javor je izrazito vezana na mesto
- 245 tu ni nobene lokalne ekonomije, večini kmetija ne prinaša dovolj zaslužka, zato ljudje odhajajo v mesta
- 344 zaradi dejstva, da je na Ptuju, ki je Destrniku najbližje mesto, kljub lastni občini treba urejati še veliko uradnih opravkov, je za stare ljudi zelo pomembno, ali lahko uporabljajo javni prevoz
- 434 raziskava se nanaša zgolj na mestno okolje, nanaša se na glavno mesto Ljubljana

Ovire v okolju bivanja

- 17 ...omenjajo slabo avtobusno postajo, avtobusna postaja je predaleč
- 42 zaradi oddaljenosti od mesta ter slabših avtobusnih povezav, so prikrajšani za obisk mesta
- 142 tu je velika množica in je nemogoče, da bi se vsi poznali
- 145 zato imajo dostikrat ljudje občutek, da so odnosi hladni in da nikogar več ne poznajo, da ni povezanosti in da so ljudje brezosebni, ker jih kdaj kdo ne ozdravi in ker ne vedo in ne poznajo več vsakogar
- 255 kmetij, ki bi omogočale preživetje vsem družinskim članom, je vedno manj, ljudje množično opuščajo kmetijstvo in odhajajo v službo v urbana območja
- 344 zaradi dejstva, da je na Ptuju, ki je Destrniku najbližje mesto, kljub lastni občini treba urejati še veliko uradnih opravkov, je za stare ljudi zelo pomembno, ali lahko uporabljajo javni prevoz
- 345 prav tako se pojavi problem v zdravstvu, saj je Destrnik imel svojega zdravnika do nedavnega, sedaj pa je zaradi bolezni že dlje časa odsoten, nadomeščanja ni in tako so ponovno odvisni od nadomestnega zdravnika, do katerega lahko pridejo na Ptuj

POTREBE, KI JIH STARI LJUDJE V LOKALNI SKUPNOSTI IZRAŽAJO

Želje pri potrebah

- 18 želijo si, da bi bili bolj povezani z najmlajšo generacijo
- 19 želijo se čutiti enakovredni člani družbe
- 74 skoraj polovica vprašanih je odgovorila, da želijo izvedeti več o dnevnem centru za stare
- 75 v dnevnem centru pričakujejo predvsem storitve, ki jim lahko zagotovijo visoko stopnjo varnosti in zaščite, zaradi težav, ki so jim vsakodnevno izpostavljeni
- 205 poleg stikov jim je tudi zelo pomembno zdravje in njihovo psiho-fizično počutje
- 208 želijo si organizirano pomoč na domu s prehrano, organizirani prevoz, obiski zdravstvenega osebja, socialna delavka kot pomočnica, redni obiski
- 435 stari ljudje si najbolj želijo ostati doma, v domačem okolju in to čim dlje je mogoče
- 436 zato se njihove želje in potrebe navezujejo na skrb in nego v domačem okolju
- 437 želijo si obiskov zdravnikov na domu in informacije v zvezi z dogajanjem v Ljubljani
- 439 želja je tudi obisk socialne delavke, ki bi lahko posredovale informacije starim, kam se lahko obrnejo v zvezi s pravicami, pokojnino, dodatkom za pomoč in postrežbo.
- 443 želje se razlikujejo glede na starost. Čim starejši si, manj želja imaš, če pa jih imaš, so več ali manj povezane z zdravjem
- 444 želijo si, da bi ljudje bolj upoštevali želje starih, jim olajšali dostop do zunanjega sveta z dvigalom, da

bi lahko šli ven, več pozornosti in obiskov sorodnikov

446 mlajši stari želijo iti na izlet, potovati ali pa obiskovati zdravilišče, drugi pa na starost nimajo želja

544 stari ljudje si na prvem mestu želijo ostati doma v domačem okolju in to čim dlje je mogoče. Zato se njihove želje in potrebe navezujejo na skrb in nego v domačem okolju

Izražene potrebe

46 izhaja potreba po več prevoznih sredstev

107 občutene oz. izražene potrebe po pomoči največkrat niso usklajene z normativno oz. zakonsko določenimi potrebami

147 izražene potrebe starih ljudi se nanašajo predvsem na zadovoljevanje nematerialnih potreb ljudi

150 izražene potrebe starostnikov so torej vezane na skrb znotraj družine, kajti oseba, ki je človeku blizu, mu najlaže in najučinkoviteje nudi prijaznost in pozornost, ki jo rabi vsak

152 izražajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi jim izpolnile potrebo po pozornosti in bližini osebe, ki jim je mar za njih, katere skrb in družba nekomu, ki je bolan, ji je v veselje in je to delo, ki ga opravlja neformalno, s čutom za pozornost

204 izražena je bila potreba po eni osebi, ki bi jih razumela, jim nudila pomoč in oporo in bi jim bila na razpolago takrat, ko bi jo potrebovali

353 verjetno gre za to, da niti ne upajo izražati svojih osebnih želja, saj se v življenju prilagajajo razmeram, v katerih se znajdejo, in morajo brez pomoči skozi marsikatero težko izkušnjo

356 za najbolj izpostavljene potrebe so izražene tiste, ki se nanašajo na dodatne dejavnosti, ki bi jim omogočale medsebojno druženje

357 izražena potreba je hkrati odgovor na premajhno število ponujenih služb in storitev, ki ne zadovoljujejo potreb starih

358 ta ostaja nezadovoljena pri tistih, ki živijo sami, prav tako je pri njih večja in težje rešljiva potreba po prevozu, ki jo izražajo vsi

440 izražena je bila tudi potreba po službah, ki bi pripravila svojce na starost in bolezen v tem obdobju

546 izražajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi jim izpolnile potrebo po pozornosti in bližini

547 potrebe, ki jih izražajo, se navezujejo na domače okolje, na skrb in nego v okolju, kjer je človek živel in deloval do danes

548 izražene potrebe ljudi se nanašajo predvsem na zadovoljevanje nematerialnih potreb

Fizična pomoč

105 pri tistih (2,67%), ki ne zmorejo opravljati dela opravih v zvezi z osebno nego, pa se kaže najbolj izrazita potreba po pomoči pri opravljanju kopanja in hoje izven stanovanja

106 pri gospodinjskih opravilih se kaže največja potreba po obdelovanju vrta, sledi pomoč pri pranju, likanju, nakupovanju, pospravljanju, manjših gospodinjskih opravilih, kuhanju ter pri urejanju denarnih zadev

109 pri starih 75 let je izražena dodatna potreba po organiziranih oblikah druženja in zabave ter pomoči pri opravljanju nujnih obveznosti

260 veliko starih ljudi, ki živijo v vasi ima zelo ozke socialne mreže in izražajo veliko potrebo po človeku, ki bi jim lahko pomagal delati na kmetiji ter pri osebnih gospodinjskih opravilih

Težave pri zadovoljevanju potreb

43 skoraj polovica starejših stanovalcev nima lastnega prevoza, vendar si ga brez težav priskrbijo

45 dobra petina je takih, ki nimajo lastnega prevoza, vendar si ga brez težav priskrbijo

206 denarne težave oz. želje padejo na tretje mesto

263 s starostjo prihaja do starostnih sprememb, ki povzročajo težave starim ljudem. Potreba po pomoči je vedno bolj potrebna

348 hkrati se bojijo, da kakšna nova društva ne bi uspela, saj bi morali plačevati članarino, kar pa predstavlja staremu človeku s kmečko pokojnino dodaten strošek, ki bi si ga težko privoščil

349 so pa to stari ljudje, ki imajo delovne navade, zato si vsak išče delo doma, tako da se pojavi vprašanje, kakšna bi bila udeležba, saj odkrito priznavajo, da niti ne bi hodili na kaj takega in da ni potrebe, da se sploh kaj dodatnega organizira

350 problem je v tem, da se vse dogaja v središču kraja, ki pa je precej oddaljeno od okoliških vasi, ki spadajo v občino

352 ničesar ne potrebujejo, saj so se sprijaznili s stanjem, v kakršnem živijo

353 verjetno gre za to, da niti ne upajo izražati osebnih želja, saj se v življenju prilagajajo razmeram, v katerih se znajdejo, in morajo brez pomoči skozi marsikatero težko izkušnjo

Zadovoljene/nezadovoljene potrebe

- 44 slaba tretjina ima zagotovljen prevoz
- 104 rezultati raziskave so pokazali, da stari v večji meri zmorejo sami opravljati vsakodnevna opravila v zvezi z osebno nego ali gospodinjska opravila
- 148 materialne potrebe starih ljudi so v večini zagotovljene, pri enih bolj, pri drugih manj učinkovito in zadostno
- 442 nekateri nimajo želja in predlogov v zvezi s strokovnimi službami, ker menijo, da se že »tako veliko dogaja«
- 445 nekateri želijo, da »vse ostane tako kot je«
- 549 materialne potrebe so v večini zagotovljene, seveda pri enih bolj pri drugih manj učinkovito in zadostno

Zanimanje/nezanimanje za dejavnosti

- 76 stari ljudje pričakujejo: socialno skrb in varovanje, prehranjevanje, v dnevnem centru in zdravstveno oskrbo
- 77 o fizioterapiji, ki jo ponuja dnevni center kot obliko storitve, anketirani sploh ne razmišljajo
- 78 velika večina se ne bi vključila v dnevno varstvo v dnevnem centru za stare
- 346 glede dodatnih dejavnosti so stari ljudje zainteresirani, da bi imeli predavanja na temo kmetijstva
- 351 kljub potrebam, ki so jih izražali v pogovoru, pa na konkretno vprašanje, kaj si osebno želijo, ni več pravih odgovorov
- 444 želijo si, da bi ljudje bolj upoštevali želje starih, jim olajšali dostop do zunanjega sveta z dvigalom, da bi lahko šli ven, več pozornosti in obiskov sorodnikov

Potreba po medčloveških odnosih

- 20 čutijo večjo potrebo po večji povezanosti med seboj in po delovanju v skupnosti
- 149 potrebe, ki izhajajo iz nematerialnih potreb, pa se pri starostnikih največ izražajo v potrebah po medčloveških odnosih, bližini družine, oskrbi otrok in bližnjih ter nočnem varstvu
- 151 zelo in vedno poudarjajo pozornost, ki bi jo rabili od osebe, ki bi bila pri njih
- 153 ljudje si najbolj torej najbolj želijo in pogrešajo pozornost
- 202 pri željah in potrebah so na prvem mestu dobri odnosi in stiki tako z okolico (sosedji, prijatelji), kot z družino in s sorodniki
- 203 prijaznost, lepa beseda največ pomeni starim ljudem
- 262 stari ljudje imajo ožje socialne mreže kot mlajša generacija, zato močno izražajo potrebe po medčloveških odnosih in predajanju izkušenj mlajši generaciji, ki v odročni, ruralni skupnosti niso v zadostni meri zadovoljene
- 347 veseli jih, da bi kaj skupaj delali, da bi se organizirale dejavnosti, ki bi jih med seboj povezovale, kot so petje in drugi družabni dogodki
- 354 zraven lepe želje po ohranitvi zdravja se pojavi enotna želja po medčloveškem odnosu, kar že tukaj pokaže na osamljenost starega človeka
- 355 želijo si človeške bližine kogarkoli-od pokojnih partnerjev do koga izmed svojih, drugih mladih ali morebitne mlajše družinice, da bi imeli občutek bližine sočloveka in čutili še drugo življenje v hiši
- 438 veliko jim pomeni druženje in pomoč pri najnujnejših stvareh
- 441 omenjajo potrebe po zagotavljanju neformalnih oblik pomoči, ki bi starim izpolnile potrebo po pozornosti, druženju bližini oseb, ki bi za njih skrbele
- 447 mnogi partnerji, sosedje, sorodniki in prijatelji umrejo, za njimi pa ostanejo spomini, ki nekatere stare na starost izpopolnjujejo
- 545 zelo poudarjajo pozornost, ki bi jo rabili od osebe, ki bi bila pri njih
- 550 potrebe, ki pa izhajajo iz nematerialnih potreb, pa se pri starostnikih največ izražajo v potrebe po medčloveških odnosih, bližini družine, prijazni oskrbi, skrbi otrok in bližnjih

Mnenje mlajših za starejše in obratno

- 110 stari 55 let pa menijo, da starejši v našem okolju najbolj pogrešajo pomoč pri nujnih obveznostih ter druženje in zabavo
- 207 zavedajo se, da tudi sami potrebujejo oz. bodo potrebovali pomoč in jim veliko pomeni, če lahko na kakršenkoli način tudi oni pomagajo drugim (kuhanje za družino, varstvo otrok, pomoč pri nakupih, majhna darila)
- 261 »informirane osebe« so poudarile, da bi stari ljudje potrebovali formalno pomoč, pomoč na domu

VIRI POMOČI V LOKALNI SKUPNOSTI

Neformalne oblike pomoči

- 22 kot neformalni vir pomoči so stari ljudje navajali skupino za samopomoč
111 pri zadovoljevanju potreb posameznik najprej poseže po neformalnih mrežah storitev
209 neformalni viri pomoči, samopomoči so: družina, (mož, žena, sorodniki, otroci, vnuki, sam, sosedi).
264 v raziskavi so vprašani omenili pomoč neformalne podporne mreže v različnem obsegu
449 pomoč jim nudijo tudi vnuki, zet, bratranec, nečakinja, soseda, prijatelji in Društvo invalidov vojn

Viri pomoči

- 47 anketirani imajo vire pomoči v društvih, pri prijateljih, sosedih, v Društvu upokojencev
154 viri pomoči so: otroci, prijatelji, sosedje
448 v primeru, da stari ljudje potrebujejo pomoč, jim pomagajo otroci in socialna oskrbovalka
452 velikokrat so starim ljudem v pomoč sosedje, saj jim ti pomagajo in prinesejo hrano, časopis, plačajo položnice, ali pa pridejo le na obisk
453 seveda stari nimajo z vsemi sosedi takšnega odnosa, vendar pa marsikdo rad priskoči na pomoč

Družinski viri pomoči

- 48 največ stikov imajo z otroki in sorodniki
79 v največji meri so najpomembnejši viri pomoči otroci, pri katerih starostniki živijo. Zraven še sosedje
113 iz tega sledi, da bi se v primeru po pomoči najprej odločili za iskanje pomoči v okviru družine, doma ob negi zakonca ali sorodnika, sledi delež tistih, ki bi se odločili za odhod v dom
154 viri pomoči so otroci, prijatelji, sosedje
162 stari ljudje rešujejo svojo stisko velikokrat v krogu svoje družine
265 večinoma jim pomagajo sorodniki, sosedje, vikendaši, nekateri pa si pomagajo tudi s formalnimi podpornimi mrežami
449 pomoč jim nudijo tudi vnuki, zet, bratranec, nečakinja, soseda, prijatelji in Društvo invalidov vojn
505 družina je za starega človeka najpomembnejši vir čustvene in tudi materialne opore
506 udeleženci raziskave so s svojimi družinami zelo povezani. Otroci in vnuki radi prihajajo domov. Redno se med seboj obiskujejo
551 v primerih, ko sami česa ne zmorejo ali zbolijo, jim pomagajo najbližji (zakonec, otroci, vnuki), včasih pa tudi drugi sorodniki, sosedje ali prijatelji

Institucionalni, formalni viri pomoči

- 80 lokalna skupnost jim nudi obliko pomoči, kot je dnevni center za stare
114 v občini Krško že več let delujejo, z namenom povezovanja in druženja starih, skupine starih za samopomoč
115 lokalna skupnost nudi tudi aktivnosti, ki so opredeljene v prostem času
155 formalni viri so: Csd, Zdravstveni dom (patronažna služba-s tem nudijo ljudem nego na domu), Dom upokojencev
156 kot institucionalna oblika, znotraj katere deluje tudi center za pomoč na domu in storitev, ki se imenuje pomoč na daljavo
157 druge institucionalne oblike pomoči so še krajevne skupnosti, razna društva (društvo upokojencev)
210 formalni viri pomoči (društva, v katera so stari ljudje vključeni v kraju ali se na njih obračajo v različnih stiskah): Društvo diabetikov, Društvo kmečkih žena, Društvo upokojencev, Društvo invalidov, Društvo gasilcev, Rdeči križ, Karitas, Župnijski svet, Literarni klub, Lovsko društvo, Molitvena skupina
375 država bi starega človeka morala bolj obveščati o njegovih pravicah, ki bi morebiti izboljšale njegov položaj
450 socialna oskrbovalka obiskuje vse osebe, vendar je vsi ne doživljajo kot pomoč
457 ker je Ljubljana glavno mesto, ima lokalna skupnost veliko aktivnosti, društev, organizacij ter zdravstvenih domov, ki so na voljo staremu človeku 24 ur na dan
458 prav tako ni težav s prometnimi povezavami
459 vendar pa se lahko star človek hitro izgubi v množici ponudnikov različnih pomoči ter ostane v tej množici nekako prezrt ter zapostavljen ter posledično osamljen
460 tako deluje na področju zdravja 7 zdravstvenih domov, ambulanta splošne nujne medicinske pomoči deluje za odrasle 24 ur na dan, v Urgentnem bloku Kliničnega centra
461 v Ljubljani deluje 6 domov za stare in 5 centrov za socialno delo
509 v vasi deluje še Karitas, ki materialno ne pomaga samo starim ljudem, ampak tudi vsem drugim krajanom, ki so pomoči potrebni, tudi invalidom
559 med formalne oblike pomoči za stare ljudi, ki obstajajo v občini Trzič, so vsi anketiranci našli Zdravstveni dom s patronažno službo, ki jo vsi poznajo, Dom Petra Uzarja in Center za socialno delo

Poznavanje/nepoznavanje oblik pomoči

81 vendar stari ljudje žal ne vedo, za kakšno obliko pomoči gre (dnevni center)
 112 ugotovitve raziskave kažejo na dobro poznavanje institucionalnega varstva in pomoči na domu, pri obeh starostnih skupinah
 165 ljudje se zavedajo, da storitve obstajajo, vendar so za njih predrage
 166 stari ljudje ocenjujejo, da storitve, ki so v prvi vrsti drage, poleg tega tudi ne nudijo ljudem tistega, kar dejansko potrebujejo
 365 v odgovorih je čutiti nezadovoljstvo, saj se ponavlja odgovor, da za stare ni ničesar drugega
 372 centra za socialno delo stari ne poznajo in s tem tudi ne oblik pomoči, ki bi jih morebiti lahko kdaj izkoristili
 373 seznanjenost z njimi bi jim lahko že danes preprečila marsikatero skrb
 560 vsi imajo izkušnje z Zdravstvenim domom. Njihove izkušnje so različne. Najbolj jih motijo čakalne vrste, če posebej, če potrebujejo pregled specialista
 561 sogovorniki imajo manj izkušenj s centrom za socialno delo. Nekateri menijo, da je center v glavnem za tiste, ki imajo premalo finančnih sredstev za preživetje in so v stiski oz. so sami na nek način problematični

Pomanjkanje dejavnosti, storitev, pomoči

116 stari ljudje v lokalni skupnosti pogrešajo več medsebojnega druženja, zabave, pomoč pri nujnih obveznostih, obisk patronažne, možnost brezplačnega posvetovanja
 117 mlajša generacija v starosti 55 let pa v večji meri meni, da starejši ljudje pogrešajo pomoč pri nujnih obveznostih
 158 storitveni odnos je preveč profesionalen, neoseben, rutinski
 159 ljudje, opravljajo to delo, so velikokrat nedostopni
 160 poleg tega ljudi moti, da prihaja do razlik v nujenju pomoči, kajti po njihovih ocenah ljudi sortirajo glede na materialni status in so bolj pozorni do premožnejših
 167 stari ljudje predvsem pogrešajo cenejšo ponudbo obstoječih storitev, ki zagotavljajo 24-urno varstvo za bolnike (predvsem ponoči)
 168 opozarjajo tudi, da je premalo kapacitet v domu
 211 poudarjajo, da je premalo dogajanja (prireditve, izletov za stare ljudi), ki bi bila namenjena starim ljudem v njihovem okolju oz. jih sploh ni in tudi premajhna je obveščenost o dogajanjih
 266 nevladne organizacije so locirane v mestnem okolju. V vasi Javor Rdeči križ raznaša pakete najbolj ogroženim
 267 v vasi Javor ni nobenih društev
 359 stari ljudje so brez izpitnih dovoljenj in tako tudi brez lastnega prevoza
 360 žal je večina še tistih nekaj avtobusov, ki vozijo, šolskih, in so med počitnicami in prazniki ukinjeni, ob koncih tedna pa javnega prevoza med Destnikom in Ptujem sploh ni
 361 tisti, ki so zadovoljni s prometnimi povezavami javnega potniškega prometa, odhajajo na Ptuj po opravkih tako, da si skrbno organizirajo svoj čas in opravke, ki jih morajo narediti do časa, ko se bo avtobus vračal
 362 ostali pa vidijo težavo v tem, da so prometne povezave slabe
 363 ljudje iz okoliških vasi so primorani prepešati dolge poti, da sploh pridejo do postajališča, saj je proga speljana po glavni cesti in tako obide oddaljene zaselke, ki jih ni malo
 365 v odgovorih je čutiti nezadovoljstvo, saj se ponavlja odgovor, da za stare ni ničesar drugega
 369 primanjkuje aktivnosti, kamor bi se stari ljudje lahko vključili in bili dejavni
 370 stari ljudje so odvisni od javnega prevoza, zato se tu pojavi problem, ker so povezave slabe
 374 urejanje obveznosti na uradih vzbuja pri starem človeku ponižanja in manjvrednosti zaradi odziva zaposlenih
 454 problem se pojavi v blokih in tam, kjer se sosedi med seboj ne poznajo in kjer poteka pomoč po načelu »ti meni-jaz tebi«
 455 star človek je zato izločen, saj zaradi bolezni in osamljenosti ne more nuditi pomoči drugim in tako tudi sosed ne čuti potrebe pomagati njemu
 456 ena gospa je mnenja, da brez plačila danes nihče več nič ne stori za drugega

Vloga društva

161 ljudje največ pomoči dobijo od raznih društev, po njihovem znajo bolj prisluhniti
 210 formalni viri pomoči (društva, v katera so stari ljudje vključeni v kraju ali se na njih obračajo v različnih stiskah): Društvo diabetikov, Društvo kmečkih žena, Društvo upokojencev, Društvo invalidov, Društvo gasilcev, Rdeči križ, Karitas, Župnijski svet, Literarni klub, Lovsko društvo, Molitvena skupina
 267 v vasi Javor ni nobenih društev
 364 stari ljudje v Destniku navajajo, da zanje deluje le društvo upokojencev
 366 tako je slutiti, da pogrešajo še kaj in da z društvom niso zadovoljni, saj se v njegovem okviru

organizirata le kakšen občni zbor in izlet na leto

367 večina starih ljudi so člani Društva upokojencev, vendar pravijo, da od tega nimajo prav veliko, razen
plačevanja članarine, saj se redkih srečanj v večini ne udeležujejo, ker gre po mnenju večine le za popivanje
368 med prireditvami so za stare le takšne, ki so namenjene ljudem, ki so stari nad sedemdeset let
507 stari ljudje na Kapli so s širšo lokalno skupnostjo povezani preko raznih društev, ki so aktivna v kraju
508 ta društva so Društvo upokojencev, Kulturno društvo, Lovsko društvo, Cerkevno petje ima na Kapli že
bogato tradicijo

Reševanje stisk

163 če ni te možnosti, jim velikokrat pomaga pogovor po telefonu s prijateljico
164 svoje stiske rešujejo tudi s svojo močno voljo ter upanjem, da bo bolje
371 občina je odgovorna, da bi se trenutno stanje spremenilo in izboljšalo, kar lahko sklepamo iz tega, da so
stari ljudje priče nenehnemu razvoju v kraju, ki posega na različna področja, problematiki in potrebam starih
ljudi pa se znova izogne
375 država bi starega človeka morala bolj obveščati o njegovih pravicah, ki bi morebiti izboljšale njegov
položaj
451 vsak ima nekoga, na katerega se lahko obrne, če potrebuje pomoč
552 pomoč potrebujejo pri oblačenju, osebni higieni
553 svoje stiske rešujejo z močno voljo in sprejetjem določenih težav in bolezni, ki pridejo v starosti ter
upanjem v to, da bo bolje
554 svoje stiske rešujejo tudi tako, da se zamotijo z branjem in raznimi ročnimi deli
555 s pogostimi sprehodi pa ohranjajo tako fizično kot tudi psihično kondicijo, kar pa jim vsekakor tudi
pomaga pri lažšanju njihovih stisk
556 tehnike samopomoči in skrbi za počutje so različne. Nekaterim pomaga pogovor, drugim delo
557 slabe misli odvrta z različnimi aktivnostmi, kot so branje knjig, gledanje tv, poslušanje glasbe
558 eden od sogovornikov je povedal, da ga najbolj pomirja in sprošča skrb za domače mucke

Omejevanje glede dobrin

297 trdimo lahko, da so med starimi, ki živijo doma in med tistimi, ki živijo v domu starejših občanov,
razlike v omejevanju glede nakupa raznih dobrin
298 pogosto se omejujejo tisti, ki živijo v domu za stare

PREDLOGI AVTORJEV DIPLOMSKIH NALOG

Vloga ter pomen države

24 država bi morala ustvariti pogoje za kvalitetno življenje starih ljudi z organiziranjem več dejavnosti
86 potrebno bi bilo oblikovati primerno ceno, pri kateri bi imela ključno vlogo csd ter center za starejše
občane, občina in država
122 zagotoviti materialne pogoje s strani lokalne skupnosti in države
218 Zavod za zaposlovanje bi lahko uvedel program v dogovoru s pristojnimi službami o organizaciji
občasnega dela za brezposelne osebe prijavljene na zavodu
271 poskrbeti za povračilo prevoznih stroškov za prostovoljca
301 država mora spremeniti odnos do starega prebivalstva, poskrbeti mora, ne samo s simboličnimi
finančnimi prispevki za rekreacijo, temveč tudi, da star človek ta denar izkoristi izključno za namene rekreacije
302 država bi naj upokojencem razdelila namesto prispevka za rekreacijo »bone za rekreacijo«. Ti bi
staremu človeku omogočili pravico do brezplačne rekreacije
303 v Sloveniji podjetja plačujejo davek od dobička pravnih oseb. Če bi vsaj en odstotek teh sredstev, ki jih
zberemo s tem davkom, namenili za »bone za rekreacijo«, bi bil predlog zagotovo uresničljiv. Tako bi poskrbeli
za boljše telesno in duševno počutje
376 občina lahko v okviru dodatnih dejavnosti omogoči strokovnjaka agronoma, ki bi predaval o, za stare
aktualnih vprašanjih v zvezi s kmetijstvom
562 potrebno je razvijati neinstitucionalne oblike in spodbujati razvoj neprofesionalnih odnosov, ki težijo k
solidarnosti in dobroti, tako na lokalnem kot na državnem nivoju
568 kot navaja Predlog resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 je
potrebno razširiti mrežo storitev in programov s podeljevanjem koncesij z verifikacijo programov, tako, da bosta
še naprej v prvi vrsti zagotovljeni kakovost in strokovnost

Vloga centra za socialno delo

25 pristojni csd bi moral poskrbeti za večjo ozaveščenost ljudi o tem, kaj se dogaja s starimi ljudmi v

občini, spodbujati razvoj prostovoljstva, predavanja na temo stari ljudje v mikro okolju
86 potrebno bi bilo oblikovati primerno ceno, pri kateri bi imela ključno vlogo csd ter center za starejše občane, občina in država
217 csd in dom počitka bi se morala povezati z osnovnimi in srednjimi šolami in bi lahko nudili kot izbirni predmet, ali izvenšolsko aktivnost predmet medgeneracijskega delovanja dveh generacij in druženje, pomoč
385 socialna delavka v osnovni šoli lahko ustanovi krožek, ki bo namenjen spoznavanju problematike in pomoči starim ljudem v njihovem kraju
386 Center za socialno delo se predstavi starim ljudem s svojo dejavnostjo, jih seznani z oblikami pomoči, ki jih nudi, in predstavi, kaj je treba storiti, da bodo starim ljudem njihove storitve dostopne in omogočene
513 trajne oblike pomoči na domu bi starim ljudem na Kapli omogočile dlje časa ostati v svojem domačem okolju, s primerno ceno. Vključiti bi bilo potrebno Csd. Tako bi se tudi razbremenilo svojce, ki skrbijo za stare ljudi. Njih same bi bilo potrebno povprašati, če bi se s tem strinjali in jim stvar razložiti v njim razumljivem jeziku

Medgeneracijsko sodelovanje

56 povezati krajanje med seboj, sodelovanje z učenci ter skupina za samopomoč-zaradi medgeneracijskega druženja in možnosti prenesti svoje izkušnje na mlajšo generacijo
84 medgeneracijske skupine, ki se kažejo kot trden most za prenos življenjskih izkušenj starih na mlajšo generacijo
120 slediti ugotovitvam, da si starejši želijo čim dlje ostati v domačem okolju ter temu ustrezno pripraviti mlajšo generacijo
173 težnja po razvoju mreže prostovoljnih in družabniških skupin, ter razvoju medseseske pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi stiski
213 krajevne skupnosti bi lahko organizirale srečanja za stare ljudi vsaj enkrat letno. Za popestritev njihovega srečanja pa bi lahko poskrbeli osnovnošolski otroci (prišlo bi do medgeneracijskega srečanja s poudarkom na pomembnosti starih ljudi v okolju, kjer živijo-vas, mesto)
217 Csd in Dom počitka bi se morala povezati z osnovnimi in srednjimi šolami in bi lahko nudili kot izbirni predmet, ali izvenšolsko aktivnost predmet medgeneracijskega delovanja dveh generacij in druženje, pomoč
270 ustanovitev mreže medgeneracijskih programov za kakovostno staranje. Star človek bi potreboval prostovoljca, ki bi ga obiskoval večkrat mesečno. Prostovoljec bi lahko bil mladostnik, mlajši upokojenec ali kdorkoli drug, ki bi imel za takšno delo smisel
272 ustrezne bi bile medgeneracijske skupine za kakovostno staranje, ki bi združevale stare ljudi iz iste ali bližnjih skupnosti
275 starim ljudem v skupnosti bi lahko z različnimi storitvami izboljšali vsakdan, npr.: z OŠ Sostro bi lahko obstajal dogovor o dostavi kosila za stare ljudi
381 v okviru zdravstvenih storitev bi se vpeljala pomoč zdravstvene službe na domu, ki bi nudila vsaj občasno pomoč pri osebni negi. Tukaj bi lahko prišli v pomoč dijaki srednjih zdravstvenih šol v okviru svojega praktičnega dela
383 uvajati in spodbujati prostovoljno delo (vzpodbujati predvsem mlade)
384 osnovne šole bi se v okviru projektnega tedna z eno skupino posvetile delu s starimi. Ob zaključni predstavitvi rezultatov bi stare povabili v šolo, kjer bi skupaj z mladimi obudili skupaj preživeli teden
462 potrebno je razvijati programe, ustanoviti mreže, ki bi temeljile na osnovi prostovoljnih, družabniških ter medseseskih skupin ter skrbi za boljšo kakovostno funkcioniranje in zadovoljno življenje v tretjem življenjskem obdobju življenja. K temu lahko prispeva solidarnost v bivalnem okolju, angažiranju otrok, sosedov, raznih društev
465 težiti k ustvarjanju povezav vseh treh generacij. Srednja generacija omogoči in organizira druženje ter spoznavanje mlajših ter starih z zabavnimi in poučnimi uricami v knjižnicah, parku, na sprehodu...
511 v okviru detabuizacije bi bilo potrebno poskrbeti za večje ozaveščanje in seznanjanje javnosti o starosti. Najbolj bi bilo potrebno ozaveščati mladino po šolah, zlasti o nujnosti medgeneracijske povezanosti, o konkretni pomoči starim ljudem in o organiziranih oblikah druženja
514 ustanovitev skupine starih za samopomoč, ki bi za stare ljudi pomenila nekaj novega, predvsem pa novo obliko druženja, samostojno pobudo k skupnemu reševanju težav ter izmenjavi izkušenj. To obliko druženja bi bilo potrebno starim ljudem predstaviti in približati na primeren način. Tudi v smeri ustanovitve medgeneracijske skupine. Ustanovitev takih skupin pomeni tudi izvrstno dopolnilo strokovnemu delu
565 mlade spodbujati v druženje s starimi ljudmi. Mlad človek bi se naučil poslušanja, spoštljivosti, potrpežljivosti. Star človek bi imel občutek pomembnosti, spoštljivosti, sprejetosti in mu hkrati omililo občutek osamljenosti in potrebo po človeški bližini
567 razvoj in podpora prostovoljne mreže v domačem okolju in angažiranju medseseskih odnosov ter razvoj in ohranjanje medgeneracijskih povezav znotraj družine in v okolici, naj bo torej eno izmed pglavitnih tem, če želimo na področju starih ljudi narediti kakovostne premike in s tem zadovoljiti potrebam, ki jih izražajo

Predlogi glede društev

- 50 nekatere aktivnosti bi lahko društva izvajala v domačem kraju
- 52 društva bi si morala prizadevati, da bi bili njihovi člani bolj aktivni
- 53 organizacija izletov v bližnjo okolico, sofinanciranje izletov,...
- 54 sprotno obveščanje o aktivnostih (obisk poverjenika na domu)
- 55 obiski bolnih članov društva
- 87 vzpostavitev trajnih strokovnih sodelovanj med tistimi društvi in institucijami v občini Ormož, ki si prizadevajo za uresničitev cilja kakovosti življenja starih ljudi
- 216 izdelke, ki jih stari ljudje izdelujejo doma ali v društvih, bi bilo smiselno razstaviti na kakšnih prireditvah, npr. vinska vigred
- 219 ustanovitev društva, čigar glavna dejavnost bi bila pomoč in podpora starim ljudem. Društvo bi skrbelo za potrebe vseh starih ljudi v kraju in bi jih znalo informirati o vseh možnostih, aktivnostih, pravicah in dolžnostih. Hkrati bi društvo razpolagalo tudi z informacijami o vseh drugih društvih in ustanovah in bi se lahko stari ljudje po katerikoli nasvet obrnili k njim
- 377 odbor Društva upokojencev mora biti dobro seznanjen s pomembnostjo srečanj in posvečati pozornost vsem članom. Pri organizaciji in pripravi srečanj in izletov naj se upoštevajo oddaljenost članov društva, finančne zmožnosti in lasten interes starega človeka
- 378 po lastni pobudi zainteresiranih bi lahko uvedli večere, namenjene dejavnostim, ki jih veselijo (npr. petju).

Vloga lokalne skupnosti

- 51 vzpodbuditi ljudi z aktivnostmi, ki so njim blizu, da bi tako bolj aktivno preživljali prosti čas
- 121 potrebno je krepiti povezovanje vseh sodelujočih in odgovornih v lokalni skupnosti
- 122 zagotoviti materialne pogoje s strani lokalne skupnosti in države
- 175 premiki v lokalni skupnosti, da bodo prisluhnile starim ljudem in njihovim potrebam, ki jih izražajo
- 213 krajevne skupnosti bi lahko organizirale srečanja za stare ljudi vsaj enkrat letno. Za popestritev njihovega srečanja pa bi lahko poskrbeli osnovnošolski otroci
- 274 organizirati mrežo storitev, ki bi starim ljudem v skupnosti olajšala dostop do storitev, ki jim zaradi različnih dejavnikov niso dostopne. Obstajati bi moral koordinator, ki bi starim ljudem organiziral mrežo pomoči, jih informiral in zastopal
- 275 starim ljudem v skupnosti bi lahko z različnimi storitvami izboljšali vsakdan, npr.: z OŠ Sostro bi lahko obstajal dogovor o dostavi kosila za stare ljudi
- 277 tveganja bi lahko preprečevali z life-line telefoni. Star človek bi lahko v vsakem trenutku poklical na pomoč, ta telefon bi bil nekoliko subvencioniran iz različnih virov
- 278 MOL bi lahko povečala subvencijo storitev in s tem omogočila starim ljudem, ki želijo ostati doma več pomoči
- 280 vas Javor bi lahko ob pomoči četrtne skupnosti Sostro in MOL odkupila katero od propadajočih hiš in jo uredila kot skupnostni prostor, da bi prebivalci odročne, ruralne skupnosti zopet obudili stare običaje in navade
- 379 kraj bi moral imeti na razpolago nekaj ljudi, ki bi bili v pomoč starim ljudem v nujnih primerih
- 380 v vaškem odboru bi se lahko na občnem zboru dogovorili za organiziranje pomoči starim ljudem v njihovem kraju, pogovorili bi se o možnih načinih pomoči, se s starimi ljudmi posvetovali in z njimi začeli izvajati dogovorjene oblike pomoči
- 389 za konce tedna bi lahko ob večerih tudi župnik s pomočjo župnijskega sveta organiziral družabne večere
- 390 zelo pomembno je, da se s strani občine zagotovi koga izmed tam zaposlenih, ki bo zadolžen za zagotavljanje seznanjenosti in razlaganja pravic starim ljudem, ki bi jih to zanimalo in bi se stari lahko v primeru vprašanj obrnili nanj
- 510 bistvenega pomena je, da se samo okolje prilagodi staremu človeku in obratno. Sam proces staranja vpliva tudi na povečane potrebe po družbeno organizirani skrbi za stare
- 564 težiti k ustanavljanju in razvijanju mreže prostovoljnih in družabniških skupin ter medsoseskkih pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi soseski. K temu lahko največ prispeva solidarnost v bivalnem okolju, angžiranju otrok, sosedov in raznih društev, da se bodo začeli zavedati pomena skrbi za svoje domače ljudi v njihovem okolju. Tako bodo s svojo naklonjenostjo omogočili kakovostno starost v domačem okolju

Ustanavljanje ter ohranjanje skupin za samopomoč

- 56 povezati krajanke med seboj, sodelovanje z učenci ter skupina za samopomoč-zaradi medgeneracijskega druženja in možnosti prenesti svoje izkušnje na mlajšo generacijo
- 83 ustanovitev skupine za samopomoč, ki je oblika pomoči proti osamljenosti
- 170 ena dobrih perspektiv je ustanavljanje skupin za samopomoč, ki so zelo v porastu

- 171 pomanjkljivost teh skupin je ta, da se le te ustanavljajo znotraj posameznih organizacij ali društev, do katerih pa imajo ponavadi dostop spet tisti, ki so že tako aktivni ali vključeni
- 466 skupine za samopomoč, kjer bi lahko stari ljudje imeli možnost srečanj, bližine z vrstniki, izražanj svojega mnenja ter tudi razvijanja samozagovornišva. Tako bi se sami stari lahko angažirali in motivirali, s tem pridobili občutek koristnosti in tako dvignili nivo kvalitete življenja
- 514 ustanovitev skupine starih za samopomoč, ki bi za stare ljudi pomenila nekaj novega, predvsem pa novo obliko druženja, samostojno pobudo k skupnemu reševanju težav ter izmenjavi izkušenj. To obliko druženja bi bilo potrebno starim ljudem predstaviti in približati na primeren način. Tudi v smeri ustanovitve medgeneracijske skupine. Ustanovitev takih skupin pomeni tudi izvrstno dopolnilo strokovnemu delu
- 563 podpora obstoječim in ustanavljanje novih skupin za samopomoč

Proučitev dejanskih potreb starega prebivalstva

- 89 proučiti dejanske potrebe po dnevnem varstvu celotne populacije nad 65 let
- 90 skrbno načrtovanje storitev dnevnega varstva in sprotne preverjanje programa dejavnosti, resnično upoštevati potrebe in želje starih občanov
- 118 starejši naj se vključujejo kot aktivni soustvarjalci programov, nujno je izhajati iz njihovih potreb, želja, interesov
- 119 obstoječe oblike pomoči starim ljudem je potrebno dopolniti, spremeniti glede na njihove ugotovljene potrebe, želje, interese, jih zakonsko uskladiti
- 215 potreba po dnevnem centru za stare ljudi
- 515 bolj podrobno bi bilo potrebno raziskati potrebe in želje starih ljudi na Kapli. Le tako se jim lahko omogoči še večjo kvaliteto življenja. Najlaže je, da posameznik ali skupina ljudi v okolju sama definira svoje potrebe oz. probleme in jih tudi prepozna kot probleme. Če to opravi stroka, obstaja nevarnost, da se zmoti. Njena naloga je, da mora na podlagi zbranih informacij zagotavljati storitve, s katerimi bo potrebe in želje starih ljudi tudi zadovoljila

Vloga družine

- 82 podpirati večgeneracijske družine, uvesti novost, kot je status oskrbovalca na domu. Nudi oskrbovalcu redno zaposlitev
- 173 težnja po razvoju mreže prostovoljnih in družabniških skupin, ter razvoju medseseske pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi stiski
- 174 družina naj bi se potrudila in omogočila prisotnost drugih, ki bi zapolnili njihovo odsotnost
- 269 naseljevanje mladih družin brez strehe nad glavo in naseljevanjem ljudi, ki izpadejo pri dodelitvi socialno neprofitnih stanovanj; ustanovitev skupine, ki bi izvajala naseljevanja, upoštevala želje in potrebe starih ljudi
- 388 stari ljudje sami, njihovi svojci in sploh vsi ljudje moramo negovati in se zavestno truditi za ohranjanje lepih odnosov, ki jih imamo z drugimi
- 512 večgeneracijske družine je potrebno bolj podpreti. ZSV omenja novost, ki se nanaša na osebo, ki neguje in varuje bolnega starostnika. Ta oseba lahko pridobi status oskrbovalca na domu, kar se šteje tudi kot redna zaposlitev
- 564 težiti k ustanavljanju in razvijanju mreže prostovoljnih in družabniških skupin ter medseseskih pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi soseski. K temu lahko največ prispeva solidarnost v bivalnem okolju, angažiranju otrok, sosedov in raznih društev, da se bodo začeli zavedati pomena skrbi za svoje domače ljudi v njihovem okolju. Tako bodo s svojo naklonjenostjo omogočili kakovostno starost v domačem okolju
- 566 družini, ki v današnjem tempu življenja pogosto nima časa ali kakorkoli ne more skrbeti za svoje starše, bi bilo potrebno zagotoviti podporno mrežo, ki bi lahko občasno zapolnila njihovo odsotnost ter uvedba dostopov ter programov kot pravica družine

Pomoč starim ljudem

- 23 starim ljudem je potrebno nameniti aktivno vlogo v družbi
- 85 trajne oblike gospodinjstskih pomoči na domu, ki omogoča, da stari ljudje čim dlje ostanejo na svojem domu
- 172 težnja po razvoju mreže prostovoljnih in družabniških skupin, ter razvoju medseseske pomoči in skrbi, ki bodo na voljo staremu človeku v njegovi stiski
- 268 stari ljudje v vasi Javor bi potrebovali človeka, ki bi živel pri njih doma. V zameno za stanovanje bi jim pomagal pri kmečkih ter osebnih opravilih
- 276 v skupnosti bi bilo potrebno aktivirati prebivalce za pomoč starejšim. Pomoč bi lahko bila prevoz do trgovine, zdravnika, banke, dovolj bi bilo že medsebojno druženje, ki ga v skupnosti primanjkuje
- 387 zagotovi se organizirana oblika pomoči na domu, ki nudi osnovno oskrbo v primeru bolezni

463 organizirati spoznavna srečanja v blokkih, kjer bi se lahko razvila medsebojna sosedska pomoč, organiziranje pomoči tistim, ki so manj pokretni

Informiranje, ozaveščanje

54 sprotno obveščanje o aktivnostih (obisk poverjenika na domu)

88 večja informiranost centra starejših občanov

123 z namenom boljšega poznavanja vseh oblik skrbi za starejše, je potrebno, da posamezni nosilci dejavnosti v lokalni skupnosti javnost vseskozi seznanjajo in obveščajo o svojem delu oz. skrbijo za medijsko podobo svoje dejavnosti

219 ustanovitev društva, čigar glavna dejavnost bi bila pomoč in podpora starim ljudem. Društvo bi skrbelo za potrebe vseh starih ljudi v kraju in bi jih znalo informirati o vseh možnostih, aktivnostih, pravicah in dolžnostih. Hkrati bi društvo razpolagalo tudi z informacijami o vseh drugih društvih in ustanovah in bi se lahko stari ljudje po katerikoli nasvet obrnili k njim

220 službe, društva in druge prostovoljne organizacije, ki delujejo na področju dela s starimi ljudmi in njihov program dela bi bilo potrebno predstaviti v reviji Belokranjec, katerega dobi enkrat na mesec skozi vse leto vsako gospodinjstvo v Beli krajini

273 problematiko starih ljudi, ki živijo v odročni, ruralni skupnosti bo izpostavila tudi v lokalnem časopisu Turistične vesti

390 zelo pomembno je, da se s strani občine zagotovi koga izmed tam zaposlenih, ki bo zadolžen za zagotavljanje seznanjenosti in razlaganja pravic starim ljudem, ki bi jih to zanimalo in bi se stari lahko v primeru vprašanj obrnili nanj

464 razviti mrežo, ki bi skrbela za aktivno informiranost starih ljudi o raznih dogodkih, kjer bi imeli stari možnost druženja. Seznaniti ljudi, kje imajo možnost dobiti informacije

Predlogi glede javnega prevoza

49 večkrat organizirati prevoz, da bi se udeležili aktivnosti v Mislinji

212 javni prevoz vsaj enkrat tedensko do večjih nakupovalnih centrov

279 MOL bi morala uvesti avtobusno povezavo Javor z dolino. Prebivalci odročne, ruralne skupnosti se vsakodnevno srečujejo s pomanjkanjem javnega prevoza

382 pri službah javnega prometa bi bilo treba zagotoviti, da se skušajo vzpostaviti povezave s Ptujem

Povezovanje starih ljudi, ki živijo doma s tistimi starimi ljudmi, ki živijo v domu starejših

214 praznovanje rojstnih dnevo (okroglih obletnic), za vse stare ljudi in ne samo za tiste, ki živijo v Domu počitka ali so člani Društva upokojencev

299 za osebe, ki živijo doma, se naj organizira poseben program, ki bi jim omogočal enake možnosti kot osebam, ki živijo v domu starejših občanov

300 domovi za starejše občane bi lahko za začetek organizirali srečanja za obe skupini, na tak način bi jim omogočili: druženje, skupno udeleževanje različnih delavnic, skupno ukvarjanje s športom pod strokovnim vodstvom, spoznavanje življenja v domu starejših občanov, soočanje s starostjo, premagovanje stiske ob izgubi partnerja, prijateljev in drugih

**D: NASLOVI DIPLOMSKIH NALOG NA TEMO »STARI LJUDJE V/IN LOKALNI/A SKUPNOST/I«
OD LETA 1960 DO 2003 (po lastnem izboru)**

Vzroki demografskega staranja v goriškem okraju in skrb za stare ljudi (1960)

Analiza stanja ostarelih oseb na območju
občine Ljubljana-Center (1964)

Ekonomsko stanje starejših v komuni Kranj (1968)

Varstvo starih občanov v občini Dravograd (1968)

Problematika starejših oseb krajevne skupnosti
"Stara Ljubljana" (1970)

Problemi starostnikov v občini Brežice
decembra 1970 (1972)

Življenjski pogoji ostarelih v občini
Radovljica : (1972)

Problematika starejših oseb občine Črnomelj (1975)

Življenjske razmere starostnikov nad 60 let v
krajevnih skupnostih Dobje in Kozje (1976)

Varstvo članov ZZb terena Tabor : analiza
potreb članov ZZB terena Tabor po domskem varstvu ali negi na domu v letu
1975 (1977)

Varstvo starostnikov v občini Laško : oblike
varstva starejših občanov v občini Laško v letu 1976 (1977)

Življenjske razmere starostnikov nad 60 let v
krajevni skupnosti Jožeta Petrovčiča Cerknica in Cajnarje- Žilce (1977)

120. Ekonomsko socialni položaj starostnikov v Suhi
krajini : empirična študija ekonomsko socialnega položaja krajanov
starejših od 65 let v KS Hinje (1978)

Organizacija sosedске pomoči : analiza potreb
po oblikah sosedске pomoči v krajevni skupnosti Tabor, občine Ljubljana -
Center (1978)

Življenjske razmere občanov nad 60 let v KS
Črna na Koroškem (1978)

Življenjski pogoji starostnikov nad 50 let v
Krajevni skupnosti Grahovo-občina Cerknica (1978)

Potrebe in organizacija pomoči na domu starih
ljudi v krajevni skupnosti Grosuplje (1979)

Potrebe po varstvu starejših oseb v občini
Izola (1979)

Življenjski pogoji starostnikov nad 60 let v
krajevni skupnosti Nova vas-Bloke, občina Cerknica (1979)

Analiza potreb po pomoči starejšim občanom in
nega na domu v KS Ločna-Mačkovec ter KS Mestne njive, v občini Novo mesto (1980)

Analiza življenjskih razmer prebivalcev,
starih nad 60 let v Krajevni skupnosti Šmartno v Rožni dolini in Krajevni
skupnosti Nova vas (1980)

Izvenzavodsko varstvo ostarelih v Krajevni
skupnosti Podgrad-ugotavljanje potreb (1980)

Potrebe po oblikah varstva starejših v
krajevni skupnosti Ljubljana-Šentvid (1981)

Potrebe po pomoči in negi na domu starejšim
občanom v KS Krško-desni breg (1981)

Potrebe po zavodskem varstvu ostarelih v
pomurski regiji (1981)

Potrebe starejših krajanov v KS Rogoznica
občine Ptuj (1981)

Življenjske razmere starejših občanov v
Krajevni skupnosti Videm-Dobropolje, občina Grosuplje (1981)

Življenjski pogoji starostnikov v postojnski
občini (1981)

Potrebe po pomoči in negi na domu starejšim
občanom v KS Stadion v Ljubljani (1982)

Ugotavljanje potreb po oblikah varstva
starejših oseb nad 60 let v občini Piran (1982)

Življenjske razmere starostnikov v krajevni
skupnosti Urške Zatler in njihove potrebe po pomoči (1982)

Potrebe krajanov starih nad 65 let po oblikah
varstva v KS 25. maj, Ob sotočju in Štepanja vas v občini
Ljubljana-Moste-Polje (1983)

Potrebe občanov, starejših nad 65 let v
Krajevni skupnosti Polje, občina Moste-Polje (1984)

Življenjske razmere starejših občanov v
krajevni skupnosti Bovec in Čezsoča, o : (primerjava mesto-vas) (1985)

Pregled skrbi za starejše občane v občini
Koper (1986)

Raziskave o življenjskih razmerah starejših
občanov v SR Sloveniji 1963-1985 (1986)

Skrb za starejše občane v KS Jože Moškrič -
Ciril (1986)

Ugotavljanje potreb in življenjskih razmer
starejših občanov KS Olmo-Prisoje (1986)

Življenjske razmere starejših občanov v

krajevni skupnosti Bršljin, občina Novo mesto: (analiza socialnega, ekonomskega in zdravstvenega stanja starostnikov ter potreb po pomoči v KS Bršljin) (1986)

Kvaliteta življenja starejših občanov v krajevni skupnosti Benedikt, občina Lenart (1987)

Potrebe po oblikah varstva starejših oseb v mestu Nova Gorica (1987)

Socialne, materialne in zdravstvene razmere starejših občanov v KS Sežana-mesto Sežana ter potrebe po pomoči na domu (1987)

Življenjske razmere starejših občanov v krajevni skupnosti Poljane, občina Ljubljana-Center: analiza potreb po službi domače nege oz. gospodinjske pomoči in organizacija le-te v KS Poljane (1987)

Življenjske razmere težje prizadetih starejših ljudi v domači oskrbi (1987)

Potrebe in organizacija pomoči na domu starih ljudi v krajevni skupnosti Dušan Kveder Ptuj (1988)

Potrebe občanov starih nad 65 let v krajevnih skupnostih Anton Tomaž Linhart, Boris Kidrič, Miran Jarc in Boris Zihlerl (1988)

Potrebe pomoči in nege na domu starejših občanov v krajevni skupnosti Lava / občina Celje (1988)

Informiranost in potrebe po pomoči na domu starejših občanov v KS Stara Ljubljana (1989)

Potrebe starejših občanov, starih nad 65 let v KS Boris Kidrič, občina Nova Gorica (1989)

268. Razmere in potrebe starejših občanov nad 65 let v krajevni skupnosti Franc Ravbar Črnuče, občina Ljubljana-Bežigrad (1989)

Življenjske razmere starostnikov v krajevni skupnosti Galjevica in njihove potrebe po pomoči (1989)

Razmere in potrebe občanov starih nad 65 let v krajevni skupnosti Planina pri Sevnici (1989)

Dejavnost gospodinjskega servisa v občini Vič-Rudnik ter informiranost in potrebe po tej dejavnosti starejših občanov v KS Kolezija: (1990)

Potrebe po pomoči starejšim občanom v občini Ormož, leta 1990 (1990)

Življenjske razmere starostnikov v KS Slovenske Konjice in njihove potrebe po pomoči (1991)

Potrebe in razmere prebivalcev starih nad 65 let v krajevni skupnosti Pameče-Troblje, občina Slovenj Gradec (1992)

Življenjske razmere in potrebe starejših občanov v Krajevni skupnosti Cerkno (1994)

Odzivi na potrebe starih v Občini Koper:
prehojena pot in vizija (1995)

Življenjske razmere starejših občanov v Mestni
občini Novo mesto (1996)

Pereče socialne potrebe starih ljudi v občini
Ormož in idejni projekt za njihovo reševanje (1997)

Neformalne podporne mreže starim v okolici
Ljubljane (1998)

Možnosti za kvalitetno samostojno življenje
starih ljudi v ruralnem okolju (2000)

Oskrba za stare na Gorenjskem (2000)

Položaj starejših ljudi na Ptuj, njihove
potrebe in želje (2000)

Programi za zadovoljevanje nematerialnih
potreb starih ljudi v Sloveniji (2000)

Kakovostna starost danes in jutri na območju
upravne enote Cerknica (2001)

Kakovost življenja starih ljudi v Domžalah (2002)

Potreba po organiziranju skupin za samopomoč
oskrbovalcev starih ljudi (2002)

Spremembe v življenju oskrbovancev: skrb za
starega človeka v družini (2002)

Organizirane oblike druženja starih ljudi v
lokalnem okolju (2003)

Potrebe in želje starejših ljudi v občini
Železniki (2003)

Skupnostna skrb za stare ljudi v Občini
Slovenska Bistrica in potreba po dnevnem centru (2003)

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana **POLONCA LESKOVAR**, vpisana na Visoko šolo za socialno delo v študijskem letu **2003/2004** kot redna študentka izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom **RAZISKOVANJE ZNAČILNOSTI ŽIVLJENJA STARIH LJUDI V LOKALNEM OKOLJU: V IZBRANIH DIPLOMSKIH NALOGAH ŠTUDENTOV FSD**, napisala samostojno s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorice **dr. JANE MALI**.

Datum:

Podpis: